

Bulletin advokacie

Informace o povinných platbách advokátů na rok 2012 • K trestněprávní odpovědnosti právnických osob •
Některé připomínky k návrhu obč. zákoníku • Odpovědnost manažerů za opožděné podání insolvenčního návrhu
po I. I. 2012 • Co nového přinese novela zákona o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem •

V Y D Á V Á Č E S K Á A D V O K Á T N Í K O M O R A

**Odborný
panel ČAK**

**a Světové asociace právníků na téma
oznamovací povinnost advokáta** Čtěte na str. 12-14.

**VSTUPENKY
NA GALAVEČER
PRÁVNÍKA
ROKU 2011
ROZEBRÁNY!**

Bulletin advokacie®

Bulletin advokacie vydává
Česká advokátní komora v Praze
(IČO 66 000 777)
v agentuře **IMPAX**, spol. s r. o.
www.impax.cz

Vychází 10x ročně, z toho 2 dvojčísla
(1-2, 7-8). Přetisk povolen jen se souhlasem
redakce.

Adresa redakce:

Česká advokátní komora
Národní třída 16
110 00 Praha 1
telefon: 221 729 011
fax: 224 932 989
e-mail: bulletin@cak.cz
www.cak.cz
IČ: 66000777
DIČ: CZ 66000777

Redakce:

Předseda redakční rady: JUDr. Petr Toman
Šéfredaktor: JUDr. Pavel Blanický
Výkonná redaktorka: PhDr. Ivana Cihlářová
Tajemnice redakce: Eva Dvořáková

Redakční rada:

JUDr. PhDr. Stanislav Balík,
prof. JUDr. Alexander Bělohlávek, Dr.h.c.,
JUDr. Jiří Císař, prof. JUDr. Jan Dědič,
prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc.,
JUDr. Pavel Holec,
JUDr. Ladislav Krym,
prof. JUDr. Zdeněk Kučera, DrSc.,
prof. JUDr. Karel Marek, CSc.,
JUDr. Michal Mazanec,
doc. JUDr. Vladimír Mikule,
JUDr. Tomáš Pohl,
prof. JUDr. Naděžda Rozehnalová, CSc.,
prof. JUDr. Pavel Šámal, PhD.,
prof. JUDr. František Zoulik, CSc.

Objednávky předplatného zasílejte na adresu:
ČAK, Národní třída 16, 110 00 Praha 1,
e-mail: dvorakova@cak.cz
Cena výtisku včetně dvojčísel je 90 Kč,
zvýhodněné roční předplatné 850 Kč
kromě poštovného, balného a DPH. Advokátům
a advokátním koncipientům se rozesílá zdarma.
S reklamacemi při problémech s distribucí
se obraťte na pí Dvořákovou, e-mail
dvorakova@cak.cz, tel. 221 729 045.

Inzertní služby

zajišťuje agentura
IMPAX, spol. s r. o. Objednávky inzerce
zasílejte na adresu agency@impax.cz,
případně volejte na tel. 606 404 953 nebo
na 241 483 141. Media kit a další informace
naleznete na internetových stránkách
www.impax.cz.
Celé znění každého čísla vychází též
na internetu (www.cak.cz). Předáním rukopisu
redakci vyjadřuje autor souhlas se zveřejněním
také na internetu a v právních informačních
systémech spolupracujících s ČAK.

Toto číslo vyšlo 18. 11. 2011 v nákladu
14 200 výtisků.

Foto na obálce: Odborný panel v paláci Dunaj
dne 25. 10. 2011 – Jakub Stadler

Tisk: PBtisk s. r. o.

MK ČR E 6469
ISSN 1210-6348

Úvodník

František Smejkal: **Zostřeno na advokátní zkoušku** 3

Aktuality

Informace o povinných platbách advokátů na rok 2012 4

Datové schránky pro advokáty - jak na to 8

**Advokátní mlčenlivost versus oznamovací povinnost – zpráva
z odborného panelu ČAK a WJA Ivana Cihlářová** 12

Informace o galavečeru Právníka roku 2011 14

z právní teorie a praxe

Články

Shrnutí 18

K trestněprávní odpovědnosti právnických osob Pavel Šámal 19

Některé připomínky k návrhu občanského zákoníku Jiří Vlastník 30

**Odpovědnost manažerů za opožděné podání insolvenčního
návrhu po 1. lednu 2012** Michal Žižlavský 36

**Co nového přinese novela zákona o zápisech vlastnických
a jiných věcných práv k nemovitostem** Daniela Šustrová 40

**Několik poznámek ke změně v subjektech smlouvy
o smlouvě budoucí** Miroslav Dubran 42

Z judikatury

Nepřiměřeně nízká cena 44

**Přechod členství ve stavebním bytovém družstvu a nájmu
družstevního bytu, převod vlastnictví bytové jednotky z vlastnictví
bytového družstva, výlučné vlastnictví jednoho z manželů** 47

Ustanovený obhájce – bezplatná obhajoba 49

Doručování advokátovi 54

Rámeček ve směnce 56

Jednou větou 58

Z odborné literatury

Jiří Jelínek, Marta Uhlířová: **Obhájce v trestním řízení** (Josef Lžičar) 59

Karel Klíma a kol.: **Evropské právo** (Alexander J. Bělohlávek) 60

Alexander J. Bělohlávek, Renáta Hátová: **Znalci v mezinárodním
prostředí** (Květoslav Růžička) 61

Marta Ehlová: **Hanbářova pomsta** (Jiřina Tejkalová) 61

Bulletin slovenskej advokácie přináší... 62

z advokacie

Sloupek Karla Čermáka

Hanebné radovánky prostý lid rozpustile vítá 64

Z české advokacie

Z kárné praxe Jan Syka.....	65
Z jednání představenstva ČAK icha	66
VI. ročník Fotbalového turnaje o putovní pohár v Březolupech Aloisie Jurkovičová.....	67

Z Evropy

Jak se žije advokátům v Gruzii Jana Wurstová	68
--	----

informace a zajímavosti

Měli byste vědět

Přednášky a semináře pro advokáty a advokátní koncipienty ve vzdělávacích a školicích střediscích ČAK	70
Pozvánka na seminář „Ústavní stížnosti a regulace internetového práva v ČR a ve Francii“	71
Poznámky k II. běhu kurzu mediace pro advokáty Pavla Plašilová	72
Setkání s novináři na téma bezplatné právní pomoci Ivana Cihlářová.....	73
Pozvánka na konferenci „Odpovědnost státu za legislativní újmu“	74
Golfový turnaj české advokacie Barbora Čulíková.....	74
Pozvánka na XVI. turnaj ve squashi a X. turnaj v bowlingu	75
Pozvánka na Krakonošův pohár 2012	75

Z právnické společnosti

Profesor Miroslav Zedníček - katolický kněz, univerzitní profesor a advokát osmdesátiletý Petr Poledník	76
Životní jubileum JUDr. Václava Krále Stanislav Balík.....	77

Nakonec

Porůznu o riziku a péči řádného hospodáře Petr Hajn	78
Kresba Lubomíra Lichého	79
Víte, že... Stanislav Balík	79
Inhaltsverzeichnis.....	80
Zusammenfassung/Summary.....	81
Table of Contents	82

ŽIŽLAVSKÝ & PARTNEŘI

| advokátní kancelář | insolvenční správci |

SPECIALISTÉ NA INSOLVENCII

n a b í z í z v ý h o d n ě n ě

- ▶ subdodávky právních služeb pro advokátní kanceláře ◀
- ▶ pomoc při výběru a změně insolvenčního správce ◀
- ▶ rozšíření týmu o poradce pro insolvenční proces ◀

www.einsolvenca.cz
ak@zizlavsky.cz

Instrukce autorům

Vážení autoři časopisu Bulletin advokacie,

žádáme vás, abyste své příspěvky redakci posílali pokud možno ve formátu programu Microsoft Word (RTF nebo DOC), a to nejlépe elektronickou poštou na adresu bulletin@cak.cz.

Texty:

Formát zasílaných příspěvků by měl odpovídat řádkování 1, písmo Times New Roman, velikost 12. V žádném případě nepoužívejte funkci Automatické číslování, Automatické odrážky ani další speciální formátování textu. Odstavce oddělujte jenom enterem. Vyznačování v textu provádějte pouze tučně nebo kurzívou, v žádném případě nepište proložené, nepoužívejte podtrhávání textů ani verzálky!

Tabulky:

Tabulkové údaje formátujte pomocí tabulátorů.

Fotografie a obrázky:

Pokud k článku chcete připojit obrazové podklady, zašlete je zvlášť ve formátu JPG, TIF nebo eps. Barevné fotografie by měly mít rozlišení nejméně 300 dpi při velikosti, v jaké se budou reprodukovat, zasílané portrétní fotografie by měly mít nejméně 400 x 500 pixelů. Obrázky v žádném případě nekládejte přímo do dokumentů!

Redakce uvítá zejména články kratšího až středního rozsahu. **K příspěvku připojte vždy stručné shrnutí v rozsahu nejvýše deseti řádků.** Citace a odkazy provádějte dle platných bibliografických norem. Případné vyžádané autorské korektury se provádí elektronicky, e-mailem.

Ke každému příspěvku dále připojte

- čestné prohlášení, že článek nebyl dosud publikován
- svoji **barevnou** portrétní fotografii
- telefonické spojení
- korespondenční adresu
- rodné číslo
- bankovní spojení pro vyplacení honoráře
- informaci o svém profesním působení, případně akademické, pedagogické či vědecké tituly
- sdělení, zda jste plátcem DPH

Redakce si vyhrazuje právo stylistických, jazykových a technických úprav textů.

Zaostřeno na advokátní zkoušku

V posledních letech orgány Komory stále více diskutují o vzdělávání advokátních koncipientů. Co je ovšem jádrem problému? Cílem výchovy koncipienta je úspěšné složení advokátní zkoušky. I proto dnes platí právní úprava, podle které po zkoušce koncipient přestává být koncipientem a musí se zapsat do seznamu advokátů. Nedořešená však zůstává otázka „věčných“ koncipientů, kteří bez zájmu o vykonání zkoušky vykonávají koncipientskou praxi po dobu delší než deset let. Pokud soudíte, že k takovým případům dochází jen výjimečně, pak vezte, že matriční oddělení Komory registruje podobných výtečníků osm desítek. Co asi dělají? Jaké jsou jejich motivace a čím se žíví? Bohužel někdy zajišťují pro svého školitele v jeho pobočce kompletní advokátní praxi, což pak s údivem zjišťujeme při projednání provinění obou v kárném řízení.

Nejen advokátů, ale i koncipientů je stále více; v říjnu jich bylo 3330 a jejich počet navzdory omezenému a zmenšujícímu se trhu neklesá, ba naopak, což s sebou přináší některé další jevy, o kterých se občas objeví nepodložené informace, jako např. odměňování koncipientů. Komora tak stojí před problémem, jak upravit organizaci zkoušek, aby logisticky zvládla obrovský nápor žadatelů. Kaňkův palác, palác Dunaj ani prostory pobočky v Brně nejsou nafukovací a katastrofické předpovědi říkají, že v jarním termínu příštího roku bychom mohli očekávat až devět stovek nových zájemců, kteří splní podmínky pro vykonávání zkoušky.

Současná situace však nutí k dalším otázkám, které budou v brzké době vyžadovat řešení: Jaký je maximální počet koncipientů, které může ve stejné době jeden školitel zodpovědně ke zkouškám připravit? Dnes nemáme žádné omezení, proto dvacet koncipientů na jednoho školitele není výjimkou. O kvalitě takové výchovy si každý z nich může nechat zdát. A jak má Komora koncipienty zkoušet? Se zkušebními komisaři se shodneme v tom, že by advokátní zkouška neměla být další státnicí, ale co všechno mají koncipienti znát? Snažíme se zkoušet prakticky, ale na druhé straně bychom si měli položit otázku, zda není doba na zavedení specializace. Paradoxně také u zkoušek zjišťujeme, že se koncipienti stále méně věnují trestnímu právu, a principy trestního řízení jim pak bolestně chybí v oblasti kárné, která z nich vychází. Koneckonců samotný obor advokátního práva je často opomíjen a koncipienti pak s údivem zjišťují, že pro zkušební komisi je neznalost v etice advokacie

nebo porušení mlčenlivosti advokáta nedostatkem naprosto zásadním a více alarmujícím než neznalost všech důvodů pro dovolání. A konečně otázka formální – má být písemná část zkoušky i v době počítačové a elektronické vyhotovována vlastní rukou a často téměř nečitelně?

Mnoho otázek čeká na odpovědi. A advokátní zkoušky a problematika koncipientů na velkou, snad i revoluční změnu. Byl bych rád, kdyby tento úvodník alespoň otevřel debatu.

JUDr. FRANTIŠEK SMEJKAL,
člen představenstva ČAK

Sdělení ČAK o povinných platbách a pojistném

- o výši a splatnosti příspěvku na činnost České advokátní komory (dále jen „Komora“) za rok 2012
- o výši a splatnosti odvodu do sociálního fondu Komory za rok 2012
- o výši a splatnosti odvodu do fondu Komory pro vzdělávání advokátních koncipientů za rok 2011
- o výši a splatnosti pojistného pro rok 2012

I. Příspěvek na činnost Komory za rok 2012

Výše příspěvku advokáta na činnost Komory za rok 2012 činí

- 8000 Kč,
- 3000 Kč, byl-li advokátovi pozastaven výkon advokacie,
- 4000 Kč, byl-li advokát zapsán do seznamu advokátů po 30. červnu 2012.

Příspěvek je splatný do 20. ledna 2012.

Byl-li advokát zapsán do seznamu advokátů po 20. lednu 2012, je příspěvek splatný do jednoho týdne ode dne zápisu. Tato lhůta platí při změnách v průběhu roku a u všech plateb.

II. Odvod do sociálního fondu Komory za rok 2012

Výše odvodu advokáta do sociálního fondu Komory za rok 2012 činí

- 500 Kč,
- 250 Kč, byl-li advokát zapsán do seznamu advokátů po 30. červnu 2012,
- odvod neplatí advokátů, kterým byl pozastaven výkon advokacie.

Odvod je splatný do 20. ledna 2012.

Byl-li advokát zapsán do seznamu advokátů po 20. lednu 2012, je odvod splatný do jednoho týdne ode dne zápisu.

Výše a splatnost příspěvku na činnost Komory a odvodu do sociálního fondu Komory se vztahuje rovněž na usazené evropské advokáty a advokáty zapsané do seznamu advokátů podle § 5a zákona o advokacii.

Příspěvek na činnost Komory a odvod do sociálního fondu Komory se platí **převodem na účet Komory č. 12432011/0100**. Při platbě převodním příkazem je třeba uvést variabilní symbol, kterým je číslo nerozdělené pomlčkou nebo lomítkem, sestávající ze čtyřmístného čísla roku, na který je příspěvek nebo odvod placen, a pětímístného registračního čísla advokáta.

Příklad: Variabilní symbol advokáta s registračním číslem 04876 pro rok 2012 je 201204876.

Příspěvek a odvod lze platit též v hotovosti v pokladně kanceláře Komory, Praha 1, Národní tř. 16 (pondělí – čtvrtek 8.00 – 15.30 hod., pátek 8.00 – 13.30 hod.).

III. Odvod do fondu Komory pro vzdělávání advokátních koncipientů za rok 2011

Odvod do fondu Komory pro vzdělávání advokátních koncipientů jsou povinni platit advokáti, usazení evropští advokáti a obchodní společnosti zřízené k výkonu advokacie, kteří zaměstnávají advokátní koncipienty.

Výše odvodu za jednoho advokátního koncipienta za rok 2011 činí

- 3000 Kč,

b) pokud pracovní poměr advokátního koncipienta netrval celý kalendářní rok, činí výše odvodu 1/12 z částky uvedené ad a) za každý započatý měsíc trvání pracovního poměru; povinnost platit odvod vzniká dnem zápisu do seznamu advokátních koncipientů,

c) pokud byl advokátnímu koncipientovi pozastaven výkon právní praxe, ale jeho pracovní poměr k povinnému advokátovi nadále trvá, snižuje se výše odvodu uvedená ad a) o 1/12 za každý kalendářní měsíc, po který pozastavení právní praxe advokátního koncipienta trvá, a to počínaje kalendářním měsícem následujícím po měsíci, ve kterém k pozastavení výkonu právní praxe advokátního koncipienta došlo;

d) pokud advokátní koncipient přeruší výkon právní praxe z důležitých osobních překážek v práci na dobu delší než 60 po sobě následujících pracovních dnů, snižuje se výše odvodu uvedená ad a) o 1/12 za každý kalendářní měsíc, po který přerušení výkonu právní praxe advokátního koncipienta z tohoto důvodu trvá, a to počínaje kalendářním měsícem následujícím po měsíci, ve kterém k přerušení výkonu právní praxe advokátního koncipienta z tohoto důvodu došlo. Povinný advokát je na výzvu Komory povinen důvod a dobu trvání přerušení výkonu právní praxe advokátního koncipienta hodnověrně doložit; pokud tak neučiní, nárok na snížení výše odvodu mu zanikne.

Odvod je splatný do 20. ledna 2012.

Poměrná částka příspěvku do fondu Komory pro vzdělávání advokátních koncipientů je splatná posledním dnem měsíce následujícího po měsíci, v němž pracovní poměr advokátního koncipienta skončil.

Odvod do fondu Komory pro vzdělávání advokátních koncipientů se platí **převodem na účet Komory č. 6724361087/2700**. Při platbě převodním příkazem je třeba uvést variabilní symbol, kterým je číslo nerozdělené pomlčkou nebo lomítkem, sestávající z posledního dvojčíslí roku, za který je odvod placen (11) a pětimístného registračního čísla advokátního koncipienta.

Příklad: Variabilní symbol pro odvod za advokátního koncipienta s registračním číslem 14876 za rok 2011 je 1114876.

Odvod lze platit též v hotovosti v pokladně kanceláře Komory, Praha 1, Národní tř. 16 (pondělí – čtvrtek 8.00 – 15.30 hod., pátek 8.00 – 13.30 hod.).

IV. Pojištění profesní odpovědnosti pro rok 2012

1. Pojištění na základě Rámcové pojistné smlouvy č. 2904309313 a jejího Dodatku č. 21 (dále jen „hromadné pojištění advokátů“) uzavřené mezi Generali Pojišťovna, a. s., a Komorou:

Hromadné pojištění advokátů se i pro r. 2012 vztahuje pouze na odpovědnost advokáta za škodu, kterou způsobí v souvislosti s poskytováním právních služeb on sám, tzn., že hromadné pojištění advokátů se u advokátů vykonávajících advokacii samostatně nebo ve sdružení bude vztahovat na odpovědnost za škodu, za kterou advokát sám odpovídá klientovi podle § 24 odst. 1 zákona o advokacii.

Výše ročního pojistného advokáta prostřednictvím hromadného pojištění činí 4600 Kč a je splatné do 31. 12. 2011.

Toto pojistné se vztahuje na minimální limit pojistného plnění z pojištění advokátů podle § 24a odst. 1 zákona o advokacii, ve znění pozdějších předpisů, ve výši 3 000 000 Kč.

Pojistné se platí převodem na účet Komory č. 12432011/0100. Při platbě převodním příkazem je třeba uvést variabilní symbol, kterým je číslo nerozdělené pomlčkou nebo lomítkem, sestávající ze čtyřmístného čísla roku, na který se pojistné vztahuje, a pětimístného registračního čísla advokáta.

Příklad: Variabilní symbol advokáta s registračním číslem 04876 pro rok 2012 je 201204876.

Pojistné lze platit též v hotovosti v pokladně kanceláře Komory, Praha 1, Národní tř. 16 (pondělí – čtvrtek 8.00 – 15.30 hod., pátek 8.00 – 13.30 hod.).

Na advokáty s pozastaveným výkonem advokacie se hromadné pojištění advokátů nevztahuje, neboť v době pozastavení výkonu advokacie advokacii nevykonávají.

Hromadné pojištění advokátů se nevztahuje na advokáty zapsané do seznamu advokátů podle § 5a zákona o advokacii (tzv. zahraniční advokáti) a na usazené evropské advokáty. Ti jsou povinni pojistit se individuálně.

Účastníkem hromadného pojištění advokátů není ani advokát, který advokacii vykonává v pracovním poměru k jinému advokátovi nebo ke společnosti, jejímž předmětem podnikání je výkon advokacie (dále jen „zaměstnaný advokát“). Za škodu způsobenou klientovi v souvislosti s výkonem advokacie zaměstnaným advokátem odpovídá jeho zaměstnavatel. Zaměstnaný advokát odpovídá svému zaměstnavateli za škodu takto způsobenou při plnění pracovních úkolů podle zákoníku práce. **Odpovědnost za škodu způsobenou zaměstnaným advokátem Komora s účinností od 1. 1. 2010 prostřednictvím hromadného pojištění advokátů nepojišťuje.**

Pro hromadné pojištění advokátů je rozhodný seznam advokátů s účinností k 1. 1. a 1. 7. kalendářního roku.

Podle pojistné smlouvy jsou hromadným pojištěním advokátů pojištěni advokáti zapsaní do seznamu advokátů v půlročním období od 1. 1. do 30. 6. a od 1. 7. do 31. 12. příslušného kalendářního roku bez ohledu na to, zda v průběhu těchto období byli do tohoto seznamu zapsáni další advokáti nebo z něj byli někteří advokáti vyškrtnuti. Tzn., že účastníky hromadného pojištění advokátů do 30. 6. 2012 budou i advokáti zapsaní do seznamu advokátů v období po 1. 1. do 30. 6. 2012, aniž budou platit za toto období pojistné, a budou povinni zaplatit pojistné až na II. pololetí roku 2012, a advokáti zapsaní do seznamu advokátů v období po 1. 7. do 31. 12. 2012 budou účastníky hromadného pojištění advokátů do 31. 12. 2012, aniž budou na toto období platit pojistné, a budou povinni zaplatit pojistné až na rok 2013. Tzn., že advokáti, kteří budou zapsaní do seznamu advokátů v období od 2. 1. do 1. 7. 2012, budou hradit pouze poloviční pojistné ve výši 2300 Kč.

Pokud advokát nechce být hromadného pojištění advokátů účasten, předloží nejpozději do 31. 12. 2011 Komoře stejnopis nebo úředně ověřenou kopii pojistné smlouvy dosvědčující, že je pro rok 2012 individuálně pojištěn. Rozsah takového pojištění nesmí však být užší, než by činil v případě hromadného pojištění advokátů, a minimální limit pojistného plnění nesmí být nikdy nižší, než který stanoví usnesení představenstva č. 4/2009 Věstníku ze dne 15. září 2009, ve znění usnesení představenstva č. 7/2010 Věstníku. Stejnopis nebo úředně ověřenou kopii pojistné smlouvy může nahradit „Certifikát“, v němž pojišťovna potvrzuje základní údaje uzavřené pojistné smlouvy.

2. Pojištění individuálními pojistnými smlouvami:

a) Advokáti vykonávající advokacii ve sdružení, kteří jsou účastni hromadného pojištění advokátů, jsou i pro r. 2012 povinni být pojištěni samostatně pro případ vzniku závazku, k jehož splnění je advokát podle zvláštních právních předpisů povinen z důvodu solidární odpovědnosti.

Minimální limit pojistného plnění advokáta vykonávajícího advokacii jako účastník sdružení (§ 14 zákona) za škodu, za kterou advokát odpovídá podle zvláštních právních předpisů z důvodu solidární odpovědnosti, se s účinností od 1. ledna 2011 stanoví částkou 3 000 000 Kč, násobenou počtem ostatních účastníků sdružení, a to u každého účastníka sdružení.

Povinnost být pojištěn pro případ vzniku závazku k náhradě škody, k jehož splnění je advokát povinen jako účastník sdružení z důvodu solidární odpovědnosti, se vztahuje i na ty advokáty, kteří zůstávají po dobu pozastavení výkonu advokacie účastníky sdružení.

b) Advokáti vykonávající advokacii jako společníci veřejné obchodní společnosti nebo jako komplementáři komanditní společnosti jsou i pro r. 2012 povinni být pojištěni samostatně, včetně pojištění pro případ vzniku závazku k náhradě škody, za kterou odpovídá podle § 24 odst. 2 zákona společnost, a advokát je podle zvláštních předpisů povinen k jeho splnění z důvodu ručení jako její společník.

Minimální limit pojistného plnění advokáta vykonávajícího advokacii ve veřejné společnosti (§ 15 odst. 1 zákona) za škodu, za kterou odpovídá podle § 24 odst. 2 zákona společnost, a za kterou advokát odpovídá podle zvláštních právních předpisů z důvodu ručení jako její společník, se stanoví s účinností od 1. ledna 2011 částkou 3 000 000 Kč, násobenou počtem společníků veřejné obchodní společnosti, a to u každého ze společníků společnosti.

Minimální limit pojistného plnění advokáta vykonávajícího advokacii jako komplementář komanditní společnosti (§ 15 odst. 1 zákona) za škodu, za kterou odpovídá podle § 24 odst. 2 zákona společnost, a za kterou advokát odpovídá podle zvláštních právních předpisů z důvodu ručení jako její společník, se stanoví s účinností od 1. ledna 2011 částkou 3 000 000 Kč, násobenou počtem komplementářů této společnosti, a to u každého z komplementářů.

Povinnost být pojištěn pro případ vzniku závazku k náhradě škody, k jehož splnění je advokát povinen jako společník veřejné obchodní společnosti nebo jako komplementář komanditní společnosti z důvodu ručení, se vztahuje také i na ty advokáty, kteří zůstávají po dobu pozastavení výkonu advokacie společníky příslušné obchodní společnosti.

c) Zahraniční advokáti (podle § 5a zákona o advokacii) a evropské usazení advokáti zapsaní do seznamu advokátů – minimální limit pojistného plnění s účinností od 1. 1. 2011 činí tři miliony Kč.

Individuální pojistné smlouvy sjednané pro pojistné období 2012 jsou advokáti povinni předložit Komoře nejpozději do 31. 12. 2011, **bez ohledu na to, že již v předchozím roce či v předchozích letech doklad o individuálním pojištění Komoře předložili.** Stejnopis nebo úředně ověřenou kopii pojistné smlouvy může nahradit „Certifikát“, v němž pojišťovna potvrzuje základní údaje uzavřené pojistné smlouvy.

Platné znění usnesení č. 4/2009 Věstníku s účinností od 1. 1. 2011 je k dispozici na webových stránkách Komory [www.cak.cz/Předpisy o advokacii/Stavovské předpisy](http://www.cak.cz/Předpisy_o_advokacii/Stavovské_předpisy).

Ve všech činnostech, v jakékoli situaci se snažíme dodržovat stoprocentní a poctivý přístup, jehož výsledkem je kvalitní právní databáze s jedinečnými prvky a spokojení uživatelé.

Otestujte Beck-online nezávazně a porovnejte jej s Vaším současným systémem.

Být online znamená být **AKTUÁLNÍ** – nově zpracovaný obsah je do Vaší aplikace nahráván čtyřikrát denně!

NEJROZSÁHLEJŠÍ databáze právní literatury v elektronické podobě – již 130 publikací* s více než 100 000 tiskovými stranami a archivy 6 časopisů – to vše v plných textech!

Exkluzivně v Beck-online naleznete i 5 publikací nakladatelství Leges, se kterým C. H. Beck uzavřelo partnerství v oblasti elektronického publikování.

KALKULÁTORY – v reakci na Vaše požadavky jsme připravili první verzi beckovských kalkulátorů, které jsou všem v pilotní verzi k dispozici.

Unikátní systém řazení dokumentů dle **RELEVANCE** – díky němu Vám při vyhledávání neunikne nic podstatného.

The screenshot shows the Beck-online search interface. At the top, there's a search bar with 'Předpisů právo' and 'Všechny dokumenty'. Below the search bar, a sidebar on the left lists various legal categories like 'Právní zprávy', 'Beck', 'Sazba sázeň', etc. The main content area displays search results for 'Podlévové spoluvlastnictví v občanském zákoníku, Zrytění, 2011'. The results are sorted by relevance, with the top result being 'Podlévové spoluvlastnictví v občanském zákoníku, Zrytění, 2011' by Michal Krátek. Other results include 'Občanský zákoník I, 8, 2. vydání, 2009' and 'Zákon o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem, 4. vydání, 2007'.

Nalezené dokumenty seřazené dle relevance

* Stav ke dni 1. 11. 2011

Spolupráce ČAK s Nakladatelstvím C. H. Beck pokračuje
Po snadné registraci na www.beck-online.cz získáte archiv Vašeho Bulletinu advokacie.
Společně s ním získáte i přístup k denně aktualizovaným předpisům na **3 měsíce zdarma!**

Zvýhodněné je pro advokáty a advokátní koncipienty i předplatné:

cena Beck-online od 5 990 Kč

Sbírka zákonů, judikatura, předpisy krajů a obcí, Věstníky a zpravodaje, Právníký slovník, Monitor předpisů – to vše v základním produktu Basic.

Datové schránky pro advokáty – jak na to

I. Před prvním přihlášením do datové schránky – aneb co všechno budu potřebovat a kde to získám

Dříve, než se poprvé přihlásíte do datové schránky, zkontrolujte, zda váš počítač a jeho softwarové vybavení odpovídá požadavkům.¹ Česká pošta uvádí, že stačí jakýkoliv běžný osobní počítač nebo notebook s připojením k internetu, je ovšem zapotřebí rozumět, co se v tomto případě „běžným osobním počítačem“ myslí.

Technické a programové vybavení

1. Prvním předpokladem je tedy **vlastnit pevný stolní počítač nebo notebook** s operačním systémem Microsoft Windows 7, Vista nebo XP (tedy koupený v roce 2005 nebo později). Do datové schránky můžete přistupovat i z počítačů Mac nebo počítačů s operačním systémem Linux, v přípravě je i verze pro tablety. To je však speciální problematika, kterou se nebudeme zabývat.

2. Počítač musí být připojený k internetu. Doporučovaná rychlost 128kb/s znamená, že stačí opravdu jakékoliv připojení.

3. Co se týče programů, potřebujete **internetový prohlížeč** (jakýkoliv, například Internet Explorer, Mozilla Firefox nebo Google Chrome), **prohlížeč PDF dokumentů** (nejčastěji Adobe Acrobat Reader) a **formulářový prohlížeč** Software602 Form Filler.

Internetový prohlížeč máte ve svém počítači zcela jistě, další dva zmíněné programy musíte nainstalovat (pokud je dosud nemáte). Instalace je velmi jednoduchá. Otevřete příslušnou internetovou stránku

http://www.602.cz/602xml_filler/download a

<http://www.slunecnice.cz/sw/acrobat-reader/>

či <http://get.adobe.com/reader/otherversions/> (zadejte operační systém a jazyk), klikněte na „stáhnout“, a poté několikrát na „ano“ nebo „pokračuj“.

¹ Tento seriál je primárně určen pro ty advokáty, kteří se rozhodnou do datové schránky přistupovat přes webové rozhraní. Pro advokáty, kteří mají zájem přistupovat do datové schránky přes specializované produkty různých firem, je na trhu dnes již velké množství možností. Pokusíme se uvést některé z nich, výčet ovšem rozhodně nebude vyčerpávající. Tyto produkty a jejich popis nejsou předmětem tohoto seriálu.

4. Takto vybavený počítač vám umožní přijmout datovou zprávu, korektně ji uložit, otevřít příložený dokument (například rozhodnutí) a tento dokument samostatně uložit. **Pokud chcete datové zprávy nejen přijímat, ale i odesílat, potřebujete nástroj, kterým vám umožní vytvořit dokument ve formátu PDF a podepsat jej elektronickým podpisem.** Takových nástrojů existuje celá řada.

Nejběžnějším produktem je software **Adobe Acrobat** (Pozor! Nezaměňovat s výše zmíněným Adobe Acrobat Reader!), jehož asi jedinou nevýhodou je cena cca 9000 Kč (bez DPH) na jeden počítač. Pokud se pro něj rozhodnete, získáte ovšem zároveň profesionální grafický nástroj. Bližší informace najdete u českých distributorů, například www.amssoft.cz, více informací můžete nalézt zde: <http://www.adobe.com/cz/purchase/>.

V České republice je často používanou alternativou produkt firmy Software602 **Print2PDF**, který je v jednorázové verzi ke stažení zdarma. Co se širší funkcí týká, nemůže s produktem Adobe Acrobat soutěžit, to je však vyváжено jednoduchostí. Umožní vám provést základní úkony, jako spojení několika dokumentů a tabulek do jednoho PDF, převod do archivačního PDF/A, překrytí souboru vodotiskem, zabezpečení heslem, zadání ochrany proti kopírování obsahu – a pochopitelně také připojení elektronického podpisu. Stáhnout si jej můžete na <http://www.602.cz/print2pdf/>.

Kromě toho existuje řada nástrojů, které slouží buď k převodu běžného textu do PDF (například **PDF Creator**) nebo k připojení podpisu (například **PDF Signer** firmy Dignita s. r. o., <http://www.maxiorel.cz/pdf-signer-elektronicky-podpis-pdf-dokumentu> či <http://www.recomando.cz/programy-pro-elektronicky-podpis>) a které jsou rovněž k dispozici zdarma. Jestli máte dost času a nevyžadujete, aby program fungoval v češtině, můžete jich na internetu najít stovky.

Pokud v tuto chvíli přemýšlíte o tom, že zprávy budete pouze přijímat, ale odesílat nechcete, neboť to s sebou přináší jen problémy (a přece funguje ještě pošta, máte již nastaveny procesy ve vaší kanceláři a převažuje nechuť se pouštět do něčeho nového), upozorňujeme, že situace kolem datových schránek pomalu a jistě spěje do bodu, kdy budou muset přijímat a odesílat všechny subjekty povinně. V celkovém objemu nových informací, práce a vynaložených financí už není tento krok tak dramatický a rozhodně doporučujeme vydat se cestou komplexního využívání datových schránek – tedy přijímat i odesílat datové zprávy!

Elektronický podpis

Dokument (ve formátu PDF), který chcete datovou schránkou odeslat, musíte podepsat (neboli připojit k němu) **uznávaný elektronický podpis**. K tomu potřebujete **kvalifikovaný certifikát**. Certifikát můžeme přirovnat k pečeti, které zůstává pod kontrolou vlastníka, ale je možné rozpoznat jeho otisk na jednotlivých listinách.

O vydání kvalifikovaného certifikátu musíte požádat akreditovanou certifikační autoritu. V současné době působí v České republice tři akreditované certifikační autority:

První certifikační autorita, a.s. – <http://www.ica.cz/>

PostSignum – <http://www.postsignum.cz/>

eIdentity – <http://www.eidentity.cz/>

Orgány veřejné moci jsou ze zákona povinny uznávat i elektronické podpisy vytvořené pomocí kvalifikovaných certifikátů vydaných akreditovanými certifikačními autoritami ve všech zemích EU. Takových certifikačních autorit je přibližně 70. To znamená, že pokud chcete, můžete si nechat vytvořit certifikát i v zahraničí. Tím se však náš seriál zabývat nebude.

Připomeňme si, co je elektronický podpis a certifikát:

Elektronický podpis – jsou údaje v elektronické podobě, které jsou připojené k datové zprávě nebo jsou s ní logicky spojené, a které slouží jako metoda k jednoznačnému ověření identity podepsané osoby ve vztahu k datové zprávě. Tolik legislativa. Převleto do počítačové technologie to znamená, že k dokumentu je neoddelitelně připojen jeho kontrolní otisk. Počítač příjemce je schopen provést kontrolu, zda otisk odpovídá dokumentu a tudíž zda v dokumentu nebyly provedeny dodatečné změny (jak si ukážeme později, k takové kontrole stačí jediné kliknutí a porozumění těm nezákladnějším principům).

Elektronický podpis zabezpečuje dokument z klíčových hledisek informační bezpečnosti:

INTEGRITA. Příjemce dokumentu má jistotu, že jej dostává přesně v tom znění a v tom stavu, v jakém jej původce vytvořil. I ta nejmenší změna se projeví „rozbitím podpisu“ (dokument a jeho kontrolní otisk již do sebe nezapadají) a jednou rozbitý podpis není možné žádným způsobem opravit.

NEPOPIRATELNOST. Ten, kdo použil svůj certifikát k vytvoření podpisu (kontrolního součtu), nemůže zpochybnit, že je původcem dokumentu. Z toho vyplývá, že **bude-li váš certifikát odcizen, může pachatel provádět vašim jménem právní úkony**. Pokyny, jak postupovat v případě podezření na odcizení certifikátu, uvedeme později.

AUTENTICITA. Není technicky možné, aby se jiná osoba úspěšně vydávala za vlastníka certifikátu. Pokud se čtenář nespokojí s tímto konstatováním, doporučujeme, aby si v nějaké technické publikaci prostudoval témata „PKI“ a „asymetrické šifrování“.

Jak vyplývá z výše uvedeného,

1. **elektronický podpis není obrázkem ručního podpisu.**
2. **elektronický podpis nemůže být připojen na konkrétní místo v dokumentu. Jedná se o otisk celého dokumentu.**

Certifikát je počítačový program, jehož pomocí se vytvářejí kontrolní otisky dokumentů. Pro naše účely je podstatné rozumět tomu, že:

- Z elektronického podpisu (kontrolního otisku) je vždy možné jednoznačně a nepopíratelně určit, kterým certifikátem byl vytvořen.
- Není technicky možné, aby elektronický podpis byl padělán. Bez prolomení šifry totiž není možné napodobit otisk vytvořený cizím certifikátem (to je vlastností výše zmíněného asymetrického šifrování).
- Nic nebrání tomu, aby kdokoliv vyráběl certifikáty a rozdával je svým zaměstnancům, přátelům, členům klubu apod., kteří je budou používat k vytváření kontrolních otisků/podpisů. Orgány veřejné moci ale takové podpisy pochopitelně neuznávají.

Certifikační autoritou můžeme rozumět zařízení, které certifikáty vytváří, a zároveň organizaci, která se touto činností zabývá. Pro naše účely jsou důležité akreditované certifikační autority, které jsou schopny u každého certifikátu doložit totožnost osoby, které byl certifikát vydán, a to takovým způsobem, že je to hodnověrné pro veřejnou správu.

I certifikační autorita vám může vydat dva různé druhy certifikátů:

Kvalifikovaný certifikát pro vytváření uznávaného elektronického podpisu – potřebujete ke komunikaci s veřejnou správou.

Komerční certifikát je určený pro bezpečné přihlašování do různých systémů včetně Czech POINTu a systému datových schránek (tedy něco jako elektronický důkaz vaší totožnosti).

Podle našich zkušeností je výhodné pořídit si hned na začátku oba zmíněné certifikáty a nechat si je umístit na USB klíčenku (token) nebo čipovou kartu.

Je to bezpečnější a vyhnete se technickým komplikacím. Zabezpečenou klíčenku nebo čipovou kartu vám prodá přímo certifikační autorita (je též možné využít nový identifikační průkaz advokáta). Je ovšem dobré předem zkontrolovat, zda má váš počítač čtečku čipových karet či si tuto čtečku pořídit.

1. Pokud využijete čipové karty od certifikační autority, měla by vám taková certifikační autorita být schopna nabídnout i čtečku čipových karet, která bude vhodná pro ten který druh karty. Zeptejte se na tuto možnost.

2. Pokud chcete využít nový identifikační průkaz advokáta jako bezpečné úložiště certifikátů, doporučujeme využít tyto čtečky: Omnikey Cardman 5321 (nebo Omnikey Cardman 5321CL), stolní varianty Omnikey Cardman 3121 či 3021 (objednat můžete například zde: http://www.sovte.cz/ctecky/cenik_ctecky_cipovych_karet.php).

Dobře vám poslouží ale i většina běžně používaných čteček (např. ty, které poskytuje banka, příkladem námi vyzkoušené čtečky, která funguje, je GemPC Twin).

Důležité je ovšem mít nainstalovány ovladače k takové čtečce – získáte je na webu ČAK: <http://podpora.cak.cz/prukazy/>. V případě technických problémů neváhejte využít linky technické podpory, tel.: 226 806 406.

Důležité upozornění – certifikáty vám budou vydány na základě vaší osobní návštěvy u některé z certifikačních autorit, je třeba mít s sebou dva doklady totožnosti, nelze tedy vyslat jako zástupce sekretářku či získat certifikát přes internet!²

Platnost certifikátu je u všech certifikačních autorit stejná – jeden rok. Po roce vám certifikační autorita automaticky vytvoří nový certifikát (a pošle fakturu).

Jak se ale vyznat v nabídce certifikačních autorit a zažádat o ten správný produkt?

První certifikační autorita, a.s. – tato autorita nabízí produkt, který se nazývá **TWINS**. Produkt obsahuje kvalifikovaný a komerční certifikát na bezpečném úložišti – token nebo čipová karta. Můžete bez obav využít token či čipovou kartu Starcos, které vám tato certifikační autorita nabídne. **Můžete ovšem také jako bezpečné úložiště využít váš nový identifikační průkaz advokáta!** Není tedy třeba pořizovat novou čipovou kartu jen na certifikáty, ale váš průkaz se tímto může stát víceúčelovým.

PostSignum – neboli certifikační autorita České pošty – tato certifikační autorita nabízí produkt, který se nazývá **Bezpečný přístup k datové schránce (KOMPLET)**. Tento produkt obsahuje všechny tři komponenty, které potřebujete – kvalifikovaný certifikát, komerční certifikát a token. K dnešnímu dni nemáme zprávu o tom, že by tato certifikační autorita nevydávala certifikáty i na identifikační průkaz advokáta – máte-li zájem o služby této certifikační autority, určitě využijte i této možnosti.

eIdentity – vhodným produktem pro vás, advokáty, je u této certifikační autority **Balíček kvalifikovaného certifikátu a k němu vydaného komerčního certifikátu**.

Existují dvě cesty, jak certifikáty (uložené na identifikačním průkazu advokáta) získat:

1. Kontaktujte certifikační autoritu a navštivte výdejní místo dle vašeho bydliště (kontakty naleznete na stránce <http://www.ica.cz> – pravý strom – Registrační autority – zadejte kraj).

2. Chcete na výdejním místě strávit co nejméně času? Vygenerujte si žádost již doma na svém osobním počítači. K tomu vám poslouží speciální URL adresa (kterou vám na požádání sdělí na lince technické podpory ČAK – podpora@podpora.cak.cz, tel.: 226 806 406). Postup je potom následující:

² Jiná situace je ovšem při prodloužení certifikátu – toto prodloužení je již možné udělat bez vaší osobní návštěvy a potřebujete k tomu jen připojení na internet.

- Na URL adrese je možné vygenerovat žádost o oba certifikáty (kvalifikovaný i komerční) v jednom kroku a uložit ji na čipovou kartu advokáta (identifikační průkaz advokáta) postupem uvedeným v příloze pro Internet Explorer (doporučení: zkopírovat odkaz do prohlížeče, nikoli jen kliknout).
- Tento postup je možný na PC/noteboocích pro operační systémy od Windows Vista výše (včetně WIN7).
- Dostavte se s žádostí na čipové kartě na veřejnou registrační autoritu dle vašeho bydliště (viz www.ica.cz – pravý strom – Registrační autority – zadejte kraj) a požádejte o vydání certifikátů na čipovou kartu.

Kvalifikované časové razítko

Posíláte-li nějaké pdf přes datovou schránku a má-li tento dokument zásadní povahu (tj. předpokládáte delší životnost než jeden rok, nejedná se tedy o dokument krátkodobé povahy jako je například pozvánka), měli byste kromě uznávaného elektronického podpisu dokument opatřit i **kvalifikovaným časovým razítkem**.

Rozumíme-li, co je elektronický podpis a k čemu je dobrý, je důležité porozumět tomu, co je časové razítko.

Představme si advokáta, který v zastoupení svého klienta obdržel elektronický dokument opatřený uznávaným elektronickým podpisem protistrany. Provede kontrolu platnosti podpisu (jak se taková kontrola provádí, vysvětlíme později) a uloží dokument ve svém počítači. Pro jistotu jej také zkopíruje na nějaké externí paměťové zařízení, které umístí v trezoru. Pokud se cítí bezpečně, je na omylu.

Stačí, aby protistrana zatelefonovala do certifikační autority a nechala zneplatnit certifikát, kterým byl podpis (kontrolní otisk) vytvořen. Náš advokát nemá v zásadě žádnou možnost se o této nové skutečnosti dozvědět (jedinou možností je každý den kontrolovat seznamy zneplatněných certifikátů).

Po nějaké době je advokát vyzván k předložení dokumentu. Předloží jej tedy rozhodčí instanci a ta provede kontrolu

platnosti podpisu s následujícím výsledkem: Podpisový certifikát není platný a není tudíž možné rozhodnout o pravosti dokumentu. To, co má advokát v počítači i trezoru, náhle není nic jiného než neověřená kopie.

Nemusi se přitom vždy jednat o zlý úmysl původce dokumentu. Certifikáty se vystavují s dvanáctiměsíční platností. To znamená, že každých 12 měsíců jsou zpochybněny všechny podpisy, které byly během uplynulého roku vytvořeny. V tomto případě nepomůže ani prodloužení platnosti certifikátu – toto prodloužení si představme jako vygenerování nového certifikátu (s novým číslem), ale už bez nutnosti prokazování své totožnosti u certifikační autority.

Nabízí se přirozená námitka, že v době, kdy byl dokument předán, byl ještě platný. V dokumentu je skutečně uvedeno datum a čas připojení podpisu (a dá se velice snadno zjistit, že ke zneplatnění certifikátu došlo později). Jedná se však o datum a čas odvozené z počítače uživatele, a tudíž neprůkazné.

Z toho vyplývá, že připojení uznávaného elektronického podpisu k dokumentu nemusí stačit. Spolu s podpisem by mělo být připojeno také kvalifikované časové razítko, a to **proto, že připojením kvalifikovaného časového razítka zajistíte DLOUHODOBOU právní váhu dokumentu.**

I časové razítko je kontrolním otiskem dokumentu. Z časového razítka ovšem nevyčtete, kdo jej vytvořil, ale kdy bylo vytvořeno. Čas potom není (a ani nemůže být) odvozen od času ve vašem počítači, ale od hodin v centrále kvalifikované certifikační autority. Vzniká tak nezpochybnitelný důkaz, že dokument existoval v určitém časovém okamžiku a jak v tu danou chvíli vypadal.

Pro advokáty z toho vyplývají dva praktické důsledky:

1. Je naivní a nezodpovědné archivovat elektronické dokumenty, ke kterým je připojen elektronický podpis, ale chybí časové razítko (důležité je, že razítko musí být připojeno později než podpis). Advokát by měl provést kontrolu dokumentu, a pokud časové razítko chybí, buď ho připojit, nebo dokument konvertovat do listinné podoby.

Pokud dokument prošel datovou schránkou, je časové razítko připojeno na „obálce“. Tím je situace usnadněna, případné prokazování by však bylo technicky poměrně komplikované.

Stanovisko Ministerstva vnitra z 6. dubna 2010 ukládá orgánům veřejné moci, aby časové razítko připojovaly ke všem dokumentům vkládaným do datové schránky. Opírá se přitom o výklad zákona č. 499/2004 Sb. o archivnictví a spisové službě a změně některých zákonů. V praxi ovšem můžete narazit na úřady, které tuto povinnost ignorují. Je tedy důležité kontrolovat, zda je opravdu připojeno.

2. Pokud vytváříte dokument zásadní povahy a odesíláte jej datovou schránkou, měli byste kromě uznávaného elektronického podpisu opatřit dokument také kvalifikovaným časovým razítkem.

Už samotný název napovídá, kam se obrátit a kde hledat dodavatele služby připojování časových razítek – je to opět akreditovaná (kvalifikovaná) certifikační autorita. První věc, která vás při pořizování této služby překvapí, je její cena –

platíte za připojení každého jednotlivého časového razítka. Nicméně bez časového razítka se neobejdete, takže nezbývá, než zaplatit.

Chcete-li získat možnost opatřovat své dokumenty časovým razítkem, máte v současné chvíli dvě možnosti:

1. Oslovit certifikační autoritu a získat tuto možnost přímo od ní. Tato možnost je výhodná pro velké advokátní kanceláře, které jsou schopny a ochotny investovat do technického vybavení své kanceláře a dokáží dobře odhadnout, kolik časových razítek za dané období spotřebují (cena se totiž odvíjí od toho, kolik časových razítek si za dané období pořídíte, čím více, tím příznivější cena).

2. Na trhu již existují i možnosti pro malé kanceláře či samostatné advokáty. Jsou to produkty, které vás nezavazují podepisovat smlouvy či řešit otázku propojení s certifikační autoritou. Kupujete balík razítek a postupně tento balík spotřebováváte – nejste tedy časově omezeni, záleží jen na vás, za jak dlouho tento balík spotřebujete. Tuto službu nabízí například firma Software602 s produktem **SecuStamp.com** (více na <http://www.secustamp.com/>, zde si můžete stáhnout i demo verzi 25 časových razítek zdarma). Tato služba slouží i k ověření platnosti elektronických podpisů, kterému se budeme věnovat v dalších částech našeho seriálu.

Není toho zrovna málo, že? Nebojte se, dá se to zvládnout! Postupujte krok po kroku a nechtějte mít všechno vyřešeno během jednoho dne (to není v silách nikoho). Máte-li ve svém okolí nějakého technicky zdatného poradce, neváhejte se na něj obrátit. Nevíte-li si rady s certifikáty, nebojte se kontaktovat linky technické podpory té které certifikační autority.

S dalšími technickými problémy se můžete obracet na linku technické podpory ČAK (tel.: 226 806 406).

Po novém roce pro vás chystáme instruktážní film, kde si krok po kroku názorně ukážeme, jak postupovat. Do konce roku by pro vás měl být připraven i intuitivní průvodce kartou (novým identifikačním průkazem), pomocí kterého si sami vygenerujete žádost o certifikát.

Sledujte dál informace v tomto seriálu a na webových stránkách ČAK.

Máte otázky k datovým schránkám? Neváhejte se na nás obrátit! Pište své dotazy na e-mail datoveschranky@cak.cz. Na dotazy budeme odpovídat, nejčastější dotazy a odpovědi na ně budou umístěny na úvodní stránce webu ČAK pod banner „Datové schránky a advokáti – jak na to“. Zde postupně najdete také všechny informace, které budeme publikovat v tomto seriálu k datovým schránkám.

✿ odbor vnějších vztahů ČAK

ADVOKÁTNÍ MLČENLIVOST versus oznamovací povinnost – zpráva z odborného panelu ČAK a WJA

DNE 25. ŘÍJNA 2011 SE VE ŠKOLICÍM A VZDĚLÁVACÍM CENTRU ČAK – PALÁCI DUNAJ KONAL DETAŠOVANÝ ODBORNÝ PANEĽ NA TÉMA „BUDOUCNOST VZTAHU KLIENTA A ADVOKÁTA – POVINNOST IDENTIFIKACE KLIENTA A JEHO MAJETKU A S TÍM SPOJENÁ OZNAMOVACÍ POVINNOST“, JEHOŽ POŘADATELI BYLA ČESKÁ ADVOKÁTNÍ KOMORA A SVĚTOVÁ ASOCIACE PRÁVNÍKŮ (WJA).

Odborný panel byl součástí 24. výročního kongresu WJA, který probíhal v Praze od 23. do 28. 10. 2011 a jehož hlavním tématem byly „Národní právní systémy v globalizovaném světě“.

Konferenci i první ze tří bloků semináře, nazvaný „Povinnost identifikace klienta a jeho majetku a s tím spojená oznamovací povinnost versus ochrana klienta a úloha profesních (advokátních) organizací“, zahájil předseda ČAK JUDr. Martin Vychopeň. Účastníky pozdravila i viceprezidentka Světové asociace právníků Kim Quarles.

Prvním odborným vystoupením byl příspěvek **expedse- dy ČAK JUDr. Vladimíra Jirouska** *Vznik a vývoj české úpravy oznamovací povinnosti advokátů ve vztahu k zákonu proti „praní špinavých peněz“*, tedy příspěvek muže nad jiné povolání, neboť právě on v letech 2003 až 2009, kdy stál v čele Komory, zásadním způsobem tuto úpravu ovlivnil.

Jak doktor Jirousek úvodem připomněl, první významnou veřejnou diskusi na téma oznamovací povinnosti advokátů při podezření na praní špinavých peněz klientem bylo veřejné slyšení na půdě Senátu ČR v roce 2003, jehož se zúčastnila i předsedkyně Nejvyššího soudu JUDr. Iva Brožová. Ta ve svém vystoupení tehdy uvedla, že si neumí představit, že advokáti budou udávat klienty.

V souvislosti se vstupem České republiky do EU 1. května 2004 ale byl přijat zákon č. 284/2004 Sb., který novelizoval zákon č. 61/1996 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti v souladu s druhou směrnicí EU proti „praní špinavých peněz“, a tady zavedl i pro advokáty povinnost identifikovat klienta a oznámit podezření na praní špinavých peněz.

Jak expředseda ČAK zdůraznil, zásadně nepřijatelná tehdy byla především samotná úprava procedury oznamování případného podezření advokátem, která z Komory učinila pouhého „pošťáka“, jehož povinností bylo do pěti dnů doručit oznámení od advokáta finančně-analytickému odboru ministerstva financí. „Začalo období jednání a přesvědčování, jehož výsledkem byla novela č. 344/2005 Sb., kterým byla tato procedura změněna,“ uvedl Jirousek.

Komora touto novelou získala kompetenci posoudit, zda oznámení splňuje všechny náležitosti zákona, s tím, že teprve pokud dospěje ke kladnému závěru, postoupí je ministerstvu financí. Novela přenesla díl odpovědnosti na Komoru a díky tomuto psychologickému efektu uklidnila situaci. Jak Jirousek dále řekl, za podmínky, kdy advokát není povinen oznámit „podezřelý obchod“, pokud informace získal v souvislosti s poskytováním právních porad, obhajobou klienta v trestním řízení či zastupováním klienta v řízení před soudy, je otázkou, zda vůbec existuje situace, kdy advokát tuto povinnost má.

Tomu nasvědčují i výsledky statistiky ČAK, podle níž až dosud nebylo žádné oznámení Komory vyhodnoceno jako důvodné, a tedy dosud žádné z nich nebylo postoupeno ministerstvu financí. „Zavedení této povinnosti, které prolomilo advokátní mlčenlivost, tak má pouze politický efekt, nikoliv praktický,“ konstatoval závěrem svého vystoupení bývalý předseda ČAK.

Zejména na vývoj judikatury obecných soudů i soudu Ústavního, týkající se práva trestních i daňových orgánů vstupovat do prostor advokátních kanceláří a seznamovat se s materiály klientů, se soustředil následující příspěvek **advokáta a vedoucího katedry práva Ekonomické fakulty Technické univerzity Ostrava JUDr. Bohuslava Halfara Průlom do povinnosti mlčenlivosti advokáta a daňového poradce?**

Posledním vystoupením prvního bloku byla přednáška nizozemského advokáta Georga Wergera „No liquids allowed“ – vytváří povinnost identifikace klienta a jeho majetku falešný pocit bezpečí? Ten úvodem připomněl známou legendu o mučednické smrti Jana Nepomuckého, který za žádnou cenu nedokázal porušit zpovědní tajemství, i debatu na půdě římskokatolické církve o možnosti porušit zpovědní tajemství v případech zneužívání dětí.

Za nesporně zajímavou lze jistě označit jeho informaci, že v Nizozemsku žádný zákon advokátovi výslovně povinnost mlčenlivosti neukládá – protože se to samo sebou rozumí.

Podle Wergera je uložení oznamovací povinnosti advokátům při podezření z praní špinavých peněz klientem neúčinné. Ti, kteří se na takovém nezákonném jednání vědomě či nevědomě podílejí, ji neoznámí, a pro ostatní advokáty je jen zbytečným břemenem. „Kdo chce, bude pravidla porušovat, jen ti poctiví jsou obtěžováni,“ uvedl Werger.

Druhý blok odborného panelu nazvaný „Konečný vlastník a konečný beneficiant“, který moderovala exministrně spravedlnosti JUDr. Daniela Kovářová, otevřel zajímavý příspěvek advokáta JUDr. Otakara Švorčíka **Jak zjistit konečného vlastníka, konečného beneficianta**. Ten krátce upozornil na evropské materiály, definující tzv. „skutečného vlastníka“ (směrnice EU proti praní špinavých peněz, materiál OECD), a následně se soustředil na způsoby identifikace klienta (fyzické či právnické osoby) advokátem.

Jako další vystoupila ředitelka právního úseku UniCredit Bank Czech Republic, a. s., JUDr. Ivana Burešová na téma **Identifikace vlastníků, prostředků na účtech advokátských úschov** a upozornila na problém, který řeší banky i advokáti v souvislosti s účty advokátních úschov. Podle zákona o bankách jsou všechny vklady do výše 100 tisíc euro pojištěny pouze tehdy, když je identifikován vlastník každého vkladu. To znamená, že advokát musí bance vždy u každé jednotlivé úschovy sdělit zákonem definované identifikační údaje majitele (jméno, příjmení, adresa, rodné číslo či datum narození fyzické osoby, případně název firmy, IČO a adresa), což přináší advokátům problémy a bankám velké administrativní náklady. Zákon o platebním styku přitom některé výjimky z povinnosti identifikace každého majitele vkladu připouští.

Doktorka Burešová se proto obrátila na vedení ČAK s výzvou ke společnému postupu při prosazení novely zákona, který by povinnost identifikovat každého majitele vkladu v advokátní úschově zrušil, s tím, že v případě krachu banky by měl advokát povinnost do osmi dnů vlastníka vkladu identifikovat kvůli vyplacení pojistného.

Na příspěvek doktora Švorčíka pak navázalo i vystoupení ředitele Ústavu státu a práva AV ČR JUDr. Jana Bárty, CSc., **Skutečný příjemce (beneficial owner) a smlouvy o zamezení dvojího zdanění**. Zajímavě a vtipně popsal vznik termínu „skutečný příjemce“ (beneficial owner) při vytváření mode-

Účastníci odborného panelu na úvod přivítal předseda ČAK JUDr. Martin Vychopen.

První blok konference otevřel JUDr. Vladimír Jirousek (vlevo), vedle něj JUDr. Bohuslav Halfar.

Viceprezidentka WJA Kim Quarles, vedle ní nizozemský advokát George Werger.

lové smlouvy o zamezení dvojího zdanění v rámci OECD.

Třetí, závěrečný blok odborného panelu, nazvaný „Odpovědnost advokáta v případě porušení povinnosti identifikace a oznamovací povinnosti“ moderoval advokát, mezinárodní rozhodce a první viceprezident Světové asociace právníků prof. JUDr. Alexander Bělohávek, který byl i autorem příspěvku **Postavení advokáta: odpovědnost za porušení povinnosti versus odpovědnost vůči klientovi**.

Z jeho obsahu bych zmínila v první řadě praktické závěry, týkající se povinnosti identifikovat klienta. Za „standard“ označil profesor Bělohávek rešerši na internetu, v jakých souvislostech se klientovo jméno vyskytuje, odmítl však myšlenku rozsáhlého „investigativního“ pátrání po jménu „skutečného klienta“. Každý advokát by ale měl podle něj využít veškeré své zkušenosti, aby poznal, zda jedná se skutečným

Za řečnickým pultem hovoří JUDr. Ivana Burešová, poslouchá JUDr. Jan Bárta, CSc.

klientem, nebo nastrčenou osobou. V této souvislosti by měl podle Bělohávků především hodnotit: kdo mu dává pokyny, komu podává informace, komu jsou zaslány listiny, dokumenty, kdo je účastníkem jednání, zda klienta zastupuje advokát z jiné země, než z jaké údajně klient je, či neobvyklé bankovní spojení.

Advokátní mlčenlivost jako základní pravidlo advokátní profese je podle profesora Bělohávků ve světě stále více prolamováno a situaci označil za kritickou. Českou republiku přitom označil za „jednu z posledních evropských enkláv, kde se ještě ctí základní hodnoty původní advokacie“.

Jak příspěvek profesora Bělohávků, tak příspěvky doktora Halgara a doktora Švorčíka, které měly mezi přítomnými advokáty největší ohlas, přineseme v dalších číslech Bulletinu advokacie.

Na závěr konference vystoupil **předseda odvolací kárné komise ČAK JUDr. Bohuslav Sedlatý** s příspěvkem **Kárná odpovědnost advokátů při porušení oznamovací povinnosti a ve vztahu k povinnosti mlčenlivosti ve věcech klienta**.

Jak uvedl, od roku 2004 až dosud není ani jeden případ, kdy by kárný žalobce podal kárnou žalobu na advokáta kvůli porušení oznamovací povinnosti. „Největší prohřešek je zrada klienta, který trestáme nejprísněji,“ konstatoval Sedlatý. Podle jeho slov čekají advokáta, který by se podílel na praní špinavých peněz, přísné sankce, přístup kárných komisí k oznamovací povinnosti advokátů ale označil za „velmi rezervovaný“.

✦ PhDr. IVANA CIHLÁŘOVÁ

✦ Foto JAKUB STADLER

Galavečer Právníka roku 2011

právníkroku²⁰¹¹

Bobycentrum v Brně je plné

JEN NECELÝ JEDEN MĚSÍC STAČIL K TOMU, ABY ADVOKÁTI (Z VÍCE NEŽ DVOU TŘETIN, VE ZBYTKU PAK SOUDCI, STÁTNÍ ZÁSTUPCI, NOTÁŘI, EXEKUTOŘI A PODNIKOVÍ PRÁVNÍCI) ZCELA ROZEBRALI VSTUPENKY NA GALAVEČER PRÁVNÍKA ROKU 2011, KTERÝ PROBĚHNE 27. 1. 2012 V HOTELOVÉM KOMPLEXU BOBYCENTRUM V BRNĚ. ZCELA OBSAZENY JSOU JIŽ I POKOJE BOBYCENTRA A HOTELU AVANTI, V NICHŽ JSME VYJEDNALI PRO ADVOKÁTY VÝHODNÉ UBYTOVÁNÍ.

Všechny, na které se letos nedostalo, a jsou zklamáni, chceme ujistit:

System rezervace vstupenek je, i když se vám to nezdá, spravedlivý. Všichni jste měli stejnou šanci, všichni jste se o možnosti rezervovat si vstupenky dozvěděli ve stejný čas z Bulletinu advokacie č. 10/2011 a z webových stránek ČAK. Všechny jsme vás upozornili, že kapacita Laser

Show Hall v Bobycentru není nafukovací a zkrátka, kdo si včas zarezervuje, na toho se dostane, kdo zapomene, musí počkat na příští rok...

Všechny rezervace jsou každoročně pečlivě a spravedlivě zaznamenávány podle data, kdy je obdržíme, a rozhodně si pracovnice ČAK nezaslouží spílání těch, kteří si vzpomněli později než druzí.

Věřte, že ani ČAK, ani EPRAVO.CZ před sedmi lety neočekávali, že se z galavečera Právníka roku stane tak prestižní společenská událost. Moc nás to samozřejmě těší, ale také zavazuje do budoucna. S podzimem 2012 se vše podstatné o dalším, již osmém, galavečeru – tentokrát v Praze – dozvíte v BA č. 10/2012 a na webu ČAK.

Na ty šťastnější z vás se těšíme 27. ledna 2012 od 19 hodin na viděnou. Podrobnosti o programu a další pokyny v Bulletinu č. 12/2011.

Vstupenky na galavečer budou doručovány poštou na udané adresy do poloviny ledna 2012.

✦ icha

PŘIPRAVUJEME

(povinné od 1. července 2012)

PODPORA DATOVÝCH SCHRÁNEK ADVOKÁTŮ

- Evidence klientů, dokumentů, spisů, kontaktů, úkonů
- Evidence úkolů právníků (workflow)
- Insolvenční rejstřík
- Generování dokumentů ze vzorů
- Evidence výkonnosti jednotlivých právníků
- Evidence pokladny a ostatních výdajů
- Evidence doručené a odeslané pošty
- Podpora zálohových faktur
- Generování faktur včetně příloh
- Podpora CZK, EUR a dalších měn
- Podpora neomezeného počtu jazyků

**Volejte 312 315 350
na zkoušku Vám zapůjčíme
předinstalovaný server**

info@isak.cz

www.isak.cz

Společnosti pro Vás

Uděláme za Vás první krok

- Ready-made s.r.o. již za **28.500 Kč***
- Ready-made a.s. již za **68.500 Kč***
- Ready-made SE již za **149.500 Kč***
- Poskytování sídel v Praze již od **600 Kč*** měsíčně

www.spolecnostiprovas.cz

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Chcete pracovat v jednom z nejdůležitějších oborů státní správy?

Chcete se stát odborníkem na veřejné zakázky?

Požadujeme:

- > VŠ vzdělání (magisterský stupeň) ekonomického směru, popřípadě v oblasti informačních technologií
- > aktivní znalost AJ
- > znalost informačních technologií
- > samostatnost, spolehlivost, zodpovědnost, komunikační schopnosti
- > schopnost analytického myšlení a zvládnání práce v týmu
- > zkušenost s vedením projektových týmů vítána
- > praxe v oblasti eGovernment a informatizace veřejné správy vítána

Nabízíme:

- > pracovní poměr na dobu neurčitou
- > zajímavou práci v centru Prahy
- > 5 týdnů dovolené
- > pružnou pracovní dobu
- > příspěvek na stravování v podobě stravenek
- > jazykové kurzy a další odborné vzdělávání

Hledáme:

- > Aktivní, rozhodné, samostatné a flexibilní zájemce

Zájemci o práci s veřejnými zakázkami pošlete své životopisy na: marketa.mullerova@mmr.cz

z právní teorie a praxe

ČLÁNKY

K trestněprávní odpovědnosti právnických osob	19
Některé připomínky k návrhu občanského zákoníku	30
Odpovědnost manažerů za opožděné podání insolvenčního návrhu po 1. lednu 2012	36
Co nového přinese novela zákona o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem	40
Několik poznámek ke změně v subjektech smlouvy o smlouvě budoucí	42
Z JUDIKATURY	44 - 58
Z ODBORNÉ LITERATURY	59 - 62

SHRNUTÍ

Pavel Šámal: K trestněprávní odpovědnosti právnických osob

Príspevek se zabývá genezí návrhu zákona o trestněprávní odpovědnosti osob, kontextem s mezinárodními smlouvami, kterými je Česká republika vázána, a srovnáním s právními úpravami zejména států kontinentální Evropy, když v anglosaských státech je trestní odpovědnost právnických osob tradicí. Článek pojednává o filozofii právní úpravy, základních pojmech návrhu zákona, o vymezení odpovědnosti právnických osob, o rozsahu této odpovědnosti, o podmínkách vzniku trestní odpovědnosti právnických osob, právním nástupnictví odpovědné právnické osoby, o možném souběhu trestní odpovědnosti právnických a fyzických osob apod.

Jiří Vlastník: Několik připomínek k návrhu občanského zákoníku

V předmětném článku autor poukazuje na některé aspekty návrhu nového občanského zákoníku, jež vnímá jako problematické, a to jak na aspekty průřezové (zejm. rozsáhlost návrhu, užití pojmosloví, teoretický základ některých ustanovení, příklon k přirozenoprávnímu pojetí, nedostatečnost důvodové zprávy, omezení

autonomie vůle), tak (orientačně) na konkrétní ustanovení návrhu, představující změny oproti platné právní úpravě (např. institut nezvěstnosti, úprava manželství, neoprávněné zápisy do veřejných seznamů, určování hranic pozemků dle pokojné držby, úprava nájemní smlouvy). Autor je toho názoru, že byť návrh směřuje správným směrem a přináší řadu zlepšení, v některých pasážích by bylo vhodné jej upravit a odstranit jeho nedostatky a zdroje možných nespravedlností.

Michal Žižlavský: Odpovědnost manažerů za opožděné podání insolvenčního návrhu po 1. lednu 2012

Dne 1. ledna 2012 dochází k významné změně v insolvenčním právu. Manažerům dlužníka vzniká povinnost podat insolvenční návrh při předlužení firmy. Dříve měli tuto povinnost jen v případě platební neschopnosti. Platební neschopnost věřitelé vidí. Mají stejnou možnost a tedy stejnou odpovědnost za řešení tohoto stavu jako management firmy dlužníka. Předlužení nevidí. Neznají celkovou ekonomickou kondici firmy dlužníka. Proto zákon stíhá opožděné podání insolvenčního návrhu v případě předlužení tvrdou osobní odpovědností manažerů dlužníka. Autor, specialista na insolvenční právo, popisuje, kdy přesně vzniká povinnost podat insolvenční návrh, kdo všechno ji má a jakou odpovědnost nesou při nesplnění této povinnosti členové představenstva, jednatelé, finanční ředitelé a další manažeři.

Daniela Šustrová: Co nového přinese novela zákona o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem

Parlament České republiky projednal novelu zákona č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem, který je jedním ze základních právních předpisů, jimiž je katastr nemovitostí ovládan. V článku jsou uvedeny nejvýznamnější změny, které novela zákona od 1. 1. 2012 přináší a které zasáhnou do života těch, kdo s katastrem nemovitostí přichází do styku a dotknou se všech účastníků řízení vedených před katastrálním úřadem. Proto je dobré o nich vědět a být informován předem.

Miroslav Dubran: Několik poznámek ke změně v subjektech smlouvy o smlouvě budoucí

Autor se v článku zabývá některými otázkami spojenými se změnou v osobách zavázaných ze smlouvy o smlouvě budoucí. V první části článku se autor věnuje změně v subjektech na základě právního úkonu a rozebírá judikaturu Nejvyššího soudu ČR k této otázce. Ve druhé části článku pak autor řeší právní nástupnictví v případě smrti nebo zániku subjektu smlouvy o smlouvě budoucí, přičemž podrobně rozebírá problémy spojené s odpovědností za dluhy zůstavitele.

NOVINKA VZORY SMLUV

CODEXIS[®] ADVOKACIE

EVROPSKÝ PRÁVNÍ INFORMAČNÍ SYSTÉM

NOVINKA – VZORY SMLUV
Vzory smluv a podání z různých oblastí práva.
Odborným garantem doplňku je **JUDr. Tomáš Sokol**

K trestněprávní odpovědnosti právnických osob

prof. JUDr. PAVEL ŠÁMAL, Ph.D.

I. ÚVOD

V roce 2009 byl přijat nový trestní zákoník (zákon č. 40/2009 Sb.), který v návaznosti na předchozí právní úpravu vychází ze zásady, že trestní odpovědnost může být dána jen u fyzické osoby, která je přičetná a dovršila stanovený věk. Toto pojetí individuální trestní odpovědnosti fyzických osob zastávala tradičně až dosud i česká trestněprávní věda, byť se zejména v posledních letech v науce objevily určité úvahy nad možným zavedením trestní odpovědnosti právnických osob.¹

Nová kodifikace trestního práva hmotného neobsahuje žádné legislativní řešení trestní odpovědnosti právnických osob. V souvislosti s tím, proč tomu tak je, se v důvodové zprávě k trestnímu zákoníku jen stručně uvádí, že „návrh trestního zákoníku nepočítá vedle klasické trestní odpovědnosti osob fyzických se zavedením trestní odpovědnosti právnických osob.“ V té souvislosti bylo konstatováno, že na základě dohody ministrů spravedlnosti a vnitra bude odpovědnost právnických osob za kriminální delikty, včetně účinných, přiměřených a odstrašujících sankcí, upravena v návrhu správního trestání, který připraví ministerstvo vnitra.²

Legislativní návrh zakotvující zmíněnou správní deliktivní odpovědnost právnických osob však nebyl připraven, a naopak vláda České republiky schválila usnesením č. 1451 dne 30. listopadu 2009 „Analýzu a mezinárodní srovnání právní úpravy problematiky odpovědnosti právnických osob za jednání, k jehož postihu zavazují mezinárodní smlouvy“.

V této analýze bylo doporučeno, aby

- za účelem splnění mezinárodních závazků České republiky k postihu právnických osob za protiprávní jednání obsažená v mezinárodních smlouvách a právních předpisech Evropské unie byl připraven návrh zákona umožňujícího postih právnických osob za trestné činy, pod jejichž skutkové podstaty jsou protiprávní jednání podřaditelná, přičemž sankce by měly být právnické osobě ukládány trestním soudem v trestním řízení,

- přípravou uvedeného legislativního návrhu bylo pověřeno ministerstvo spravedlnosti, z jehož působnosti jako ústředního orgánu státní správy pro soudy a státní zastupitelství

vyplývá odpovědnost za právní úpravu trestní odpovědnosti a trestního řízení.

Na základě tohoto vývoje legislativních přístupů k této mimořádně důležité oblasti právní úpravy se ministerstvo spravedlnosti začalo znovu zabývat přípravou návrhu zákona o trestní odpovědnosti právnických osob, přičemž za podklad vzalo předchozí návrh tohoto zákona, který byl součástí prvního vládního návrhu kodifikace trestního práva hmotného,³ který byl předložen Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky dne 21. července 2004 (tisky 744, 745 a 746). Tento návrh však byl zásadním způsobem přepracován, a to s přihlédnutím k tendencím v Evropě i ve světě, kde v posledních desetiletích stále více států, a to i kontinentální Evropy (v anglosaském světě je trestní odpovědnost právnických osob tradiční) přijímá v různém rozsahu princip trestní odpovědnosti právnických osob (v Nizozemsku v r. 1976, v Norsku v roce 1991, na Islandu v roce 1993, ve Francii v roce 1994, ve Slovinsku v roce 1994, resp. 1999, ve Finsku v roce 1995, v Dánsku v roce 1996, v Belgii v roce 1999, v Itálii v roce 2001, v Polsku v roce 2002, v Chorvatsku v ro-

1 Blíže srov. Musil, J.: Trestní odpovědnost právnických osob: historický vývoj a mezinárodní srovnání. In: Musil, J., Vanduchová, M. (ed.): Pocta prof. JUDr. Otovi Novotnému k 70. narozeninám, CODEX Bohemia, Praha 1998, str. 76 až 98; Musil, J.: Trestní odpovědnost právnických osob - ano či ne? In: Kuchta, J. (ed.): Koncepte nové kodifikace trestního práva hmotného České republiky. Sborník příspěvků z mezinárodní konference konané dne 17. 4. 2000, Masarykova univerzita, Brno 2000, str. 166 až 185; Šámal, P.: K trestní odpovědnosti právnických osob. In: Kuchta, J. (ed.): Koncepte nové kodifikace trestního práva hmotného České republiky. Sborník příspěvků z mezinárodní konference konané dne 17. 4. 2000, Masarykova univerzita, Brno 2000, str. 197 až 222; Musil, J., Prášková, H., Faldyna, F.: Úvahy o trestní odpovědnosti právnických osob de lege ferenda, Trestní právo, 2001, č. 3, str. 6 až 17; Solnař, V., Fenyk, J., Císařová, D.: Základy trestní odpovědnosti, Nakladatelství Orac, Praha 2003, str. 258 až 260; Šámal, P.: Trestní odpovědnost právnických osob de lege lata a de lege ferenda v České republice. In: Kratochvíl, V., Löff, M. (ed.): Sborník Hospodářské trestní právo a trestní odpovědnost právnických osob, Masarykova univerzita, Brno 2003, str. 104 až 182; Šámal, P.: K připravované trestní odpovědnosti právnických osob v souvislosti s rekodifikací trestního práva hmotného. In: Sborník XIII. Karlovarské právnícké dny, Linde, Praha 2003, str. 242 až 292; Jelínek, J.: Trestní odpovědnost právnických osob, Linde, Praha 2007; Solnař, V., Fenyk, J., Císařová, D., Vanduchová, M.: Systém českého trestního práva. II. Základy trestní odpovědnosti, Nakladatelství Novatrix, Praha 2009, str. 264 až 267.

2 V podstatě ke stejnému závěru dospěla i specializovaná komise ustavená ministrem spravedlnosti již v roce 2000 k posouzení možného řešení odpovědnosti právnických osob za delikventní jednání, která však k otázce zavedení trestní odpovědnosti právnických osob nedospěla k jednoznačnému řešení, když ve svých doporučeních mimo jiné uvedla, že „rovnocenného kriminálně politického cíle lze dosáhnout též správním trestáním právnických osob“. Současně však upozornila na to, že „jeho dosavadní právní úprava je velmi nedokonalá a naléhavě vyžaduje zdokonalení.“ - viz Musil, J., Prášková, H., Faldyna, F.: Úvahy o trestní odpovědnosti právnických osob de lege ferenda, Trestní právo, 2001, č. 3, str. 15.

3 Součástí této kodifikace byly tři návrhy zákonů - trestního zákoníku, zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim a zákona o změně některých zákonů v souvislosti s trestním zákoníkem a zákonem o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim.

ce 2003, ve Švýcarsku v r. 2003, v Litvě v r. 2003, v Rakousku v r. 2005 atd.), a to s odůvodněním, že „právní řád musí umožnit účinné sankcionování protiprávního jednání korporací, tedy subjektů, které ovlivňují a kontrolují většinu oblastí života společnosti“.

Právnícké osoby (obchodní společnosti, družstva, spolky, podniky atd.) vystupují velmi často jako instituce, prostřednictvím nichž je stále častěji páchána velmi závažná trestná činnost, neboť rozvoj složité struktury společnosti a její ekonomiky poskytují mnohem více příležitostí než v minulosti k páchání společensky škodlivé, svou povahou čistě kriminální činnosti. Postih fyzických osob jednajících za právnícké osoby se v této situaci ukazuje jako nedostatečně účinný, neboť se buď vůbec ve složité struktuře právníckých osob (často nadnárodního charakteru) nedaří zjistit individuálně odpovědnou osobu, a pokud se to i podaří, naráží uplatnění její trestní odpovědnosti na důkazní obtíže, které často vedou k zastavení trestního stíhání či zproštění obžaloby. Je-li pak už některá fyzická osoba odsouzena, neplní její postih z hlediska další trestné činnosti páchané v rámci právnícké osoby dostatečně zstrašovací a preventivní funkci, poněvadž se zpravidla nedotkne vlastní činnosti právnícké osoby, jejich materiálních zdrojů a personálních předpokladů pro pokračování v kriminální činnosti, jak se to typicky ukazuje např. u trestných činů spočívajících v zásazích do životního prostředí, v korupčním jednání nebo v organizovaném zločinu. Některé právnícké osoby dokonce uložené trestní sankce odsouzeným fyzickým osobám i různým způsobem kompenzují. **Trestním postihem právníckých osob se tak sleduje účinnější ochrana společenských zájmů, neboť hrozba a výkon trestních sankcí, které mohou být zpravidla podstatně přísnější než u fyzických osob, mohou náležitě ovlivnit chování právnícké osoby v daném společenském a ekonomickém prostředí,** když v případě odsouzení postihují právníckou osobu v jejím samotném ekonomickém základu a navíc působí i svým společensky odsuzujícím dopadem na pověst právnícké osoby v očích veřejnosti, čímž se vytváří atmosféra nepříznivá pro další páchání trestných činů.

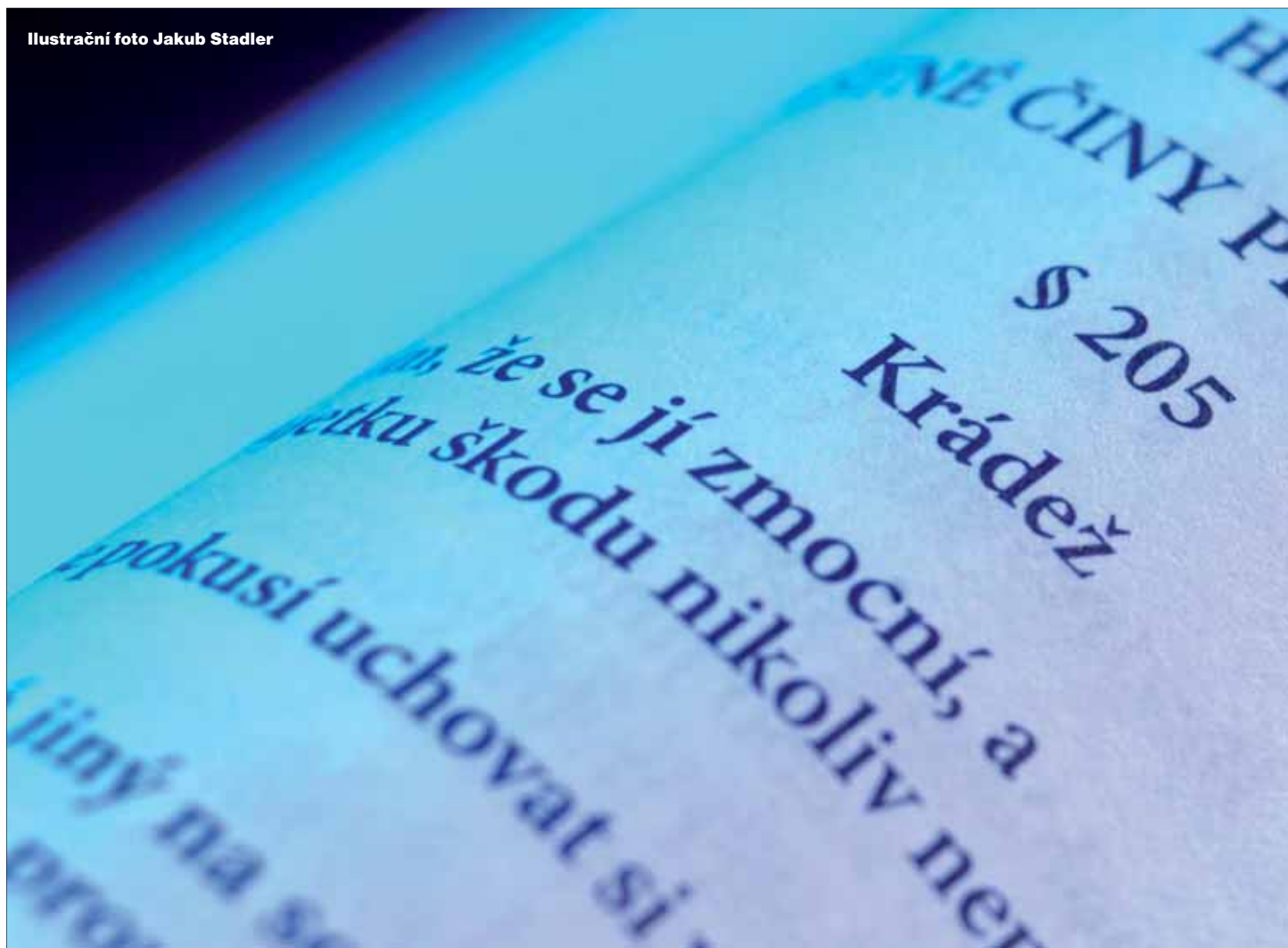
V návaznosti na tyto obecné přístupy se od konce 70. let minulého století v řadě mezinárodních právních, politických nebo vědeckých dokumentů objevuje požadavek, aby státy svým vnitrostátním právem sankcionovaly právnícké osoby za jejich protiprávní jednání zejména v oblasti nejzávažnějších forem protispolečenské činnosti a umožnily mezinárodní spolupráci při jejich postihu v přeshraničních případech. Dokumenty tohoto druhu vznikají zejména na půdě Organizace spojených národů a jejích orgánů a organizací, Rady Evropy, Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj nebo Evropské unie, ale též na vědeckých fórech, např. na světových kongresech Mezinárodní společnosti pro trestní právo (AIDP). V tomto směru lze zejména poukázat na Úmluvu o boji proti podplácení zahraničních veřejných činitelů v mezinárodních podnikatelských transakcích (Sdělení MZV č. 25/2000 Sb. m. s.), Trestněprávní úmluvu o korupci (Sdělení MZV č. 70/2002 Sb. m. s., ve znění sdělení MZV č. 43/2009 Sb. m. s.) a Mezinárodní úmluvu o potlačování financování terorismu (Sdělení MZV č. 18/2006 Sb. m. s., ve znění sdělení MZV č. 9/2010 Sb. m. s.).

Požadavek na zakotvení náležité odpovědnosti právníckých osob se sankcemi trestněprávní povahy se v rámci Evropské unie nově objevil kromě mnoha rámcových rozhodnutí i ve dvou směrnicích (Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/99/ES ze dne 19. listopadu 2008, o trestněprávní ochraně životního prostředí, a Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/52/ES ze dne 18. června 2009, o minimálních normách pro sankce a opatření vůči zaměstnavatelům neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí), u nichž při neimplementování tohoto požadavku hrozí České republice řízení o porušení Smlouvy o fungování Evropské unie a uložení finanční sankce.

Závazek ke kriminalizaci určitých závažných forem protispolečenské činnosti a postih právníckých osob neobsahují jen právní předpisy Evropských společenství/Evropské unie (dále jen „ES/EU“), které jsou pro Českou republiku právně závazné, ale i řada smluv, jimiž dosud Česká republika není vázána, ačkoli s ohledem na své členství v mezinárodních organizacích, na jejichž půdě byly tyto smlouvy připraveny, a na priority vlastní trestní politiky by jimi vázána být měla [srov. např. Druhý protokol k Úmluvě EU o ochraně finančních zájmů ES, vypracovaný na základě článku K.3 Smlouvy o EU ze dne 19. června 1997 [97/C 221/02; celexové č. 41997A0719(02)], jenž vstoupil v platnost dne 19. května 2009; dále Úmluvu OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu, která vstoupila v platnost 29. září 2003, Česká republika úmluvu podepsala 10. prosince 2000, avšak dosud ji neratifikovala; Úmluvu OSN proti korupci, jež vstoupila v platnost 14. prosince 2005, Česká republika úmluvu podepsala 22. dubna 2005, ale dosud ji neratifikovala; Úmluvu o počítačové kriminalitě, která vstoupila v platnost 1. července 2004, Česká republika ji podepsala 9. února 2005, avšak dosud ji neratifikovala; Úmluvu Rady Evropy o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu a o financování terorismu, jež vstoupila v platnost 1. května 2008, Česká republika ji dosud nepodepsala atd.]. **Důvodem odkladu ratifikace těchto smluv či přistoupení k nim je skutečnost, že český právní řád neumožňuje ukládat dostatečně účinné sankce právníckým osobám za protiprávní jednání, jež jsou v těchto smlouvách vymezená.** K ratifikaci či přistoupení k těmto smlouvám je Česká republika opakovaně a s narůstající intenzitou mezinárodními organizacemi vyzývána, neboť je jedním z posledních států, který není schopen tento závazek plnit, a ocitá se tak v izolovaném postavení. **V rámci EU je Česká republika posledním členským státem, který nemá implementovány závazky v tomto směru.**

Absence účinné odpovědnosti právníckých osob má kromě mezinárodní oblasti své negativní dopady i ve vnitrostátní rovině, neboť v podstatě nelze nijak postihnout právníckou osobu účastnící se trestné činnosti, přestože pachatel trestného činu prokazatelně jednal v zájmu nebo jménem takové právnícké osoby. Právnícká osoba je tak velmi často využívána k zakrývání nelegální činnosti a k propírání zisků z trestné činnosti. V některých případech také není možno dovést odpovědnost konkrétní fyzické osoby, ačkoli o spáchání trestného činu není pochyb. **Návrh nového zákona předpokládá, že umožní postihovat i ta jednání, u nichž se v současnosti daří**

Ilustrační foto Jakub Stadler

fyzickým osobám vyhnout trestní odpovědnosti s odvoláním, že rozhodoval kolektivní orgán právnické osoby, a individuální trestní odpovědnost fyzických osob, rozhodujících za právnickou osobu, je velmi těžce prokazatelná. Zavedení trestní odpovědnosti právnických osob je potřebné a vhodné zejména z důvodu možnosti uložení citelných sankcí v případech, kdy porušování zákonů je běžným standardem při činnosti dané právnické osoby, např. v oblasti ekologie, nakládání s odpady apod., přičemž buď vůbec nelze zjistit konkrétní fyzickou osobu nesoucí trestní odpovědnost, nebo je sice možné trestně postihnout určitou fyzickou osobu, nicméně právnická osoba pokračuje dále ve svých nezákonných aktivitách a ani trestní postihy konkrétních osob činných v dané právnické osobě nebrání právnické osobě nadále porušovat zákony. Absence odpovědnosti právnických osob kromě toho neumožňuje vyhovovat žádostem jiných členských států EU o uznání a výkon rozhodnutí směřujících vůči právnickým osobám jako pachatelům trestné činnosti a **narůstá tak hrozba, že zahraniční právnické osoby budou páchat trestnou činnost na území České republiky a budou svůj majetek umisťovat do České republiky, neboť jej na jejím území nelze efektivně postihnout.**

Všechny tyto důvody vedly k tomu, že **ministerstvo spravedlnosti předložilo vládě České republiky návrh zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim** (dále

jen „o trestní odpovědnosti právnických osob“) a vláda jej po projednání v Legislativní radě vlády schválila a předložila Parlamentu České republiky jako vládní návrh zákona.

Předložený návrh zákona o trestní odpovědnosti právnických osob není z hlediska své povahy samostatným zákonem, jenž by upravoval problematiku trestní odpovědnosti právnických osob, sankcí jim ukládaných a řízení proti nim v celém rozsahu, ale navazuje na předpisy trestního práva v oblasti práva hmotného a procesního, kterými jsou trestní zákoník a trestní řád. Jde svou povahou o zákon, který bývá označován jako „vedlejší trestní zákon“, a pro nějž je typické, že obsahuje trestněprávní ustanovení jak z oblasti předpisů hmotného, tak procesního práva. Ustanovení zákona o trestní odpovědnosti právnických osob jsou ve vztahu k ustanovením trestního zákoníku a trestního řádu ustanoveními primární povahy, tzn. že ustanovení trestního zákoníku a trestního řádu se použijí jen tehdy, nemá-li zákon o trestní odpovědnosti právnických osob zvláštní úpravu a není-li to z povahy věci, zejména s přihlédnutím k charakteru právnických osob, vyloučeno (srov. § 1 osnovy). S ohledem na rozsah tohoto článku se dále zabýváme jen některými hmotněprávními otázkami, které jsou rozhodné z hlediska obecného přístupu k trestněprávní odpovědnosti právnických osob.

II. POVAHA ODPOVĚDNOSTI PRÁVNICKÉ OSOBY

S přihlédnutím k požadavkům na mezinárodním poli a k tendencím v kontinentální právní úpravě předkládaný **návrh předpokládá zavedení tzv. pravé trestní odpovědnosti právnických osob** jako výraz skutečnosti, že právní řád musí umožnit účinné sankcionování protiprávního jednání korporací, tedy subjektů, které ovlivňují a kontrolují většinu oblastí života společnosti. Při přípravě návrhu zákona byla zvažována i možnost zavedení tzv. nepravé trestní odpovědnosti, v rámci níž sice neexistuje trestní odpovědnost právnických osob a trestně odpovědné jsou jen fyzické osoby, které jednájí jménem právnické osoby (např. obchodní společnosti), ale právnickým osobám je možno uložit určitá trestní opatření, jejichž povaha je dosti pochybná [např. ve Španělsku od roku 1995 lze uložit opatření ve formě tzv. „vedlejších (přidatných) důsledků trestného činu“, jež mohou být uložena také právnickým osobám, jestliže došlo k odsouzení fyzické osoby v návaznosti na čl. 31 španělského trestního zákoníku (obdoba českého § 114 odst. 2 TrZ), podobně je tomu ve Švédsku, kde jde o sankce sui generis blízké se ochranným opatřením]. Taková úprava byla v nedávné době přijata ve Slovenské republice, kde byla zákonem č. 224/2010 Z. z., kterým se mění a doplňuje zákon č. 300/2005 Z. z., Trestný zákon, v znení neskorších predpisov, a o zmene a doplnení niektorých zákonov (s účinností od 1. 9. 2010), zavedena tzv. nepravá trestní odpovědnost právnických osob po vzoru Španělska nebo Švédska.

Model pravé trestní odpovědnosti byl v České republice zvolen zejména z toho důvodu, že v rámci něho lze právnickou osobu postihnout i v případě, že se nepodaří prokázat, která konkrétní fyzická osoba spáchala trestný čin (z důvodu složité organizační struktury, dělby pravomocí atd.), i když je zcela nepochybné, že ke spáchání trestného činu došlo v rámci dané právnické osoby a v její prospěch. Jiné modely než pravá trestní odpovědnost (tzv. nepravá trestní odpovědnost zpravidla na základě tzv. „vedlejších důsledků trestného činu“ nebo „zvláštních sankcí blízkých se ochranným opatřením“) samostatný postih právnické osoby dostatečně neumožňují a činí jej víceméně závislý na postihu konkrétní fyzické osoby.

Pokud jde o zmíněnou slovenskou právní úpravu, podle níž jsou právnické osoby postihovány prostřednictvím ochranných opatření, jde do určité míry o obcházení trestu, neboť taková je skutečná povaha těchto opatření, jejichž prostřednictvím je právnické osobě konfiskován majetek nebo je jí uloženo zaplatit určitou finanční částku. Proti takovému řešení je možné dále namítnout, že podle uvedených mezinárodních úmluv, požadujících zavedení účinné odpovědnosti právnických osob, je nutné, aby se na právnické osoby vztahovaly účinné, přiměřené a odrazující trestní nebo jiné než trestní sankce, včetně sankcí peněžitých. Lze polemizovat již s tím, zda ochranné opatření zabrání majetku lze považovat za účinnou, přiměřenou a odrazující, nebo dokonce odstraňující sankci, zejména je-li nezbytné, aby šlo o sankci za trestný čin, která nespočívá v pouhém odčerpání prostředků nebo zisku z trestné činnosti, ale v jejím postihu za spáchaný trestný čin [např. Úmluva OECD o boji proti podplácení za-

hraničních veřejných činitelů v mezinárodních podnikatelských transakcích vyhlášená pod č. 25/2000 Sb. m. s. jasně rozlišuje sankci ukládanou právnickým osobám (čl. 2 a čl. 3 odst. 2) a odčerpání zisku a úplatku (čl. 3 odst. 3); stejně vyznívá článek 10 odst. 4 a článek 12 Palermské úmluvy nebo články 5 a 8 Úmluvy o potlačování financování terorismu atd.]. Některé mezinárodní úmluvy vyžadují, aby šlo o postih peněžitý, jiné nikoli (např. čl. 5 odst. 3 Úmluvy o potlačování financování terorismu). Zásadní problém je třeba spatřovat i v tom, že jde o opatření, které postihuje výlučně majetek právnické osoby. V případě, že by nebylo možné postihnout majetek právnické osoby, chyběla by jakákoli alternativní sankce. Navíc ukládání ochranného opatření je podle slovenské úpravy pouze fakultativní a nikoli obligatorní, což nekoresponduje s požadavky mezinárodních úmluv podrobit právnické osoby účinným, přiměřeným a odrazujícím sankcím v případě, že se účastní na stanovených trestných činech. Také s přihlédnutím k těmto důvodům bylo pojetí tzv. nepravé odpovědnosti právnických osob odmítnuto, což odpovídá i přístupu ve většině členských zemích EU, ve kterých je závazek k postihu právnických osob plněn v systému tzv. pravé trestní odpovědnosti, v rámci níž právnická osoba odpovídá za trestný čin, resp. je považována za pachatele trestného činu spáchaného jednáním fyzické osoby.

III. VYMEZENÍ TRESTNĚPRÁVNĚ ODPOVĚDNÉ PRÁVNICKÉ OSOBY

Definici právnické osoby z hlediska její trestní odpovědnosti obsahuje řada shora uvedených rámcových rozhodnutí EU i směrnic ES/EU, přičemž právnickou osobu shodně definují jako „*jakýkoliv subjekt, který je právnickou osobou podle příslušného vnitrostátního práva, s výjimkou států nebo jiných veřejnoprávních subjektů při výkonu veřejné moci a veřejných mezinárodních organizací.*“ Pokud jde o mezinárodní úmluvy, trestněprávně odpovědnou právnickou osobu definuje výslovně Druhý protokol k Úmluvě EU o ochraně finančních zájmů ES, vypracovaný na základě článku K.3 Smlouvy o EU ze dne 19. 6. 1997, a to shodně s rámcovými rozhodnutími. Ostatní úmluvy právnickou osobu nedefinují a pouze stanoví, že právnické osoby mají odpovídat za příslušné trestné činy.

Návrh zákona o trestní odpovědnosti právnických osob předpokládá, že **výslovně by měla být vyloučena trestní odpovědnost státu – České republiky a územních samosprávných celků** (obce, vyšší samosprávné územní celky – kraje), na které však trestní odpovědnost nemá dopadat **pouze při výkonu veřejné moci**. Výslovně je však současně stanoveno, že majetková účast státu nebo územních samosprávných celků na právnické osobě nevylučuje trestní odpovědnost takové právnické osoby (srov. § 6 osnovy). Půjde typicky o účast v různých obchodních společnostech.

Z toho vyplývá, že především je z trestní odpovědnosti vyloučena Česká republika jako stát, který je historicky nejstarší právnickou osobou. Podle důvodové zprávy návrh zákona nepředpokládá, že by trestný čin, který spáchá některý z jeho představitelů, i když to bude jeho jménem, mohl vycházet z jeho zvláštních vnitřních zájmů. **Má se za to, že trestné činy, kterých se dopustí představitelé státu, jsou výlučně**

jejich osobními činy. Navíc je pochybné, že by stát prostřednictvím vlastních orgánů trestal sám sebe. Vyloučení České republiky z trestní odpovědnosti podle navrhovaného zákona představuje vyloučení všech organizačních složek státu, a to nejen proto, že nejsou právníckými osobami (§ 3 a § 51 zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů). Česká republika – stát, který sám je právníckou osobou, je souborem organizačních složek státu vykonávajících v rámci své působnosti nebo předmětu činnosti funkce státu (včetně činností s tím souvisejících), které také vykonávají vlastnická a jiná majetková práva státu formou příslušnosti k hospodaření s majetkem státu. Z povahy organizačních složek státu vyplývá, že uplatnění trestní odpovědnosti vůči organizačním složkám státu je vyloučeno; stát by trestal sám sebe. Zjevné je to zejména u majetkových sankcí. Trest propadnutí majetku, peněžité trest, propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty nemůže u organizačních složek státu splnit svůj účel, tj. pozbytí vlastnictví ve prospěch státu, když u organizačních složek státu se jedná právě o majetek státu. Obdobně by uložením zajišťovacího opatření podle § 33 osnovy omezoval stát sám sebe při nakládání s majetkem státu. Pokud bude u organizační složky státu zjištěno jednání podléhající trestní odpovědnosti, půjde o trestní odpovědnost fyzické osoby, ať už půjde konkrétně o osobu oprávněnou jednat jménem státu (§ 7 cit. zákona č. 219/2000 Sb.), nebo jinou osobu zařazenou v organizační složce státu k výkonu práce.

Rovněž trestní odpovědnost cizích států, byť to není výslovně v návrhu zákona stanoveno, se nepředpokládá, neboť princip suverenity státu tento postup neumožňuje. Takové případy jsou řešeny v intencích mezinárodního práva. Z obdobného důvodu jsou z trestní odpovědnosti vyloučeny mezinárodní organizace veřejného práva. Trestní stíhání jiných států a mezinárodních organizací veřejného práva (vládních mezinárodních organizací) je vyloučeno z povahy věci, neboť požívají výsad a imunity podle mezinárodního práva, což je důvod nepřipustnosti trestního stíhání. Naproti tomu **by měla být uplatňována trestní odpovědnost i proti cizozemským právníckým osobám**, a to podobně jako je trestní odpovědnost u fyzických osob uplatňována proti cizím státním příslušníkům, ovšem za podmínky, že zde taková právnícká osoba alespoň vykonává svoji činnost nebo zde má svůj majetek (srov. § 2 odst. 1 osnovy), byť vykonatelnost některých sankcí vůči nim může být problematická.

Podle původního návrhu zákona vzešlého z připomínkového řízení a předloženého ministerstvem spravedlnosti do vlády měly být vyloučeny z trestní odpovědnosti i další právnícké osoby, a to státní organizace, právnícké osoby zřízené zákonem a právnícké osoby při výkonu veřejné moci. To bylo důsledkem toho, že navržená úprava o vyloučení určitých subjektů z trestní odpovědnosti právníckých osob byla v připomínkovém řízení předmětem poměrně velkých diskusí, neboť oproti původnímu návrhu, který počítal pouze s vyloučením státu a územně samosprávných celků, byl postupně rozšiřován okruh subjektů, u nichž nemá být trestní odpovědnost právníckých osob uplatňována. Při projednávání osnovy v Legislativní radě vlády byly k exempci vybraných typů právníckých osob uplatněny zásadní připomínky zejména

z hlediska srovnání s odpovědností těchto právníckých osob za správní delikty. Absolutní exempce uvedených vybraných typů právníckých osob z odpovědnosti za trestné činy podle navrhovaného zákona je v porovnání s jejich odpovědností za správní delikty v oblasti správního práva trestního neodůvodněná. Např. v případě zadávání veřejných zakázek či ochrany osobních údajů se nerozlišuje, zda se porušení příslušného zákona dopustil stát prostřednictvím svého orgánu nebo jiná (veřejnoprávní či soukromoprávní) právnícká osoba. Dále bylo navrženo, aby nebyl používán pojem státní organizace, neboť není jasné, zahrnuje-li pouze státní příspěvkové organizace nebo též např. státní podniky či např. státem založené obchodní společnosti (např. České dráhy). S přihlédnutím k tomu bylo vládou rozhodnuto o omezení vyloučení trestní odpovědnosti právníckých osob pouze na stát a územně samosprávné celky při výkonu veřejné moci. Takový přístup shledávám správným a systémovým, když odpovídá i zahraničním právním úpravám.

Např. podle slovinského zákona o odpovědnosti právníckých osob za trestné činy ze dne 8. 7. 1999 (č. 59/1999) nemůže být trestně odpovědný obecně stát – Slovinská republika – a územně správní celky, pokud jednají jako právnícké osoby (čl. 2 odst. 1). Polský zákon o odpovědnosti kolektivních subjektů za činy zakázané pod sankcí trestu vylučuje trestní odpovědnost pouze u Státní pokladny, jednotek územní samosprávy a jejich svazů (srov. čl. 2 odst. 1 tohoto zákona). Srovnej k tomu obdobnou, byť poněkud širší úpravu v Belgii, kde na základě zákona ze dne 4. května 1999, který vstoupil v platnost dne 2. července 1999, byly vedle státu vyloučeny z trestní odpovědnosti regiony, provincie a jiné územně správní celky, bruselská aglomerace, obce, územní orgány uvnitř obcí, Francouzská Komise společenství, Flámská Komise společenství, Společná komise společenství a veřejná centra sociální pomoci.⁴ Naproti tomu ve Francii je vyloučen z trestní odpovědnosti pouze stát, s odůvodněním, že je nemyslitelné, aby svrchovaný stát, který je držitelem monopolu práva trestat, sankcionoval sám sebe.⁵ Z tohoto srovnání vyplývá, že okruh právníckých osob, u nichž má být vyloučena trestní odpovědnost, nesmí být příliš široký, neboť jinak navržená právní úprava nemusí být dostatečně účinná. Správně proto byly vládou odmítnuty snahy o rozšiřování vyloučených subjektů na další právnícké osoby.

IV. ROZSAH TRESTNÍ ODPOVĚDNOSTI PRÁVNICKÝCH OSOB

Další důležitou otázkou je rozsah trestní odpovědnosti právníckých osob z hlediska, zda se má vztahovat na všechny trestné činy (přečiny a zločiny), nebo se má omezovat

4 Messinne, J.: La responsabilité pénale des personnes morales en droit belge (Trestní odpovědnost právníckých osob v belgickém právu). Materiál předložený na semináři o trestní odpovědnosti právníckých osob (aktivita 6S) v rámci programu OCTOPUS II konaném v Sinaii (Rumunsko) ve dnech 1. až 3. března 2000, str. 9; srov. dále Messinne, J.: Propos provisoires sur un texte curieux: la loi du 4. Mai 1999 instituant la responsabilité pénale des personnes morales, R.D.P.C 2000; Masset, A.: La loi du 4. Mai 1999 instaurant la responsabilité pénale des personnes morales, J.T. 1999.

5 Srov. k tomu Pradel, J.: Le nouveau Code pénal. Paris: Dalloz, 1994, str. 109, který k tomu uvádí: „Jelikož stát má monopol trestat, nemůže být sám trestán.“

Ilustrační foto Jakub Stadler

jen na taxativně uvedené trestné činy vypočítané v zákoně. Ministerstvo spravedlnosti předložilo návrh zákona, který v tomto směru předkládal **dvě varianty**. V první z nich byl uveden **taxativní výčet všech zločinů nebo přečinů**, u nichž přichází trestní odpovědnost právnických osob v úvahu, přičemž okruh trestných činů byl v zásadě omezen na ty z nich, u nichž zavedení deliktní odpovědnosti požadují mezinárodní smlouvy a právní předpisy ES/EU, tedy závazné právní dokumenty. Tyto mezinárodní dokumenty požadují postih právnických osob zejména v oblasti **legalizace výnosů z trestné činnosti, korupce, poškozování životního prostředí, organizovaného zločinu, obchodu s lidmi a sexuálního vykořisťování dětí, ochrany finančních zájmů EU, počítačové kriminality, padělání peněžních prostředků, drogových a rasově motivovaných jednání apod.** Tento taxativní výčet trestných činů byl v průběhu připomínkového řízení rozšířen ještě o **daňové trestné činy**, kterých se právnická osoba může typicky při své činnosti dopouštět. Tím je zajištěno, aby byla finančním zájmům České republiky poskytnuta obdobná ochrana jako je poskytována finančním zájmům EU (viz § 260 trestního zákoníku). V důvodové zprávě se k tomu zdůrazňuje, že zavedení trestní odpovědnosti právnických osob za daňové trestné činy nepochybně povede k posílení tlaku na řádné plnění daňové povinnosti. Díky nově zavedené provázanosti vztahu trestního řízení a daňového řízení z hlediska časového prostoru pro vyměření či doměření daně (srov. § 148 odst. 6 a 7 daňové-

ho řádu) lze očekávat i větší efektivitu z hlediska odstranění škodného následku nezaplacení či neodvedení daně ze strany právnických osob.

Ve druhé variantě byl rozsah trestní odpovědnosti právnických osob vymezen tak, že se bude vztahovat na všechny trestné činy (přečiny a zločiny) uvedené v trestním zákoníku, není-li jejich spáchání právnickou osobou vyloučeno jejich povahou. Tato varianta vycházela z premisy, že určitá jednání jsou považována za trestuhodná a stát je s ohledem na jejich typovou závažnost považuje za trestné činy, které dělí na přečiny a zločiny, přičemž není dán žádný důvod, aby na tyto skutkové podstaty bylo nahlíženo odlišně pouze z toho důvodu, že se jich nedopustila fyzická osoba, ale osoba právnická. Právnická osoba by měla zásadně odpovídat za veškeré trestné činy vymezené v trestním zákoníku (příp. i v jiném trestním zákoně), pokud to samozřejmě nebude vyloučeno přímo z povahy konkrétního trestného činu.

Zahraniční úpravy obsahují obě tato řešení. Např. v Belgii je stanovena trestní odpovědnost právnických osob obecně, aniž by byly konkrétně určeny trestné činy, ke kterým se může trestní odpovědnost právnických osob vztahovat. Stejně je tomu v Rakousku, kde zákon o odpovědnosti sdružení vychází z toho, že sdružení může být ve smyslu § 1 tohoto zákona v zásadě odpovědné za každý typ deliktu, který je obsažen ve zvláštní části trestního zákoníku nebo ve vedlejších zákonech, s omezením, že na finanční trestný čin lze však tento spolkový zákon použít jen tehdy, jestliže je to uprave-

no v trestním zákonu o financování (srov. č. 129/1958 Spolkové sbírky zákonů).

Naproti tomu ve Francii byla stanovena trestní odpovědnost právnických osob pouze ve vztahu k trestným činům, u nichž je to výslovně stanoveno zákonem nebo nařízením [čl. 121-2 francouzského trestního zákoníku – Code pénal (dále jen „CP“), jenž nabyl účinnosti dne 1. 3. 1994]. Může jít o trestné činy zařazené v jednotlivých knihách II., III. a IV., např. zločiny proti lidskosti (čl. 213-3 CP), zabití a nedbalostní ublížení na zdraví (čl. 221-7 a 222-21 CP), obchod s narkotiky a praní špinavých peněz (čl. 222-42 CP), nedovolené experimentování v medicíně (čl. 223-9 CP), kuplířství (čl. 225-4 CP), křivé obvinění (čl. 226-12 CP), krádež (čl. 311-16 CP), vydírání (čl. 312-15 CP), podvod (čl. 313-9 CP), podílíctví (čl. 321-12 CP), ohrožování a poškozování informačních systémů (čl. 323-6 CP), dále veškerá ustanovení týkající se terorismu, velezrady, špionáže, spiknutí, ale i aktivního úplatkářství, nepřímého úplatkářství, padělání peněz, padělání listin, účasti na zločinném spolčení atd.⁶

V zásadě stejně je tomu v Polsku, kde zákon o odpovědnosti kolektivních subjektů za činy zakázané pod sankcí trestu v čl. 16 vyjmenovává jednotlivé trestné činy proti hospodářskému obratu, proti obratu s penězi a cennými papíry, úplatkářství a placené protekce, proti ochraně informací, proti věrohodnosti dokumentů, proti majetku, proti sexuální svobodě a dobrým mravům, proti životnímu prostředí, proti veřejnému pořádku, trestné činy vztahující se k boji s nekalou konkurencí, proti duševnímu vlastnictví, trestné činy teroristického charakteru, dále trestné činy proti bezpečnosti masových akcí, proti daňovým celním a devizovým povinnostem, proti organizaci loterijských her, her na automatech a vzájemných sázkách a další konkrétně vymezené trestné činy. Podobně ve Slovinsku v čl. 25 zákona o odpovědnosti právnických osob za trestné činy ze dne 8. 7. 1999 (č. 59/1999) v návaznosti na čl. 24 tohoto zákona byly zákonodárcem vyjmenovány konkrétní trestné činy uvedené v trestním zákoně, u kterých přichází v úvahu trestní odpovědnost právnických osob.

Vláda nakonec zvolila variantu první, která vychází z poměrně úzkého konkrétního vymezení jednotlivých trestných činů, u kterých bude možno podle § 7 osnovy uplatňovat trestní odpovědnost právnických osob, a to přesto, že výhodou odmítnutí druhé varianty, podle níž by zákon o trestní odpovědnosti právnických osob nevymezoval konkrétní trestné činy, by byla jeho jednoduchost, neboť při budoucích změnách právní úpravy by nebylo třeba doplňovat výčet trestných činů vymezených v tomto ustanovení. Nevýhodou však naproti tomu je skutečnost, že orgány činné v trestním řízení by musely v každém jednotlivém případě zvažovat, zda u konkrétního trestného činu, u něhož by přicházela v úvahu trestní odpovědnost právnické osoby, je tato vůbec s přihlédnutím k povaze takového trestného činu možná, což by zejména na počátku aplikace trestní odpovědnosti právnických osob jistě přinášelo značné problémy a zřejmě také nejednotnost při aplikaci a výkladu znaku „*není-li to vyloučeno povahou zvažovaného trestného činu*“. Takové řešení by zásadně oslabilo požadavek právní jistoty a předvídatelnosti práva, který je u trestní odpovědnosti právnických osob zvláště důležitý. Navíc by hrozilo, že trestní odpovědnost právnických osob bude uplatňová-

na v širokém rozsahu, a to dokonce i za trestné činy, u nichž by to z hlediska kriminální (trestní) politiky a užití nástrojů trestního práva z hlediska uplatnění zásady subsidiarity trestní represe ve smyslu § 12 odst. 2 TrZ nebylo účelné ani vhodné. Z těchto důvodů lze s vládou přijatým řešením souhlasit.

V. SPÁCHÁNÍ TRESTNÉHO ČINU PRÁVNICKOU OSOBOU

Při přípravě nového návrhu zákona o trestní odpovědnosti právnických osob bylo nutno vyřešit problematiku spáchání skutku naplňujícího znaky trestného činu jako základní podmínky vztahující se ke vzniku trestní odpovědnosti konkrétní právnické osoby. V té souvislosti je třeba především zdůraznit, že **jednou ze základních námitek proti trestní odpovědnosti právnických osob je tvrzení, že právnické osoby nejsou způsobilé jednat v trestněprávním smyslu, neboť nemají vlastní vůli,** přičemž bez vůle není viny a bez viny není trestní odpovědnosti. Tato námitka je jednou z nejzásadnějších, a proto je zpravidla odpůrci trestní odpovědnosti právnických osob nejvíce akcentována, poněvadž se dotýká otázky zaviněného jednání v návaznosti na základní zásadu trestního práva hmotného, a to odpovědnosti jen za zaviněné jednání („bez zavinění není trestný čin ani trest“).

Přesto si však lze zejména na základě vývoje občansko-právní teorie představit zaviněné deliktovní jednání právnické osoby, s nímž počítá nejen nauka občanskoprávní, ale i teorie administrativněprávní. **Právnické osoby jsou reálně způsobilé jednat, a to jak v souladu s příkazem právní normy, tak i v rozporu s ním.** Přitom z toho, že za právnickou osobu jednají vždy fyzické osoby, nelze dovozovat, že by tím byla vyloučena způsobilost právnických osob k zaviněnému jednání, neboť podle sociologických výzkumů mají právnické osoby jako kolektivy osob vůli odlišnou od osob, které je tvoří, což právo obecně ve vztahu k právnickým osobám uznává. **Zaviněné jednání ve vztahu k trestní odpovědnosti právnické osoby je třeba podle mého názoru formulovat ve smyslu přičitatelnosti trestného činu právnické osobě na základě vlastního výkonu tzv. rizikového managementu,** tj. buď přímo protiprávního jednání vedení právnické osoby, nebo alespoň chybného zvládnutí zvýšeného rizika vyplývajícího z provozování podniku („vina vedení právnické osoby“). **Podle tohoto pojetí lze právnické osobě přičítat spáchání trestného činu, jestliže trestný čin byl spáchán přímo vlastním jednáním jejích orgánů nebo ovládacích osob, anebo jednáním jejího zaměstnance na podkladě rozhodnutí, schválení nebo pokynu orgánů právnické osoby či jí ovládacích osob, nebo proto, že její orgány nebo jiné odpovědné osoby neprovedly taková opatření, která měly provést podle zákona nebo která po nich lze spravedlivě požadovat, zejména neprovedly povinnou nebo potřebnou kontrolu nad činností zaměstnanců nebo jiných osob, jimž jsou nadřízeny, anebo neucinily nezbytná opatření k zamezení nebo odvrácení následků spáchaného trestného činu.⁷**

6 Srov. k tomu podrobněji Musil, J.: Trestní odpovědnost právnických osob: Historický vývoj a mezinárodní srovnání. Pocta Otovi Novotnému k 70. narozeninám. Codex Bohemia, Praha 1998, str. 93 až 94.

7 Novotný, O., Vanduchová, M., Šámal, P. a kol.: Trestní právo hmotné – 1. Obecná část, 6. přepracované vydání, Wolters Kluwer ČR, a. s., Praha 2010, str. 212 až 213.

Nová osnova zákona o trestní odpovědnosti právnických osob vychází zjevně z názoru, že právnické osoby jsou subjekty práva odlišné od fyzických osob, jsou uměle právem vytvořeny a nadány způsobilostí k právům a povinnostem, způsobilostí k právním a protiprávním úkonům a odpovědnosti v právních vztazích. Současně si však nelze vystačit s obecnou úpravou v občanském zákoníku, popř. v obchodním zákoníku, neboť v těchto případech nejde o právní jednání, ale o exces ve smyslu jednání protiprávního. Předpokládá se, že jde o právnickou osobu s právní subjektivitou, která jedná navenek určitým způsobem. V této souvislosti je třeba se především zabývat podstatou právnických osob jako subjektů práva. Návrh zákona pojem právnické osoby výslovně nedefinuje, ale přenechává jeho vymezení normám občansko-právním a obchodněprávním, a proto se vztahuje na všechny právnické osoby bez ohledu na způsob jejich vzniku, pokud nejsou výslovně z jeho působnosti vyloučeny. Vzhledem k tomu není ani vyloučena trestní odpovědnost právnické osoby, která je tvořena jedinou osobou (např. společnost s ručním omezením s jediným společníkem).

S přihlédnutím k tomu, že vznik a existence právnických osob představují určitou právní konstrukci, musí být právem zkonstruován i způsob jednání právnických osob jako subjektů práva navenek, poněvadž právnická osoba jako celek nemá vlastní vůli, nemůže tedy podle ní jednat a navenek ji projevovat. Proto náš právní řád stanoví, že vlastní jednání právnické osoby představují ty projevy vůle, které jménem právnické osoby činí její určité orgány nebo zástupci jako fyzické osoby, a že právní následky spojené s těmito projevy vůle (ať již v podobě právních úkonů, nebo protiprávních úkonů) se přičítají přímo právnické osobě jako subjektu práva (srov. zejména § 20 ObčZ a § 13 ObchZ).

Návrh zákona, pokud jde o trestní odpovědnost právnické osoby, především v § 8 odst. 1 osnovy vymezuje, že **trestným činem spáchaným právnickou osobou je protiprávní čin spáchaný jejím jménem nebo v jejím zájmu nebo v rámci její činnosti, jednal-li tak**

- a) statutární orgán nebo člen statutárního orgánu, anebo jiná osoba, která je oprávněna jménem nebo za právnickou osobu jednat,
- b) ten, kdo u této právnické osoby vykonává řídicí nebo kontrolní činnost, i když není osobou uvedenou v písmenu a),
- c) ten, kdo vykonává rozhodující vliv na řízení této právnické osoby, jestliže jeho jednání bylo alespoň jednou z podmínek vzniku následku, zakládajícího trestní odpovědnost právnické osoby, nebo
- d) zaměstnanec nebo osoba v obdobném postavení (dále jen „zaměstnanec“) při plnění pracovních úkolů, i když není osobou uvedenou v písmenech a) až c), jestliže ji ho lze přičítat podle odstavce 2 § 8 osnovy.

Podle odstavce 2 § 8 osnovy lze právnické osobě přičítat spáchaní trestného činu uvedeného v § 7 tohoto návrhu zákona, jestliže byl trestný čin spáchan

- jednáním orgánů nebo osob uvedených v § 8 odst. 1 písm. a) až c) osnovy, nebo
- zaměstnancem uvedeným v § 8 odst. 1 písm. d) osnovy na podkladě rozhodnutí, schválení nebo pokynu orgá-

nů právnické osoby nebo osob uvedených v § 8 odst. 1 písm. a) až c) osnovy, anebo proto, že orgány právnické osoby nebo osoby uvedené v § 8 odst. 1 písm. a) až c) osnovy neprovedly taková opatření, která měly provést podle jiného právního předpisu nebo která po nich lze spravedlivě požadovat, zejména neprovedly povinnou nebo potřebnou kontrolu nad činností zaměstnanců nebo jiných osob, jimž jsou nadřizeny, anebo neučinily nezbytná opatření k zamezení nebo odvrácení následků spáchaného trestného činu.

Důvody pro stanovení odpovědnosti právnické osoby založené na přičitatelnosti je třeba vykládat jako alternativní, což znamená, že k odpovědnosti stačí zjištění existence jedné z forem odpovědnosti, tedy buď na podkladě jednání jejích orgánů nebo osob uvedených v § 8 odst. 1 písm. a) až c) osnovy anebo při spáchání činu zaměstnancem podle § 8 odst. 1 písm. d) osnovy na podkladě rozhodnutí, schválení nebo pokynu orgánů právnické osoby nebo osob uvedených v § 8 odst. 1 písm. a) až c) osnovy, anebo proto, že její orgány nebo osoby uvedené v § 8 odst. 1 písm. a) až c) osnovy neprovedly povinnou nebo potřebnou kontrolu nebo neučinily nezbytná opatření k zamezení nebo odvrácení následků spáchaného trestného činu. V této souvislosti je nutno zdůraznit, že formální podmínka trestní odpovědnosti je stanovena v odstavci 1 § 8 osnovy, který definuje podstatu protiprávního jednání právnické osoby, přičemž ustanovení odstavce 2 § 8 osnovy obsahuje jako další podmínku požadavek přičitatelnosti.

Uvedené ustanovení o trestní odpovědnosti právnických osob definuje trestní odpovědnost právnické osoby jednak v závislosti na jednání orgánů či členů orgánů právnické osoby nebo dalších zde uvedených osob, a jednak s ohledem na přičitatelnost trestného činu právnické osobě, přičemž vychází z požadavků na konstrukci odpovědnosti právnických osob obsažených v mezinárodních dokumentech. **Z hlediska konstrukce odpovědnosti právnické osoby za trestné činy obsahují rámcová rozhodnutí EU i směrnice ES a EU shodné následující vymezení:**

„1. Každý členský stát přijme nezbytná opatření, aby zajistil, že právnické osoby lze činit odpovědnými za trestné činy uvedené v čl..., které v jejich prospěch spáchá jakákoliv osoba jednající samostatně nebo jako člen orgánu dotyčné právnické osoby, která v této právnické osobě působí ve vedoucím postavení na základě

- pravomoci přijímat rozhodnutí jménem této právnické osoby,
- oprávnění zastupovat tuto právnickou osobu, nebo
- pravomoci vykonávat kontrolu v rámci této právnické osoby,

jakož i za to, že byly do trestných činů ... zapojeny jako pomocníci nebo návodci, nebo za pokusy jejich spáchání.

2. Kromě uvedených případů přijme každý členský stát opatření nezbytná k zajištění odpovědnosti právnických osob v případech, kdy nedostatek dohledu nebo kontroly ze strany osoby uvedené v odstavci 1 umožnil spáchání některého z trestných činů uvedených v čl... ve prospěch uvedené právnické osoby osobou podřízenou osobě uvedené v odstavci 1.

3. Odpovědnost právnických osob podle odstavců 1 a 2 nevyklučuje trestní stíhání fyzických osob, které jsou pachatelé, návodci nebo pomocníci některého z trestných činů uvedených v člancích“.

Pokud jde o mezinárodní smlouvy, obsahují buď pouze obecný požadavek, aby byly právnické osoby činěny odpovědnými za vybrané trestné činy v oblasti trestního, správního či jiného práva, čímž není vyloučen postih dané fyzické osoby, nebo obsahují stejnou konstrukci jako rámcová rozhodnutí ES/EU.

Navrhované ustanovení § 8 osnovy tak v odstavci 2 obsahuje vlastní základ trestní odpovědnosti právnických osob, přičemž obsahuje formální stránku trestní odpovědnosti právnické osoby, tedy způsob spáchání trestného činu. Jde o ustanovení, které je, a v zásadě i podle mého názoru musí být, odlišné od ustanovení o zavinění fyzické osoby v trestním právu, které je konstruováno jako vnitřní (psychický) vztah pachatele k určitým skutečnostem, jež zakládají trestný čin, přičemž tyto skutečnosti mohou být vytvořeny pachatelem nebo mohou objektivně existovat bez jeho přičinění.⁸ Bylo tak použito úpravy, která nabízí určité spojení jednajících fyzické a právnické osoby s trestným činem tak, jak je uvedeno v tomto ustanovení, neboť je zřejmé, že v činnosti každé právnické osoby hraje významnou roli lidský faktor. V českém právním prostředí, ve kterém je založena trestní odpovědnost na zásadě odpovědnosti za zavinění (*nulum crimen sine culpa*), je třeba, aby tento princip byl zachován i v případě trestní odpovědnosti právnických osob, a proto je nutné v oboru trestního práva jejich objektivní odpovědnost vyloučit. **Zavinění právnické osoby pak je zpravidla odvozováno od zavinění fyzické osoby, která při spáchání trestného činu jednala jménem právnické osoby, v jejím zájmu nebo v rámci její činnosti ve smyslu § 8 odst. 1 návrhu zákona.** Ustanovení § 8 osnovy zcela zjevně vychází z materiálních důvodů odpovědnosti právnické osoby za spáchané trestné činy, které jsou tvořeny dvěma typy přičitatelnosti [uvedenými v § 8 odst. 2 písm. a) a b) osnovy], a podmíněny objektivním následkem a určitým projevem právnické osoby navenek. Současně je správně přihlíženo také k tomu, že **i vnitřní kontrolní činnost je třeba považovat za součást činnosti, v níž může být shledána odpovědnost právnické osoby za trestný čin.** V té souvislosti je však třeba si uvědomit, že vnitřní kontrolu nelze omezovat pouze na opatření, ke kterým jsou kontrolní a jiné, zejména řídicí orgány povinny ze zákona, nýbrž je nutné ve shodě se zásadami platnými pro trestní postih fyzických osob je vztáhnout i na taková kontrolní opatření, jejichž provedení lze po nich v souladu s obecnými principy výkonu kontroly spravedlivě požadovat.

Z těchto důvodů se takto konstruovaná odpovědnost založená na přičitatelnosti trestného činu právnické osobě zpravidla považuje za zvláštní odpovědnost za zavinění u právnické osoby, která navazuje na zavinění fyzické osoby uvedené v § 8 odst. 1 osnovy, ale je v principu odlišná od pojmu viny (zavinění) u fyzické osoby. **Zásadně je však třeba odmítnout, že by trestní odpovědnost právnické osoby byla odpovědností objektivní** (v podstatě lze tento typ odpovědnosti připodobnit odpovědnosti za kvazidelikt, jaká je konstruována v § 360 trestního zákoníku). Při této konstrukci je požadována jed-

nak souvislost s páchaním trestného činu, a jednak je přihlédnuto i k povaze právnické osoby, jejíž zájmy mohou být jiné než zájmy jednotlivce. Model přičitatelnosti se v různých modifikacích objevuje v zahraničních právních úpravách trestní odpovědnosti nejčastěji. Ze zemí Evropské unie je obdobná konstrukce zvolena např. v Dánsku, Finsku, Portugalsku, Polsku, Francii nebo Rakousku.

Proti této úpravě bylo v souvislosti s jejím projednáváním namítáno, že vymezení trestní odpovědnosti právnické osoby je příliš široké, zejména pokud je navázána na odpovědnost zaměstnanců při plnění pracovních úkolů. Tak např. i prof. Jan Musil, který jinak doporučuje *de lege ferenda* zaktování pravé trestní odpovědnosti právnických osob, se vyslovil pro maximální zúžení okruhu osob, jejichž jednání by zakládalo tuto trestní odpovědnost, a to „prakticky pouze na řídicí pracovníky organizace“.⁹ Takové zúžení a vyloučení všech ostatních pracovníků (zaměstnanců) by podle mého názoru nebylo zřejmě na újmu, pokud by šlo o některé kategorie trestných činů, jako např. trestnou činnost v oblasti ekonomické či majetkové kriminality. Určité potíže by však mohlo činit v oblasti organizovaného zločinu a zejména pak v další tradiční oblasti trestné činnosti, která je zařazována do okruhu trestných činů, u nichž je vyvozována trestní odpovědnost právnických osob, a to u trestných činů proti životnímu prostředí. Proto se domnívám, že by bylo zřejmě vhodnější hledat jiné možnosti omezení příliš široké trestní odpovědnosti právnických osob. V úvahu by přicházelo např. vložení dalšího ustanovení, které by umožnilo vyvinění právnické osoby v případě, jestliže by šlo o exces jednajících fyzické osoby v konečném důsledku v její vlastní prospěch, popř. při jejím výlučném zavinění způsobeného následku, kterému nemohla právnická osoba ani při vynaložení veškeré spravedlivě po ní požadované opatrnosti předejít či mu zabránit, anebo pokud by se na jednání fyzické osoby v žádném směru nepodílela a ani se s ním následně neztotožnila (neakceptovala ho). Takové ustanovení vedle např. více zúženého okruhu trestných činů, kterých se může dopustit právnická osoba, by mohlo vést k dalšímu oslabení námitek uplatňovaných proti trestní odpovědnosti právnických osob. Naproti tomu by ale nemělo dojít k omezení předpokládaného souběhu trestní odpovědnosti právnické osoby s trestní odpovědností fyzické osoby za spáchaný konkrétní trestný čin, neboť v případě přijetí trestní odpovědnosti právnických osob pouze jejich paralelní trestní odpovědnost s pachatelé – fyzickými osobami může zajistit dosažení účinného a vyváženého postihu všech subjektů ve vzájemných souvislostech a vztazích a náležitou ochranu společnosti před oběma těmito kategoriemi pachatelů trestných činů.

Navržené řešení počítá i s odpovědností právnické osoby, kterou zakládá jednání tzv. faktického vedoucího, tedy osoby, která má faktickou moc a řídí činnost právnické osoby, avšak

8 Novotný, O., Vanduchová, M., Šámal, P. a kol. Trestní právo hmotné – 1. Obecná část, 6. přepracované vydání, Wolters Kluwer ČR, a. s., Praha 2010, str. 212 a násl.

9 Musil, J.: Trestní odpovědnost právnických osob – ano či ne? In: Kuchta, J. (ed.): Koncepce nové kodifikace trestního práva hmotného České republiky. Sborník příspěvků z mezinárodní konference konané dne 17. 4. 2000, Masarykova univerzita, Brno 2000, str. 184.

nebyla ustanovena do řídicí funkce v souladu s právními předpisy nebo stanovami [srov. písmeno c) § 8 odst. 1 osnovy, podle kterého spáchání trestného činu právníkou osobou zakládá i jednání osoby, která „vykonává rozhodující vliv na řízení této právníkové osoby, jestliže jeho jednání bylo alespoň jednou z podmínek vzniku následku zakládajícího trestní odpovědnosti právníkové osoby“].

Názory v zahraniční teorii i praxi na možnost trestní odpovědnosti právníkové osoby v důsledku jednání takové osoby se liší. Francouzská nauka se klání k názoru, že taková osoba není orgánem (představitelem) ani zástupcem, a proto její jednání nevede k trestní odpovědnosti právníkové osoby. Naproti tomu nizozemská judikatura se klání k možnosti posuzovat tyto případy v rámci trestní odpovědnosti právníkových osob na základě kritéria akceptace, kdy právníká osoba takové zakázané jednání faktického vedoucího akceptovala, tedy přijala za své a měla z něho nezákonný prospěch. Srovnej k tomu i judikáty, podle nichž o faktické řízení jde i tehdy, jestliže vedoucí zaměstnanec „byl informován o zakázaném jednání a nezabránil mu, ačkoliv tak mohl učinit“ (Hoge Raad, ze dne 20. 11. 1984, NJ 1985; Hoge Raad, ze dne 19. 12. 1986, Nr. 1893 a 1844).¹⁰ Domnívám se, že je správné tyto případy zahrnout pod trestní odpovědnost právníkové osoby, zejména jestliže management nebo dozorující orgány byly o takovém jednání „faktického vedoucího“, z kterého měla právníká osoby ilegální prospěch, předem informovány nebo ho akceptovaly, neboť jinak by tento prospěch nemohl být v rámci trestního řízení konfiskován, a navíc by právníká osoba nebyla ani postížena za opomenutí jednat tak, aby nedošlo ke spáchání trestného činu.¹¹ Řešení při využití nepřímého pachatelství, spolupachatelství nebo účastenství právníkové osoby ve smyslu § 9 odst. 2 a 3 osnovy (srov. i § 1 odst. 2 osnovy), které zřejmě, byť nikoli výslovně (srov. absenci řešení těchto otázek v důvodové zprávě), návrh také obsahuje, by nemuselo vždy vyhovovat konkrétnímu případu v praxi, a proto je podle mého názoru správné, že založení trestní odpovědnosti právníkové osoby jednáním tzv. faktického vedoucího je výslovně upraveno v ustanovení § 8 odst. 1 písm. c) ve spojení s § 8 odst. 2 osnovy, o spáchání trestného činu právníkou osobou.

Trestní odpovědnosti právníkové osoby podle návrhu zákona o trestní odpovědnosti právníkových osob nebrání, nepodaří-li se zjistit, která konkrétní fyzická osoba jednala způsobem uvedeným v odstavcích 1 a 2 § 8 osnovy (srov. § 8 odst. 3 osnovy), byť pro vyvození trestní odpovědnosti konkrétní právníkové osoby musí být samozřejmě zjištěno, že k takovému jednání konkrétně neztotožněné osoby skutečně došlo (např. je jisté, že se ho dopustil člen statutárního orgánu nebo zaměstnanec právníkové osoby, ale nepodařilo se bez důvodných po-

chybností zjistit, která z možných osob popsaným způsobem v jejím zájmu nebo v rámci její činnosti jednala). **Trestní odpovědnost právníkové osoby by nebyla vyloučena ani z toho důvodu, že fyzická osoba pro daný trestný čin, který zakládá odpovědnost právníkové osoby, sama trestně odpovědná není, a to ať už z důvodů např. nepřičetnosti, promlčení trestní odpovědnosti nebo z jiného důvodu.** Tím se zdůrazňuje určité osamostatnění trestní odpovědnosti právníkových osob vyplývající z odlišnosti předpisů trestního zákoníku a zákona o trestní odpovědnosti právníkových osob, zejména co do odlišnosti podmínek zakládajících trestní odpovědnost.

Návrh zákona o trestní odpovědnosti právníkových osob zná i pojem pachatele, nepřímého pachatele a účastníka. Povaha právníkové osoby ovšem vylučuje pouhé převzetí pojetí pachatelství nebo spolupachatelství, které se týká fyzických osob, z trestního zákoníku, poněvadž pojetí pachatelství právníkové osoby vychází ze zaviněného jednání některé z fyzických osob vyjmenovaných v § 8 odst. 1 písm. a) až d) osnovy a je zejména vázáno na přičitatelnost škodlivého následku trestného činu právníkové osobě na základě ustanovení § 8 odst. 2 osnovy. Podle § 9 osnovy je tak pachatelem trestného činu právníká osoba, které lze přičítat porušení nebo ohrožení zájmu chráněného trestním zákonem (srov. § 110 trestního zákoníku) způsobem uvedeným v tomto zákoně. Formulací „způsobem uvedeným v tomto zákoně“ se rozumí jak objektivní, tak i subjektivní předpoklady trestní odpovědnosti (trestnosti) právníkové osoby, přičemž není vyloučeno ani zavinění z nedbalosti. **Pachatelem je i právníká osoba, která k provedení činu užila jiné právníkové nebo fyzické osoby, čímž je i ve vztahu k právníkové osobě zakotveno tzv. nepřímé pachatelství, přičemž nezáleží na tom, zda užitou osobou, jež sama v trestněprávním smyslu nejedná nebo jedná za některé z okolností vylučujících protiprávnost anebo nejedná zaviněně, popř. jedná kulpózně nebo nikoli ve specifickém úmyslu, je osoba právníká nebo fyzická. Užitá právníká nebo fyzická osoba, která je v zásadě „nástrojem v rukách pachatele“, není odpovědná buď vůbec (např. pro nedostatek věku, přičetnosti, skutkový omyl, jednání v krajní nouzi), nebo je odpovědná jen omezeně (např. za kulpózní trestný čin nebo síce za úmyslný trestný čin, ale jiný a méně závažný než ten, který vyžaduje specifický úmysl, cíl nebo pohnutku).**

V případě, že bude vyvozena trestní odpovědnost právníkové osoby, zásadně tím není dotčena osobní trestní odpovědnost fyzických pachatelů uvedených v § 8 odst. 1 osnovy. Stejně tak není trestní odpovědností těchto fyzických osob dotčena trestní odpovědnost právníkové osoby. Byl-li trestný čin spáchán společným jednáním více osob, z nichž alespoň jedna je osoba právníká, odpovídá každá z nich, jako by trestný čin spáchala sama (srov. § 9 odst. 3 osnovy). Z toho vyplývá, že trestní odpovědnost právníkových osob se zásadně uplatňuje kumulativně s trestní odpovědností osob fyzických, neboť jen tak lze dosáhnout účinného a vyváženého postihu všech odpovědných subjektů ve vzájemných souvislostech a vztazích a náležitou ochranu společnosti před oběma těmito kategoriemi pachatelů trestných činů. Na účastenství právníkové osoby ve vztahu k trestnému činu právníkové nebo fyzické osoby se užije ve smyslu § 1 odst. 2 osnovy přiměřeně ustanovení § 24 trestního zákoníku.

¹⁰ Srov. Waling, C. Kamhoul, A., van, Landesbericht Niederlande In: Eser, A., Huber, B. (ed.): Strafrechtswissenschaft in Europa 2. Teil 2. Freiburg (SRN): MPI 1988, str. 987 až 989.

¹¹ Srov. Šámal, P.: Trestní odpovědnost právníkových osob de lege lata a de lege ferenda v České republice. In: Kratochvíl, V., Löff, M. (ed.): Sborník Hospodářské trestní právo a trestní odpovědnost právníkových osob, Masarykova univerzita, Brno 2003, str. 173 až 174; dále srov. Šámal, P.: K otázce přičitatelnosti trestného činu právníkové osobě. In: Neckář, J., Radvan, M., Sehnalem, D., Valdhans, J. (ed): Dny práva – Days of Law, Masarykova univerzita, Trnava EU, s. r. o., Brno 2008, str. 220.

VI. TRESTNÍ ODPOVĚDNOST PRÁVNÍHO NÁSTUPCE PRÁVNICKÉ OSOBY

Návrh zákona řeší podobně jako některé zahraniční úpravy (srov. např. § 10 rakouského zákona o odpovědnosti sdružení) také trestní odpovědnost právního nástupce právnické osoby, a to nikoli jen v rovině právních následků (trestů a ochranných opatření, ale přímo, pokud jde o přechod vlastní trestní odpovědnosti). Podle § 10 osnovy **trestní odpovědnost právnické osoby přechází na všechny její právní nástupce**. Jestliže takto přešla trestní odpovědnost na více právních nástupců právnické osoby, přihlédné soud při rozhodování o druhu a výměře trestu nebo ochranného opatření i k tomu, v jakém rozsahu na každého z nich přešly výnosy, užítky a jiné výhody ze spáchaného trestného činu, případně i k tomu, v jakém rozsahu kterýkoli z nich pokračuje v činnosti, v souvislosti s ním byl spáchán trestný čin. Na ukládání úhrnného, souhrnného a společného trestu právnímu nástupci se obdobně užijí ustanovení trestního zákoníku; nepřichází-li takový postup v úvahu vzhledem k povaze právního nástupnictví nebo z jiných důvodů, soud uloží samostatný trest. Obdobně bude soud postupovat v případě, že dojde ke zrušení právnické osoby po pravomocném skončení trestního stíhání, což zřejmě předpokládá nové rozhodnutí ve smyslu § 32 návrhu zákona o trestní odpovědnosti právnických osob (srov. zejména odstavce 3 až 5 a 8 § 32 osnovy).

Podle důvodové zprávy bylo třeba otázku přechodu trestní odpovědnosti na právního nástupce zákonem výslovně upravit, jinak by bylo velmi snadné vyhnout se trestu či důsledkům s ním spojeným. Inspirace byla čerpána z rakouské právní úpravy, kdy ustanovení § 10 rakouského Spolkového zákona o odpovědnosti sdružení za trestné činy z roku 2005 (Verbandsverantwortlichkeitsgesetz) upravuje tuto otázku tím způsobem, že účinky spojené s trestní odpovědností právnické osoby nastávají vůči jejímu právnímu nástupci bez dalšího k okamžiku vzniku právního nástupnictví. Proto po vzoru této úpravy bylo převzato ustanovení o právním nástupnictví právnické osoby a současně bylo přihlédnuto k tomu, že změna právnické osoby je vázána na specifické procesní postupy občanského nebo obchodního práva. Je-li právních nástupců více, platí podle této úpravy, že trestní odpovědnost původní právnické osoby přechází na všechny právního nástupce. Rozsah výnosů a užitků, které z trestné činnosti přešly na právního nástupce, jakož i míra, v jaké právního nástupci pokračují v trestné činnosti, bude relevantní z hlediska uloženého trestu.

Procesní zajištění tohoto ustanovení je zařazeno do části o trestním řízení. **Právnická osoba, proti které bylo zahájeno trestní stíhání, musí podle § 32 osnovy neprodleně písemně oznámit státnímu zástupci a v řízení před soudem předsedovi senátu, že budou prováděny úkony směřující k jejímu zrušení, zániku nebo k přeměně, a to před provedením těchto úkonů, jinak jsou tyto úkony neplatné.** Právnická osoba, proti které bylo zahájeno trestní stíhání, nemůže být do doby jeho pravomocného skončení zrušena a nemůže dojít k její přeměně, ani k jejímu zániku, s výjimkou případu, kdy by důsledky takového opatření byly nepřiměřené povaze spá-

chaného trestného činu; v takovém případě trestní odpovědnost právnické osoby, proti níž bylo zahájeno trestní stíhání, přechází na právního nástupce této osoby. Pokud byla právnická osoba založena na dobu určitou nebo k dosažení určitého účelu, a v době od zahájení jejího trestního stíhání uplynula doba, na níž byla založena, nebo se naplnil účel, pro který byla založena, hledí se na ni od tohoto okamžiku, jako by byla založena na dobu neurčitou.

O tom, zda právnická osoba může být zrušena a zda smí dojít k její přeměně, popřípadě k jejímu zániku, rozhodne soud (může také právnické osobě uložit, aby před tím, než povolí její zrušení nebo přeměnu, složila určitou kauci, z níž lze uhradit náklady řízení a uložený peněžitý trest). Dojde-li k přeměně nebo zrušení právnické osoby bez povolení trestního soudu, může státní zástupce a v řízení před soudem předseda senátu podat žalobu na vyslovení neplatnosti takového zrušení nebo přeměny. Uvedené platí i po dobu výkonu uloženého trestu právnickou osobou za účelem zabránění právnické osobě, aby se vyhnula uloženému trestu (srov. § 32 odst. 8 osnovy). Informaci o tom, že je proti právnické osobě vykonáván trest, lze zjistit z Rejstříku trestů, který je, pokud jde o právnické osoby, veřejně přístupný. Za účelem doložení této skutečnosti si může příslušný orgán, který takovou informaci potřebuje pro svůj postup, vyžádat z Rejstříku trestů výpis.

VII. ZÁVĚR

Nový návrh zákona o trestní odpovědnosti právnických osob se samozřejmě zabývá i dalšími důležitými otázkami vztahujícími se k podmínkám trestní odpovědnosti právnických osob (místní působností, účinnou litostí, promlčením apod.), dále upravuje tresty a ochranná opatření, jež lze za spáchaní stanovených trestných činů právnickým osobám uložit, a obsahuje i zvláštní ustanovení vztahující se k trestnímu řízení vedenému proti právnickým osobám. Podrobné pojednání o těchto dalších otázkách by si však vyžádalo již podstatně rozsáhlejší zpracování. Celkově jde jistě o velmi zajímavé legislativní dílo, které si s ohledem na vývoj právní úpravy odpovědnosti právnických osob ve světě, a v posledních letech zejména ve státech Evropské unie, vyžaduje zvláštní pozornosti.

✿ Autor, předseda senátu Nejvyššího soudu ČR, je vysokoškolským pedagogem na katedrách trestního práva Právnické fakulty UK Praha, Právnické fakulty Univerzity Komenského Bratislava a Fakulty právnické ZČU Plzeň.

Tento příspěvek byl připraven pro XIX. Karlovarské právnické dny, konané v červnu 2011.

Poznámka redakce:

Návrh zákona o trestní odpovědnosti právnických osob, číslo sněmovního tisku 285, byl dne 27. 9. 2011 s některými pozměňovacími návrhy schválen PS Parlamentu ČR a dne 27. 10. 2011 jej jako tisk č. 221 schválil Senát ČR.

Některé připomínky k návrhu občanského zákoníku

JUDr. JIŘÍ VLASTNÍK, PH.D.

1. ÚVOD

Při sledování denního tisku i odborné literatury se zdá, že diskuse nad návrhem nového občanského zákoníku, jehož poslední verze byla na webu ministerstva spravedlnosti zveřejněna v květnu 2011 (dále jen „ministerstvo“, resp. „návrh“ – viz též *sněmovní tisk č. 362 – pozn. redakce*), poněkud utichá, přestože v červnu letošního roku schválila Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR návrh v prvním čtení, v druhém a třetím čtení by jej měla projednat na své říjnové schůzi (*návrh byl sněmovnou schválen 9. 11. 2011 – pozn. red.*).

Diskuse navíc obvykle probíhá spíše v obecnější rovině, méně často nad konkrétním zněním jednotlivých ustanovení návrhu, která budou případně určující pro právní praxi. Návrh přitom oproti platnému právnímu stavu obsahuje celou řadu významných novinek, včetně zcela nečekaných, které jsou bohužel v důvodové zprávě, publikované ministerstvem spolu s návrhem (dále jen „důvodová zpráva“), často zdůvodněny buď velmi stručně, anebo vůbec.

Účelem tohoto článku je stručně (bez ambicí podat obsáhlejší právní rozbor) poukázat na některé z problematických aspektů a nedostatků návrhu, na něž jsem (jakož i na řadu dalších) upozornil ministerstvo v lednu letošního roku v odpovědi na jeho výzvu k připomínce, což (vcelku nepřekvapivě) zůstalo bez jakékoli reakce. Nejprve bude pojednáno o obecných připomíncech, vztahujících se ke koncepci a zpracování návrhu jako celku (část 2.), dále je orientačně poukázáno na vybrané změny oproti platné právní úpravě, jež mohou být z mého pohledu problematické (část 3.), z nichž některé dosud (neprávem) stály mimo diskusi. Přiznám se současně, že bylo nad mé síly prostudovat návrh podrobně a některé souvislosti mi proto mohly uniknout. Případnou kritiku samozřejmě rád přijmu. Pro pořádek doplňuji, že není-li dále uvedeno jinak, představují odkazy na konkrétní ustanovení odkazy na ustanovení návrhu.

2. OBECNÉ PŘIPOMÍNKY

2.1 ROZSÁHLOST NÁVRHU

Návrh aspiruje na sjednocení co největšího penza soukromoprávní úpravy v textu jednoho právního předpisu, což se

projevuje v jeho rozsáhlosti. Rozsáhlost je u kodexů soukromého práva obvyklá, vždy je však nezbytné u jednotlivých institutů dobře vážit, zda jejich úprava má v kodexu soukromého práva místo, nebo ji lze přenechat zvláštním právním předpisům. Je přitom zřejmé, že žádný kodex soukromého práva komplexní soukromoprávní úpravu obsahovat nemůže, ale stanoví vždy pouze její (podstatný) základ, z něhož se odvíjí zvláštní právní úprava, kterou není nutné nebo vhodné upravovat v kodexu, např. z důvodu jeho přehlednosti či systematiky.

Návrh je podle mého názoru rozsáhlý až příliš. Svou rozsáhlostí vybočuje i z řady kodexů, jež mu sloužily jako zdroj inspirace, a nutno poznamenat, že v porovnání se svými předlohami je často méně přehledný a srozumitelný. V řadě případů je přitom jediným deklarovaným důvodem jeho rozsáhlosti cíl komplexnosti, který však není dostatečným argumentem právě proto, že tato komplexnost je nedosažitelná, jak se projevuje např. u úpravy právnických osob, kdy návrh obsahuje velmi podrobnou úpravu stávajících občanských sdružení, resp. spolků (viz § 216 an.), zatímco úprava obchodních korporací je vyhrazena zvláštnímu zákonu.

Přehlednosti a srozumitelnosti návrhu je jeho rozsáhlost na škodu. V rozsahu návrhu navíc často zaniká celá řada změn oproti platné právní úpravě, aniž by byl jejich důvod z důvodové zprávy zřejmý a jejich nutnost byla argumentačně podložena. Lze též vyzorovat odlišnou kvalitu a styl zpracování různých částí návrhu, v důsledku čehož působí návrh značně nevyváženě. Zatímco v některých svých pasážích je zaměřen na velmi detailní, kazuistickou právní úpravu, která se mnohde jeví jako zbytečně svazující a omezující autonomii vůle (např. právní úprava manželského majetkového práva – § 701 an., bydlení manželů – § 736 an., nabytí vlastnictví – § 1038 an., bytového spoluvlastnictví – § 1150 an., nabytí vlastnického práva od neoprávněného – § 1101, služebnosti – § 1248 an.), jinde je naopak velmi obecný a stručný, což je někdy na újmu jeho jasnému výkladu (např. bližší nevymezení pojmu zvířete a jeho právního statutu – viz § 487). Nelze přitom přehlédnout, že přes velmi detailní úpravu řady tradičních institutů se návrh nevěnuje právní úpravě řady moderních institutů vztahujících se např. k oblasti informačních technologií, která mají pro fungování dnešní společnosti zásadní význam (např. doménová jména, sociální sítě, e-mailová forma komunikace), což lze rovněž považovat za nedostatek. Problematický je leckde též „mozaikovitý“ způsob tvorby návrhu, který se inspiruje řadou kodexů soukromého práva vyspělých zemí, např. občanským zákoníkem Rakouska (dále jen „ABGB“), Francie („CCF“), Švýcar-

ska („CCS“), Québecu („CCQ“), Německa („BGB“), Nizozemí („DCC“) nebo Itálie, avšak některé instituty transformuje do českého práva poněkud povrchně a bez souvisejících záruk proti jejich zneužití. **Síla nového občanského zákoníku by podle mého názoru neměla spočívat v jeho komplexnosti a rozsáhlosti, ale v jednoduchosti, srozumitelnosti a koncepčnosti právní úpravy.** Domnívám se, že návrh tato kritéria v některých ohledech nesplňuje.

2.2 POJMOSLOVÍ NÁVRHU

Návrh bohužel nenavazuje na právní texty staré několik desetiletí, případně staletí, pouze ideově, ale též v oblasti užívané terminologie. Bez dalšího opouští některé dobře zažitě výrazy, nahrazuje je jinými (např. namísto půjčky nově zápůjčka, namísto podniku nově závod, u úvěru nahrazení výrazů dlužník a větitel výrazy úvěrováný, resp. úvěrující) a zavádí řadu výrazů, které již vyšly z běžného užívání a povědomí nejen právní praxe, ale zejména laické veřejnosti (např. služebnost, pachtýř, propachtovatel, fundace, rušební, přídatný, výprosník, vydlužitel, zapůjčitel aj.), přičemž některé neobsahuje dokonce ani slovník spisovné češtiny. Některé výrazy jsou pak užívány v rozporu s jejich zažitým významem (např. výraz „společnost“, označující v § 2388 an. sdružení osob bez právní subjektivity). Již z těchto důvodů lze v praxi očekávat problémy, způsobené nesrozumitelností jazyka zákonodárce a obtížnou interpretací pojmů, jež užití výrazy představují. Užití řady navrhovaných výrazů přitom podle mého názoru není nijak odůvodněno, neboť lze zpravidla nalézt odpovídající jazykový ekvivalent, případně příslušné ustanovení (při zachování jeho obsahu) formulačně upravit.

2.3 TEORIE V TEXTU PRÁVNÍHO PŘEDPISU

K přehlednosti návrhu nepřispívá ani to, že návrh v některých případech upravuje otázky, vyhrazené dosud spíše právní teorii a jurisprudenci, přičemž úprava některých z nich není odpovídajícím způsobem teoreticky podložena a vysvětlena v důvodové zprávě.

2.3.1 Vymezení soukromého práva

Například § 1 odst. 1 stanoví: „*Ustanovení právního řádu upravující vzájemná práva a povinnosti osob vytvářejí ve svém souhrnu soukromé právo. Uplatňování soukromého práva je nezávislé na uplatňování práva veřejného.*“ Podle důvodové zprávy je toto ustanovení inspirováno mj. ustanoveními § 1 ABGB, čl. 7 CCF a čl. 1 CCS. K tomu je třeba uvést, že § 1 ABGB obsahuje pouze definici občanského práva, čl. 7 CCF stanoví jen to, že výkon soukromých práv je nezávislý na výkonu práv politických (a je tedy formulován zcela odlišně od § 1 odst. 1), a čl. 1 CCS podobnou úpravu neobsahuje vůbec. Důvodová zpráva přitom obsahuje spíše teoretické odůvodnění dělení práva soukromého a veřejného namísto důvodu, proč by základ pro toto dělení měl být stanoven právním přepisem. Důvody pro navržené znění § 1 odst. 1 návrhu a vložení zákonné definice soukromého práva do návrhu se proto hledají jen těžko. **Podle mého ná-**

zoru se jedná o ustanovení nadbytečné, postrádající normativní obsah a představující zbytečnou legislativní zátěž. Navíc stejně neřeší (a řešit ani nemůže), podle kterých kritérií lze určit, zda je určité ustanovení právního řádu soukromoprávní či veřejnoprávní povahy. Pomímám přitom to, že ustanovení § 1 odst. 1 je samo o sobě formulováno nesprávně, neboť ustanovení právního řádu neupravují *stricto sensu* žádná práva (ani soukromá, ani veřejná), ale jsou vyjádřením právních norem a jako taková jsou předmětem interpretace s cílem nalezení obsahu právní normy v konkrétním případě. Soukromé právo je pak souhrnem právních norem, nikoli souhrnem „ustanovení právního řádu,“ jak nesprávně stanoví návrh. Podle mého názoru jej pak nelze omezovat ani na souhrn právních norem, vyjádřených v právních předpisech, ale je třeba jím rozumět i právní normy vytvořené osobami jejich vlastním právním jednáním (obsažené např. ve smlouvách, stanovách, etických kodexech, řádech atd.). Při studiu návrhu je navíc zřejmé, že návrh zakotvuje i některé normy veřejnoprávního charakteru, upravující povinnosti orgánů veřejné moci a související subjektivní práva veřejná a nikoli soukromá (viz např. právo na vysvětlení odchylného posouzení případu upravené v § 13 aj.). Povahy ustanovení, tj. rozlišení, zda se jedná o ustanovení veřejnoprávní, či soukromoprávní povahy (přičemž je samostatnou teoretickou otázkou, kdy a nakolik je takovoto dělení právních norem potřebné), je třeba v každém případě posuzovat u každého ustanovení odděleně.

Nesprávně je podle mého názoru formulováno i ustanovení § 1 odst. 1, 2. věty. Při jeho jazykovém výkladu je totiž nutno dojít k závěru, že má na mysli právo v objektivním smyslu. Právo soukromé a právo veřejné přitom vždy byly, jsou a budou uplatňována ve vzájemné provázanosti, vzhledem k tomu, že v každém jednotlivém případě je na skutkový stav třeba uplatňovat právní řád jako celek a nikoli pouze některé jeho části. Zcela rozdílně přistupuje k této otázce například CCF (jímž se má dle důvodové zprávy návrh inspirovat), který ve svém čl. 7 stanoví, že výkon soukromých práv je nezávislý na výkonu práv občanských, a má tak nepochybně na mysli výkon subjektivních práv.

2.3.2 Vymezení pojmu věci a vlastnického práva

Jiným příkladem vytváření umělých konceptů je vymezení věci a jejich rozdělení (viz § 482 an.), které je podle mého názoru velmi nepřehledné, nejasné (z pohledu právníka i laika) a v řadě případů, domnívám se, nesprávné. Snaha po zavedení všeobjímajícího pojmu „věc“, kterými návrh chápe jak předměty hmotné, tak nehmotné, přináší nejasnosti a nevede ke zjednodušení právních vztahů, ani srozumitelnosti návrhu. Naopak, v důsledku této koncepce obsahuje návrh řadu (obecných) výjimek, které úpravu dále znepřehledňují (viz např. též § 973, podle kterého se ustanovení hlavy II. části III. použijí na věci hmotné i nehmotné, na práva však jen potud, připouští-li to jejich povaha a neplyne-li ze zákona něco jiného).

Věc je dle současného názoru teorie i platného práva vnímána jako vymezená ovladatelná součást přírody. Takto ji mimo jiné chápou i některé evropské úpravy (srov. čl. 3:2 DCC nebo § 90 BGB). Není proto zcela jasné a důvodová

zpráva blíže neuvádí, co tvůrce návrhu vede k rozlišování hmotných a nehmotných věcí (které jsou dosud označovány za „práva“ či „majetkové hodnoty“), jimiž návrh rozumí práva, jejichž povaha to připouští (příčemž samotná tato definice je matoucí) a věci bez hmotné podstaty (i tato definice je nesrozumitelná, neboť kupříkladu žádná součást okolního světa není bez hmotné podstaty). Domnívám se, že **je správnější oddělovat právo a předmět práva**, což návrh nečiní, když např. některá práva k nemovitostem pojímá též jako věci (např. právo stavby, které je navíc charakterizováno, podle mého názoru neúčelně, svou dočasností – viz § 1231). Navíc řada ustanovení návrhu, upravujících věcná práva a závazky, pracuje s pojmem věc tak, jak jej chápe platné právo. To platí zejména pro jednotlivé smluvní typy – viz úprava kupní smlouvy vč. koupě nemovité věci (§ 1997 an.), nájemní smlouvy (§ 2177 an.), úschovy (§ 2376) aj. Návrhu by proto v tomto směru podle mého názoru prospělo větší sladění jeho jednotlivých částí.

Na nepřilíš systematické pojetí věci navazuje i pojetí vlastnictví jako všeho (všech věcí hmotných i nehmotných), co někomu patří (§ 1004 an.). Většina ustanovení návrhu, týkajících se vlastnického práva, se nicméně dotýká věcí movitých a nemovitých, což dále dokládá, že konstrukce pojmu věci v návrhu je zbytečně umělá. Domnívám se přitom, že u řady nehmotných statků je nevhodné hovořit o vlastnictví. Zatímco charakteristikou vlastnictví (k hmotným věcem) je např. též jeho trvalost a nepromlčitelnost, práva k nehmotným statkům (např. ochranné známky, vynálezy, doménová jména) jsou naopak charakteristická svou dočasností. V řadě případů je u nabytí práv k nehmotným statkům (např. doménové jméno) rozhodující síla práva jednotlivých osob k tomuto statku, odvozující se z různých právních titulů (např. užívání v obchodní praxi, zápis obdobně ochranné známky aj.), zatímco u vlastnictví tato otázka většinou nevzniká. Koncepce návrhu je tak podle mého názoru v tomto směru nesprávná.

2.4 NEDOSTATEČNOST DŮVODOVÉ ZPRÁVY

K pochopení návrhu a změn, které oproti platné právní úpravě přináší, příliš nepřispívá ani důvodová zpráva. **Zatímco u některých ustanovení je rozsáhlá až příliš** (zejména odůvodňování ustanovení spíše teoretického rázu), **u jiných, pro praxi významných ustanovení je naopak velmi povšechná, nezacilená na konkrétně navrženou textaci a zcela nedostatečná**. Pravidelně se též vyjadřuje k několika ustanovením najednou, aniž by se zabývala jejich konkrétním zněním, což je na škodu, ubírá jí na přesvědčivosti a vyvolává pochybnosti o tom, co tvůrce návrhu k volbě určité formulace vedlo. Někde dokonce důvodová zpráva pouze opisuje navrženou úpravu bez jakéhokoli odůvodnění, jinde jen konstatuje, že úprava je „klasickou“, „standardní“ atp. To vše považuji za velmi nešťastné, když mimo jiné odpovídající odůvodnění znění právního předpisu v důvodové zprávě je jedním z pramenů poznání práva. Současná důvodová zpráva by nicméně jako zdroj poznání práva byla u řady, ne-li většiny ustanovení nepoužitelná.

2.5 ÚSTUP PRÁVNÍHO POZITIVISMU

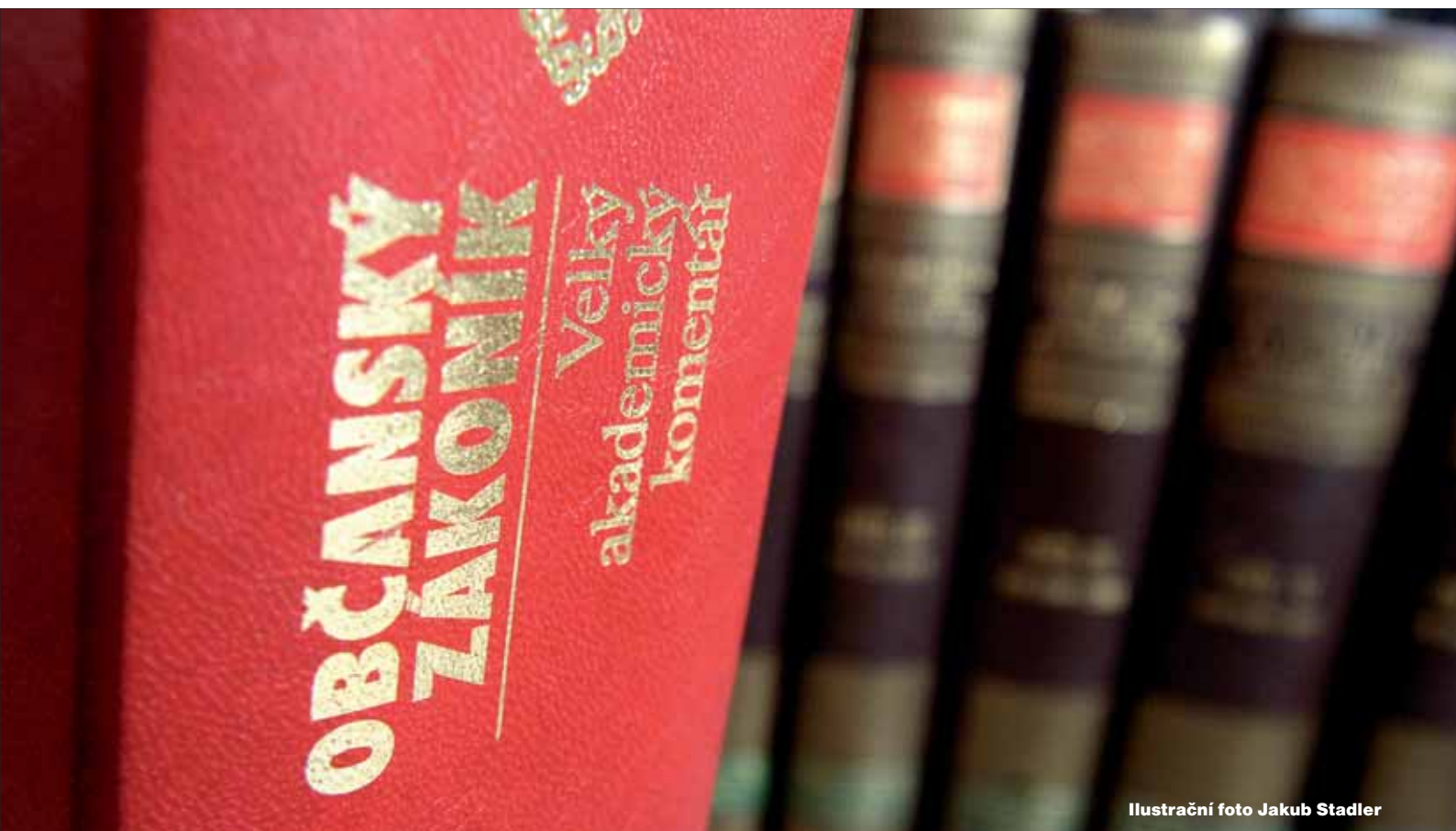
2.5.1 Příklon k přirozenoprávnímu pojetí

Smyslem každého právního předpisu je vyjádřit právní normy. Jeho ustanovení by proto měla být co možná nejstručnější a nejpřehlednější, aby z nich tyto normy vystupovaly pokud možno jednoznačně a co nejsrozumitelněji, a způsob, jakým budou aplikovány, byl dobře předvídatelný. Bohužel, v důsledku příklonu k přirozenoprávnímu pojetí soukromého práva a snaze propojit co nejúžeji oblast práva a morálky se v návrhu objevuje řada obecných a právně neostrých výrazů. Ke známé kategorii dobrých mravů přidává návrh např. obyčejné lidské citění (§ 2), zásady slušnosti (např. § 476, 684, 1145, 2928), ohledy slušnosti (§ 583), slušné uvážení (§ 1131), zvyklosti soukromého života (např. § 10) aj. Tyto pojmy dávají velký prostor výkladové tvořivosti všech adresátů právních norem (zejména pak advokátů a soudců), což je předvídatelnosti práva bohužel na újmu, a mimo jiné mohou vést k tendenci upřednostňovat při výkladu ustanovení soukromého práva oproti jejich jazykovému a logickému výkladu *a priori* především výklad teleologický, opět na újmu předvídatelnosti práva.

Příklon k přirozenoprávnímu pojetí se promítá i v § 3, který vypočítává základní zásady soukromého práva. Je třeba souhlasit s důvodovou zprávou v tom, že každý právní předpis musí vycházet z právních principů. Je však diskutabilní, zda tyto ústřední principy mají být v zákoně vyjádřeny. Cílem zákona je vyjádřit právní normy, nikoli právní principy, jejichž povaha je odlišná. Právní princip je něco, z čeho zákon vychází, přičemž též při nalézání právních norem je samozřejmě třeba k němu přihlídnout. Pokusy o vyjádření právních principů/zásad přímo v textu právního předpisu však nemusí nutně přinést žádaný výsledek. Samotné jejich vyjádření je totiž vždy velmi obtížné, obecné (otevřící široký prostor pro interpretaci) a navíc neúplné. Důsledkem pokusů o vyjádření právních principů v textu zákona je mimo jiné jeho větší komplikovanost a nesrozumitelnost pro laickou veřejnost. Návrh navíc řadu zásad, deklarovaných v § 3 odst. 2, přejímá z Listiny základních práv a svobod („Listina“), což právně situaci dále komplikuje, když totožná pravidla jsou obsažena v předpisech různé právní síly. Zásada formulovaná v § 3 odst. 2 písm. f) obecně „*nikomu nelze odeprít, co mu náleží*“ pak podle mého názoru může díky své obecnosti přinést v praxi více škody než užítku (jakkoli je nepochybně jedním z východisek práva a spravedlnosti) a vést k relativizaci práv a povinností osob, obdobně jako § 81 odst. 1 druhé věty návrhu, podle kterého „*každý je povinen ctít svobodné rozhodnutí člověka žít podle svého*.“ Důvodová zpráva ani zde neobsahuje jakékoli bližší zdůvodnění navrženého znění.

2.5.2 Normování výkladu

Jistá preference teleologického výkladu vyplývá i z ustanovení § 2, zavádějícího pravidla pro výklad soukromého práva, které považuji za nadbytečné. Občanský zákoník je zákonem, který musí být co do svého obsahu i co do své interpretace a aplikace v souladu s právními předpisy vyšší právní síly. Je i zřejmé, že ustanovení každého zákona je nezbytné vykládat v souladu se zásadami, na kterých příslušný zákon spo-

Ilustrační foto Jakub Stadler

čívá. Nejde tak o specifikum výkladu občanského zákoníku (resp. soukromého práva), jak by bylo možno dovozovat z § 2 odst. 1, ale o limity interpretace každého zákona. **Je přitom otázkou, nakolik je stanovení podmínek interpretace ustanovení právního předpisu nutné a potřebné, a nakolik může naopak v praxi způsobit nejasnosti a problémy,** a to například již z toho důvodu, že předmětem výkladu jsou samotná výkladová ustanovení.

Jsem přesvědčen, že znění zákona by mělo být pokud možno co nejjasnější, nejpřesnější, vnitřně provázané a bezrozporné tak, aby při použití standardních výkladových pravidel bylo možné učinit v každém konkrétním případě závěr o obsahu právní normy. Samotné stanovení výkladových pravidel či zakotvení řady neostrých pojmů, propojujících právo a morálku, nemůže napravit formalismus, kterého se některé soudy v praxi dopouštějí, ale aplikaci práva i právní argumentaci používanou stranami sporu může naopak znepráhlednit a zkomplikovat. Zavádění pojmů jako např. „jasný úmysl zákonodárce“ (§ 2 odst. 2) je nešťastné, mj. též k vzhledem k nedostatečnosti důvodové zprávy, která o úmyslu zákonodárce v řadě případů nic nevyovídá. Výklad jen podle jasného úmyslu zákonodárce se též zdá vylučovat výklad podle (nikoli jasného) úmyslu zákonodárce, aniž by zřejmě byl takovýto důsledek zamýšlen. Přehlednosti předmětného ustanovení nepřispívá ani další výkladové vodítko, kterým je výklad podle „smyslu právního předpisu“, aniž by bylo zřejmé/odůvodněné rozlišení mezi úmyslem zákonodárce a smyslem právního předpisu (kterým je vyjádřit právní normy jako představy zákonodárce o tom, jak by právo mělo společenské vztahy upravovat).

Výkladové pravidlo vyjádřené v § 2 odst. 3, podle kterého „výklad a použití právního předpisu nesmí být v rozporu s dobrými mravy a nesmí vést ke krutosti nebo bezohlednosti urážející obyčejné lidské cítění,“ je pak podle mého názoru též nadbytečné a nesprávné, neboť do jisté míry relativizuje obsah veškeré právní úpravy. Obecně lze podotknout, že pokud by byl zákon používán tak, že by toto používání vedlo ke krutosti nebo by porušovalo veřejný pořádek či dobré mravy, nejednalo by se o použití zákona, ale o jeho zneužití, resp. jednání mimo právo.

2.5.3 Omezení autonomie vůle

Právní nejistota vyplývající z příklonu k přirozenoprávnímu pojetí návrhu se projevuje mj. v § 1 odst. 2, podle kterého „Nezakazuje-li to zákon výslovně, mohou si osoby ujednat práva a povinnosti odchylně od zákona; zakázána jsou ujednání porušující dobré mravy, veřejný pořádek nebo právo týkající se postavení osob, včetně práva na ochranu osobnosti.“ Podle důvodové zprávy je smyslem tohoto ustanovení zakotvit zásadní dispozitivnost norem, vyjádřených v občanském zákoníku. Přestože cílem je (zřejmě) posílit autonomii lidské vůle, obsahuje podle mého názoru dané ustanovení zbytečně široké výjimky, které autonomii vůle osob spíše omezují.

Lze souhlasit s tím, že ujednání jednotlivců, odchylnější se od zákona, by neměla porušovat dobré mravy (přičemž tento pojem je poměrně pevně zakotven i ve stávající judikatuře a umožňuje v každém konkrétním případě zohlednit základní společenské představy o spravedlnosti), ani veřejný pořádek (který lze zřejmě pojímat jako základní pravidla,

na kterých český právní řád spočívá, včetně ustanovení upravujících základní lidská práva a svobody). Na druhou stranu není jasné, z jakého důvodu by lidská vůle měla být omezena „právem týkajícím se postavení osob“ nebo „právem na ochranu osobnosti“. Bližší zdůvodnění a/nebo vysvětlení, proč návrh obsahuje tyto velmi obecné pojmy, bohužel neobsahuje ani důvodová zpráva (zabývající se právě pouze pojmy dobrých mravů a veřejného pořádku). Podle mého názoru tyto neohraničené pojmy mohou vést k aplikačním problémům a představují značný zdroj právní nejistoty při ujednání stran, odchylujícím se od dispozitivních ustanovení zákona. Mimo jiné mohou vést též k tomu, že v případě, kdy budou strany stát (u smluv s cizím prvkem) před volbou práva, budou volit jiné než české právo, které by v případě přijetí návrhu a jeho § 1 odst. 2 ve stávajícím znění bylo více omezující než srovnatelné cizí právní úpravy (srov. např. čl. 6:2 DCC). V této souvislosti lze poznamenat, že důvodem pro neuznání cizího rozsudku je (pomineme-li jiné, v tomto kontextu nerelevantní důvody) právě pouze veřejný pořádek a nikoli „právo týkající se postavení osob“ či „právo na ochranu osobnosti“ [netvořili samozřejmě součást veřejného pořádku, čemuž tak může v některých případech nepochybně být – srov. např. § 64 písm. d) zák. č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, v platném znění, či čl. 34 odst. 1 nařízení Rady (ES) 44/2001]. Lze též doplnit, že koncepce § 1 odst. 2 je komplikována tím, že v některých ustanoveních návrhu je výslovně vyjádřena jejich kogentnost, což k přehlednosti nepřispívá (např. § 2491).

3. NĚKTERÉ PROBLEMATICKÉ ZMĚNY OPROTI STÁVAJÍCÍ PRÁVNÍ ÚPRAVĚ

3.1 INSTITUT NEZVĚSTNOSTI (§ 66 an.)

Navržená úprava institutu nezávěstnosti je podle mého názoru nedokonalá a neobsahuje dostatečné záruky proti zneužití tohoto (potřebného) institutu. Jsem přesvědčen, že **umožňuje-li soudu prohlásit určitou osobu za nezávěstnou** (a to na návrh jakékoli osoby, která na tom má právní zájem, vč. např. právnické osoby, na níž má daná osoba účast), **pak v tomto rozhodnutí by současně mělo dojít ke jmenování opatrovníka nezávěstného, který by byl povinen důsledně zastupovat jeho zájmy.** Ustanovení opatrovníka v případě prohlášení za nezávěstného (jehož přijetí např. ve Francii přísluší specializovanému soudci – *juge de la tutelle*), předvídá francouzská úprava (viz čl. 113 CCF), obsahující též další pravidla uplatňující se v takovém případě, i úprava quebecká (viz čl. 84 CCQ), jimiž se návrh má podle důvodové zprávy inspirovat. Žádná z těchto úprav neobsahuje úpravu obdobnou ustanovení § 67 odst. 1, podle kterého „posuzování jednání, k nimž je jinak potřebné udělení souhlasu, přivolení, odevzdání hlasu nebo jiného konání osoby prohlášené za nezávěstnou, se k této potřebnosti nepřihlíží...“ Dané ustanovení bez odpovídajících záruk podle mého názoru umožňuje velmi snadnou zneužitelnost institutu prohlášení za nezávěstného a vyvolává otázku, zda se tento institut v navržené podobě vůbec slučuje s ústavním pořádkem ČR. Obdobný závěr platí i pro ustanovení § 67 odst. 2 návrhu.

3.2 PRÁVNÍ ÚPRAVA MANŽELSTVÍ (§ 647 an.)

Právní úprava institutu manželství a vztahů mezi manžely v novém občanském zákoníku by měla být podle mého názoru zvláště jasná, jednoduchá a srozumitelná. Bohužel **mám za to, že návrh namísto zjednodušení a zlepšení současného právního stavu, v jehož důsledku představuje manželství zdroj řady potenciálních rizik a jen nemnoha praktických přínosů, přináší naopak právní úpravu ještě komplexnější, která rizika spojená s uzavíráním manželství v některých ohledech dále zvyšuje.** Některá ustanovení jsou navíc problematická jak v kontrapozici k právům a povinnostem druhého manžela (např. § 681 upravující právo na informaci o příjmech manžela), tak při svém vynucování (např. § 682 upravující obecnou povinnost brát zřetel na zájmy druhého manžela). Důvodová zpráva sice dovozuje, že některé právní povinnosti nejsou přímo vynutitelné, aniž by však bylo zřejmé, na základě jakých argumentů by např. porušení ustanovení, promítajících do právní úpravy manželství představy o morálně správném chování manželů, nemělo zakládat odpovědnost za vzniklou škodu či újmu.

Velmi konzervativní přístup návrhu k otázkám spjatým s manželstvím a rodičovstvím je patrný např. z § 779, upravujícího lhůtu pro popírání otcovství, kdy **podle mého názoru není za současného stavu vědy, kdy lze otcovství kdykoli nepochybně prokázat či vyvrátit, rozumný důvod pro to, aby byla pro popírání otcovství stanovena jakákoli lhůta.**

Za zmínku stojí, že oproti stávající právní úpravě (§ 143 odst. 2 platného občanského zákoníku) není stanoveno, že nabytí podílu/účasti v obchodní společnosti nezakládá účast druhého manžela na této společnosti a bylo by tedy možné dovozovat, že součástí SJM jsou veškerá práva spjatá s podílem (namísto po mém soudu správnějšího pojetí, podle kterého by součástí SJM měla spíše být jen hodnota podílu a nikoli společenská práva).

3.3 NEOPRÁVNĚNÝ ZÁPIS VĚCNÝCH PRÁV DO VEŘEJNÉHO SEZNAMU (§ 980)

Jedním ze sporných ustanovení, oslabujících institut vlastnictví i jiná práva zapsaná ve veřejných seznamech, je § 980, z něhož vyplývá, že v případě neoprávněného zápisu do veřejného seznamu (např. změny vlastnictví či zápisu věcného břemene/služebnosti v katastru nemovitostí) je dotčená osoba (např. vlastník nemovitosti) oprávněna domáhat se poznamenání spornosti takového zápisu, avšak pouze ve lhůtě jednoho měsíce, resp. tří let v případě, že taková osoba nebyla o provedení zápisu řádně vyrozuměna. Zůstává přitom otázkou, zda lze vůbec po adresátech veřejné správy, resp. osobách oprávněných z práv zapsaných ve veřejných seznamech spravedlivě žádat, aby pravidelně kontrolovaly stav zápisů v těchto seznamech a případně pochybení správních orgánů při provádění těchto zápisů (vyvolané případně třetími osobami) jim bylo kladeno k tíži. I přijmeme-li koncepci návrhu, je tříletá objektivní lhůta nepochybně příliš krátká, a to zejména v případě zápisu práv k nemovitostem.

3.4 URČENÍ HRANIC POZEMKU DLE POKOJNÉ DRŽBY (§ 1021)

Důvodová zpráva nevysvětluje ani potřebnost ustanovení § 1021, podle kterého může kterýkoli soused požadovat, aby neznatelné nebo pochybné hranice mezi pozemky určil soud podle poslední pokojné držby nebo podle slušného uvážení. Domnívám se, že takováto úprava může vést k řadě sousedských sporů a zavádění zvláštního režimu stanovení hranic podle poslední pokojné držby či slušného uvážení (která jsou pojmy velmi neurčitými) není nutné, neboť spory o hranice pozemků lze řešit za užití obecných ustanovení upravujících dobrou víru, vlastnické právo, případně vydržení.

3.5 NABÝVÁNÍ VLASTNICKÉHO PRÁVA U VĚCI ZAPSANÝCH VE VEŘEJNÉM SEZNAMU (§ 1094)

Změnu oproti stávající právní úpravě představuje i ustanovení § 1094, podle kterého se vlastnického práva k movité věci zapsané ve veřejném seznamu nabývá zápisem do takového seznamu, nestanoví-li jiný právní předpis jinak. Důvodová zpráva ani návrh této změny blíže nevysvětluje, stejně jako není zcela jasné, co lze rozumět „veřejným seznamem“ (zda seznam veřejně přístupný, či seznam vedený orgánem veřejné správy). Každopádně lze očekávat, že tato změna by v případech, jichž se dotkne, vedla k nutné změně v přístupu prodávajících a kupujících a nárůstu transakčních nákladů.

3.6 ZŘÍZENÍ SLUŽEBNOSTI MEZI POZEMKY JEDNOHO VLASTNÍKA (§ 1248)

Návrh nově stanoví právo vlastníka zatížit svůj pozemek služebností ve prospěch jiného svého pozemku a vychází tak vstřícně požadavkům praxe, pro níž je mnohdy stávající právní úprava vycházející ze zásady *nemini res sua servit* nevhodná. Opomíjí však, že vlastník bude služebnost zřizovat na svém pozemku ve prospěch jiného svého pozemku zpravidla jednostranným právním úkonem (jednáním), což však návrh nepředvidá (viz § 1251).

3.7 ZÁRUKA ZA JAKOST (§ 2089)

Záruka za jakost je v § 2089 návrhu koncipována jako záruka za to, že věc si po určité době zachová vlastnosti obvyklé nebo ji bude možné užívat k obvyklému účelu. Návrh se tak významně odlišuje od platného § 429 platného obchodního zákoníku, podle kterého je záruka za jakost prioritně zárukou za to, že si věc po určité době zachová vlastnosti smluvené nebo ji bude možné užívat ke smluvenému účelu. Není jasné a důvodová zpráva nezdůvodňuje (byť se jedná o změnu významnou), proč je záruka za jakost koncipována oproti stávajícímu stavu úžeji.

3.8 ZPOCHYBNĚNÍ ZÁPISŮ V KATASTRU NEMOVITOSTÍ (§ 2156)

Paragraf 2156 návrhu, upravující nabytí vlastnického práva k podniku (resp. závodu) a jeho součástí, nepředvidá, že by

se vlastnické právo k nemovitostem nabývalo jako dosud vždy až vkladem do katastru nemovitostí (viz § 483 odst. 3 platného obchodního zákoníku), ale lze z něj dovodit, že vlastnické právo k nemovitosti, tvořící součást závodu, nabývá kupující, zapsaný ve veřejném rejstříku, zveřejněním uložení dokladu o koupi závodu do sbírky listin a kupující, nezapsaný ve veřejném rejstříku, účinností smlouvy. Mám za to, že tato změna by zásadně oslabil průkaznost zápisů vlastnického práva v katastru nemovitostí. Důvodová zpráva sice uvádí, že z důvodu připomínek Českého úřadu zeměměřičského a katastrálního se navrhuje převzít právní pravidla druhé věty § 483 odst. 3 a v návaznosti na to i druhé věty § 486 odst. 4 platného obchodního zákoníku, znění návrhu tomu však zatím neodpovídá.

3.9 ZMĚNY U NÁJMU (§ 2177 an.)

Návrh přináší celou řadu změn v úpravě nájemní smlouvy, a to zejména u nájmu bytu.

Například **podle § 2197 odst. 2 nemají být v případě převodu vlastnického práva k věci ze strany pronajímatele pro nového vlastníka závazná ujednání o pronajímatelových povinnostech, které zákon nestanoví** (což neplatí, jen pokud nový vlastník o těchto ujednáních věděl). Toto ustanovení považuji za problematické a znejistující např. postavení nájemců, jejichž nájemní smlouvy obsahují úpravu, odchylující se od zákona v jejich prospěch. Pro právní praxi může takovéto ustanovení přinést podle mého názoru značné problémy, právní nejistotu a zbytečně komplikované právní vztahy.

Podle § 2213 nemá mít nově pronajímatel bytu právo (na rozdíl od nájemce) namítnout vůči nájemci neplatnost smlouvy pro nedostatek formy, což může v praxi vést ke sporům, kdy nájemci budou prokazovat existenci nájmu k bytu, aniž by byl pronajímatel oprávněn se bránit s poukazem na neexistenci písemné smlouvy. Smysl obligatorní písemné formy smlouvy o nájmu bytu, spočívající v omezení sporů mezi nájemcem a pronajímatelem, je tak (nedůvodně) popřen k tíži pronajímatelů.

Paragraf 2225 upravuje způsob zvyšování či snižování nájemného odlišně od stávající právní úpravy, která umožňuje zvyšování či snižování nájemného rozhodnutím soudu buď v případě, kdy nedošlo ke sjednání nájemného dohodou, nebo kdy došlo (u nájmu na dobu neurčitou) k podstatné změně poměrů oproti okamžiku sjednání nájemného (viz § 696 platného občanského zákoníku). Naproti tomu **podle § 2225 návrhu mají být nově pronajímatelé i nájemci oprávněni žádat soud o zvýšení/snížení nájmu** kdykoli (nevyloučí-li zvyšování či snižování nájemného předem v nájemní smlouvě). Domnívám se, že umožnění takto široké ingerence soudu do vztahu mezi nájemcem a pronajímatelem není žádoucí a může vést ke zbytečnému zatížení soudů a znejistění nájemních vztahů. Ve svém důsledku pak daná úprava znevýhodňuje pronajímatele, kteří jsou oproti nájemcům v možnostech ukončení nájmu omezeni, ačkoli na něm mohou mít v případě snížení nájemného soudem oprávněný zájem. Nevhodná je podle mého názoru i striktně vyjádřená vázanost soudu stanovit vyšší nájemného vždy ve výši obvyklé, když soud nemá být vázán návrhy stran, a stanovit tak např. k žalobě pronajímatele vyšší nájemné než jím požadované (výjimka oproti pravidlu § 153 odst. 2 OSŘ, kterou důvodová zpráva nevysvětluje).

3.10 SNÍŽENÍ NÁHRADY ŠKODY (§ 2923)

Ustanovení § 2923, zakotvující možnost přiměřeného snížení náhrady škody a nahrazující tak stávající § 450 platného občanského zákoníku, ve svém odstavci 2 **nově vylučuje možnost snížení náhrady škody ze strany soudu, byla-li škoda způsobena tím, kdo se hlásil k odbornému výkonu jako příslušník určitého stavu nebo povolání, porušením odborné péče.** Důvodová zpráva i v případě této změny mlčí a není zřejmé, z jakého důvodu by osoby vykonávající určitou profesní činnost měly být v možnosti snížení náhrady škody znevýhodněny oproti jiným osobám. I v jejich případě mohou nepochybně skutkové okolnosti případu odůvodňovat přiměřené snížení náhrady škody, a to i přes porušení odborné péče.

4. ZÁVĚR

Návrh přináší oproti platné právní úpravě celou řadu změn. Zatímco v některých oblastech představují tyto změny zlepšení a krok správným směrem, v jiných oblastech by podle

mého názoru navržené změny, které často nejsou nijak zdůvodněny, v praxi vedly k řadě problémů a nespravedlností. Alespoň na některé z problematických změn bylo stručně (spíše orientačně) poukázáno v tomto článku.

Jakkoli považuji přijetí nového občanského zákoníku za velmi žádoucí, návrh podle mého názoru upravuje některé otázky velmi nešťastně a projevuje se v něm jistá horečnatost a spěch při jeho přípravě, které jeho kvalitě nesvědčí. Není cílem tohoto článku zpochybňovat potřebu přijetí nového občanského zákoníku, ani práci, kterou tvůrci návrhu odvedli a již pokládám za významný počín pro právní teorii i praxi. Přijetí nového občanského zákoníku by bezpochyby bylo historickým mezníkem nejen právního, ale celospolečenského významu. Tím spíše pak ale podle mého názoru platí *festina lente* a důkladné přípravě nového občanského zákoníku jako celku i všech jeho jednotlivých ustanoveních je třeba věnovat zvláštní pozornost tak, aby bylo odstraněno pokud možno co nejvíce nedostatků a zdrojů možných problémů a nespravedlností, dotýkajících se nás všech.

✦ Autor je advokátem v Praze.

Odpovědnost manažerů za opožděné podání insolvenčního návrhu po 1. lednu 2012

JUDr. MICHAL ŽIŽLAVSKÝ

Český insolvenční proces vykazuje nízkou výtěžnost pro věřitele. Většina firem, které se nacházejí v úpadku, podává opožděné insolvenční návrhy.¹ Insolvenční řízení je zahájeno až v době, kdy existuje extrémní nepoměr mezi závazky a majetkem firmy.

Stalo se pravidlem, že **společnost, která má potíže, prohodí svůj majetek, a teprve poté podá insolvenční návrh. Prázdna firemní skořápka nepřinese věřitelům uspokojení pohledávek.**

Management firmy mnohdy vědomě vstupuje do nových

obchodních závazků a přijímá plnění, o kterém ví, že je nezaplátí. Vytlučí klín klínem. Platí splatné závazky na úkor růstu nesplacených závazků. Zastírá vnější projevy úpadku firmy, zatímco její skutečný úpadek skrytě roste. Po zahájení insolvenčního řízení lze jen konstatovat, že na operačním stole již neleží pacient, ale mrtvola. Vytváří se druhotná platební neschopnost a roztáčí se smrtící dluhová spirála.

Do 31. prosince 2011 musí management firem podat insolvenční návrh pouze v případě **zjevného** úpadku. **Od 1. ledna 2012 přichází změna, která zavádí povinnost manažerů podat insolvenční návrh i v případě skrytého úpadku.** Jde o povinnost podat návrh i tehdy, když souhrn všech závazků firmy (splacených i nesplacených) převyšuje hodnotu jejího majetku. **Porušení povinnosti podat včas insolvenční návrh je spojeno s tvrdou osobní odpovědností manažerů.** Jde o civilní odpovědnost za škodu i trestní odpovědnost. Optimista by řekl, že to změní insolvenční řízení z pitevný na operační sál.

ZJEVNÝ A SKRYTÝ ÚPADEK

Insolvenční zákon zná dvě formy úpadku. První je označována jako platební neschopnost a týká se všech dlužníků. Druhá dopadá pouze na právnické osoby (zejména obchod-

¹ Viz statistiky na <http://www.insolvennci-zakon.cz/expertni-skupina-s22/statistiky.html>. Statistiky ministerstva spravedlnosti udávají vysoký podíl dlužnických insolvenčních návrhů oproti návrhům věřitelů. Odhlédneme-li od návrhů fyzických osob, spojených s oddlužením, v roce 2010 bylo podáno 60 % (3629) dlužnických a jen 40 % (2405) věřitelských návrhů. V prvním pololetí roku 2011 bylo podáno 49 % (1573) dlužnických a 51 % (1641) věřitelských návrhů. Hlavní problém nespočívá v tom, že dlužníci na sebe nepodávají insolvenční návrhy, ale v tom, že je podávají opožděně.

ní společnosti) a fyzické osoby – podnikatele² a je označována jako předlužení. Předlužení se netýká spotřebitelů, ale jen firem, které jsou povinny vést účetnictví nebo daňovou evidenci. Účetnictví a daňová evidence také představují základní zdroj informací o firemním úpadku.

Změna, účinná ode dne 1. ledna 2012, nedopadá na obsah pojmu platební neschopnosti (obecného úpadku), ani pojmu předlužení (firemního úpadku). Platební neschopnosti se i nadále rozumí situace, kdy má dlužník více věřitelů a není schopen plnit své peněžité závazky po dobu delší než třicet dnů po lhůtě splatnosti.³ O předlužení jde nadále tehdy, má-li dlužník více věřitelů a souhrn jeho závazků převyšuje hodnotu jeho majetku.⁴

Dnem 1. ledna 2012 však dochází k zásadní změně v tom, že v případě firemního úpadku (předlužení) vzniká manažerům povinnost podat insolvenční návrh, kterou měli do té doby jen v případě obecného úpadku.

Obecný úpadek (platební neschopnost) věřitelé *vidí*. Poznájí, že jim dlužník neplatí splatné závazky.⁵ Mají reálnou možnost řešit situaci podáním vlastního, věřitelského insolvenčního návrhu. Obecný úpadek lze z tohoto pohledu označit za *zjevný* úpadek. Management firmy věřitele má stejnou možnost a tedy stejnou odpovědnost za řešení tohoto stavu jako management firmy dlužníka.

Firemní úpadek (předlužení) oproti tomu věřitelé *nevidí*. Věřitel zpravidla nezná celkovou ekonomickou a majetkovou kondici firmy dlužníka. Může jen odhadovat, zda mu dlužník uhradí pohledávku, splatnou v budoucnu. Firemní úpadek lze proto označit za *skrytý* úpadek. Management věřitele nemá stejnou možnost, a nemůže tedy mít stejnou odpovědnost za řešení tohoto stavu jako management dlužníka. **V případě skrytého úpadku dopadá plná odpovědnost za jeho řešení na manažery firmy dlužníka. Pokud ukrývají kostlivce ve skříni, musí sami ze svých prostředků nahradit věřiteli škodu, kterou mu tím způsobí, a mohou nést také trestní odpovědnost.**

VNITŘNÍ A VNĚJŠÍ ODPOVĚDNOST

Firmy mají stejnou povinnost jako nepodnikatelské subjekty (spotřebitelé) podat insolvenční návrh v případě *zjevného* úpadku. Dnem 1. ledna 2012 jim k tomu vzniká nová povinnost podat návrh i v případě *skrytého* úpadku. Manažeri jsou povinni podat insolvenční návrh i tehdy, bude-li firma schopna platit své splatné závazky, avšak její *souhrnné* (i nesplacené) závazky budou převyšovat hodnotu jejího majetku. Podají-li insolvenční návrh opožděně, v době, kdy zde zbude jen prázdná firemní skořápka zbavená majetku, odpovídají za to osobně. **Členové statutárních orgánů právnických osob (jednatelé, členové představenstva) a fyzické osoby – podnikatelé⁶ nesou za splnění povinnosti podat insolvenční návrh neomezenou vnější odpovědnost přímo vůči věřitelům.** V případě kolektivních statutárních orgánů stihá povinnost podat návrh každého jednotlivého člena orgánu.⁷ **Ostatní manažeri (například finanční ředitelé)⁸ nesou odpovědnost uvnitř firmy, v rozsahu své pravomoci.** Odpovědné osoby nemohou formálně přenést svou odpovědnost na jiné osoby. Soudy například dovodily, že pokud jednatel právnické osoby neposkytuje potřebnou součinnost třetí osobě, se kterou uzavřel smlouvu o vedení účetnictví, ne-

zbavuje jej to osobní odpovědnosti, když bez jeho součinnosti účetní nemohl splnit zákonnou povinnost.⁹

Trestní odpovědnost se může týkat všech uvedených osob, a to případně ve formě spolupachatelství anebo účastenství.¹⁰

PROTIKRIZOVÁ NOVELA

Povinnost manažerů podat insolvenční návrh v případě skrytého úpadku není zcela nová. Zákon ji znal již dříve. Takzvaná „protikrizová“ novela insolvenčního zákona¹¹ však účinnost tohoto opatření dočasně pozastavila do 31. prosince 2011.

Protikrizová novela byla zdůvodněna probíhající ekonomickou krizí. Očekávalo se od ní, že „zjemní“ přísně nastavené podmínky pro povinnost dlužníka podat na sebe insolvenční návrh. V důvodové zprávě se lze dočíst, že jejím cílem bylo, „*aby do insolvenčních procesů zbytečně nevstupovaly subjekty, jejichž majetková situace technicky odpovídá definici předlužení v insolvenčním zákoně, které však provozem svého podniku generují dostatečný „cash flow“ (peněžní tok), dovolující jim překonat krizové stavy jinými způsoby.*“ Pesimista by k tomu mohl poznamenat, že pokud tyto subjekty generovaly peněžní toky projiďáním svého majetku nebo přijímáním dalších úvěrů, šlo jen o zavírání očí před bujením skryté nemoci.

Ať již novela přinesla očekávaný pozitivní efekt, nebo jen prodloužila agónii neživotaschopných firem, zmírnění podmínek pro podání insolvenčního návrhu bylo dočasné a neplatí od 1. ledna 2012.

AKTIVA A PASIVA – DVĚ STRANY JEDNÉ MINCE

Zákon stanoví, že manažer je povinen podat insolvenční návrh bez zbytečného odkladu poté, co se dozvěděl, nebo při náležitě pečlivosti měl dozvědět o úpadku firmy. **V souvislosti se skrytým firemním úpadkem musí jednatelé, členové představenstev, finanční ředitelé a další pracovníci v rozsahu svých pravomocí průběžně sledovat dvě hodnoty, a to aktiva a pasiva firmy.**

2 Fyzické osoby – podnikatelé a právnické osoby jsou v tomto článku pro zjednodušení označovány souhrnně jako „firmy“.

3 Viz § 3 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona.

4 Viz § 3 odst. 3 insolvenčního zákona.

5 Pro usnadnění hodnocení, zda je firma v úpadku ve formě platební neschopnosti, insolvenční zákon (§ 3 odst. 2) zavedl dokonce několik právních domněnek platební neschopnosti.

6 Vnější odpovědnost přímo vůči věřitelům se týká osob, které jednájí za firmu navenek. Obecně upravuje jednání za firmu § 13 obchodního zákoníku (ObchZ). Jednání za akciovou společnost upravuje § 191 ObchZ, jednání za společnost s ručením omezeným § 133 ObchZ, jednání za veřejnou obchodní společnost § 81 ObchZ a jednání za komanditní společnost § 101 ObchZ. Vnější odpovědnost nese také likvidátor právnické osoby.

7 Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 29 Cdo 2683/2008.

8 Vnitřní odpovědnost dovnitř firmy mohou nést osoby zmocněné či pověřené k výkonu činnosti, a to v rámci své pravomoci. Půjde o generální ředitele, finanční ředitele, vedoucí odštěpných závodů, prokuristy, vedoucí ekonomických útvarů apod.

9 Nejvyšší soud České republiky to dovodil v rozhodnutí vydaném pod sp. zn. 5 Tdo 166/2009 v souvislosti s naplněním skutkové podstaty trestného činu zkršlování údajů o stavu hospodaření a jmění dle § 125 trestního zákona (dnes zkršlování údajů o stavu hospodaření a jmění dle § 254 nového trestního zákoníku); dalším trestněprávním aspektem odpovědnosti jednatelů osob se věnují rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 5 Tdo 679/2008 a 5 Tdo 95/2008.

10 Viz kupř. rozhodnutí publikované v zelené Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod R 36/2010.

11 Novela byla provedena zákonem č. 217/2009 Sb., kterým byl změněn nový insolvenční zákon, účinný od 1. 1. 2008 a některé další související předpisy.

Pasiva představují souhrnný stav všech závazků, včetně těch, které nejsou ještě splatné. Domnívám se, že za určitých podmínek lze po určitou dobu odečíst od všech závazků vlastní kapitál firmy, dohodne-li se na tom management firmy s jejími vlastníky (společníky, akcionáři). Pak stačí po určitou přechodnou dobu sledovat pouze hodnotu cizího kapitálu. V takovém případě zde může být vnitřní dluh (vůči společníkům či akcionářům), nikoli však vnější dluh (vůči externím věřitelům). Vnější dluh zde nebude, pokud se hodnota majetku firmy rovná alespoň objemu vnějších závazků firmy (cizímu kapitálu). Podrobné zdůvodnění této úvahy ale přesahuje možnosti tohoto článku a rozhodně nejde o obecně využitelné řešení.

Nelze však pochybovat o povinnosti manažerů podat insolvenční návrh, pokud i hodnota cizího kapitálu (cizích zdrojů) je vyšší než hodnota majetku firmy. To je také důvod, proč platí povinnost podat insolvenční návrh i pro jednatele společnosti s ručením omezeným, který je současně jediným společníkem firmy, nebo pro člena představenstva, který je současně jediným akcionářem společnosti.¹² Majitelé firmy mohou rozhodnout o tom, že se vzdají „své části koláče“ (tu představuje vlastní kapitál), nemohou ale rozhodnout o té části aktiv, která náleží věřitelům (což je cizí kapitál).

Hodnota pasiv firmy je v každém případě poměrně snadno zjistitelná. Je patrná kupříkladu z rozvahy, která je součástí účetní závěrky firmy. Problém může vzniknout snad jen tehdy, když firma neuznává některý závazek, neneviduje jej v účetnictví a následně se ukáže, že je důvodný.

Druhá hodnota, kterou musí management průběžně sledovat a vyhodnocovat, je skutečná tržní cena *aktiv* firmy (jejího majetku). Ta již není tak snadno zjistitelná. Účetní hodnota aktiv není totožná s jejich skutečnou tržní cenou.¹³ Lze ji jen odhadovat.¹⁴ Manažer přesto nemůže rezignovat na svou povinnost sledovat průběžnou *reálnou* hodnotu firemních aktiv. Některé rozdily účetní a tržní ceny majetku budou zcela zjevné (nedobytné pohledávky, nemovitosti, vozový park). Jiné se budou zjišťovat obtížněji. V každém případě je vhodné vnímat, že ať již se manažeri vypořádají s oceňováním jakkoli, jimi provedené ocenění nemusí být konečné. Správnost jejich postupu může být prověřena v civilním soudním řízení v případě žaloby na náhradu škody za nepodání insolvenč-

ního návrhu anebo v trestním řízení. Pak bude určující nikoli cena majetku zjištěná manažery, ale cena aktiv zjištěná v soudním řízení. Zkreslené ocenění majetku firmy nezbaňuje manažery jejich osobní odpovědnosti.¹⁵

BOD ZLOMU

Povinnost manažerů podat insolvenční návrh vzniká v případě firemního úpadku tehdy, má-li firma nejméně dva věřitele a hodnota jejich aktiv je nižší než hodnota pasiv. Při stanovení hodnoty aktiv lze přihlídnout k další správě majetku firmy anebo k dalšímu provozování podniku. To je však pojmově možné jen tehdy, lze-li se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že firma bude moci ve správě majetku nebo v provozu podniku pokračovat.¹⁶

Pokud je aktuální hodnota aktiv nižší než hodnota pasiv, jde o *bod zlomu*. Manažer v takovém případě přichází k rozcestí, kde se musí rozhodnout, zda podá insolvenční návrh, nebo půjde jinou cestou. Manažer je placen za *reálný* odhad situace, prováděný s péčí řádného hospodáře, v mezích rozumného podnikatelského rizika. Povinnost podat insolvenční návrh může vyloučit jen *reálné* očekávání brzkých konkrétních výnosů ze správy majetku firmy (například nájemného za nemovitosti, které je splatné za delší období) nebo výnosů ze ziskového provozu podniku (zejména v případě pravidelného cyklického dosahování výnosů v určitých termínech).

Zda byl odhad manažerů reálný či nikoli, se nakonec ukáže. Podle výsledku bude poměřována jejich osobní odpovědnost zejména v případě opožděného dlužnického návrhu, nebo podají-li insolvenční návrh věřitelé. Z tohoto pohledu je značně riziková nedomyšlená mimosoudní restrukturalizace, která již od samého počátku (podle restrukturalizačního plánu) nemohla odstranit předlužení firmy, anebo nereálné očekávání vstupu strategického partnera. Zákon také stanoví, že povinnost manažerů podat insolvenční návrh je bezvýjimečná, jestliže již jednou proběhl test likvidity firmy v podobě neúspěšného zpeněžení jejich aktiv v exekuci.¹⁷

CIVILNÍ ODPOVĚDNOST

Odpovědnost manažerů za opožděné podání anebo nepodání návrhu na prohlášení konkurzu dovedla soudní praxe již podle dřívějšího zákona o konkurzu a vyrovnání. V této souvislosti lze převyprávět příběh, který doputoval v loňském roce až na Nejvyšší soud České republiky.

Soudy posuzovaly situaci, kdy jedna stavební společnost, v době, kdy se již nacházela v úpadku, objednala u jiné firmy stavební práce v ceně 100 000 Kč. Když byly práce provedeny, uhradila za ně pouze 40 000 Kč,¹⁸ a poté podala návrh na prohlášení konkurzu na svůj majetek. Návrh byl zamítnut pro nedostatek majetku. Poškozená firma požadovala náhradu škody po předsedovi představenstva a členovi představenstva stavební společnosti ve výši zbývajících 60 000 Kč. Žalobu zdůvodnila tím, že členové představenstva stavební společnosti porušili povinnost podat bez zbytečného odkladu návrh na prohlášení konkurzu na majetek společnosti s tím, že kdyby tuto povinnost neporušili a podali návrh na prohlášení konkurzu, nevstoupila by s nimi poškozená firma do zá-

12 Viz rozhodnutí publikované v zelené Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod R 41/2010.

13 Zkreslují ji účetní odpisy a podobně.

14 Skutečná tržní cena majetku se zjistí až jeho prodejem. Bude zpravidla jiná u běžného prodeje a v krizovém prodeji. Odpovědnost manažera může být založena již tím, že k prodeji aktiv nedojde včas, ale až v tísni, vyvolané úpadkem firmy.

15 Déle než insolvenční právo zná institut předlužení občanský soudní řád z řízení o dědictví. Zde lze zmínit rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 3183/2007 ze dne 29. 4. 2009, v němž bylo judikováno, že ani závěr činěný soudem v řízení o dědictví ve smyslu ustanovení § 175o občanského soudního řádu o obecné ceně majetku zůstavitele, výši dluhu a čisté hodnotě dědictví, případně výši předlužení dědictví, není definitivním závěrem o rozsahu a hodnotě zůstavitelova majetku předurčujícím odpovědnost dědiců za zůstavitelovy dluhy (§ 470 občanského zákoníku). Závazné posouzení této hodnoty lze očekávat až v nalézacím soudním řízení.

16 Viz § 3 odst. 3 in fine insolvenčního zákona; další správu majetku nebo další provoz podniku jako faktor, který lze zohlednit v rámci úvahy o předlužení firmy, zpravidla vylučuje vstup firmy do likvidace.

17 Viz § 98 odst. 1 in fine insolvenčního zákona ve znění účinném od 1. 1. 2012. Jde o situaci, kdy se při zpeněžování aktiv firmy v exekuci ukáže, že hodnota aktiv je nižší než hodnota závazků.

18 Obě ceny jsou pro zjednodušení upraveny (řádově však odpovídají uváděnému případu).

vazkového vztahu a její majetek by se nezměnil v důsledku neúplného zaplacení ceny za provedené práce.

Soud prvního stupně žalobě vyhověl. Odvolací soud rozhodnutí změnil s tím, že žalovaní členové představenstva si ce porušili svou povinnost podat návrh na prohlášení konkurzu, poškozené firmě však mohla vzniknout škoda pouze ve výši nákladů, které vynaložila v souvislosti s plněním závazku, tedy jen škoda skutečná, nikoli škoda ve výši sjednané ceny, která zahrnuje i ušlý zisk. Nakonec se věci zabýval Nejvyšší soud České republiky. Ten dal za pravdu soudu prvního stupně. Uzavřel věc s tím, že žalovaní manažeři skutečně odpovídají za opožděně podaný návrh na prohlášení konkurzu a musí osobně zaplatit poškozené firmě 60 000 Kč, tedy rozdíl až do výše skutečně sjednané ceny.¹⁹

Již před přijetím nové právní úpravy tak Nejvyšší soud dovodil, že manažeři odpovídají věřitelům za škodu, kterou způsobí tím, že podají opožděně dlužnický návrh, a naznačil též způsob výpočtu výše škody. Základní princip spočívá v tom, že manažer je povinen nahradit škodu ve výši dluhu, který již nelze uhradit z firemních prostředků.²⁰

Dnes je již pravidlo „neplatí firma, platí manažer“ obsaženo přímo v zákoně.²¹ Lze očekávat, že se jim budou soudy řídit.

Jak již bylo uvedeno, protikrizová novela insolvenčního zákona dočasně pozastavila povinnost manažerů podat insolvenční návrh v případě skrytého firemního úpadku (předlužení). Chyběla zde dočasně možnost požadovat náhradní plnění po managementu firmy. Pokud však manažer nepodá insolvenční návrh po 1. lednu 2012, odpovídá věřitelům za škodu nebo jinou újmu, kterou jim tím způsobí, a musí jim zaplatit to, co již není schopna zaplatit firma.

Zákon dnes přímo stanoví, že škoda nebo jiná újma, za kterou odpovídá manažer, bude vyčíslena jako rozdíl mezi v insolvenčním řízení zjištěnou výší pohledávky věřitele a částkou, kterou věřitel v insolvenčním řízení na uspokojení této pohledávky skutečně obdržel.²² Důkazní břemeno o okolnostech, které by případně takovou odpovědnost vylučovaly, přesunul zákon na manažera.²³ Ten důkazní břemeno neunes, pokud neprokáže nade vší pochybnost, že jednal s péčí řádného hospodáře a v mezích rozumného podnikatelského rizika.

TRESTNÍ ODPOVĚDNOST

Situaci, kdy management uzavírá smlouvy v době, kdy je již firma v úpadku, se nedávno zabývaly též trestní soudy. Dovídaly trestní odpovědnost jediného jednatele a společníka firmy za to, že od jiné firmy a k její škodě na základě předchozích objednávek odebral řezivo v celkové hodnotě 750 000 Kč a faktury za ně vystavené a splatné nezaplatil, ač musel být přinejmenším srozuměn s tím, že s ohledem na značné předlužení své firmy, které dodavatel zamlčel, nebude schopen za ně zaplatit. Nejvyšší soud České republiky případ kvalifikoval jako úpadkový trestný čin zvýhodňování věřitele, když jednatel firmy platil jen některým věřitelům a jiným ne.²⁴ Dovedil, že podstata trestného činu zvýhodňování věřitele spočívá v tom, že některým z věřitelů se dostane v rozhodném období od dlužníka na úkor ostatních věřitelů více, než by odpovídalo zásadě poměrného a rovnoměrného uspokojení všech věřitelů.²⁵ Z toho plyne jednoznačné poselství, že

částečné plnění závazků věřitelům nebo plnění jen některým věřitelům není možné jinak než v insolvenčním řízení, podle pravidel, která stanoví insolvenční zákon.²⁶

Při opožděném podání insolvenčního návrhu v případě skrytého firemního úpadku (předlužení) se mohou manažeři dopustit zejména trestného činu zvýhodnění věřitele. Nový trestní zákoník totiž rozšířil dosah této skutkové podstaty tak, že se vztahuje na *jakýkoli* úpadkový stav firmy, tedy i na její předlužení. V jednotlivých konkrétních situacích ale přicházejí v úvahu i některé další úpadkové delikty, včetně trestného činu poškození věřitele a způsobení úpadku,²⁷ jakož i trestné činy porušení povinnosti při správě cizího majetku, porušení povinnosti při správě cizího majetku z nebalosti a zkršlování údajů o stavu hospodaření a jmění.²⁸

ODPOVĚDNOST ZA ŘÁDNÝ NÁVRH

Zákon výslovně stanoví, že povinnost podat insolvenční návrh není splněna, bylo-li řízení o insolvenčním návrhu vinnou navrhovatele zastaveno nebo byl-li jeho insolvenční návrh odmítnut. Tak končí v praxi zhruba polovina všech insolvenčních návrhů.²⁹ V případě vadného návrhu jen marně běží čas a narůstá riziko civilní i trestní odpovědnosti manažerů.

První fáze insolvenčního řízení, která počíná běžet podáním insolvenčního návrhu a končí rozhodnutím o něm, je postavena na principech sporného řízení. Insolvenční návrh je žalobou svého druhu. Soud nezjišťuje z vlastní iniciativy skutečný stav věci. Zabývá se jen tvrzeními a důkazními návrhy, které jsou obsaženy v insolvenčním návrhu. Rozhoduje na základě stavu, který mu navrhovatel popíše a prokáže, nikoli na základě skutečného stavu. Skutečný stav firmy soud nezná (není vševědoucí). Navrhovatel proto nese odpovědnost za to, že jeho tvrzení v insolvenčním návrhu jsou úplná a že jejich pravdivost osvědčí v potřebném rozsahu navrženými

19 Viz rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 29 Cdo 1481/2009 ze dne 21. 7. 2010.

20 Také v rozsudku vydaném dne 20. 10. 2009 pod sp. zn. 29 Cdo 4824/2007 Nejvyšší soud dovodil, že vznikla-li věřiteli pohledávka až v době, během níž byl statutární orgán společnosti či jeho člen v prodlení se splněním povinnosti podat návrh na prohlášení konkurzu, škodou je rozdíl mezi tím, co společnost jakožto dlužníku zbývá věřiteli splnit, a částkou, již věřitel posléze obdržel v konkurzu na úhradu této pohledávky.

21 § 99 odst. 1 insolvenčního zákona.

22 § 99 odst. 2 insolvenčního zákona.

23 § 99 odst. 3 insolvenčního zákona.

24 Trestný čin zvýhodňování věřitele podle § 256a trestního zákona, ve znění účinném do 31. 12. 2009, od 1. 1. 2010 jde o trestný čin zvýhodnění věřitele podle § 223 trestního zákoníku

25 Rozhodnutí Nejvyššího soudu vydané pod sp. zn. 5 Tdo 658/2010. Co se týče výše způsobené škody, Nejvyšší soud konstatoval, že je třeba v trestním řízení zjistit, kteří věřitelé patří do kategorie zvýhodněných a kteří do kategorie poškozených, musí být zjištěn rozsah uhrazených pohledávek za celé posuzované období a z toho vyplyne, kdo a v jakém rozsahu byl jako věřitel zvýhodněn a kdo poškozen.

26 Výjimku z tohoto pravidla představuje dohoda věřitelů a restrukturalizace jejich pohledávek, která přivádí zánik předlužení a obnoví platební schopnost firmy.

27 Jednotlivými úpadkovými trestnými činy podle nového trestního zákoníku se podrobně zabývají autoři JUDr. František Půry a doc. JUDr. Josef Kuchta, CSc. v článku Postih úpadkových deliktů podle nového trestního zákoníku s přihlédnutím k úpravě přípustného rizika, Bulletin advokacie 9/2011, str. 13 a násl.

28 Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 5 Tdo 166/2009 (ve vazbě na novou úpravu).

29 Viz statistiky na adrese: <http://www.insolvenzni-zakon.cz/expertni-skupina-s22/statistiky.html>.

důkazy. To platí, i když dlužník podává návrh sám na sebe a nikdo mu neodporuje.³⁰ Insolvenční návrh, který neobsahuje všechny náležitosti nebo který je nesrozumitelný nebo neurčitý, soud odmítne, aniž by dlužníka vyzýval k odstranění vad návrhu.³¹ Neplatí zde obecné pravidlo, že soud vyzývá navrhovatele k odstranění vad podání.³²

30 S ohledem na dané téma není rozebírán insolvenční návrh, který podává na dlužníka věřitel. Tam platí nejen, co je uvedeno, ale i to, že soud hodnotí tvrzení a důkazy obou stran řízení a dokazování probíhá v širším rozsahu. V případě, že se dlužník brání insolvenčnímu návrhu věřitele, jde o typický soudní spor, tedy o bitvu s přesnými pravidly, v níž je třeba včas kvalifikovaně útočit nebo se včas kvalifikovaně bránit. Soud nezjišťuje a nesmí zjišťovat z vlastní iniciativy skutečný stav věci. Zabývá se jen tvrzeními a důkazními návrhy stran sporu a je povinen rozhodovat na základě prokázaného, nikoli skutečného stavu věci. Kvalifikovaný postup a volba vhodné strategie ovlivňuje výrazně rozhodnutí soudu.

31 Viz § 128 odst. 1, zejména věta druhá insolvenčního zákona.

32 Dle § 128 odst. 2 ve vazbě na § 128 odst. 1 insolvenčního zákona může soud vyzvat navrhovatele k odstranění vad a určit lhůtu k doplnění návrhu jen pokud se vady netýkají přímo tvrzení a důkazních návrhů, ale pouze příloh návrhu.

33 Richter, T.: Insolvenční právo, 1. vyd., ASPI, Wolters Kluwer, Praha 2008, str. 206 a 207.

Aby byla v případě firemního úpadku vyloučena osobní odpovědnost manažera, musí podat nejen včasný, ale i řádný insolvenční návrh.

ZÁVĚR

Právní teorie odhadovala v souvislosti s novým insolvenčním zákonem, že „bude podíl dlužnických návrhů u korporálních dlužníků dále vzrůstat, a to mimo jiné i v souvislosti s tím, jak si jejich management začne být vědom rizika potenciálně zdrucující civilní odpovědnosti za škodu způsobenou průtahy v zahájení insolvenčního řízení.“³³ Protikrizová novela odsunula nová pravidla až na den 1. ledna 2012. Tímto dnem manažeri firem neodvolatelně ztrácejí čas na další přípravu a vstupují z cvičiště na bojiště. Chybný postup pro ně znamená tvrdou osobní odpovědnost.

Nové poměry představují výzvu také pro advokáty, kteří se budou nacházet na straně firemních věřitelů, dlužníků anebo jejich manažerů. Přeji všem, aby situaci úspěšně zvládli.

✦ Autor je advokátem v Praze, členem představenstva ČAK a insolvenčním správcem se zvláštním povolením.

Co nového přinese novela zákona o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem

JUDr. DANIELA ŠUSTROVÁ

Poslanecká sněmovna na své zříjové schůzi schválila novelu zákona č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem (dále jen „zákon o zápisech“). Byla tak dovršena déletrvajícím snahou dosáhnout změn, které se ve svém důsledku dotknou všech, kteří s katastrem nemovitostí přicházejí do styku. Co nového nás tedy od 1. 1. 2012 čeká?

NÁVRH NA VKLAD – NOVÝ POPLATEK A POVINNÝ FORMULÁŘ

Vkladové řízení čekají dvě velké změny, které pocítí všichni navrhovatelé vkladu práva do katastru. Správní poplatky za návrh na vklad tak, jak je známe v současné podobě¹ a které jsou stejné od roku 1994, se zvýší na dvojnásobek a od 1. ledna 2012 bude správní poplatek ve výši **1000 Kč za návrh na vklad**.

Účinností novely zákona o zápisech se návrh na zahájení řízení o povolení vkladu bude podávat **na stanoveném formuláři**, přičemž vzory formulářů návrhu na zahájení řízení o povolení vkladu do katastru stanoví vyhláška.

Povinné vkladové formuláře budou k dispozici v elektronické i písemné podobě. Elektronický formulář bude interaktivní, uživatelsky komfortní jako nákupní košík při elektronickém nakupování a bude možné jej vyplnit prostřednictvím volně přístupné webové aplikace. Sama webová aplikace bude umět uchovat vyplněná data potřebná pro zápis do katastru nemovitostí již po samotném vyhotovení formuláře, což bude významně přispívat k urychlení procesů při samotném vkladovém řízení a bude tak dán prostor i k dalšímu rozvoji elektronizace celého vkladového řízení. Bonusem navíc je pak očekávané snížení chybovosti překládaných návrhů na vklad, jejich jednotnost, srozumitelnost a přehlednost.

Nově uložená povinnost, která stihá účastníky vkladového řízení předkládat návrh na stanoveném formuláři, je průlomová a znamená zásadní odklon od dosavadní praxe, kdy si účastníci vkladového řízení mohou napsat návrh na vklad práva vlastnoručně, a to téměř do slova a do písmene, tedy vlastními slovy i vlastní rukou. Odborná i laická veřejnost by měla mít dostatečný čas se na tak závažnou změnu připravit a změnu přijmout. Z tohoto důvodu je v přechodných ustanoveních novely zákona uvedeno, že ještě rok od účinnosti zákona o zápisech bude možné podávat návrhy na vklad bez použití formuláře, což jinak řečeno znamená, že od 1. 1. 2012 budou formuláře doporučené a od 1. 1. 2013 povinné.

1 Nyní je správní poplatek ve výši 500 Kč za návrh na vklad, položka č. 120 přílohy k zákonu č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích.

ŽALOBA PROTI ZAMÍTAVÉMU ROZHODNUTÍ

Nejsou-li splněny podmínky pro vklad, katastrální úřad návrh zamítne s tím, že rozhodnutí o zamítnutí vkladu se doručuje všem účastníkům řízení, přičemž proti rozhodnutí o zamítnutí není přípustný opravný prostředek podle správního řádu. Proti zamítavému rozhodnutí se však lze bránit a lze podat žalobu podle části páté občanského soudního řádu, přičemž nově bude možné **podat žalobu ve lhůtě 30 dnů²** od doručení rozhodnutí o zamítnutí. Tato doba je podle dosavadních poznatků a praxe plně dostatečná pro podání žaloby, neboť sami účastníci zpravidla velmi rychle vědí, zda budou brojit proti zamítavému rozhodnutí katastrálního úřadu. Kratší lhůta rovněž odpovídá platné právní úpravě o řízení před soudy a přispěje k vyřizování navazujících řízení v příznivějších lhůtách.

Další řízení o povolení vkladu, týkající se týchž nemovitostí jako rozhodnutí o zamítnutí vkladu, se po dobu stanovenou pro podání žaloby proti zamítnutí, a pokud je žaloba podána, až do dne, kdy je příslušnému katastrálnímu úřadu doručeno pravomocné rozhodnutí soudy ve věci vkladu, přerušují. Jedině tímto postupem lze účinně zabránit případným škodám, ke kterým by mohlo dojít a které v případě nemovitostí mohou být značné.

ZMĚNY U ZÁZNAMŮ

Záznamem se do katastru zapisují práva, která vznikla, změnila se či zanikla ze zákona, rozhodnutím státního orgánu, příklepem licitátora, vydržením, přírůstkem a zpracováním. Nově se bude při zápisu záznamem zjišťovat,³ zda předložená listina **navazuje na dosavadní zápisy v katastru**. Tato změna umožní katastrálním úřadům nepublikovat na výpisech z listů vlastnictví duplicitní zápis vlastnictví tak, jak je tomu dosud⁴ a zároveň tím není dotčena možnost podat u soudu určovací žalobu. Vracíme se tak k v minulosti prověřené a osvědčené zásadě, že každý zápis ve veřejném seznamu nemovitostí musí navazovat na předchozí zápisy.⁵

Zjistí-li katastrální úřad, že listina předložená k zápisu záznamem není způsobilá k vykonání zápisu záznamem, **vrátí listinu tomu, kdo ji předložil**. Podle dosavadní právní úpravy měla být vrácena tomu, kdo ji vyhotovil, což se však postupem času ukázalo jako velmi nepraktické, neboť řada vyhotovitelů listin, které jsou nyní předkládány k zápisu, již neexistuje (např. státní notářství, zaniklé peněžní ústavy apod.), a katastrální úřady i tak zpravidla vracely záznamové listiny předkladateli nebo tomu, v jehož právním zájmu bylo, aby zápis záznamem byl proveden.

POZNÁMKA SPORNOSTI A ZÁPIS EXEKUCE

Novela zákona o zápisech přináší zcela nový institut, a sice **poznámku spornosti**. Katastrální úřad na základě doručeného oznámení soudu o podané žalobě nebo k doloženému návrhu žalobce zapíše v jeho prospěch poznámku spornosti, jestliže je podána žaloba o určení, zda vlastníkem evidované nemovitosti v katastru je někdo jiný, než kdo je zapsán, nebo zda právní úkon, na jehož základě má být zapsáno právo do katastru, je neplatný či zrušený. Sama o sobě zapsaná poznámka spornosti nevyvolá přerušování řízení o povolení vkladu práva v případě, že byla zapsána dříve, než byl podán návrh na vklad, neboť o zapsané poznámce spornosti účastníci vkladového řízení mohli předem vědět a nahlédnutím do katastru se mohli seznámit se skutečností, že žaloba byla podána a mohli i zvážit všechna rizika spojená s realitní transakcí.

V případě, že poznámka spornosti bude zapsána až po podání návrhu na vklad, nebude řízení přerušeno jen tehdy, pokud s tím účastníci řízení vysloví souhlas. Tím bychom se mohli zbavit šikanózních žalob, které čas od času musíme v katastru evidovat a které ve vkladovém řízení nemůžeme přezkoumávat.

Ačkoliv od účinnosti novely exekučního řádu č. 347/2007 Sb. platí, že je-li nařízena **exekuce, ve které jako povinný vystupuje stát**, není stát nijak omezen v nakládání s nemovitostí, přesto se v katastru poznámka o vedení exekuce zapisuje. Vlastní evidovaná poznámka nemá omezující charakter, přesto však, je-li publikována ve veřejném seznamu nemovitostí, může budít zdání, že stát v nakládání se svými nemovitostmi omezen je. Novela zákona o zápisech tento nedostatek napravuje a **poznámka o nařízení exekuce v případě, kdy je povinným stát, se v katastru nebude evidovat**.

A DALŠÍ ZMĚNY

- řízení o povolení vkladu je zahájeno okamžikem doručení písemného návrhu účastníka řízení katastrálnímu úřadu
- není nutné předkládat výpis z obchodního rejstříku, pokud je možné potřebný údaj zjistit dálkovým přístupem
- není nutné předkládat nabývací listiny prokazující oprávnění nakládat s nemovitostí před 1. 1. 1993
- možnost výmazu zástavních práv převzatých z pozemkové knihy na základě vyvratitelné domněnky – povinná forma notářského zápisu

Novela zákona o zápisech přináší významné změny, které stojí za povšimnutí. Koneckonců katastr nemovitostí je významným veřejným seznamem, kterému je dobré věnovat patřičnou pozornost, a to nejen v souvislosti s přicházejícím novým občanským zákoníkem a v závislosti na něm s novým katastrálním zákonem,⁶ jehož již nyní připravovaný věcný záměr avizuje další novinky. Je jisté, že superficiální princip ovlivní veřejný seznam nemovitostí, stejně jako to, že se k nemovitostem bude zapisovat více práv, než jsme dosud byli zvyklí. S novým občanským zákoníkem a novým katastrálním zákonem budeme v katastru publikovat vlastnické právo, právo stavby, věcné břemeno, zástavní právo, budoucí zástavní právo, podzástavní právo, předkupní právo, právo nezbytné cesty, výměnek, budoucí výměnek, přídatné spoluvlastnictví, správu svěřeneckého fondu, výhradu vlastnického práva, právo zpětné koupě, zákaz zcizení nebo zatížení sjednaný jako věcné právo, výhradu práva lepšího kupce, ujednání o koupi na zkoušku, nájem, pacht a vzdání se práva na náhradu škody na pozemku. Ale o tom až příště.

✿ Autorka je vedoucí Kanceláře úřadu Katastrálního úřadu pro hlavní město Prahu.

2 Nyní je lhůta 60 dní.

3 Návrh novely § 8 odst. 1 zákona o zápisech: „Katastrální úřad zjistí, zda je předložená listina bez chyb v psaní nebo počtech a bez jiných zřejmých nesprávností a zda navazuje na dosavadní zápisy v katastru.“

4 § 45 odst. 3 vyhl. č. 26/2007 Sb., v platném znění: „Je-li katastrálnímu úřadu postupně doručeno více pravomocných rozhodnutí a jiných listin, jimiž je katastrální úřad vázán, z nichž každá svědčí o vlastnictví jiné osoby k téže nemovitosti, vyjádří katastrální úřad v katastru tuto okolnost duplicitním zápisem vlastnictví....“

5 § 21 zákona č. 95/1871 ř. z., o zavedení obecného zákona o pozemkových knihách (Obecní knihovní zákon): „Zapisovat se může jen proti tomu, kdo jest toho času, kdy se žádá, zapsán v pozemkové knize za vlastníka nemovitosti nebo práva, ve příčině kterých se má zápis státi, nebo se alespoň zároveň za vlastníka vložil nebo zaznamenal (§ 432 ob. z. obč.“

6 Zákon č. 344/1992 Sb., v platném znění.

Několik poznámek ke změně v subjektech smlouvy o smlouvě budoucí

Mgr. MIROSLAV DUBRAN

ÚVOD

Smlouvou o smlouvě budoucí se v režimu občanského zákoníku účastníci písemně zavazují, že do dohodnuté doby uzavřou smlouvu; musí se však

přítom dohodnout o jejich podstatných náležitostech (§ 50a odst. 1 obč. zák.). V režimu obchodního zákoníku se smlouvou o uzavření budoucí smlouvy zavazuje jedna nebo obě smluvní strany uzavřít ve stanovené době budoucí smlouvu s předmětem plnění, jenž je určen alespoň obecným způsobem (§ 289 odst. 1 ObchZ). I když to z občanského zákoníku výslovně ne plyne, může být předmětem smlouvy o smlouvě budoucí i závazek uzavřít budoucí smlouvu pouze na straně jednoho z účastníků smlouvy.¹

Předmětem smlouvy o smlouvě budoucí je tedy závazek jedné nebo vícero smluvních stran uzavřít do dohodnuté, resp. stanovené doby smlouvu, jejíž podstatné náležitosti jsou sjednané ve smlouvě o smlouvě budoucí, resp. jejíž předmět plnění je určen alespoň obecným způsobem. Tomuto závazku odpovídá právo druhé smluvní strany požadovat uzavření budoucí smlouvy. V tomto článku dále potom abstrahuji od doby k uzavření budoucí smlouvy a obsahu budoucí smlouvy a budu se zabývat pouze závazkem uzavřít budoucí smlouvu jako takovým a jemu odpovídajícím právem.

Občanský zákoník ani obchodní zákoník neobsahují zvláštní úpravu pro změnu subjektů smlouvy o smlouvě budoucí, a proto je nutné vyjít z obecných ustanovení. Ani judikatura soudů k této otázce není příliš rozsáhlá. **Účelem tohoto článku je posoudit, zda je změna v subjektech smlouvy o smlouvě budoucí možná, a pokud ano, tak jakým způsobem a s jakými důsledky. Článek je rozdělen na dvě hlavní části, v první se zabývám změnou subjektu na základě projevené vůle smluvních stran, ve druhé změnou subjektu z důvodu smrti fyzické osoby a zániku právnické osoby.**

PŘEVOD PRÁV A POVINNOSTÍ ZE SMLOUVY O SMLouvĚ BUDOUCÍ NA ZÁKLADĚ VŮLE STRAN

Současná právní úprava nezná institut postoupení smlouvy, tj. postoupení všech práv a povinností ze smlouvy jednou smluvní stranou na třetí osobu. Proto přichází v úvahu pouze instituty postoupení pohledávky (§ 524 obč. zák.) a převzetí dluhu (§ 531 obč. zák.).

K postoupení pohledávky ze smlouvy o smlouvě budoucí se několikrát vyjadřoval Nejvyšší soud ČR. Tak kupříkladu ve věci projednávané pod sp. zn. 33 Cdo 2390/2000² vycházel Nejvyšší soud ČR ze skutkového stavu, kdy „žalovaná a společnost S., a. s. se sídlem v P. uzavřeli dne 5. 1. 1996 smlouvu o smlouvě budoucí, podle níž se žalovaná zavázala uzavřít kupní smlouvu na převod specifikovaných nemovitostí ve lhůtě jednoho týdne na základě písemné výzvy společnosti S., a. s., učiněné nejpozději do patnáctého dne měsíce října 1997. Společnost S., a. s. postoupila smlouvou ze dne 5. 9. 1997 žalobkyni právo na zaplacení pohledávky ve výši 649 400, 50 Kč a právo na uzavření budoucí kupní smlouvy, vyplývající z uzavřené smlouvy o smlouvě budoucí ze dne 5. 1. 1996.“

Nejvyšší soud dospěl v rozhodnutí k této věci k závěru, že nelze „přisvědčit dovolatelce, že na daný případ lze vztáhnout ust. § 524 a násl. obč. zák. Předmětem postoupení podle tohoto ustanovení může být pohledávka jakéhokoliv druhu, tedy i nepeněžité, ale postoupení pohledávky ze smlouvy o smlouvě budoucí není možné, neboť smlouva o smlouvě budoucí je dvoustranný závazkový vztah sestávající z práv i povinností každého účastníka. Předmětem cese může být jen právo, nikoliv povinnost. Pokud tedy společnost S., a. s. postoupila smlouvou ze dne 5. 9. 1997 žalobkyni kromě práva na zaplacení pohledávky ve výši 649 400, 50 Kč i právo na uzavření budoucí kupní smlouvy, vyplývající pro ni – jako kupující ze smlouvy o smlouvě budoucí ze dne 5. 1. 1996, pak žalobkyně nemohla cesí nabýt práva a povinnosti ze smlouvy o smlouvě budoucí a nemohla se tedy cesí stát účastníkem smlouvy o smlouvě budoucí na straně kupující.“

Obecně s názorem Nejvyššího soudu ČR souhlasím, nesouhlasím však s jeho aplikací v daném případě. Jsou-li ze smlouvy o smlouvě budoucí zavázány obě smluvní strany, je postoupení práva jedné strany na uzavření budoucí smlouvy nelogické. Nastala by tak situace, kdy jedna smluvní strana by měla právo na uzavření budoucí smlouvy vůči postupiteli, zatímco povinnost uzavřít budoucí smlouvu by měla vůči postupníkovi. Dle mého názoru však nelze tento závěr aplikovat na smlouvu o smlouvě budoucí, kterou se zavazuje uzavřít budoucí smlouvu pouze jedna smluvní strana. V takovém přípa-

1 Švestka, J. v Jehlička, O., Švestka, J., Škárková, M. a kol.: Občanský zákoník. Komentář, 8. vydání, C. H. Beck, Praha 2003, str. 249.

2 Všechna citovaná rozhodnutí Nejvyššího soudu v tomto článku čerpal autor z internetových stránek www.nsouid.cz.

dě plyne ze smlouvy o smlouvě budoucí pouze povinnost závazné strany a tomu odpovídající právo oprávněné strany. Nevidím žádnou překážku, která by měla bránit postoupení tohoto práva.

Výklad Nejvyššího soudu ČR byl dále doplněn v rozhodnutí vydaném ve věci sp. zn. 23 Cdo 2243/2007. V této věci vycházel soud ze skutkových zjištění, že mezi stranami došlo k uzavření smlouvy, která mimo jiné obsahovala závazky obou stran uzavřít budoucí smlouvu. Následně došlo mezi jednou smluvní stranou a třetí osobou k uzavření dohody, kterou postoupitel na postupníka úplatně postoupil veškerá práva a převedl veškeré závazky plynoucí z výše uvedené smlouvy. Druhá smluvní strana smlouvy o smlouvě budoucí s tímto vyslovila souhlas, který byl přílohou dohody. Nejvyšší soud ČR znovu odkázal na svou předchozí judikaturu, nicméně uložil odvolacímu soudu, aby posoudil, zda předmětná dohoda splňuje všechny náležitosti stanovené § 524 obč. zák. a § 531 obč. zák. Připustil tedy, že ke změně subjektu závazného ze smlouvy o smlouvě budoucí může dojít současným postoupením všech pohledávek a převzetím všech dluhů založených smlouvou.

I s ohledem na tento judikát však přetrvává otázka, jak postupovat u smlouvy o smlouvě budoucí, ze které je k uzavření smlouvy zavázána pouze jedna smluvní strana (k výzvě strany druhé). Oprávněná strana má v tomto případě pouze pohledávku a žádný závazek, který by mohl být předmětem převzetí dluhu. S ohledem na výše uvedenou judikaturu Nejvyššího soudu ČR bude v praxi pravděpodobně nejjistější, když si pro účely změny smluvní strany smlouvy o smlouvě budoucí smlouvou platně postoupí všechny pohledávky a převezmou všechny dluhy (s tím, že s převzetím vysloví souhlas druhá smluvní strana). Jestliže se pak následně ukáže, že ze smlouvy o smlouvě budoucí neměl postoupitel žádné závazky, byla by taková dohoda v části o převzetí dluhu neplatná z důvodu počáteční nemožnosti plnění, nicméně by to nemělo vliv na platnost postoupení pohledávek.

PŘECHOD PRÁV A POVINNOSTÍ ZE SMLOUVY O SMLouvĚ BUDOUcí PŘI ÚMRTÍ ČI ZÁNÍKU STRANY

V této části se dále budu stručně zabývat osudem práv a povinností ze smlouvy o smlouvě budoucí za situace, kdy dojde k úmrtí nebo zániku smluvní strany (druhá jmenovaná situace není z právního pohledu sporná, z toho důvodu ji zmíním jen okrajově). Občanský ani obchodní zákoník neobsahují zvláštní úpravu pro tyto případy u smlouvy o smlouvě budoucí a užijí se proto jejich obecná ustanovení.

Obecně smrtí fyzické osoby nedochází k zániku práv a povinností, ale dochází k jejich dědění. Předmětem dědictví nejsou práva a povinnosti, které smrtí zůstavitele zanikají, a dále ty, pro které právní předpisy upravují zvláštní způsob přechodu.³

Podle § 579 odst. 1 obč. zák. smrtí dlužníka povinnost zanikne, ledaže jejím obsahem bylo plnění, které mělo být provedeno osobně dlužníkem. Podle druhého odstavce tohoto ustanovení smrtí věřitele právo zanikne, bylo-li plnění omezeno jen na jeho osobu. **Není-li tedy ve smlouvě o smlouvě budoucí plnění vázáno na osobu některé smluvní strany nebo to neplyne z povahy budoucího plnění, smrtí smluvní strany nedochází k zániku práv a povinností z této smlouvy a tyto jsou předmětem dědictví.** Tomu odpovídá i judikatura soudů⁴ a ke stejnému závěru přichází i odborná literatura.⁵

Problematické může být dědění práv a povinností ze smlouvy o smlouvě budoucí s ohledem na ustanovení § 470 odst. 1 obč. zák., podle kterého dědic odpovídá do výše ceny nabytého dědictví za přiměřené náklady spojené s pohřbem zůstavitele a za zůstavitelovy dluhy, které na něj přešly zůstavitelovou smrtí. Hodnota nabytého dědictví se určuje ke dni smrti zůstavitele. Může se tak stát, že na základě smlouvy o smlouvě budoucí bude muset dědic v budoucnu převést část nabytého dědictví za protihodnotu nižší, než je hodnota tohoto dědictví v okamžiku smrti zůstavitele, ke snížení rozsahu odpovědnosti za dluhy zůstavitele však už následně dojít nemůže. Takový důsledek je dle mého názoru nepřijatelný a existují dva možné výklady, které jej vyloučí.

První výklad spočívá v tom, že při stanovení výše ceny nabytého dědictví, které má být na základě smlouvy o smlouvě budoucí dále převedeno, je nutné zohlednit i protihodnotu, kterou dědic za převáděné dědictví obdrží.

Druhý způsob zamezení tomu, aby dědic neodpovídal ve větším rozsahu za dluhy zůstavitele, než je ve skutečnosti hodnota nabytého dědictví, je použití § 50a odst. 3 obč. zák. a v obchodněprávních vztazích § 292 odst. 5 obch. zák. Okolností, ohledně níž dojde ke kvalifikované změně, je, že po osobě, která je zavázána nebo oprávněna ze smlouvy o smlouvě budoucí, nebude rozumné nebo spravedlivé, z důvodu snížení hodnoty jejího zděděného majetku bez současného omezení odpovědnosti za dluhy zůstavitele, požadovat, aby byla smlouva uzavřena. Tím dojde k zániku závazku uzavřít budoucí smlouvu.

Příkláním se k prvnímu výkladu, a to zejména s ohledem na zásadu pacta sunt servanda: tento výklad umožňuje zachování smluvně založených práv a povinností. Druhý výklad je jen výjimečným řešením pro případ, že závazky ze smlouvy o smlouvě budoucí není možné ohodnotit, neměl by se ale stát pravidlem.

V případě zániku právnické osoby s právním nástupcem přecházejí práva a povinnosti ze smlouvy o smlouvě budoucí na jejího právního nástupce, jestliže právnická osoba zaniká bez právního nástupce, zanikají i práva a povinnosti ze smlouvy. To však nemá vliv na případné zajištění závazků poskytnutých třetí osobou, které trvá dál.⁶

ZÁVĚR

Na základě výše uvedeného se dá obecně říci, že převod a přechod práv a povinností ze smlouvy o smlouvě budoucí je možný. V případě smluvního převodu je situace komplikovaná neexistencí institutu postoupení smlouvy a přísnou judikaturou Nejvyššího soudu ČR. Nicméně převod je možný na základě dohody, jejímž předmětem je postoupení všech pohledávek a převzetí všech dluhů ze smlouvy (samozřejmě s ohledem na právní úpravu převzetí dluhu se souhlasem druhé smluvní strany). V případě dědění práv a povinností je nutné při posuzování rozsahu odpovědnosti dědice za dluhy zůstavitele zohlednit i výši protiplnění, které dědic obdrží za část zděděného majetku převedeného na základě budoucí smlouvy.

✿ Autor je advokátním koncipientem v Praze.

3 Mikeš, J. v Jehlička, O., Švestka, J., Škárková, M. a kol.: Občanský zákoník. Komentář, 8. vydání C. H. Beck, Praha 2003, str. 579.

4 Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ke sp. zn. 33 Odo 1103/2003 a 33 Cdo 1229/2008.

5 Švestka, J. v Jehlička, O., Švestka, J., Škárková, M. a kol.: Občanský zákoník. Komentář, 8. vydání, C. H. Beck, Praha 2003, str. 250.

6 Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ke sp. zn. 21 Cdo 1198/2005.

Nepřiměřeně nízká cena

Sjednání nepřiměřeně nízké ceny, které vede ke hrubému nepochybnému vzájemnému plnění, může být spolu s dalšími okolnostmi považováno za jednání v rozporu s dobrými mravy.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 8. 2010, sp. zn. 30 Cdo 1653/2009, publikovaný ve Sbírce rozhodnutí a stanovisek NS ČR, sešit č. 6, ročník 2011, rozhodnutí č. 57

Odůvodnění:

Okresní soud Praha-západ (dále již „soud prvního stupně“) rozsudkem ze dne 11. března 2008, č. j. 5 C 182/2006-90, zamítl žaloby, kterými se žalobce proti žalovaným domáhal jednak určení, že je vlastníkem „parcely č. p. 589 (pozemková parcela) v k. ú. K. (641464), okr. P-z. o výměře 30 681 m²“ (dále též „předmětný pozemek“), a jednak určení, že „kupní smlouva uzavřená mezi žalobcem a žalovaným, datovaná dne 23. 7. 2004, jejímž předmětem je parcela č. 589 v k. ú. K., je neplatná.“ Dále rozhodl o nákladech řízení. Po provedeném řízení dospěl k závěru, že v případě žaloby o určení neplatnosti uvedené kupní smlouvy nespovídá žalobci na požadovaném určení naléhavý právní zájem, neboť otázku její platnosti soud řeší jako otázku předběžnou k rozhodnutí o určení vlastnictví. Naopak žalobci svědčí naléhavý právní zájem na určení vlastnictví k předmětnému pozemku, když změny zápisu v katastru nemovitostí lze dosáhnout pouze požadovaným určením. Žalobu na určení vlastnictví však neshledal důvodnou. Na základě provedeného dokazování soud prvního stupně nepřisvědčil žalobním důvodům žalobce, že předmětnou kupní smlouvu (za okolností v žalobě blíže rozvedených) uzavřel v omylu, že tato smlouva je neplatná pro sjednání ceny v rozporu s obecně závaznými právními předpisy, a že smlouva je postižena absolutní neplatností ve smyslu § 39 obč. zák., když nebylo prokázáno, že by se žalovaní chovali k žalobci nemravně. Skutečnost, že došlo k navýšení hodnoty předmětných pozemků, nezpůsobuje absolutní neplatnost právního úkonu pro rozpor s dobrými mravy.

K odvolání žalobce Krajský soud v Praze (dále již „odvolací soud“) v záhlaví citovaným rozsudkem změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že určil, že kupní smlouva uzavřená mezi žalobcem a žalovanými dne 23. července 2004 je neplatná, a že vlastníkem pozemku p. č. 589 v katastrálním území a obci K. je žalobce. Odvolací soud při rozhodování vycházel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně a dále ze zjištění učiněných z provedeného dokazování v odvolacím řízení, konkrétně „ze znaleckého posudku Ing. J. K., založeného ve spise Finančního úřadu Praha-západ sp. zn. V-5352/2004“, a poté dospěl k závěru, že kupní smlouva uzavřená účastníky dne 23. července 2004 je absolutně neplatná, neboť se příčí dobrým mravům. Podle odvolacího soudu „Obecně lze říci, že při uzavírání kupních smluv se příčí dobrým mravům porušení zásady ‚krácení přes polovinu hodnoty‘. Tato zásada sleduje cíl čelit při uzavírání smlouvy nápadně nevýhodnému nepochybnému mezi plně-

ním smluvní strany na straně jedné a protiplněním druhé smluvní strany na straně druhé. V rozporu s dobrými mravy je tedy plnění, jehož hodnota je k hodnotě vzájemného plnění v hrubém nepochybném poměru.“ V daném případě byla zásada „krácení přes polovinu hodnoty“ porušena, neboť kupní cena za předmětný pozemek účastníky dohodnutá ve výši 277 000 Kč nedosahovala ani poloviny ceny stanovené znalcem ve výši 735 730 Kč. Žalovaným se tak dostalo na základě předmětné kupní ceny plnění v podobě předmětného pozemku, jehož hodnota je k hodnotě vzájemného plnění, kterého se dostalo žalobci vyplacením kupní ceny ve výši 277 000 Kč, v hrubém nepochybném poměru. Odvolací soud v tomto hrubém nepochybném poměru spatřil na rozdíl od soudu prvního stupně rozpor s dobrými mravy, když současně přihlédl i k dalším okolnostem daného případu. Konkrétně ke kupním smlouvám, které účastníci uzavřeli před předmětnou kupní smlouvou a ve kterých byla kupní cena dohodnuta za 1 m² částkou 100 Kč (kupní smlouva ze dne 20. května 2003), či 30 Kč (kupní smlouva ze dne 23. května 2003), zatímco v předmětné kupní smlouvě „již kupní cena za 1 m² uvedena nebyla. Rovná by se částce 9 Kč za 1 m² (277 000 Kč: 30 681 m²), což podle odvolacího soudu není v souladu s dobrými mravy.“ Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podali žalovaní (dále již „dovolatelé“) prostřednictvím svého advokáta včasné dovolání, jehož přípustnost dovozuji z ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř. a uplatňuji v něm dovolací důvody ve smyslu § 241a odst. 2 písm. b) (tj. že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci) a odst. 3 téhož zákonného ustanovení o. s. ř. (tj., že rozhodnutí vychází ze skutkového zjištění, které nemá podle obsahu spisu v podstatné části oporu v provedeném dokazování). Dovolatelé mají pochybnosti o uplatnění odvolacím soudem použité zásady „krácení přes polovinu hodnoty.“ Z rozhodnutí odvolacího soudu není zjištělné, jak se tato zásada stala obecně uznávaným míněním, jehož porušení lze pokládat za rozpor s dobrými mravy, a zda se jedná o zásadu historickou, která je uplatňována i v současném posuzování dobrých mravů, či o zásadu současnou, vzniklou vývojem, a jak tato zásada byla implementována do rozhodovací činnosti soudů. Dovolatelé jsou toho názoru, že k závěru o neplatnosti právního úkonu pro rozpor s dobrými mravy, jak to v daném případě učinil odvolací soud, lze dospět, a aplikaci § 39 obč. zák. je možno použít jen tehdy, když se obsah právního úkonu ocitne v rozporu se společensky uznávaným míněním, přičemž významným z hlediska aplikace tohoto ustanovení je obsah a účel právního úkonu. Domnívají se, že na posouzení sjednané kupní ceny ustanovení § 589 obč. zák. nedopadá a že bylo v řízení prokázáno, že kupní cena byla stanovena ve výši, která byla v místě i čase obvyklá. Tuto cenu předmětu koupě stanovil žalobce jako prodávající, který měl o ceně zemědělských pozemků v místě nepochybně lepší přehled než dovolatelé, a navíc předmětný právní úkon prováděl za přítomnosti své právní zástupkyně. Pokud odvolací soud v odůvodnění svého rozsudku uvádí, že při svém rozhodování přihlížel i k dalším okolnostem – ke kupním smlouvám, které účastníci uzavřeli před předmětnou kupní smlouvou, nejedná se podle názoru dovolatelů o posouzení úplné a komplexní, přičemž odvolací soud učinil závěry, které nemají oporu byt v částečně provedených důkazech. Za tím účelem dovolatelé v další části svého dovolání podrobně rozvádějí svou dovolací

argumentaci a závěrem navrhuji, aby Nejvyšší soud České republiky (dále již „Nejvyšší soud“) zrušil meritorní výrok rozsudku odvolacího soudu, jímž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé, a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Žalobce se k podanému dovolání dovolatelů písemně nevyjádřil.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) poté, co přihlédl k čl. II bodu 12 zákona č. 7/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, konstatuje, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnými osobami (účastníky řízení) v zákonné lhůtě (§ 240 odst. 1 o. s. ř.) a že jde o rozsudek, proti kterému je podle § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř. dovolání přípustné, přezkoumal napadený rozsudek bez nařízení jednání a dospěl k závěru, že dovolání je důvodné.

Nejvyšší soud přezkoumává rozhodnutí odvolacího soudu jen z důvodů uplatněných v dovolání. Jestliže je dovolání přípustné, jako je tomu v posuzované věci, přihlédně též k případným vadám uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a), b) a § 229 odst. 3 o. s. ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, i když nebyly v dovolání uplatněny (§ 242 odst. 3 o. s. ř.).

Podle § 40 odst. 1 věty první o. s. ř. úkony, při nichž soud jedná s účastníky, provádí dokazování nebo vyhledává rozhodnutí, se zaznamenávají ve formě zvukového nebo zvukově obrazového záznamu. Podle druhého odstavce věty první téhož paragrafu není-li pořízení záznamu možné nebo stanoví-li tak zákon, sepisuje se o úkonech, při nichž soud jedná s účastníky, provádí dokazování nebo vyhledává rozhodnutí, protokol.

Podle § 40 odst. 6 o. s. ř. se v protokolu označí projednávaná věc, uvedou se přítomní, vyličí se průběh dokazování a uvede se obsah přednesů, poučení poskytnutá účastníkům, výroky rozhodnutí a vyjádření účastníků o tom, zda se vzdávají odvolání proti vyhlášenému rozhodnutí; nahrazuje-li protokol podání, musí mít též jeho náležitosti.

Podle § 21 odst. 1 Instrukce ministerstva spravedlnosti ze dne 3. prosince 2001, č. j. 505/2001-Org, kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy, v platném znění, protokol musí obsahovat všechny podstatné okolnosti a poučení poskytnutá soudem, z protokolu musí být zřejmé, zda při provádění úkonu bylo dbáno příslušných předpisů (např. osobní data vyslychaného, poučení o povinnosti vypovědět pravdu, prohlášení, které vyslychaný učinil na upozornění, že má právo odepřít výpověď, a zachována tajnost utajovaných informací chráněných zvláštním zákonem).

Podle § 122 odst. 1 o. s. ř. dokazování provádí soud při jednání.

Důkaz listinou se při jednání provádí tak, že předseda senátu (samosoudce) listinu nebo její část přečte anebo že sdělí obsah listiny (srov. § 129 odst. 1 o. s. ř.). V protokolu o jednání je třeba vždy uvést, jakou listinou byl proveden důkaz a jakým způsobem byl důkaz proveden, tj. zda byla listina nebo její část přečtena nebo zda byl sdělen obsah listiny (srov. Drápal, L., Příprava jednání a projednání věci samé ve sporném řízení před soudem prvního stupně po novele občanského soudního řádu, mimořádná příloha časopisu Právní rozhledy č. 5/2002, str. 25).

Z obsahu protokolu o jednání před odvolacím soudem ze dne 21. října 2008 (č. l. 119 a násl.) se podává, že odvolací soud při jednání přistoupil k dokazování spisem Finančního úřadu Praha-západ sp. zn. V-5352/2004 tím způsobem, že k důkazu tento spis „konstatoval“ (viz protokolace na č. l. 119 verte: „Konstatuje se obsah spisu Finančního úřadu Praha-západ...zejména znalecký posudek ze dne 5. 9. 2006 č. 1425-2006, zpracovaný Ing. J. K...“).

Nejvyšší soud přitom ve svých rozhodnutích opakovaně zaujal právní názor, že provádění důkazu celým spisem souhrnně není správné, neboť nelze posoudit, který z konkrétních důkazních prostředků z trestního, případně jiného spisu soud využil, když zpravidla nedochází k tomu, že by byl v občanském soudním řízení čten nebo sdělován obsah celého spisu (k tomu srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. května 2002, sp. zn. 30 Cdo 222/2001, nebo rozsudek téhož soudu ze dne 18. února 2010, sp. zn. 30 Cdo 1606/2008, in www.nsoud.cz). Kromě toho důkaz listinou lze ve smyslu § 129 odst. 1 o. s. ř. provést pouze tak, že ji nebo její část při jednání předseda senátu přečte nebo sdělí její obsah. Jestliže důkaz listinou je proveden jiným – zákonem nepředvídaným – způsobem, je třeba konstatovat, že takové dokazování nebylo učiněno v souladu s § 129 odst. 1 o. s. ř. a že zjištění, která soud jako zásadně významná pro právní posouzení věci činil z takto vadně provedených důkazů, nelze při rozhodování využít.

Protože důkazní verifikace zmíněným znaleckým posudkem či dalšími listinami [z protokolu o jednání před odvolacím soudem na č. l. 119 verte vyplývá, že odvolací soud v rámci „konstatování obsahu“ předmětného správního spisu zjišťoval pro meritorní rozhodnutí skutečnosti i z dalších listin (viz arg. z cit. protokolu: „Z obsahu spisu se dále zjišťuje...byl vyzván...k podání daňového přiznání...přiznání k dani z převodu nemovitosti došlo finančnímu úřadu“)], nebyla realizována zákonem předvídaným způsobem, jak již bylo vyloženo shora, nezbyvá, než konstatovat, že v uvedeném rozsahu je dokazování v odvolacím řízení zatíženo vadou, jež mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Odvolací soud si tedy zákonu odpovídajícím způsobem nezajistil relevantní skutkový podklad, který by v důsledku právního posouzení věci mohl vyústit ve změnu rozsudku soudu prvního stupně, nehledě na procesní souvislost, kdy před vyhlášením rozsudku se účastníkům dostalo poučení ve smyslu § 119a o. s. ř. a kdy ze strany žalobce bylo toliko navrhováno doplnění dokazování o výslech svědka J. R. (viz protokol o jednání před okresním soudem ze dne 11. března 2008 na č. l. 71 a násl.).

Odůvodnění rozsudku odvolacího soudu je zatíženo jinou vadou dále v tom směru, že z něj nelze zjistit, z jakého důvodu odvolací soud při změně rozsudku soudu prvního stupně odhlédl od skutkových zjištění, která soud prvního stupně vzal za prokázaná z výslechů svědků a jež byla následně nalézacím soudem podrobena právnímu posouzení i z hlediska případné aplikace ustanovení § 3 odst. 1 obč. zák., a proč byla naopak favorizována toliko zjištění, která odvolací soud učinil v rámci doplnění dokazování v odvolacím řízení z jím v rozsudku označených listin.

Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 24. června 2010, sp. zn. 30 Cdo 1802/2010 (in www.nsoud.cz), přitom judiko-

val, že jestliže se rozsah dokazování v řízení před soudem prvního stupně nekryje s rozsahem důkazů, které odvolací soud v odvolacím řízení postupem předvídaným v § 213 odst. 2 o. s. ř. zopakoval, je v takové procesní situaci nezbytné, aby odvolací soud v odůvodnění písemného vyhotovení svého rozsudku vyložil, z jakých důvodů došlo k předmětné důkazní redukci, resp. proč ten který – v řízení před soudem prvního stupně provedený – důkaz nepovažoval z hlediska prokazování tvrzených skutkových okolností souzeného případu za právně relevantní (např. pro jeho zjevnou nadbytečnost, neúčelnost etc.), tedy proč jej v odvolacím řízení nezopakoval. Uvedený právní závěr se sice vztahuje k zopakování dokazování v odvolacím řízení, není však žádných pochyb o tom, že se přiměřeně, resp. tím spíše – stran seznatelného zdůvodnění favorizace skutkových zjištění – vztahuje i na případ, kdy odvolací soud pro své meritorní rozhodnutí na straně jedné přejímá skutková zjištění soudu prvního stupně, a na straně druhé doplňuje dokazování, činí z něj zjištění, jimž – oproti některým skutkovým zjištěním soudu prvního stupně – při právním posouzení věci příkládá relevanci, tedy je favorizuje, aniž by takový postup odpovídajícím způsobem v odůvodnění svého rozsudku vysvětlil.

Je třeba také zdůraznit, že při změně rozsudku soudu prvního stupně odvolacím soudem (§ 220 o. s. ř.) tento soud svým rozhodnutím nahrazuje napadené prvostupňové rozhodnutí. Proto písemné vyhotovení jeho rozsudku musí odpovídat zákonným náležitostem vyplývajícím z ustanovení § 57 odst. 2 o. s. ř. Odvolací soud v odůvodnění rozhodnutí se musí odpovídajícím způsobem vypořádat se všemi rozhodujícími skutečnostmi a jeho myšlenkový postup musí být v odůvodnění jednoznačně vysvětlen nejen s poukazem na všechny skutečnosti zjištěné provedeným dokazováním, ale rovněž s poukazem na právní závěry, které přijal. Účelem odůvodnění rozsudku je především prokázat jeho správnost a odůvodnění musí být prostředkem kontroly správnosti postupu soudu při vydávání rozhodnutí soudu, tj. musí být přezkoumatelné. Absence některé ze zákonem předepsaných náležitostí odůvodnění rozsudku může pak přivodit stav, kdy takový rozsudek je nepřezkoumatelný, což z pohledu dovolacího řízení, v němž na podkladě dovolání jako mimořádného opravného prostředku má být věcnému přezkumu podrobena meritorní rozhodnutí odvolacího soudu, zakládá jinou vadu řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, a je důvodem k vydání kasačního rozhodnutí. O takový případ se jedná i v posuzované věci, a to nejen vzhledem k popsanému nedostatku odůvodnění rozsudku odvolacího soudu v jeho skutkové části, ale i z hlediska jím vyloženého právně kvalifikačního závěru.

Zatímco soud prvního stupně zamítl žalobu na určení neplatnosti předmětné kupní smlouvy pro absenci žalobcova náležavého právního zájmu na takovém určení, odvolací soud, který i v tomto rozsahu rozsudek změnil a určil, že uvedená smlouva je neplatná, v odůvodnění svého rozsudku nikterak nevyvětlil, proč v situaci, kdy podle této smlouvy byl již povolen vklad vlastnického práva (ve prospěch dovolatelů) do katastru nemovitostí, je přesto osvědčen žalobcův zájem na tomto určení. V tomto směru tedy rozsudek odvolacího soudu neobsahuje žádné důvody, je nepřezkoumatelný, přičemž z po-

hledu dovolacího řízení jde o zjištění jiné vady, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci a k níž je dovolací soud, vzhledem k tomu, že dovolání proti tomuto rozsudku je přípustné, povinen přihlédnout, i když v dovolání nebyla uvedena (§ 242 odst. 3 o. s. ř.).

Jak se dále podává z odůvodnění dovoláním napadeného rozsudku, odvolací soud dospěl k závěru, že kupní smlouva, kterou účastníci uzavřeli dne 23. července 2004, a jejímž předmětem byl pozemek p. č. 589 v katastrálním území K., je ve smyslu § 39 obč. zák. absolutně neplatná, neboť se přičií dobrým mravům. Podle odvolacího soudu v daném případě byla porušena zásada „zákazu krácení přes polovinu hodnoty“, která má čelit nevýhodnému nepochopitelnému vzájemným plněním stran. V tomto případě podle přesvědčení odvolacího soudu se dovolatelům dostalo na základě předmětné kupní ceny plnění v podobě předmětného pozemku, jehož hodnota je k hodnotě vzájemného plnění, kterého se dostalo žalobci vyplacením kupní ceny (277 000 Kč), v hrubém nepochopitelném, tedy došlo ke kolizi s dobrými mravy. Odvolací soud tuto zásadu uplatnil v přímé vazbě na § 39 obč. zák. Tento právně kvalifikační závěr Nejvyšší soud nesdílí, a to z následujících důvodů.

Římské právo v předjustiniánském období v oblasti obligáčních vztahů reglementovalo u tržové smlouvy, že cena zásadně nemusí odpovídat hodnotě prodávané věci, i když podle právního pravidla měla být cena spravedlivá – „*pretium debet esse iustum*“. Teprve v justiniánském právu začalo platit, že prodávající může žádat soudní zrušení trhu (rozuměj tržové smlouvy), nedosahuje-li tržová cena ani polovinu hodnoty prodávaného pozemku. Uplatnil-li prodávající toto právo (tj. naříkat smlouvu pro „*laesio enormis*“ – nadměrné poškození), mohl kupující udržet platnost trhu tím, že nabídl doplatit cenu na plnou hodnotu prodávané věci (Kincl, J., Urfus, V., Římské právo, nakladatelství Panorama, Praha 1990, str. 313-314). Byl tak položen základ právního institutu neúměrného zkrácení – „*laesio enormis*“. Tento institut byl obsažen také v obecném zákoníku občanském z roku 1811 následovně: „§ 934 Neobdržela-li jedna strana na obecné hodnotě při dvoustranném závazném jednání ani polovici toho, co druhé straně dala, skýtá zákon zkrácené straně právo žádati zrušení a uvedení v předešlý stav. Avšak druhá strana může jednání zachovati v platnosti tím, že jest ochotna nahraditi, čeho se do obecné hodnoty nedostává. Nepoměr hodnoty se určuje podle času, kdy bylo jednání uzavřeno. § 935 Tohoto právního prostředku nelze užití, když se ho někdo výslovně vzdal, nebo prohlásil, že věc převzal ze zvláštní záliby za mimořádnou cenu; když, ač mu byla pravá cena známa, přece se uvolil dáti nepochopitelnou cenu, rovněž když z poměru mezi osobami lze vyrozuměti, že chtěly učiniti smlouvu smíšenou z úplatné a bezplatné, když pravou cenu nelze vyšetřiti; konečně, když věc byla soudem vydražena.“

Institut neúměrného zkrácení („*laesio enormis*“) ovšem platný občanský zákoník, ani jiný soukromoprávní předpis, jenž by v uvedeném směru upravoval závazkově právní vztah založený uzavřením kupní smlouvy, neobsahuje. Nutno ovšem současně zdůraznit, že s tímto institutem se opět počítá v návrhu nového občanského zákoníku, a to s následující reglementací (viz <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/navrh-zakona.html>):

§ 1651 „(1) Zavázali-li se strany k vzájemnému plnění a je-li plně-

ní jedné ze stran v hrubém nepoměru k tomu, co poskytla druhá strana, může zkrácená strana požadovat zrušení smlouvy a navrácení všeho do původního stavu, ledaže jí druhá strana doplní, oč byla zkrácena, se zřetelem k ceně obvyklé v době a místě uzavření smlouvy. To neplatí, pokud se nepoměr vzájemných plnění zakládá na skutečnosti, o které druhá strana nevěděla ani vědět nemusela. (2) Odstavec 1 se nepoužije pro případ nabytí na komoditní burze, při obchodu s investičním nástrojem podle jiného zákona, v dražbě či způsobem postaveným veřejné dražbě naroveň, ani pro případ sázky nebo hry, anebo při narovnání nebo novaci, pokud byly poctivě učiněny. § 1652 (1) Právo podle § 1651 nevzniká, pokud důvod nepoměru vzájemných plnění vyplývá ze zvláštního vztahu mezi stranami, zejména pokud zkrácená strana měla úmysl plnit zčásti za úplatu a zčásti bezúplatně, nebo jestliže již nelze výši zkrácení zjistit.

(2) Právo podle § 1651 nevzniká ani tehdy, vzdala-li se jej zkrácená strana výslovně a prohlásila-li, že plnění přijímá za mimořádnou cenu ze zvláštní obliby, anebo souhlasila-li s neúměrnou cenou, ač jí skutečná cena plnění byla nebo musela být známa. § 1653 Právo podle § 1651 zaniká, není-li uplatněno do jednoho roku od uzavření smlouvy.“

Nejvyšší soud v usnesení ze dne 17. června 2008, sp. zn. 30 Cdo 1776/2007 (in www.nsoud.cz) judikoval, že obecně platí a je samozřejmostí, že účastníci kupní smlouvy nejsou v zásadě vázáni či omezeni ve sjednání výše kupní ceny, která není upravena cenovým předpisem. Mohou si tak

sjednat i cenu, která se odchyluje od ceny obvyklé (tržní), zejména, jde-li o cenu podstatně nižší. Platné právo nemá žádné ustanovení o sjednání příliš nízké kupní ceny (laesio enormis), pokud taková cena není v rozporu s cenovými předpisy. Od tohoto právního názoru nemá důvod se Nejvyšší soud ani v této věci odchylovat. Nelze ovšem vyloučit, že okolnost hrubého nepoměru plnění jedné ze stran k tomu, co poskytla druhá strana, může ve spojitosti s dalšími okolnostmi toho kterého případu naplňovat znaky jednání, které již koliduje s dobrými mravy. Avšak sama o sobě taková okolnost absolutní neplatnost právního úkonu, jímž mělo dojít k uvedenému hrubému nepoměru v plnění, ve smyslu § 39 obč. zák. (pro jednání contra bonos mores) založit nemůže.

Poněvadž další okolnosti, které odvolací soud zhodnotil při právním posouzení věci, byly zjištěny – jak již shora bylo uvedeno – procesně vadným způsobem, je z vyloženého zřejmé, že rozhodnutí odvolacího soudu není správné. Nejvyšší soud proto napadený rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Právní názor vyslovený v tomto rozsudku dovolacího soudu je závazný (§ 243b odst. 2 věta za středníkem o. s. ř.).

V novém rozhodnutí o náhradě nákladů řízení rozhodne soud i o náhradě nákladů dovolacího řízení (§ 243b odst. 5, § 224 odst. 1 o. s. ř.).

❁ Právní věta redakce.

Přechod členství ve stavebním bytovém družstvu a nájmu družstevního bytu, převod vlastnictví bytové jednotky z vlastnictví bytového družstva, výlučné vlastnictví jednoho z manželů

Dojde-li k smrti jediného nájemce družstevního bytu, přechází na toho dědice, kterému připadl členský podíl, jak členství v stavebním bytovém družstvu, tak i nájem družstevního bytu, a dědic se tak stává výlučným nájemcem bez ohledu na jeho případné manželství.

V případě následného převodu vlastnictví bytové jednotky z vlastnictví stavebního bytového družstva do vlastnictví člena družstva je dle § 23 odst. 1 zákona č. 72/1994 Sb. jediným nabyvatelem tento dědic bez ohledu na jeho případné manželství.

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 2. 11. 2010, sp. zn. IV. ÚS 362/10

I. Skutkový stav

Stěžovatelka se jako jediný dědic po své matce stala na základě usnesení Okresního soudu ve Frýdku-Místku ze dne 28. září 1995 členkou Stavebního bytového družstva Frýdek-Místek (dále jen „družstvo“). Podle stanov zmíněného družstva však mimo jiné s přechodem členství přechází na dědice i právo na nájem družstevního bytu, a proto následně dne 11. prosince 1995 stěžovatelka společně se svým manželem musela uzavřít s družstvem nájemní smlouvu k bytu, který dříve užívala její matka. Tím se oba dva manželé stali společnými členy družstva i společnými nájemci zmíněného bytu. Později, dne 14. srpna 2002, uzavřela stěžovatelka a její manžel s družstvem smlouvu o převodu družstevního bytu do vlastnictví člena družstva. Na základě této smlouvy bylo do katastru nemovitostí vloženo vlastnické právo stěžovatelky a jejího manžela v podobě společného jmění manželů k bytu a k němu příslušejícím spoluvlastnickým podílům na budově a pozemcích.

O tři roky později došlo usnesením Okresního soudu ve Frýdku-Místku ze dne 11. května 2005 k nařízení exekuce proti manželovi stěžovatelky a jejím provedením byl pověřen soudní exekutor. Jeho exekučním příkazem ze dne 15. září 2005 bylo rozhodnuto o provedení exekuce mj. prodejem bytu a k němu příslušejících podílů na společných částech domu a pozemcích.

Proti zahrnutí bytu a k němu příslušejících podílů na společných částech domu a pozemcích podala stěžovatelka žalobu, kterou se domáhala jejich vyloučení z exekuce.

Okresní soud ve Frýdku-Místku rozsudkem ze dne 3. července 2006 žalobu stěžovatelky zamítl. Proti tomuto rozsudku se stěžovatelka odvolala, avšak Krajský soud v Ostravě rozsudkem ze dne 5. února 2007 rozhodnutí soudu prvního stupně potvrdil. Stěžovatelka proto podala dovolání, které Nejvyšší soud usnesením ze dne 22. října 2009 odmítl.

Svá rozhodnutí opřely obecné soudy o závěr, podle kterého družstvo správně a platně převedlo byt a k němu příslušející podíly na společných částech domu a pozemcích do společného jmění manželů, stěžovatelky a jejího manžela, jakožto společných členů družstva. Na stěžovatelku mělo po její matce přejít členství v družstvu, na základě čehož jí mělo vzniknout právo na uzavření nájemní smlouvy k bytu. Se společným nájmem družstevního bytu stěžovatelky a jejího manžela mělo vzniknout i jejich společné členství v družstvu. Obecné soudy tak neshledaly existenci výlučného vlastnického práva stěžovatelky k bytu a k němu příslušejícím podílům na společných částech domu a pozemcích, které by bránilo provedení výkonu rozhodnutí.

Nakonec se stěžovatelka obrátila na Ústavní soud (dále jen „ÚS“).

II. Podání stěžovatelky a vyjádření dalších účastníků

Stěžovatelka v ústavní stížnosti zejména uvedla, že obecné soudy jí neumožnily transformaci jejího výlučného majetku ve formě členského podílu v družstvu, kterého nabyla dědím po své matce, na výlučné vlastnictví bytu. Svým hmotněprávním posouzením věci svévolně a v rozporu s ústavně konformním výkladem podústavního práva odňaly stěžovatelce nejméně částečné vlastnictví zděděné hodnoty a zasáhly do jejího vlastnického práva. Dále uvedla, že Zpráva o rozhodování soudů o užívání družstevních bytů sp. zn. Cpj 182/82 ze dne 24. června 1983, kterou argumentuje ve svém rozhodnutí Nejvyšší soud, je překonaný názor z doby hluboké normalizace. Obecné soudy, včetně Nejvyššího soudu, podle stěžovatelky nezohlednily změny, ke kterým v naší demokratické společnosti od té doby došlo, a nesnažily se vyložit ust. § 703 odst. 2 občanského zákoníku ve spojení s jeho ust. § 143 odst. 1 písm. a) ústavně konformním způsobem. Podle stěžovatelky totiž v případě dědění podílu v bytovém družstvu dochází, pokud jde o nájem bytu, k právnímu nástupnictví a nemůže dojít ke vzniku práva na uzavření smlouvy o nájmu družstevního bytu. Nájem bytu tak přešel smrtí matky stěžovatelky na stěžovatelku automaticky a k tomuto přechodu nebylo třeba žádného právního úkonu ve formě podpisu nové nájemní smlouvy.

Nejvyšší soud poukázal na své odůvodnění stížností napačeného rozhodnutí, v němž Nejvyšší soud vyhodnotil stěžovatelčiny námitky. Současně připomněl, že v soudní praxi nebyly dosud zaznamenány problémy s aplikací ust. § 703 odst. 2 občanského zákoníku při řešení otázky dědění členského podílu jedním z manželů za trvání manželství. Na rozdílné názory v odborné literatuře přitom Nejvyšší soud ve svém v záhlaví citovaném rozhodnutí rovněž poukázal. Úprava společného nájmu družstevního bytu zůstala podle vyjádření Nejvyššího soudu i přes změny občanského zákoníku v části týkající se nájmu bytu nezměněna a je chápána jako úprava kogentní. Tato úprava nereflektovala na změny v úpravě společného jmění

manželů, ani na úpravu v obchodním zákoníku (takže zůstává zachována rozdílnost přístupu k bytovému družstvu). Z těchto důvodů navrhl Nejvyšší soud, aby byla ústavní stížnost jako zjevně neopodstatněná odmítnuta.

Krajský soud v Ostravě pouze odkázal na závěry uvedené v odůvodnění v záhlaví citovaného rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě s tím, že na nich trvá.

Okresní soud ve Frýdku-Místku vyjádřil přesvědčení, že k porušení práv stěžovatelky nedošlo, když provedl navrhované důkazy, řádně zjistil skutkový stav a na základě takto zjištěného skutkového stavu vynesl rozsudek, který odpovídá dosavadní judikatuře. Pokud jeden z manželů zdědí za trvání manželství členský podíl v bytovém družstvu a manželé spolu trvale žijí, vzniká se společným nájmem bytu i společné členství manželů v družstvu. Pokud následně družstvo převedlo bytovou jednotku do společného jmění manželů, na základě smlouvy o převodu družstevního bytu do vlastnictví člena družstva, byl tento postup správný. Proto může být předmětná bytová jednotka postižena exekucí, vedenou proti manželce stěžovatelky.

ÚS ohodnotil vyjádření obecných soudů tak, že nepřineslo ve věci nic nového, a proto nebylo poskytováno stěžovatelce k replice.

III. Právní názor ÚS

ÚS v odůvodnění svého rozhodnutí uvedl, že ač není primárně povolán k výkladu právních předpisů a přehodnocování závěrů obecných soudů, nezbyvá mu, než tak v projednávané věci učinit, neboť interpretace obecných soudů, včetně Nejvyššího soudu, uplatněná v projednávané věci neobstojí z hlediska ústavní konformity a souladu s principy spravedlnosti, přičemž existuje jiná možná interpretační alternativa těmto hlediskům vyhovující. Přitom obecné soudy na interpretaci, která byla uplatněna v projednávaném případě, ve své rozhodovací praxi dlouhodobě setrvávají.

Obecné soudy, dle ÚS, zřejmě došli k závěru na základě ust. § 703 odst. 2 a § 706 odst. 3 občanského zákoníku a výše uvedeného ustanovení stanov družstva, že po smrti matky stěžovatelky došlo k přechodu členství v družstvu na stěžovatelku, na základě kterého přešlo na stěžovatelku právo na uzavření nájemní smlouvy k bytu. Jelikož ke vzniku tohoto práva na uzavření nájemní smlouvy k bytu došlo za trvání manželství stěžovatelky a jejího manžela, vzniklo se společným nájmem bytu stěžovatelky a jejího manžela i jejich společné členství v družstvu.

ÚS uvedl, že oproti interpretaci obecných soudů je potřeba, s ohledem na ust. § 706 odst. 3 občanského zákoníku, přisvědčit stěžovatelce a uzavřít, že stěžovatelce nevzniklo právo na uzavření nájemní smlouvy k bytu, nýbrž na ni smrtí její matky tento nájem ex lege přešel. To podle názoru Ústavního soudu z citovaného zákonného ustanovení zcela jednoznačně vyplývá. Prostor pro aplikaci § 703 odst. 2 občanského zákoníku na věc stěžovatelky podle ÚS tedy nejenže nevyplývá z žádného zákonného ustanovení, ale užití uvedeného ustanovení, a v jeho důsledku vyloučení zákonné výluky ze společného jmění manželů dle § 143 odst. 1 písm. a) občanského zákoníku, by v daném případě vedlo k zásahu do ústavně zaruče-

ného práva stěžovatelky vlastnit majetek podle čl. 11 Listiny. Není žádný důvod pro to, aby skutečnost, že stěžovatelka žila v manželství v době úmrtí její matky, měla za důsledek nabytí části dědictví manželem stěžovatelky. Dále ÚS dal za pravdu stěžovateli ohledně Zprávy o rozhodování soudů o užívání družstevních bytů sp. zn. Cpj 182/82 ze dne 24. června 1983, že představuje překonaný názor z doby normalizace.

Tedy dle ÚS, jestliže na stěžovatelku přešel nájem bytu, byla stěžovatelka výlučným nájemcem bytu. Nemohl tak vzniknout společný nájem bytu stěžovatelky a jejího manžela, ani jejich společné členství v družstvu. Na této situaci nic nemění ani ta skutečnost, že stěžovatelka uzavřela s družstvem nájemní smlouvu k bytu, neboť tuto smlouvu, uzavřenou k bytu, jenž nebyl z hlediska nájmu právně volným, je nutno považovat za neplatnou. V důsledku výše uvedených skutečností a s ohledem na to, že členství v družstvu nabytá stěžovatelka děděním, je na nabytí členského podílu v družstvu po matce stěžovatelky na místě aplikovat vyloučení ze společného jmění manželů dle ust. § 143 odst. 1 písm. a) občanského zákoníku. Nezbyvá proto než konstatovat, že členem družstva po matce stěžovatelky se stala a byla vždy pouze stěžovatelka. Na uvedeném konstatování nemůže nic změnit ani ustanovení stanov družstva, dle kterého s přechodem členství v družstvu přechází na dědice i právo na nájem družstevního bytu. Naopak, podle názoru ÚS uvedené ustanovení stanov družstva potvrzuje právo stěžovatelky být nájemcem bytu, když na ní nájem bytu po její matce ex lege přešel. Závěr o výlučném členství stěžovatelky v družstvu má závažné důsledky na plat-

nost smlouvy o převodu družstevního bytu do vlastnictví člena družstva, kterou uzavřelo družstvo se stěžovatelkou a jejím manželem. Z ust. § 23 odst. 1 zákona o vlastnictví bytů vyplývá, že byt mohl být převeden pouze nájemci a členem družstva, kterým, jak je uvedeno výše, byla po smrti matky pouze stěžovatelka. Pokud byla smlouva o převodu družstevního bytu do vlastnictví člena družstva uzavřena mezi družstvem, stěžovatelkou i jejím manželem, jedná se o právní úkon uzavřený v rozporu s tímto zákonným ustanovením, a proto neplatný. Na stěžovatelku a jejího manžela tak nebylo platně převedeno vlastnické právo k bytu a vlastníkem bytu (a k němu příslušejícím podílům na společných částech domu a pozemcích) je nadále družstvo.

IV. Závěr

ÚS dospěl k závěru, že obecné soudy sice správně žalobu stěžovatelky zamítly, avšak učinily tak z nesprávných důvodů. Žaloba stěžovatelky měla být podle názoru ÚS zamítnuta z důvodu nedostatku aktivní věcné legitimace stěžovatelky k jejímu podání. K podání této žaloby je aktivně legitimován vlastník bytu, kterým není stěžovatelka, nýbrž družstvo.

Přesto všechno se dá nakonec konstatovat, že někdy i prohra může být výhrou, neboť ve své podstatě i přes zamítnutí ústavní stížnosti dal ÚS stěžovateli zapravdu.

✦ Rozhodnutí zpracovali a právní větu zformulovali

Mgr. JAROSLAV KOCINEC, LL.M., a JIŘÍ HÖLBLING.

Ustanovený obhájce – bezplatná obhajoba

I. Zrušení ustanovení obhájce ustanoveného obviněnému po přiznání nároku na bezplatnou obhajobu není nijak vázáno na existenci a trvání důvodů nutné obhajoby.

II. Je porušením práva na obhajobu, pokud soud poté, co pominuly důvody nutné obhajoby, zruší ustanovení obhájce, který byl ustanoven obviněnému po přiznání nároku na bezplatnou obhajobu, aniž zkoumal, zda tyto důvody pominuly, a obhájci tak byla znemožněna účast na jednání soudu.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 2. 2010, sp. zn. 11 Tdo 1041/2009, Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek NS ČR 9-10/2010 č. 53

Z odůvodnění:

Rozsudkem Okresního soudu v Uherském Hradišti ze dne 1. září 2008, sp. zn. 1 T 295/2005, byl obviněný Z. H. uznán vinným trestným činem lichvy podle § 253 odst. 1, 2 tr. zák., a byl mu za tento a za trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1, odst. 3 písm. b) tr. zák. a trestný čin padělání a pozměňování veřejné listiny podle § 176 odst. 1, 2 písm. b) tr. zák., jimiž byl uznán vinným rozsudkem Městského soudu v Brně ze dne

22. listopadu 2007, sp. zn. 2 T 208/2004, ve spojení s usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 20. března 2008, sp. zn. 7 To 91/2008, uložen souhrnný trest odnětí svobody v trvání čtyř roků, pro jehož výkon byl zařazen do věznice s ostrahou. Soud dále zrušil výrok o trestu z rozsudku Městského soudu v Brně ze dne 22. listopadu 2007, sp. zn. 2 T 208/2004, jakož i všechna další rozhodnutí na tento výrok obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Soud také rozhodl o nároku poškozených V. M. a J. M. na náhradu škody.

Stalo se tak na podkladě zjištění, že obviněný využil u J. M. a V. M. jejich nezkušenosti s právními předpisy, jejich důvěřivosti k jeho osobě a jejich naléhavé potřeby získat peněžní prostředky v přechodně nepříznivé finanční situaci, a získal tak svým jednáním k jejich tíži, v době kratší než tři měsíce, prospěch ve výši 34 násobku jím poskytnutého plnění, tím, že v přesně nezjištěné době na počátku srpna roku 2003, v U. H., v kanceláři, požádal J. M. obžalovaného Z. H., aby mu a jeho manželce V. M. půjčil finanční částku 25 000 Kč, kterou manželé M. nutně potřebovali k vyřízení úvěru u společnosti H. P., B., uvedeným úvěrem chtěli manželé M. v co nejkratší době financovat koupi již vybrané nemovitosti k bydlení. J. M. se obrátil se žádostí o půjčku na obžalovaného, neboť měl v uvedené době finanční problémy a měl více půjček u různých peněžních ústavů, a neměl stále zaměstnání, přičemž obžalovaný Z. H. nabídl J. M. půjčku této finanční částky, splatnou do tří měsíců, která bude zajištěna zástavou

– zajištěním jejich družstevního bytu, což J. M. a V. M. akceptovali a dne 7. 8. 2003 J. M. s V. M. v objektu S., stavebního bytového družstva v U. H., v důsledku své nezkušenosti s právními předpisy a své důvěřivosti k obžalovanému Z. H. uzavřeli, jako nájemci, za přítomnosti obžalovaného Z. H., dohodu o převodu členských práv a povinností k družstevnímu bytu o velikosti 3+1, v U. H., na nabyvatele, obžalovaného Z. H. a jeho manželku J. H. O této dohodě manželé M. předpokládali, že je sjednáním zástavní smlouvy, a téhož dne 7. 8. 2003, v osobním vozidle při cestě ze S. M., okr. U. H., do B., předal obžalovaný Z. H. J. M. a V. M. finanční částku 25 000 Kč, přičemž uvedenou dohodu o převodu členských práv a povinností si obžalovaný Z. H. ponechal a nepředal ji ihned S., stavebnímu bytovému družstvu, jako majiteli bytu, avšak přestože splatnost půjčky manželům M. činila tři měsíce, obžalovaný Z. H. jednal tak, že již dne 15. 10. 2003 doručil tuto dohodu o převodu členských práv a povinností k družstevnímu bytu – S., stavebnímu bytovému družstvu v U. H., následkem čehož dne 15. 10. 2003 přešla členská práva a povinnosti k bytu v hodnotě 850 000 Kč ve prospěch obžalovaného Z. H. a jeho manželky J. H. Obžalovaný Z. H. neinformoval o tomto svém jednání manželé M., kteří o tomto jeho jednání nevěděli, přičemž v přesně nezjištěné době v listopadu 2003 navštívil J. M. obžalovaného Z. H. a chtěl mu vrátit půjčenou finanční částku. Obžalovaný Z. H. však odmítl tyto peníze od J. M. převzít a požadoval po něm zaplacení vyšší finanční částky, nejméně 75 000 Kč, následně požadoval obžalovaný Z. H. po manželích M., aby se z bytu vystěhovali, podal na ně pro neoprávněné užívání bytu trestní oznámení, a poté, co věc začaly šetřit orgány Policie ČR, které prošetřovaly způsob nabytí práv k bytu ze strany Z. H., jednal obžalovaný Z. H. tak, že navrhoval manželům M., že jim převede zpět práva a povinnosti k bytu, pokud mu zaplatí finanční částku 50 000 Kč a vezmou zpět své trestní oznámení. Obžalovaný Z. H. svým jednáním na základě poskytnutí finanční půjčky 25 000 Kč získal členská práva a povinnosti k bytu v hodnotě nejméně 850 000 Kč, a obohatil se na úkor J. M. a V. M. o částku 825 000 Kč.

Soud naproti tomu zprostil obviněného obžaloby pro skutky podrobně popsané ve výroku tohoto rozsudku, v nichž byl spatřován trestný čin zpronevěry podle § 248 odst. 1, 2 tr. zák. s tím, že v žalobním návrhu označené skutky nejsou trestným činem.

K odvolání obviněného Z. H. Krajský soud v Brně, pobočka ve Zlíně, rozsudkem ze dne 8. ledna 2009, sp. zn. 6 To 568/2008, napadený rozsudek Okresního soudu v Uherském Hradišti podle § 258 odst. 1 písm. d), odst. 2 tr. ř. zrušil ve výroku o trestu a podle § 259 odst. 3 písm. b) tr. ř. znovu rozhodl tak, že obviněnému uložil trest odnětí svobody v trvání jednoho roku s výkonem ve věznici s dozorem.

Proti tomuto rozhodnutí odvolacího soudu podal obviněný Z. H. prostřednictvím svého obhájce dovolání, přičemž uplatnil dovolací důvody uvedené v ustanovení § 265b odst. 1 písm. c), d) a g) tr. ř.

Obviněný v odůvodnění tohoto mimořádného opravného prostředku předně namítl, že v posuzovaném případě došlo k porušení jeho práva na obhajobu. Obviněnému soud přiznal právo na bezplatnou obhajobu a opatřením ze dne

25. července 2007 mu podle § 33 odst. 4 tr. ř. ustanovil obhájkyň JUDr. B. Č. Přestože ustanovení obhájce lze v takovém případě zrušit pouze podle § 33 odst. 4 tr. ř., odvolací soud v rámci veřejného zasedání dne 11. prosince 2008 rozhodnutím předsedy senátu ustanovení této obhájkyň zrušil a odůvodnil tento postup tím, že došlo k pomnutí důvodů nutné obhajoby podle § 36 odst. 1 písm. a) tr. ř. To však nebyl posuzovaný případ obviněného a ke zrušení ustanovení obhájkyň tak došlo bez zákonného podkladu (důvody, pro které byla obviněnému přiznána bezplatná obhajoba, nepominuly). Veřejné zasedání pak dne 11. prosince 2008 proběhlo bez přítomnosti obhájkyň obviněného, ale i bez samotného obviněného, který byl podle obsahu spisu k veřejnému zasedání předvoláván, o konání veřejného zasedání se však nedověděl, a proto se jej nemohl zúčastnit. Tím jsou podle názoru dovolatele naplněny dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. c) a d) tr. ř.

Dovolatel dále namítl, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení skutku [§ 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.], když jeho jednání nenaplnuje znaky skutkové podstaty trestného činu lichvy podle § 253 odst. 1, 2 tr. zák., a to pokud jde o znaky „tísň a nezkušenost“, a dále pokud jde o subjektivní stránku tohoto trestného činu. Tísni se rozumí mimořádně tíživá situace vyvolaná určitou přechodnou naléhavou potřebou, jejíž uspokojení není v možnostech poškozeného. Poškození si v posuzovaném případě opatřovali finanční prostředky ke koupi rodinného domu, a to v situaci, kdy jim svědčila členská práva a povinnosti k družstevnímu bytu o velikosti 3+1. V rozhodné době tedy disponovali více než standardním bydlením a jejich situaci proto rozhodně nebylo možné považovat za stav tísně. Ze skutkových zjištění soudů pak v žádném směru nevyplývá ani „nezkušenost“ poškozených. Pokud jde o naplnění subjektivní stránky posuzovaného trestného činu, zavinění musí být dáno ve vztahu ke všem jeho zákonným znakům, včetně znaku tísně a nezkušenosti poškozených, což v posuzovaném případě nelze dovodit. Pouhá skutečnost, že obviněný v důsledku nesplnění hlavního závazku ze strany poškozených (splacení půjčky) realizoval své právo z akcesorického právního vztahu, jímž byl převod členských práv a povinností k družstevnímu bytu na svou osobu, i když tak získal práva vyšší hodnoty, podle názoru dovolatele nenaplnuje skutkovou podstatu trestného činu lichvy podle § 253 tr. zák. Lze tak uvažovat o odpovědnosti toliko na úrovni občanskoprávní, když trestněprávní postih je třeba uplatnit toliko při naplnění všech zákonných znaků některého trestného činu. Trestněprávní postih je třeba uplatňovat teprve v krajním případě (zásada ultima ratio), pokud primární ochrana poskytovaná normami jiných právních odvětví selhala. V posuzovaném případě pak jsou nadto podle názoru dovolatele právní závěry soudů v extrémním nesouladu s vykonanými skutkovými zjištěními a rozhodnutí jsou proto v rozporu s čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Dovolatel navrhl, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí Krajského soudu v Brně, pobočka ve Zlíně, zrušil a věc vrátil tomuto soudu k novému projednání a rozhodnutí.

Státní zástupkyň Nejvyššího státního zastupitelství se k dovolání obviněného vyjádřila tak, že jeho námítky uplatněné v dovolání považuje za zjevně neopodstatněné. Pokud jde o dovolatelem uplatněný dovolací důvod podle § 265b odst. 1

písm. c) tr. ř. poukázala na skutečnost, že dne 8. září 2005 byla obviněnému z důvodu nutné obhajoby podle § 36 odst. 1 písm. a) tr. ř. ustanovena obhájkyň JUDr. N. O. Důvody nutné obhajoby u obviněného pominuly dne 5. září 2006, když byl obviněný propuštěn z vazby na svobodu. Dne 6. listopadu 2006 byl obviněnému usnesením Okresního soudu v Uherském Hradišti podle § 33 odst. 2 tr. ř. přiznán nárok na bezplatnou obhajobu. S odkazem na výše citované usnesení mu pak byla podle § 33 odst. 4 tr. ř. opatřením téhož soudu ustanovena obhájkyň JUDr. B. Č. Stalo se tak v době, kdy u obviněného nebyly dány podmínky nutné obhajoby a ustanovení obhájkyň bylo v rozporu i s ustanovením § 33 odst. 4 tr. ř., které vyžaduje, aby obviněný o ustanovení obhájce požádal. V posuzovaném případě soud ustanovení obhájkyň nejenže odůvodnil skutečností, že si obviněný obhájce nezvolil, ani o něj nepožádal, a proto mu byl soudem ustanoven, ale v odůvodnění ustanovení poukázal i na skutečnost, že ustanovení obhájkyň je omezeno trváním důvodů nutné obhajoby, zjevně tedy zaměnil instituty nutné obhajoby na straně jedné, a bezplatné obhajoby na straně druhé. Ustanovená obhájkyň poté fungovala i jako obhájkyň ex offio, když se obviněný od 15. října 2008 do 19. listopadu 2008 nacházel ve výkonu trestu odnětí svobody, a tedy v tomto období byly opět dány důvody nutné obhajoby podle § 36 odst. 1 písm. a) tr. ř. Odvolacímu soudu pak podle názoru státní zástupkyň nelze vyčítat, že za této situace před zahájením veřejného zasedání (dne 11. prosince 2008) vycházel z podmínek nutné obhajoby podle § 36 odst. 1 písm. a) tr. ř. a po zjištění, že obviněný byl propuštěn z výkonu trestu odnětí svobody a současně nejsou dány jiné důvody nutné obhajoby, s odkazem na § 39 odst. 1 tr. ř. zrušil ustanovení obhájkyň JUDr. B. Č. Obviněný byl o možnosti zvolit si obhájce poučen a zároveň si musel být vědom, že v jeho případě již nejsou dány důvody nutné obhajoby (okolnost, že byl propuštěn z výkonu trestu odnětí svobody nebo výkonu vazby). Nic mu pak nebránilo, aby si s přihlédnutím k přiznaným podmínkám bezplatné obhajoby bezprostředně po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody (dne 19. listopadu 2008) obhájce zvolil, popřípadě aby podle § 33 odst. 4 tr. ř. požádal o jeho ustanovení soud prvního stupně. Námitkám obviněného, že došlo k porušení jeho práva na obhajobu ve smyslu předpokládaném ustanovením § 265b odst. 1 písm. c) tr. ř., tedy nelze přisvědčit.

Podle názoru státní zástupkyň pak nelze přisvědčit ani těm námitkám obviněného, které v dovolání podřadil pod dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. d) tr. ř. Obviněný předně byl o veřejném zasedání odvolacího soudu toliko vyrozumíván, nebyl k němu předvoláván, jak uvádí ve svém dovolání. Vyrozumění o konání veřejného zasedání na den 8. ledna 2009 mu bylo doručováno na adresu, kterou pro tyto účely uvedl [§ 55 odst. 1 písm. c) tr. ř.], jelikož zde ale nebyl zastížen, v souladu s podmínkami § 64 odst. 2, odst. 3 písm. c) tr. ř. mu byla zásilka dne 12. prosince 2008 uložena na poště. Protože si obviněný zásilku na poště nevyzvedl, po uplynutí desetidenní lhůty došlo k jejímu doručení fikcí. Při tomto způsobu vyrozumění o konání veřejného zasedání byla plně zachována i lhůta pro přípravu obviněného na veřejné zasedání. Pokud se obviněný k veřejnému zasedání nedostavil ani se neomluvil, potom pouze nevyužil oprávnění, které mu bylo v tomto

směru dáno. Odvolací soud byl oprávněn rozhodovat v nepřítomnosti obviněného, neboť u něj nebyl dán žádný z důvodů podle § 263 odst. 4 tr. ř. Odkaz na ustanovení § 205 odst. 2 tr. ř. je pak ze strany obviněného zcela nepřipadný.

Konečně pokud jde o námitky dovolatele uplatněné v rámci dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., ani ty nepovažuje státní zástupkyň za opodstatněné. Dovolateli lze částečně přisvědčit, že zákonným znakům § 253 odst. 1, 2 tr. zák. spočívajícím v „tísni“ poškozených nekoresponduje žádná konkrétní okolnost ve skutkové větě rozsudku soudu prvního stupně, pokud soudy za „tíseň“ poškozených považovaly situaci, kdy si poškození opatrovali finanční prostředky na koupi domu a jejich potřeba bydlení přitom nebyla ohrožena, neboť jim v rozhodné době svědčila členská práva a povinnosti vázající se k družstevnímu bytu o velikosti 3+1. V posuzovaném případě nicméně byl naplněn alternativní znak skutkové podstaty trestného činu podle § 253 tr. zák. spočívající v „nezkušenosti“ poškozených. Odraz jejich „nezkušenosti“, která má podle komentářového výkladu spočívat v nezkušenosti při vyřizování majetkových záležitostí ve spojitosti s důvěřivostí vůči pachatelé, lze spatřovat především ve skutečnosti, že poškození uzavřeli s obviněným a jeho manželkou dohodu o převodu členských práv k družstevnímu bytu (což by bez naprosté důvěry k obviněnému nemohli učinit), domnívajíce se, že jde o zástavní smlouvu. Obviněný zneužil nezkušenosti poškozených, když zajišťovací účel dohody domluvil s poškozenými toliko ústně, bez možnosti následného prokázání takovéto dohody. Obviněný tak vědomě zneužil naprosté nezkušenosti poškozených a pouze z toho důvodu se mu podařilo na sebe (a svou manželku) převést jejich členská práva a povinnosti k družstevnímu bytu v hodnotě 850 000 Kč, tedy si nechal poskytnout plnění mnohonásobně převyšující poškozeným zapůjčenou částku ve výši 25 000 Kč. Rovněž nemůže být pochyb, že jednání obviněného bylo záměrné a zcela plánovité, obviněný tedy po objektivní i subjektivní stránce naplnil skutkovou podstatu trestného činu lichvy podle § 253 tr. zák. Právní závěry soudů pak nejsou v rozporu ani s principem „ultima ratio“, neboť obviněný smluvní vztah předpokládaný platným právem toliko předstíral, a to při naplnění všech zákonných znaků přisouzeného trestného činu lichvy. Státní zástupkyň Nejvyššího státního zastupitelství v rámci svého vyjádření navrhla, aby Nejvyšší soud dovolání obviněného podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. jako zjevně neopodstatněné odmítl.

Nejvyšší soud po zjištění, že dovolání je přípustné, bylo podáno včas, oprávněnou osobou a vykazuje zákonem vyžadované obsahové a formální náležitosti dospěl k závěru, že dovolání obviněného lze přisvědčit, a to již s ohledem na dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. c) tr. ř.

Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. c) tr. ř. je dán tehdy, pokud obviněný neměl v řízení obhájce, ač ho podle zákona mít měl. Obviněný tento dovolací důvod uplatnil námitkou, že v řízení bylo porušeno jeho právo na obhajobu, pokud odvolací soud zrušil ustanovení obhájkyň obviněného JUDr. B. Č., ustanovené mu postupem podle § 33 odst. 4 tr. ř., aniž k tomu byly dány zákonné důvody (důvody, pro které byl obviněnému přiznán nárok na bezplatnou obhajobu, nepochybně) a veřejné zasedání nařízené k projednání odvolání obviněného pak konal v její nepřítomnosti i v nepřítomnosti samotného obviněného.

Především je třeba konstatovat, že námitky obviněného lze podřadit pod uplatněný dovolací důvod. Již v rozhodnutí ze dne 19. července 2006, sp. zn. 8 Tdo 721/2006, Nejvyšší soud vyložil, že by bylo proti smyslu a účelu důvodu dovolání vymezenému v citovaném ustanovení, pokud by jeho naplnění bylo omezeno jen na ty případy, kdy obviněný neměl v řízení obhajce, ač ho podle zákona mít měl, tj. na případy porušení ustanovení o nutné obhajobě, poněvadž prostřednictvím tohoto dovolacího důvodu je poskytována ochrana a garance jednomu z nejdůležitějších procesních práv, totiž právu na obhajobu, které je garantováno jak mezinárodními smlouvami o lidských právech a základních svobodách, tak na ústavní úrovni v Listině základních práv a svobod [srov. např. čl. 6 odst. 3 písm. b) a c) Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, publikované jako sdělení č. 209/1992 Sb., a čl. 40 odst. 3 Listiny]. Třebaže podle praxe soudů nelze pod citovaný důvod dovolání subsumovat jakékoliv, resp. každé porušení práva na obhajobu, případ, kdy soud zrušil ustanovení obhájkyne obviněného, přestože trvaly důvody, pro které mu byla ustanovena (obviněnému byl přiznán nárok na bezplatnou obhajobu), a obviněný tím byl zároveň zkrácen na svých obhajovacích právech, je třeba pod tento dovolací důvod podřadit.

Součástí obhajovacích práv obviněného je také jeho právo na obhajobu bezplatnou nebo za sníženou odměnu, které konkretizuje ustanovení § 33 odst. 2 tr. ř. tak, že osvědčí-li obviněný, že nemá dostatek prostředků, aby si hradil náklady obhajoby, rozhodne předseda senátu a v přípravném řízení soudce, že má nárok na obhajobu bezplatnou nebo za sníženou odměnu. Vyplyvá-li ze shromážděných důkazů, že obviněný nemá dostatek prostředků na náhradu nákladů obhajoby, může, je-li to potřeba k ochraně práv obviněného, rozhodnout předseda senátu a v přípravném řízení na návrh státního zástupce soudce o nároku na obhajobu bezplatnou nebo za sníženou odměnu i bez návrhu obviněného. V takových případech hradí náklady obhajoby zcela nebo zčásti stát.

Byl-li obviněnému pravomocným rozhodnutím přiznán nárok na bezplatnou obhajobu nebo obhajobu za sníženou odměnu a obviněný o ustanovení obhájce požádá, bude mu obhájce neprodleně ustanoven. Obhájce ustanoví, a pomínou-li důvody, pro které byl obviněnému přiznán nárok na bezplatnou obhajobu nebo obhajobu za sníženou odměnu, ustanovení zruší předseda senátu a v přípravném řízení soudce (§ 33 odst. 4 tr. ř.).

V posuzovaném případě z obsahu spisu Okresního soudu v Uherském Hradišti vyplývá, že opatřením tohoto soudu ze dne 8. září 2005, sp. zn. 1 T 295/2005 (č. l. 178), byla obviněnému z důvodu podle § 36 odst. 1 písm. a) tr. ř. ustanovena obhájkyne JUDr. N. O. s tím, že její ustanovení je omezeno trváním důvodů nutné obhajoby. V případě obviněného se tak stalo dnem 5. září 2006, kdy byl obviněný propuštěn z vazby na svobodu, a proto bylo ustanovení této obhájkyne opatřením okresního soudu ze dne 9. října 2006 zrušeno. Téhož dne obviněný do protokolu požádal o přiznání nároku na bezplatnou obhajobu (č. l. 324), čemuž bylo usnesením okresního soudu ze dne 7. listopadu 2006, sp. zn. 1 T 295/2005, vyhověno (č. l. 371). Obviněnému byla následně zaslána výzva, aby soudu sdělil, zda si pro řízení zvolí obhájce na plnou moc, nebo žádá o jeho ustanovení soudem (č. l. 375), k níž

se, jak vyplývá z obsahu spisu, nijak nevyjádřil (ručně psaný záznam na č. l. 380). Opatřením okresního soudu ze dne 25. července 2007, sp. zn. 1 T 295/2005, pak byla obviněnému podle § 33 odst. 4 tr. ř. ustanovena obhájkyne JUDr. B. Č. (č. l. 386). Opatření bylo obviněnému doručeno dne 9. října 2007 (doručenka na č. l. 386), obhájkyne JUDr. B. Č. dne 5. října 2007 (doručenka na č. l. 386). V odůvodnění opatření se podává, že důvodem ustanovení obhájkyne byla v posuzovaném případě okolnost, že obviněnému byl přiznán nárok na bezplatnou obhajobu a obviněný si obhájce nezvolil, ani nepožádal o jeho ustanovení soudem. Ustanovení této obhájkyne bylo zcela nesprávně omezeno trváním důvodů nutné obhajoby, a navíc u obviněného v té době ani žádný důvod nutné obhajoby neexistoval. V tomto případě se ustanovení výhradně opíralo o skutečnost, že obviněnému bylo přiznáno právo na bezplatnou obhajobu, což nijak nesouviselo s tím, zda u něj byly dány důvody nutné obhajoby, či nikoliv. Právo na bezplatnou obhajobu je z tohoto pohledu relativně samostatnou součástí obhajovacích oprávnění obviněného a není nijak podmíněno existencí důvodů nutné obhajoby. Proto také případné zrušení takového ustanovení obhájce se vůbec nevazuje na zánik důvodů nutné obhajoby, nýbrž výlučně na pomnutí důvodů, které vedly k přiznání práva na bezplatnou obhajobu (§ 33 odst. 4 tr. ř.).

Ustanovená obhájkyne JUDr. B. Č. obviněného zastupovala v řízení před soudem prvního stupně, dále pak za obviněného podala odvolání proti rozsudku Okresního soudu v Uherském Hradišti ze dne 1. září 2008, sp. zn. 1 T 295/2005 (č. l. 721) a dne 11. prosince 2008 se účastnila i prvního veřejného zasedání Krajského soudu v Brně, pobočka ve Zlíně, nařízeného k projednání výše citovaného odvolání obviněného. Obviněný se dne 11. prosince 2008 k veřejnému zasedání, o jehož konání byl vyzoumíván, nedostavil. Doručení vyzoumění na uvedené adrese nebylo vykázáno, proto soud odročil konání veřejného zasedání na 8. ledna 2009; současně předseda odvolacího senátu vyhlásil opatření, kterým podle § 39 odst. 1 tr. ř. zrušil ustanovení obhájkyne obviněného JUDr. B. Č. Z odůvodnění písemného vyhotovení tohoto opatření (č. l. 740) vyplývá, že se tak stalo pro pomnutí důvodu nutné obhajoby podle § 36 odst. 1 písm. a) tr. ř., když obviněný byl dne 19. listopadu 2008 propuštěn z výkonu trestu odnětí svobody na svobodu. Opatření bylo dne 17. prosince 2008 doručeno obhájkyne obviněného JUDr. B. Č. Obviněnému bylo opatření doručováno prostřednictvím pošty, a to na adresu jeho trvalého bydliště, nejednalo se však současně o jeho doručovací adresu (dne 29. května 2008 označil obviněný jako svoji doručovací adresu – O., U. H. – viz protokol o hlavním líčení na č. l. 639). Obviněný nebyl na této adrese zastížen a uloženou zásilku si v úložní lhůtě nevyzvedl. Ve veřejném zasedání dne 8. ledna 2009, které proběhlo v nepřítomnosti obviněného i jeho obhájce, odvolací soud rozhodl k odvolání obviněného tak, že napadený rozsudek okresního soudu podle § 258 odst. 1 písm. d), odst. 2 tr. ř. ve výroku o trestu zrušil a podle § 259 odst. 3 písm. b) tr. ř. obviněnému při nezměněném výroku o vině uložil trest odnětí svobody v trvání jednoho roku, pro jehož výkon jej zařadil do věznice s dozorem. Rozsudek byl obviněnému doručen dne 7. května 2009 (doručenka na č. l. 754).

Ze shora popsané geneze obhajoby obviněného je zřejmé, že obviněnému byla obhájkyň JUDr. B. Č. ustanovena opatřením ze dne 25. července 2007, sp. zn. 1 T 295/2005 (č. l. 386). Z odůvodnění opatření i z okolností jeho vydání vyplývá, že důvodem takového postupu soudu byla skutečnost, že obviněnému byl přiznán nárok na bezplatnou obhajobu podle § 33 odst. 2 tr. ř. U obviněného nebyl v této době dán ani jeden z důvodů nutné obhajoby podle § 36 a násl. tr. ř. [pominutí jednoho z těchto důvodů podle § 36 odst. 1 písm. a) tr. ř. bylo ostatně důvodem pro zrušení ustanovení obhájkyň JUDr. N. O. dne 9. října 2006] a k záměně s tímto procesním institutem tak v posuzovaném případě (přestože soud v opatření ze dne 25. července 2007 nesprávně uvedl, že ustanovení obhájkyň je omezeno trváním důvodů nutné obhajoby) nemohlo dojít. Je ovšem třeba připustit, že soud výše citovaným opatřením zákonné ustanovení § 33 odst. 4 tr. ř. plně nerespektoval, když o ustanovení obhájkyň obviněného rozhodl ex offio, tedy bez předchozí žádosti obviněného, který za této situace (tj. po přiznání práva na bezplatnou obhajobu) měl především právo si obhájce sám zvolit. Na postavení obhájkyň v řízení to však nemělo žádný vliv a pochybení soudu nelze vyložit v neprospěch obviněného. Obviněný byl v odůvodnění opatření poučen, že si místo ustanovené obhájkyň může zvolit jiného obhájce na plnou moc, to však neučinil, a JUDr. B. Č. jako svou obhájkyň plně akceptoval. O tom svědčí především opakovaná účast této obhájkyň na hlavních líčeních u okresního soudu (dne 29. října 2007, dne 4. února 2008, dne 29. května 2008 a dne 1. září 2008), ale i skutečnost, že za obviněného sepsala odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně a účastnila se i prvního veřejného zasedání odvolacího soudu (dne 11. prosince 2008) nařízeného k jeho projednání. Je zřejmé, že i soudy ji důvodně pokládaly za obhájkyň obviněného. Její ustanovení tedy mohlo být zrušeno pouze za podmínek § 33 odst. 4 tr. ř., tj. pouze pokud by pominuly důvody, pro které byl obviněnému nárok na bezplatnou obhajobu přiznán. V posuzovaném případě však odvolací soud ve veřejném zasedání dne 11. prosince 2008 ani před tímto zasedáním žádná taková zjištění neučinil, takové skutečnosti nevyplývají ani ze spisu soudu prvního stupně a je tak evidentní, že odvolací soud se otázkou trvání důvodů pro přiznání práva obviněného Z. H. na bezplatnou obhajobu vůbec nezabýval. Odvolací soud tedy ustanovení obhájkyň zrušil, aniž by k tomu byly dány zákonné důvody podle § 33 odst. 4 tr. ř. Pokud zrušení ustanovení této obhájkyň navíc opřel o § 39 odst. 1 tr. ř., tak je nutno zdůraznit, že v ustanovení § 33 odst. 4 tr. ř. se odkazuje toliko na obdobné užití ustanovení § 38 odst. 2, § 39 odst. 2 (nikoliv odst. 1), § 40 a 40a. Propuštění obviněného z výkonu trestu odnětí svobody (kde se, jak vyplývá z šetření Nejvyššího soudu, nacházel v období od 15. října 2008 do 19. listopadu 2008) takovým zákonným důvodem není.

Jen pro úplnost lze poukázat i na další pochybení odvolacího soudu související s doručováním opatření, kterým bylo ustanovení obhájkyň JUDr. B. Č. zrušeno. Toto opatření nebylo obviněnému řádně doručeno, když mu, jak již bylo výše popsáno, nebylo doručováno na adresu, kterou pro tyto účely uvedl (srov. § 64 odst. 2 tr. ř.) – O., U. H., ale na adresu jeho trvalého bydliště – nám. H., S. M., kde obviněný nebyl poštovní doručovatelkou zastížen. O zrušení ustanovení obhájkyň se tak obviněný nedozvěděl; tím mu zároveň bylo zne-

možněno, aby si před veřejným zasedáním odvolacího soudu odročeným na den 8. ledna 2009 zvolil jiného (popř. téhož) obhájce, nebo o ustanovení obhájce podle § 33 odst. 4 tr. ř. požádal soud. Veřejného zasedání dne 8. ledna 2009, v němž odvolací projednal a rozhodl o odvolání obviněného, se obhájce obviněného ani sám obviněný nezúčastnili. Výše popsaným postupem odvolacího soudu došlo k zásahu do obhajovacích práv obviněného. Nejvyšší soud tak shledal dovolací námitky obviněného, uplatněné v rámci dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. c) tr. ř. důvodnými.

Proto z podnětu dovolání obviněného Z. H., podaného s odkazem na ustanovení § 265b odst. 1 písm. c) tr. ř., zrušil ohledně tohoto obviněného rozsudek Krajského soudu v Brně, pobočka ve Zlíně, a zrušil také všechna další obsahově navazující rozhodnutí, která tím ztratila podklad, zejména rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 8. července 2009, sp. zn. 1 To 29/2009, a to ve výroku, jímž byl obviněnému Z. H. uložen souhrnný trest, mimo jiné i za trestný čin lichvy podle § 253 odst. 1, 2 tr. zák., neboť zrušením dovoláním napadeného rozsudku Krajského soudu v Brně, pobočka ve Zlíně, pozbyl podklad výrok o uložení souhrnného trestu, protože v důsledku rozhodnutí dovolacího soudu přestal existovat pravomocný rozsudek, ve vztahu k němuž Vrchní soud v Olomouci ukládal souhrnný trest.

Poněvadž vytýkaná vada byla založena v řízení o odvolání, přikázal Nejvyšší soud Krajskému soudu v Brně, pobočka ve Zlíně, aby věc obviněného Z. H. v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl, tzn. aby při dodržení zejména těch ustanovení, která garantují právo obviněného na obhajobu i prostřednictvím jeho obhájce, znovu řádně projednal jeho odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně. Přitom se také náležitě vypořádá s výše rozvedenými dovolacími námitkami obviněného směřujícími proti správnosti právního posouzení mu přisouzeného trestného činu.

Nejvyšší soud se za této situace totiž již nezabýval dovoláním obviněného Z. H., pokud bylo podáno s odkazem na dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g), tr. ř. Jestliže Nejvyšší soud dospěl k závěru, že řízení u odvolacího soudu, které vyústilo v meritorní rozhodnutí, bylo zatíženo výše rozvedenou zásadní procesní vadou, bylo by to bezpředmětné. Účel dovolání a rozhodnutí o něm se v daném případě omezuje na to, aby obviněnému bylo garantováno projednání a rozhodnutí věci odvolacím senátem, v němž budou plně respektována jeho obhajovací práva. Všechny námitky, které obviněný spojil s dovolacím důvodem podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. může uplatnit v dalším řízení před odvolacím soudem, který je povinen se s jeho námitkami vypořádat. Pokud se jedná o dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. d) tr. ř., tak dovolatel poukazuje na porušení ustanovení o své přítomnosti u veřejného zasedání odvolacího soudu dne 11. 12. 2008. Ovšem toho dne došlo toliko k odročení veřejného zasedání, aniž byly činěny jakékoliv relevantní úkony k vydání meritorního rozhodnutí. Proto ani nemohlo dojít k porušení práva obviněného na osobní účast u jednání, které se ve skutečnosti ani nekonalo (došlo v něm pouze k vydání výše již zmiňovaného opatření o zrušení ustanovené obhájkyň), a tak se tato dovolací námitka zjevně rozchází se zákonným dovolacím důvodem zakotveným v ustanovení § 265b odst. 1 písm. d) tr. ř.

✿ Právní věta redakce.

Doručování advokátovi

Výzva soudu obhájci k odstranění vad odvolání, (stejně jako písemnosti, které je nutné advokátovi doručit), není-li možné doručit do datové schránky, se zásadně doručují na adresu sídla advokáta. Takové písemnosti lze účinně doručovat na elektronickou adresu advokáta pouze v případě, že advokát (adresát) o takové doručení požádá.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 6. 2011, sp. zn. 8 Tdo 754/2011

Odůvodnění:

Rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 12. 3. 2010, sp. zn. 48 T 2/2009, byl obviněný R. H. v bodě III. uznán vinným trestným činem zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 148 odst. 1, 3 písm. c) tr. zák. Podle § 148 odst. 3 tr. zák. byl odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání dvou let, jehož výkon byl podle § 58 odst. 1 tr. zák. a § 59 odst. 1 tr. zák. podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání pěti let. Podle § 49 odst. 1 tr. zák. a § 50 odst. 1 tr. zák. byl obviněnému uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu funkce statutárního orgánu či člena statutárního orgánu obchodních společností a družstev na dobu pěti let.

Rovněž bylo rozhodnuto o vině a trestu dalších obviněných, a to J. K. (body I., II., III., IV., V.), J. D. (bod I.), M. B. (bod II.) a F. J. (bod IV.).

Vrchní soud v Praze jako soud odvolací odvolání, které proti shora uvedenému rozsudku podal obviněný R. H., usnesením ze dne 23. 8. 2010, sp. zn. 3 To 41/2010, podle § 253 odst. 3 tr. ř. odmítl, protože nebyly splněny náležitosti obsahu odvolání (o odvoláních, jež proti uvedenému rozsudku prvního stupně rovněž podali ostatní obvinění, rozhodl odvolací soud usnesením ze dne 18. 3. 2011, sp. zn. 3 To 41/2010 tak, že je podle § 256 tr. ř. zamítl).

Obviněný R. H. podal proti usnesení odvolacího soudu ze dne 23. 8. 2010, sp. zn. 3 To 41/2010, prostřednictvím obhájce Mgr. M. M. dovolání, jež opřel o dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l tr. ř., neboť odvolací soud neměl splněny procesní podmínky pro postup podle § 253 odst. 3 tr. ř. Poukázal na to, že dne 20. 9. 2010 mu bylo doručeno shora uvedené rozhodnutí Vrchního soudu v Praze, z jehož odůvodnění zjistil, že odvolací soud neprojednal věcně jeho odvolání proto, že byl obhájci obviněného dne 16. 6. 2010 doručen e-mailový přípis, aby doplnil blanketní odvolání, na což však obhájce nereagoval. Dovolatel poukázal na to, že obhájce není vlastníkem datové schránky, a předmětná výzva mu podle § 62 a § 251 tr. ř. nebyla řádně doručena způsobem trestním řádem předvídatelným. Z těchto důvodů postup odvolacího soudu považoval za nesprávný, protože obviněný byl zkrácen ve svých právech na spravedlivý proces. V důsledku těchto vad obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k tr. ř. rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc tomuto soudu vrátil k dalšímu řízení.

Ačkoli byl opis dovolání obviněného doručen Nejvyššímu státnímu zastupitelství, to se k němu do dne konání neveřejného zasedání písemně nevyjádřilo.

Nejvyšší soud jako soud dovolací nejprve shledal, že dovolání obviněného je přípustné podle § 265a odst. 1, 2 písm. h) tr. ř., bylo podáno osobou oprávněnou podle § 265d odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. ř., v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.).

Podle § 265b odst. 1 písm. l tr. ř., o němž obviněný dovolání opřel, je možné dovolání podat, bylo-li rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., aniž by byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí nebo byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. a) až k) tr. ř. Podle textu podaného dovolání, v němž obviněný vytýká, že odvolací soud nesprávně jeho odvolání bez meritorního přezkoumání podle § 253 tr. ř. zamítl, byl označený důvod uplatněn v jeho prvé alternativě, neboť předmětná nesprávnost postupu odvolacího soudu podle obviněného spočívala v tom, že, aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí, odvolací soud uzavřel, že odvolání po obsahové stránce nesplňovalo zákonem stanovené náležitosti. S ohledem na takto uplatněné výhrady Nejvyšší soud považoval označený dovolací důvod za naplněný, a protože neshledal důvod k odmítnutí dovolání podle § 265i odst. 1 tr. ř., přezkoumal podle § 265i odst. 3 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost výroku rozhodnutí, proti němuž bylo podáno dovolání v rozsahu a z důvodů uvedených v dovolání, jakož i řízení napadené části rozhodnutí předcházející, a shledal, že dovolání je důvodné.

K uvedeným výhradám je nutné nejprve uvést skutečnosti vyplývající z obsahu připojeného spisu. Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 12. 3. 2010, sp. zn. 48 T 2/2009, byl obviněnému R. H. doručen dne 2. 4. 2010 a jeho obhájci Mgr. M. M. dne 26. 3. 2010 na adresu jeho advokátní kanceláře (viz dojdečky u č. l. 2955). Dne 13. 4. 2010 došlo Městskému soudu v Praze podání označené jako odvolání proti rozsudku ze dne 12. 3. 2010, sp. zn. 48 T 2/2009, s tím, že obhájce obviněného Mgr. M. M. toto blanketní odvolání do pěti pracovních dnů odůvodní. Je potřeba poznamenat, že v hlavičce textu tohoto podání je uvedeno jméno a adresa advokátní kanceláře jmenovaného obhájce, též telefonní číslo, faxové číslo a telefonní číslo mobilu. V závěru je označeno razítko tohoto obhájce, na němž je toliko adresa sídla advokátní kanceláře a je u něj připojen podpis obhájce (č. l. 2966). Na č. l. 2975 je založena výzva v podobě otisku e-mailové pošty s hlavičkou „Č. V. JUDr.“, od níž byla odeslána dne 16. 6. 2010 v 10.10 hodin (viz kolonka předmět) „odvolání výzva dle § 251 odst. 1 tr. ř.“ na adresu. Podle jejího obsahu předsedkyně senátu soudu prvního stupně vyzvala obhájce Mgr. M. M., aby ve lhůtě pěti dnů od doručení přípisu odstranil vady, které obsahuje odvolání, když nesplňovalo náležitosti obsahu odvolání podle § 249 odst. 1 tr. ř., s poučením, že pokud v uvedené lhůtě tak neučiní, bude odvolání podle § 253 odst. 3 tr. ř. odmítnuto. K této okolnosti spis již neobsahuje žádná jiná podání (ve spise jsou založena odvolání ostatních obviněných) a následuje až předkládací zpráva (č. l. 2983), z níž plyne, že Vrchnímu soudu v Praze byla dne 8. 7. 2010 předmětná trestní věc předložena s odvoláními všech obviněných včetně obviněného R. H. Za předkládací zprávou následuje č. l. 2984 obsahující otisk vyhledavače České advokátní komory „Vyhledávání advokátů a koncipientů“, kde jsou

ohledně advokáta Mgr. M. M. uvedeny všechny rozhodné skutečnosti a je kromě jiných kontaktů zmíněna i e-mailová adresa. Ve vztahu k předmětné skutečnosti již spis obsahuje toliko protokol o neveřejném zasedání ze dne 23. 8. 2010, podle něhož bylo vyhlášeno předmětné napadené usnesení.

Podle § 251 odst. 1 tr. ř. nesplňuje-li odvolání, které za obviněného podal obhájce, náležitosti obsahu odvolání podle § 249 odst. 1 tr. ř., vyzve ho předseda senátu, aby vady odstranil ve lhůtě pěti dnů, kterou mu zároveň stanoví, a upozorní ho, že jinak bude odvolání odmítnuto podle § 253 odst. 3 tr. ř.

Z této díkce je patrné, že zde zákon minimalizuje možnost odmítnutí odvolání jen z formálních hledisek, a proto je ještě před předáním odvolání odvolacímu soudu předsedovi senátu soudu prvního stupně uložena povinnost přezkoumat podané odvolání z hlediska obsahových náležitostí stanovených v § 249 odst. 1, 2 tr. ř. Zjistí-li vady obsahu, vyzve k jejich odstranění. Výzva je opatřením předsedy senátu, a to zpravidla písemným sdělením, kterým odvolatele upozorní na konkrétní nedostatky a současně k jejich odstranění stanoví lhůtu, již zákon v uvedeném ustanovení přímo vymezuje na dobu pěti dnů. Podle v praxi převažujícího názoru tato lhůta pěti dnů stanovena předsedou senátu soudu prvního stupně k odstranění vad obsahových náležitostí odvolání podle § 251 odst. 1 tr. ř. není propadná (i když existuje i opačný názor, viz rozhodnutí č. 59/2002 Sb. rozh. tr.). Má-li odvolací soud v době rozhodování o podaném odvolání již k dispozici podání, jimž odvolatel k výzvě předsedy senátu soudu prvního stupně odstranil vady obsahových náležitostí odvolání, i když se tak stalo po uplynutí stanovené lhůty pěti dnů, nemůže takové odvolání odmítnout podle § 253 odst. 3 tr. ř. (k tomu srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 11. 2007, sp. zn. 5 Tdo 1261/2007, uveřejněné v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu roč. 2008, seš. 43, pod č. T 1066, a náleží Ústavního soudu ze dne 3. srpna 2005, sp. zn. IV. ÚS 276/04, uveřejněn pod č. 149, ve sv. 38 Sb. nál. a usn. ÚS ČR). Z ustanovení § 251 odst. 1 tr. ř. tedy vyplývá, že předseda senátu (samosoudce) ve výzvě k odstranění vad podaného odvolání uvede nejen zákonnou lhůtu pěti dnů, v níž je nutno zjištěné vady odstranit, ale současně též určí konkrétní událost (okamžik), která je relevantní pro počátek běhu této lhůty (např. může za takovou událost stanovit den doručení uvedené výzvy). Splnění obou těchto předpokladů je nezbytné pro závěr, že lhůta pěti dnů byla v souladu se zákonem stanovena, a jen za dodržení těchto podmínek lze rozhodnout o odmítnutí odvolání podle § 253 odst. 3 tr. ř. (viz rozhodnutí č. 23/2005 Sb. rozh. tr.).

Vzhledem k takto vymezeným povinnostem předsedy senátu na odstranění vad obsahových náležitostí podaného odvolání, jejichž nedodržení má za následek odmítnutí odvolání bez věcného přezkoumání podle § 253 odst. 3 tr. ř., svědčí o významu potřeby, aby byla výzva především obhájci obviněného (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 1. 2004, sp. zn. 5 Tdo 1439/2003, uveřejněné v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu roč. 2004, seš. 3, pod č. T 669), dána jednoznačně na vědomí, tj. aby o doručení této výzvy obhájci nevznikaly pochybnosti. Rozhodným pro stanovení počátku ve výzvě uvedené lhůty je především okamžik, kdy je výzva stanovíci tuto zákonnou lhůtu obhájci dána na vědomí. Je proto nezbytné, aby byl způsob, či postup dání této výzvy na vědomí prokaza-

teľný, protože tato lhůta začíná plynout až od okamžiku, kdy se o ní ten, komu je adresována (obhájce), doví.

Z uvedeného je patrné, že je nutné, aby výzva k odstranění vad byla příjemci dána na vědomí způsobem, z něhož je zřejmé, že příjemce tuto výzvu obdržel, a kdy se tak stalo, tedy je potřeba takovou výzvu doručit.

Doručováním se rozumí úkon, jehož cílem je zajistit, aby písemnost, pocházející zpravidla od orgánu činného v trestním řízení, se dostala nebo alespoň mohla dostat do rukou adresáta.

Způsoby, jakým se mají doručovat písemnosti, jsou upraveny v ustanovení § 62 až 64a tr. ř., kde jsou stanoveny zásady, aby osoby, jichž se úkony trestního řízení týkají, o nich byly řádně a včas vyrozuměny a aby pokud možno nemohly mařit účinky s doručením spojené. Platí tedy, že nebyla-li písemnost doručena při úkonu trestního řízení, doručuje ji orgán činný v trestním řízení sám nebo prostřednictvím držitele poštovní licence a v případě, že by takové doručení nebylo úspěšné, i prostřednictvím orgánu obce nebo příslušného policejního orgánu. Doručují-li písemnost soud nebo státní zastupitelství samy, činí tak svými doručovateli nebo orgány justiční stráže.

Podle § 63 odst. 1 tr. ř. se pro doručování užije přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu, který v ustanovení § 45 odst. 1, 2 o. s. ř. stanoví, že se písemnost doručuje při jednání nebo jiném soudním úkonu. Nedošlo-li k doručení písemnosti tímto způsobem, doručí ji soud prostřednictvím veřejné datové sítě do datové schránky. Není-li možné doručit písemnost prostřednictvím veřejné datové sítě do datové schránky, soud ji doručí na žádost adresáta na jinou adresu nebo na elektronickou adresu. Podle § 46a odst. 1, 2 o. s. ř. se adresátu doručuje na adresu pro doručování, lze mu rovněž doručit na kterémkoliv jiném místě, na němž bude zastížen. Jestliže o to adresát požádá, soud doručuje na jinou adresu nebo elektronickou adresu, kterou mu sdělil, nevylučuje-li to zákon nebo povaha věci, zejména může-li to přispět k urychlení. Tato adresa je pro dané řízení adresou pro doručování. Podle § 46b písm. f) o. s. ř. platí, že neuvede-li adresát ve svém podání nebo jiném úkonu učiněném vůči soudu adresu místa v České republice, na kterou mají nebo mohou být doručovány písemnosti, je adresa pro doručování u písemnosti doručované prostřednictvím doručovacího orgánu u advokáta adresa jeho sídla.

Z těchto rozvedených podmínek a ve smyslu shora uvedené právní úpravy pro doručování je patrné, že výzva ve smyslu § 251 odst. 1 tr. ř. je úkonem soudu, který je nutné adresátu doručit, neboť jen tak mohou nastat důsledky v tomto ustanovení vymezené, jež se s výzvou spojují. Z uvedeného je proto nepochybné, že se zásadně doručuje na adresu určenou pro doručování, která je v případě advokátů adresou jejich sídla. Jak je shora uvedeno, nelze vyloučit ani možnost, aby bylo doručováno na elektronickou adresu, avšak to jen v případě, že adresát (obhájce) o takové doručení sám požádá.

V projednávané věci obhájce Mgr. M. M. v podáních, jež soudu zaslal, uváděl toliko adresu svého sídla, event. telefonní čísla mobilu a pevné linky, či faxové číslo. Z žádného z jím učiněných podání nevyplývá, že by požádal o doručování na elektronickou adresu, kterou sám ani soudu nikterak nedal na vědomí. Proto, pokud předsedkyně senátu soudu prvního stupně obhájce Mgr. M. M. vyzvala prostřednictvím e-mailu, jenž zjistila z jiných zdrojů než z podání tohoto obhájce, ne-

postupovala v souladu s ustanovením § 63 odst. 1 tr. ř., potažmo s ustanovením § 45 a násl. o. s. ř. Z tohoto důvodu, jestliže mu uvedeným způsobem v doručované výzvě určila pětidenní lhůtu pro doplnění odvolání, nelze takto učiněný úkon považovat za řádně doručení. Jestliže obhájce obviněného v souladu s tímto pokynem nepostupoval, nelze proto, že nesplnil pokyny ve výzvě učiněné podle § 251 odst. 1 tr. ř. z této jeho nečinnosti, tj. neodstranění vad, vyvozovat důsledky ve smyslu § 253 odst. 3 tr. ř. V obsahu spisu ani nikde jinde není žádný doklad o tom, že obhájce předmětnou výzvu na svou e-mailovou adresu obdržel. Nelze-li stanovit, kdy byla předmětná výzva obhájci doručena, pak nemohl ani započít běh lhůty v uvedené výzvě předsedkyní senátu soudu prvního stupně stanovené, neboť její počátek byl určen „od doručení tohoto přípisu“. Za prokázané je možno mít jen to, že uvedený e-mail byl odeslán dne 16. 6. 2010 v 10.10 hodin

(č. l. 2975). Jen ze skutečnosti, že byl odeslán, nelze dovozovat, že byl obhájci skutečně doručen.

Jestliže obhájce v dovolání poukazoval na to, že mu výzva nebyla řádně doručena, pak se s jeho výhradou Nejvyšší soud ztožnil a uvedeným nesprávným postupem tak byl naplněn dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l tr. ř., a proto dovolací soud zrušil usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 23. 8. 2010, sp. zn. 3 To 41/2010, jakož i další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a odvolacímu soudu přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Výzva k doplnění odvolání bude muset být obhájci nejprve řádně doručena s určením lhůty, ve které bude nutné odvolání doplnit, a teprve poté bude možné předmětné odvolání znovu přezkoumat a rozhodnout o něm.

✦ Právní věta redakce.

Rámeček ve směnce

Je-li některý údaj ve směnce v rámečku, může to znamenat jeho vyloučení z textu listiny jen tehdy, pokud je z grafické podoby zřejmé, že rámeček má právě tento význam, a nikoliv význam jiný.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. srpna 2011, sp. zn. 29 Cdo 722/2010

Odůvodnění:

Vrchní soud v Praze k odvolání žalobce v záhlaví označeným rozsudkem potvrdil rozsudek ze dne 25. ledna 2008, č. j. 47 Cm 142/2007-16, jímž Městský soud zamítl žalobu, kterou se žalobce domáhal zaplacení částky 120 000 Kč s 6% úrokem od 24. května 2007 do zaplacení a směnečné odměny ve výši 400 Kč.

Odvolací soud přitakal závěru soudu prvního stupně, podle něhož směnka, jejíž úhrada je předmětem sporu (dále jen „směnka“), není – ve smyslu ustanovení čl. I. § 75 zákona č. 191/1950 Sb., (dále jen „směnečný zákon“) – platnou směnkou vlastní, neboť „listina neobsahuje souvislé směnečné prohlášení kryté výstavcem jako žalovaným“, když „grafické oddělení jednotlivých částí směnečného prohlášení nepřerušovanými rámečky znamená, že písemný projev vyjádřený slovy či číslicemi v obsahu jednotlivého rámečku netvoří s ostatním obsahem dalších rámečků souvislý text“. „Předložená listina nesplňuje zákonem stanovené náležitosti, protože její text není souvislý, označení, že jde o směnku, není pojaté do vlastního textu listiny.“

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, odkazuje co do jeho přípustnosti na ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“) a co do důvodu na ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., tj. namítá, že spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

Zásadní právní význam rozhodnutí odvolacího soudu spatřuje v řešení otázky, „zda v případě, že text směnky obsahuje všechny zákonem stanovené náležitosti, způsobuje neplatnost směnky skutečnost, že její text je vepsán do rámečků předtištěných na směnečné listině.“

Dovolatel nesouhlasí se závěrem odvolacího soudu, podle něhož text směnky rozdělený do „rámečků“ není souvislý. Grafické rámečky a čáry na směnce slouží zejména „k orientaci v dosud nevyplněném textu listiny, která se teprve doplněním potřebných údajů stává platnou směnkou vlastní“. „Rámečky mají napomoci výstavci směnky umístit potřebné údaje na listinu právě v těch místech, která zaručí přehlednost a souvislost textu“ a „slouží ke zpřehlednění údajů na směnce uvedených“. „Neexistuje jediný správný a závazný vzor směnečné listiny, a tedy směnku lze napsat stejně tak dobře na čistý list papíru, jako na papír linkovaný, čtverečkový či vícebarevný apod.“ „Je-li některý z údajů na směnce v rámečku, může to znamenat jeho vyloučení z textu listiny jen tehdy, musí-li být z grafické úpravy listiny každému jasné, že rámeček má právě tento význam a nikoli význam jiný.“ „Lze uzavřít, že rámečky a čáry na směnce jsou toliko grafickým řešením, tedy nejsou a nemohou být součástí textu a nemají vliv na plynulost či souvislost textu směnky.“

Proto požaduje, aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Dovolání žalobce je přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. a je i důvodné.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle ustanovení čl. I. § 75 směnečného zákona vlastní směnka obsahuje:

1. označení, že jde o směnku, pojaté do vlastního textu listiny a vyjádřené v jazyku, ve kterém je tato listina sepsána;
2. bezpodmínečný slib zaplatit určitou peněžitou sumu;
3. údaj splatnosti;
4. údaj místa, kde má být placeno;
5. jméno toho, komu nebo na jehož řad má být placeno;
6. datum a místo vystavení směnky;
7. podpis výstavce.

Směnka je považována za dokonalý cenný papír, což znamená, že práva a povinnosti ze směnečných vztahů jsou definována právě a jen směnečnou listinou a zápisy (doložkami, poznámkami) na ní uvedenými. Formální přísnost směnky

se projevuje v tom, že směnečná listina musí být jako směnka označena. V textu listiny musí být tedy použito slovo „směnka“, pojaté do vlastního textu listiny. Směnka přitom není jen náhodným shlukem jednotlivých doložek, ale tvoří určitý ucelený text, jehož obsahem je směnečné prohlášení. (K tomu srov. např. Kovařík, Z.: Zákon směnečný a šekový. Komentář. 4., dopl. vydání. Praha 2005, C. H. Beck, str. 2-8.)

Podstatnou náležitostí obsahu směnky [vedle jiných náležitostí plynoucích z ustanovení čl. I. § 1 směnečného zákona (pro směnku cizí) a čl. I. § 75 směnečného zákona (pro směnku vlastní)] je souvislý obsah listiny; nestačilo by pořadí zcela nesouvislé, a tím spíše by byla neplatná směnka obsahující vnitřní odpor (k tomu srov. např. v historické literatuře Rouček, F., Nové Československé právo směnečné, Brno 1931, str. 54, jakož i Švamberg, G., Československé právo směnečné a šekové, Praha 1947, str. 27, a v judikatuře např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. května 2003, sp. zn. 29 Odo 430/2002, uveřejněný v časopise Soudní judikatura č. 6, ročník 2003, pod číslem 103). Jde-li o podpis výstavce směnky vlastní, musí kryt souvislý text směnky, z čehož plyne, že jej je třeba umístit na líci směnky pod její obsah (viz Smitek, J., Štěpina, J., Jednotný směnečný řád, Praha 1941, str. 21, jakož i Švamberg, G., Naše jednotné směnečné právo, Praha 1941, str. 42, a v současné literatuře Chalupa, R., Zákon směnečný a šekový, Komentář, 1. část Směnky, 2. vydání, Linde Praha 2006, str. 29).

Jelikož grafická podoba směnky (rozuměj rámečky, do nichž je zakomponováno směnečné prohlášení) může mít význam pro posouzení (ne)platnosti směnky, jednak jde-li o souvislost směnečného prohlášení, jednak kryje-li podpis výstavce (směnky vlastní) souvislý text směnky, Nejvyšší soud – jsa přitom vázán uplatněnými dovolacími důvody, včetně jejich obsahového vymezení – přezkoumal rozhodnutí odvolacího soudu z tohoto pohledu.

V této souvislosti přitom předesílá, že se zcela ztotožňuje se závěrem vysloveným Vrchním soudem v Praze v rozsudku ze dne 30. června 1998, sp. zn. 5 Cmo 780/97, uveřejněným v časopise Soudní rozhledy, č. 7, ročník 1999, podle něhož „je-li některý údaj na směnce v rámečku, může to znamenat jeho vyloučení z textu listiny jen tehdy, musí-li být z grafické úpravy listiny každému zřejmé, že rámeček má právě tento význam a nikoli význam jiný.“

Podoba směnky je následovná:

Z této podoby směnky je zřejmá celková vzájemná souvislost i logická návaznost jednotlivých, byť řadou svislých a vodorovných čar rozdělených, doložek směnečné listiny, která obsahuje veškeré náležitosti požadované zákonem a ze které bezesporu vyplývá výstavcův bezpodmínečný slib zaplatit majiteli směnečné listiny v určitém místě a čase směnečnou su-

mu. V případě předmětné směnky tak nejde pouze o náhodný shluk jednotlivých doložek bez vzájemné jazykové souvislosti, ale o určitý ucelený text, jehož obsahem je směnečné prohlášení. Nesprávný je přitom i závěr soudů nižších stupňů co do posouzení, že označení, podle něhož jde o směnku, není pojaté do vlastního textu listiny. Ze směnečné listiny je totiž zcela zřejmý výstavcův slib „za tuto vlastní směnku zaplatím“, jenž je obsažen ve vlastním textu listiny, přičemž tato listina obsahuje i zmíněnému slibu předcházející údaje místa a data vystavení směnky, jakož i postupně navazující údaje splatnosti, jména toho, komu má být placeno, směnečné sumy a podpisu výstavce (včetně jména a adresy výstavce). Ze skutečnosti, že výše zmíněné údaje jsou (s výjimkou týkající se označení, že jde o směnku a bezpodmínečného slibu zaplatit) umístěny do „rámečků“ přitom nelze dovodit, že by význam „rámečků“ spočíval právě ve vyloučení (vynětí) těchto údajů z textu listiny. Konečně v dané věci je splněna i podmínka krycí funkce podpisu výstavce, neboť vázanost podpisu ke směnečnému textu vyplývá z jeho umístění v souladu se zákonem pod všemi doložkami směnečné listiny; souvztažnost textu směnky a výstavcova podpisu je v neposlední řadě dána také vnějším orámováním směnečné listiny.

Jelikož právní posouzení věci, na němž rozhodnutí odvolacího soudu spočívá, není správné a dovolací důvod podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. byl dovolatelem uplatněn právem, Nejvyšší soud rozhodnutí odvolacího soudu podle ustanovení § 243b odst. 2 části věty za středníkem o. s. ř. zrušil. Důvody, pro které nemohlo obstát rozhodnutí odvolacího soudu, dopadají i na rozhodnutí soudu prvního stupně; Nejvyšší soud proto zrušil i je a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3 o. s. ř.).

Právní názor dovolacího soudu je pro soud prvního stupně (odvolací soud) závazný (§ 243d odst. 1 část věty první za středníkem o. s. ř.).

Rozhodné znění občanského soudního řádu se podává z bodu 12., části první, článku II. zákona č. 7/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

Proti tomuto rozhodnutí není přípustný opravný prostředek.

✿ Rozhodnutí zaslal a právní větou opatřil
Mgr. DAVID KROFTA, advokát v Praze.

Jednou větou

Neplatná je směnka, jejíž text přechází z jednoho do druhého jazyka.

Neplatná je směnka sepsaná v českém jazyce, která u směnečné sumy obsahuje označení „swiss franks“.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 12. 2010, sp. zn. 29 Cdo 427/2009

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu ČR, sešit č. 6/2011, rozhodnutí č. 76

Směnka je neplatná, neobsahuje-li určení konkrétního dne splatnosti, ale jen vymezení období, v němž je splatná, např. „do 30. 6. 2003“.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 3. 2011, sp. zn. 29 Cdo 3361/2010

Trest vyhoštění může být uložen i pachateli, který nemá žádnou státní příslušnost, je však třeba zvážit vhodnost uložení tohoto trestu.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 12. 2010, sp. zn. 6 Tdo 1457/2010

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu ČR, sešit č. 6/2011, rozhodnutí č. 30

Třiletá promlčecí doba k uplatnění předkupního práva začne běžet dnem následujícím po dni vzniku účinků vkladu kupní smlouvy, kterou bylo předkupní právo porušeno, nikoli ode dne následujícího po uzavření takové smlouvy.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 10. 2011, sp. zn. 33 Cdo 3371/2008

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu ČR, sešit č. 6/2011, rozhodnutí č. 71

Podvodné jednání jednoho z účastníků smlouvy nečiní tuto smlouvu absolutně neplatnou pro nedostatek vážné vůle podle § 37 odst. 1 obč. zák. nebo pro rozpor se zákonem podle § 39 obč. zák., ale je důvodem neplatnosti podle § 49a obč. zák., jehož se může dovolat pouze druhý účastník smlouvy. Přijetí právního názoru o absolutní neplatnosti by mělo za následek, že druhý účastník by neměl právo na sjednané plnění a utrpěná ujma by mohla být nahrazena pouze z titulu bezdůvodného obohacení nebo náhrady škody.

Rozsudek velkého senátu Nejvyššího soudu ČR ze dne 8. 12. 2010, sp. zn. 31 Cdo 3620/2010

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu ČR, sešit č. 6/2011, rozhodnutí č. 70

Řízení o určení, zda je třeba souhlasu rodičů dítěte k jeho osvojení, je třeba s ohledem na jeho předmět a důsledky považovat za zvláštní druh řízení o přiznání, omezení nebo zbavení rodičovské zodpovědnosti, proti rozhodnutí odvolacího soudu v takové věci je proto přípustné dovolání [§ 237 odst. 2 písm. b) o. s. ř. a contrario].

Interpretace, dle které soud rozhoduje o splnění podmínek dle ust. § 68 odst. 1 písm. a) zákona o rodině ke dni podání návrhu, je ústavně nekonformní, když vede k neproporcionálnímu omezení práva na rodinný život rodiče a dítěte. Z návrhu opatrovníka dítěte musí být patrné, že tvrzený nezájem o dítě ze strany rodiče trvá alespoň šest měsíců, přičemž tato doba uplynula nejdříve ke dni podání návrhu, jinak soud návrh bez dalšího zamítne. Je-li splněna tato podmínka, soud přistoupí k samotnému zjišťování kvalifikovaného nezájmu o dítě, přičemž musí zkoumat i chování rodiče po podání návrhu do doby vydání rozhodnutí. K prolomení zásady, že pro rozsudek je rozhodující stav v době jeho vyhlášení, proto nedochází.

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 13. 4. 2010, sp. zn. II. ÚS 485/2010

Rozhodnutí zaslal a právní větou opatřil Mgr. David Strupek, advokát v Praze.

Právní služby v Německu

Česky hovořící německý advokát nabízí právní poradenství a pomoc v oblasti německého a mezinárodního práva soukromého včetně zastoupení před německými soudy.

Rechtsanwalt Christian Bibelriether

Luragogasse 5
94032 Passau/SRN

Politických vězňů 98
280 00 Kolín 3

tel.: 0049 851 33403
fax: 0049 851 9666990

tel.: 910 259 869
fax: 315 550 115

www.advokanc.de
advokat@advokanc.de

Znalecké posudky v oblasti IT

Mgr. Martin Ludma - znalec pro obory:

- KRIMINALISTIKA
bezpečnost a ochrana dat, PC a informační kriminalita
- KYBERNETIKA
vývoj software, tvorba internetových stránek
- EKONOMIKA
ceny produktů a služeb informačních technologií

777 568 059 | www.martinludma.cz

Jiří Jelínek, Marta Uhlířová:

Obhájce v trestním řízení

Leges, Praha 2011, 416 stran,
600 Kč.

Nakladatelství Leges Praha obohatilo v nedávné době knižní trh monografií věnovanou postavení obhájce v trestním řízení. Jejimi autory jsou vedoucí katedry trestního práva na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze, prof. JUDr. Jiří Jelínek, CSc., a advokátka z Českých Budějovic a také odborná asistentka na vysoké škole, JUDr. Marta Uhlířová, PhD.

Ačkoliv se to zdá stěží uvěřitelné, předchozí monografie o obhájci vyšla v roce 1966, tedy před 45 lety.¹ Tato práce ovšem vycházela z jiných právních poměrů a společenských souvislostí. Dále následovala jen Vantuchova práce o obhajobě v trestním řízení² – a dál již nic. Vydáním tohoto díla tedy nakladatelství vyplňuje mezeru v literárním zpracování tohoto tématu.

Autoři v úvodu připomínají, že postavení obhájce, tedy advokáta, kterého stát, resp. příslušný státní orgán pověřuje společensky významnými úkoly, tj. obhajobou v trestním řízení, není jednoduché. Povinností obhájce je nejen pomáhat klientovi, ale také chránit společnost před bezprávím a podílet se na spravedlivém rozhodnutí.

Současná tendence legislativních změn směřuje již řadu let k postupnému zvyšování kontradiktornosti trestního řízení. V souladu s touto tendencí nabývá na významu i obhajoba vykonávaná obhájcem v trestním řízení. Obhájce v kontradiktorním řízení musí být rovnocenným partnerem veřejného žalobce. Význam obhajoby prováděné obhájcem se tedy zvyšuje.

Práce je systematicky rozdělena do dvanácti kapitol, ve kterých autoři postupně pojednávají o zásadě zajištění práva na obhajobu, o historickém vývoji postavení obhájce, o nutné obhajobě, o zvoleném a ustanoveném obhájci a o obháj-

ci určeném Českou advokátní komorou, o způsobech ukončení obhajoby, o právech a povinnostech obhájce a o jednání obhájce ve prospěch nebo na újmu klienta. Poslední dvě kapitoly jsou věnovány srovnání postavení obhájce v českém trestním řízení s jeho postavením v rakouském a německém trestním řízení.

Předností recenzované práce je hloubka zpracování. Autoři při rozboru jednotlivých ustanovení trestního řádu vycházejí nejen z aktuální právní úpravy, ale ukazují vývoj určitého institutu v souvislostech, a to i v souvislostech ústavněprávních nebo mezinárodněprávních. Připomínají také rozličné legislativní peripetie, kterými prošly jednotlivé instituty, například možnost zastoupení advokáta koncipientem nebo účast obhájce u vyšetřovacích úkonů.

Advokát zabývající se praktickou obhajobou v trestním řízení ocení jistě i četné odkazy na aktuální judikaturu obecných soudů i Ústavního soudu vztahující se k obhajobě obhájcem v trestním řízení.

Zvláště je třeba ocenit dvě přednosti recenzované práce.

Prvou z nich je kapitola věnovaná jednání obhájce ve prospěch klienta nebo na jeho újmu. Rozsahem nevelká kapitola práce pojednává o otázkách, o kterých se běžně nepíše, ale to vůbec neznamená, že by se takové případy v praxi nevyskytovaly, spíše naopak. Autoři správně uvádějí, že advokát se v konkrétním případě dostává do situace mezi dvěma zly – není ani pomocníkem, komplikem orgánů činných v trestním řízení, ale také není společníkem nebo pomoc-

níkem obviněného. Hranice mezi dovoleným, ještě přípustným jednáním a naopak jednáním, které je již zakázané, není v konkrétních případech vždy zřejmá a zřetelná, jak autoři výstižně uvádějí na příkladech. Autoři podávají přehled možných právních posouzení jednání obhájce, který svoji činnost vykonává ve prospěch nebo na újmu klienta. Pokud je mi známo, těmto otázkám není věnována dostatečná pozornost ani při profesní přípravě advokátních koncipientů, jak o tom může svědčit moje zkušenost s některými kolegy.

Druhou předností, kterou by bylo žádoucí zdůraznit, jsou četné reformní návrhy de lege ferenda. V době, kdy po poloviční rekodifikaci trestního práva (bylo rekodifikováno pouze trestní právo hmotné, a nikoliv také trestní právo procesní) odborná veřejnost marně čeká na celkovou rekodifikaci trestního práva procesního, tedy vytvoření zcela nového trestního řádu, obsahuje práce dlouhou řadu podnětů ke zdokonalení právní úpravy postavení obhájce v trestním řízení. Za všechny bych připomenul velmi podrobné zpracování problematiky vyloučení advokáta jako zvoleného obhájce, návrh na novou úpravu tzv. plurality obhájců nebo návrh na nový způsob ustanovování obhájců v trestním řízení tak, aby konkrétní ustanovení prováděl orgán advokacie, na který by se příslušný předseda senátu (soudce) obrátil.

V době, kdy se pod záminkou zrychlení a zjednodušení trestního řízení uvažuje mimo jiné o redukci nutné obhajoby v trestním řízení, přináší práce dostatek kvalifikovaných podnětů a argumentů, proč by tomu tak být nemělo.

Pro nekritické obdivovatele cizích právních úprav jsou určeny především dvě kapitoly, které pojednávají o právní úpravě v rakouském a německém trestním řízení. Ukazuje se, že v některých jednotlivostech by bylo možné se inspirovat v zahraničí, například možnostmi, aby se obviněný podílel na ustanovení toho kterého obhájce nebo aby bylo možné ustanovit obviněnému více než jednoho obhájce, což umožňuje německá právní úprava, případně i zákazem vícečetné obhajoby obhájcem, čímž se zabráňuje případným kolizím zájmů mezi jednotlivými obviněnými, ale jako celek splňuje česká právní úprava standardy ochrany lidských práv v trestním řízení.

1 Císařová, D.: Obhájce v československém trestním řízení, AUC Iuridica Monographia, UK, Praha 1966.

2 Vantuch, P.: Obhajoba obviněného, 3. vydání, C. H. Beck, Praha 2010.

V práci jsou ovšem uvedeny i příklady cizích právních úprav, jimiž dochází k omezení práva na obhajobu. Takovým příkladem může být třeba slovenská možnost obviněného podle § 37 odst. 4 slov. tr. řádu vzdát se v řízení o zvlášť závažném zločinu práva na nutnou obhajobu, což nutně oslabuje postavení obviněného v kontradiktorním řízení ve vztahu k obžalobě, nebo institut tzv. náhradního obhájce (§ 42 slov. tr. řádu), který umožňuje vedle zvoleného nebo ustanoveného obhájce ještě „vnutit“ obviněnému náhradního obhájce místo jím zvoleného obhájce, což je zjevně institut omezující právo na svobodnou volbu obhájce.

Monografii *Obhájce v trestním řízení* doprovodil svěží předmluvou advokát kolega dr. Tomáš Sokol, který ji oceňuje jako naprosto unikátní souhrn potřebných informací o tom, co je nutné a přípustné v rámci toho, čemu se říká fair trial.

Domnívám se, že kromě advokátů a advokátních koncipientů monografie zaujme především ty čtenáře, kteří se z těch či oněch důvodů zabývají trestním řízením. Pro některé orgány činné v trestním řízení by měla být doslova povinnou četbou.

❖ JUDr. JOSEF LŽIČAŘ,
advokát v Praze

Karel Klíma a kol:

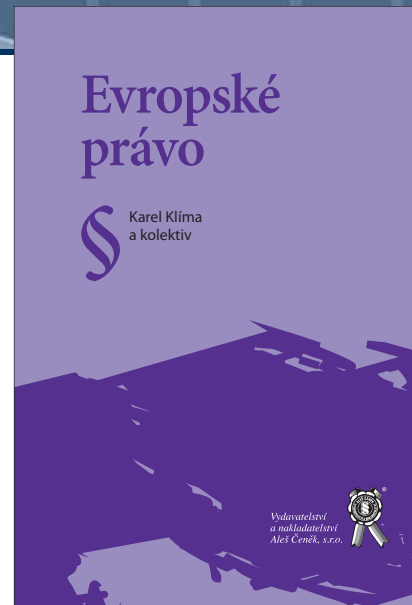
Evropské právo

Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o.; Plzeň 2011,
580 stran, 650 Kč.

Publikace *Evropské právo*, zpracovaná pod edičním vedením profesora Karla Klímy širokým autorským kolektivem, je velmi logicky členěna a autoři zcela konsekventně sledují linii základních teoreticko-právních schémat, tj. především koncepci od obecného ke zvláštnímu. Jak bylo možno očekávat, začínají autoři definičním vymezením Evropské unie a unijního práva ve smyslu *zvláštní subjektivity* EU a od tohoto základu odvíjejí další části publikace, tj. jakousi pomyslnou nadstavbu. Přínosná je až matematická přesnost struktury díla, která z ní činí velmi přehledný materiál jak infor-

mativního a studijního charakteru, tak materiálu využitelného pro praxi, a dokonce velmi dobře i pro vědeckou práci. To souvisí zejména s množstvím pramenů, z nichž autoři vycházeli a které důsledně citují. I když nejde o *mnohasvazkové dílo*, autoři jdou někdy do podrobností, které jsou přínosné pro široké spektrum odborné veřejnosti, přesto však nejsou často pojednávána. Za zmínku v této souvislosti stojí třeba uznávání diplomů, osvědčení a jiných dokladů o kvalifikaci. Jde o řadu otázek s praktickým dopadem a ve sféře každodenní aplikace unijního práva o materii, kterou právní a samozřejmě nejen právní praxe hledá a jen zcela výjimečně v obdobných komplexních publikacích ji nachází. Na druhou stranu třeba ve věcech justiční spolupráce je pojednání o některých otázkách poněkud stručné. Oblast evropského práva je však dnes natolik rozsáhlá, že lze jen stěží postihnout vše. To ostatně dnes nelze v žádné ucelené právní oblasti a je dobře, že si autoři něco takového ani nekladou za cíl. Zvolená struktura je velmi přehledná a čtenář (odborná veřejnost) je (zjednodušeně vyjádřeno) schopen se velmi rychle orientovat a nalézt zcela konkrétní a pro něj v daný okamžik potřebnou materii.

Obsahové zpracování vypovídá vysokému stupni erudice. Nelze snad nalézt jedinou tematickou *pasáž*, v níž by autoři nastavili ve velmi široké míře na dostupné evropské judikatuře. Autoři nezacházejí do kritických polemik s místy až extenzivní evropskou judikaturou, která podle autora této recenze někdy politicky účelově přesahuje rámec pravomoci evropského soudnictví. Takové hodnocení judikatury by ostatně bylo možno očekávat spíše od úzce zaměřeného pojednání než od publikace tohoto typu. Autoři se vůbec snaží spíše *nehodnotit* a zaměřují se na důsledný rozbor. Zda je to pozitivum či negativum by bylo čistou spekulací přesahující rámec recenze. V každém případě nelze autorům upřít vynikající orientaci v judikatuře a je zřejmé, že autoři vychází z vlastních databází a z vlastního třídění judikatury a nepřebírají právní věty ani hodnocení konkrétních rozhodnutí. Skvělou práci s evropskou judikaturou lze možná označit i za největší přínos předmětné publikace. Citace judikatury s návazností na judikaturu jsou pů-

vodní, velmi přehledné a tedy přínosné. Některé pasáže jsou vlastně koncipovány jako pomyslná stavebnice z právních vět z evropské judikatury. Díky některým kapitolám by bylo možno zřejmě pro danou publikaci použít i pomyslný titul *Evropské právo ve světle evropské judikatury*. Nejde však o *pustý* kompilát, jak by se z takového hodnocení mohlo zdát. Jde o mistrný rozbor v širokém věcném i časovém spektru. Samozřejmě by bylo zajímavé, pokud by autoři v některých bodech šli hlouběji do pozadí judikátů a hodnotili je. Rozšíření obsahu by však očividně při takovém zpracování bylo nepřijatelné.

I přes širokou skupinu autorů jsou jednotlivé kapitoly zpracovány podle jednotného standardu a nelze nevidět zkušené vedení autorů. Přesto však je možno nalézt i výjimky. Pomyslnou *černou ovci* v jinak dobře sladěné struktuře je třeba pojednání o „Statusu občana Evropské unie“. Tato kapitola se totiž jaksi vymyká formálnímu zpracování všech ostatních kapitol. Neobsahuje ani žádný poznámkový aparát a odkazy nelze nalézt ani tam, kde by být zcela jistě měly. Navíc z textu posledně citované kapitoly je nutno skutečně velmi složitě zjišťovat, co je myšlenkou převzatou a co je originálním názorem a vůbec jde o kapitolu poněkud nepřehlednou, místy až zmatečnou. Jedná se však skutečně o výjimku v jinak velmi zdařilém díle, které lze doporučit právní teorii i nejširší právní praxi.

❖ prof. Dr. ALEXANDER J. BĚLOHLÁVEK,
advokát v Praze a mezinárodní rozhodce

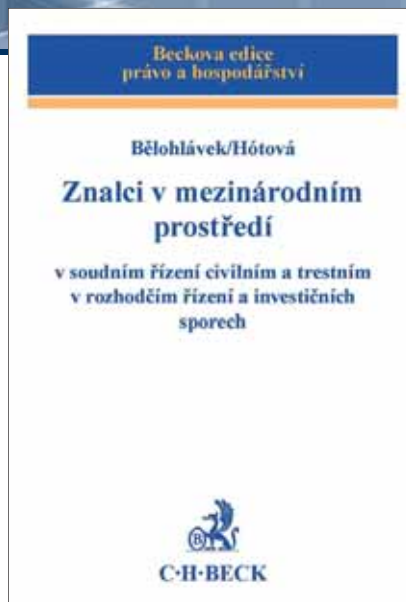
**Alexander J. Bělohlávek,
Renáta Hótová:**

Znalci v mezinárodním prostředí (v soudním řízení civilním a trestním, v rozhodčím řízení a investičních sporech)

C. H. Beck, Praha 2011, 586 stran,
790 Kč.

Autoři publikace představují svými profesemi a odborným zaměřením zajímavé spojení právní teorie a praxe na straně jedné, a ekonomické teorie a praxe na straně druhé. Přitom se nejedná o první společné dílo těchto autorů, přičemž výsledkem je vždy zajímavé propojení právních a ekonomických oblastí, tedy oblastí, jejichž spojení je více než logické. Nadmíru zajímavý je také výsledek této autorské interakce. Jde na jednu stranu o podrobný a průřezový výklad působení rozhodců v mezinárodním prostředí a ve sporech s mezinárodním prvkem, na druhou stranu o výklad aplikace znaleckých metod a postupů v takových řízeních. Takové propojení je v tuzemské i mezinárodní literatuře vskutku ojedinělé. Již jen tato skutečnost činí z publikace vysoce zajímavý titul.

Průřezovost a interaktivnost lze však použít jako výraz hodnocení i pro celé zpracování publikace. Problematika je totiž pojednána jak z pohledu civilního (včetně mezinárodního práva soukromého), tak z pohledu mezinárodního práva veřejného. Znalecká činnost nebyla nikdy příliš rozšířená právě v mezinárodním právu veřejném. Jde o vcelku ojedinělé případy, kdy jsou povoláni znalci pro taková řízení. Snad jedinou výjimkou je oblast investičních sporů, kterou autoři ostatně pojednávají velmi podrobně a se znalostí věci. Právě na této části a ve srovnání s ostatními kapitoly je jasně patrné, jak široké zkušenosti se znaleckou činností v soukromoprávních sporech ovlivňují i veřejnoprávní oblast. Jde tedy o jasný důkaz toho, čeho jsme v posledních letech svědky, tj. prolamování dříve nedotknutelné hranice mezi soukromoprávní a veřejnoprávní problematikou a vzájemného využívání zkušeností v těchto dvou samostatných

oblastech. Takové vzájemné přebírání právních institutů a zkušeností se stalo z dříve nemožného dnes běžnou skutečností. Ostatně příkladů je vidět mnoho. Ve sporech mezi státy jsou běžně využívány typicky civilněprávní instituty, které veřejné právo zcela logicky běžně nepoužívá, jako například postoupení pohledávek či započtení apod. V procesní oblasti je zase vidět, že ve sporech opírajících se o prameny mezinárodního práva veřejného jsou stále častěji využívány instituty, které jsou podstatně více praktikovány v soukromoprávních sporech, jako třeba rozhodčí řízení. Činnost znalců je toho jasným příkladem a právě tuto oblast autoři důsledně rozebírají.

Autoři navíc shromáždili, anotovali a analyzovali několik set judikátů různých fór, rozhodčích soudů (podrobný a strukturovaný rejstřík je rovněž součástí publikace) a dále rozebírají rovněž několik stovek předpisů národního i mezinárodního původu. Část II navíc obsahuje velmi podrobný exkurz do národní úpravy znalecké činnosti ve více než dvou desítkách zemí jak z Evropy, tak ze zámorí. V příloze lze nalézt překlady některých speciálních národních předpisů (Česká republika, Slovensko, Polsko a Rakousko) spolu s poznámkami k těmto předpisům.

Pro mezinárodní prostředí je zřejmě zásadní praxe aplikovaná v rozhodčím řízení. Je proto logické, že rozhodčímu řízení věnují autoři značnou pozornost. Autoři se zabývají jak právním základem pro činnost znalců v rozhodčím řízení, tak doporučeným postupům při jejich ustanovování a při hodnocení znaleckých posudků a výslechu znalců. Součástí publikace jsou též překlady

dy a poznámky ke zvláštním pravidlům pro znaleckou činnost ICC a belgického CEPANI, jakož i překlad a poznámky k poslední verzi IBA Rules on Taking Evidence (2010). Jde zřejmě o první překlady těchto pravidel do jazyků, v nichž publikace vyšla, tedy včetně české verze.

Menší pozornost však autoři věnovali smlouvám uzavíraným se znalci z pohledu mezinárodního práva soukromého (kolizního). Této problematice jistě mohla být věnována větší pozornost s ohledem na to, že i v národním prostředí se v řadě států prosazuje často přibírání znalců ze zahraničí. Přesto i tato problematika je pojednána (byť nikoliv v široké míře). Autoři se třeba věnují otázkám odpovědnosti znalců v mezinárodním prostředí a rozhodného práva v souvislosti s mimosmluvní odpovědností znalců zejména tehdy, jsou-li tito pověřeni oceňováním mezinárodních investičních projektů. Na druhou stranu se autoři podrobně věnují postavení znalců podle mezistátních smluv o právní pomoci, což je oblast často opomíjená.

Publikace je o to zajímavější, že nevyšla jen v českém jazyce. V mezidobí byla vydána i její ruská¹ a polská verze.²

✦ prof. JUDr. KVĚTOSLAV RŮŽICKA, CSc.,
děkan a vedoucí katedry mezinárodního práva
Fakulty právnické ZČU Plzeň a člen katedry
obchodního práva Právnické fakulty UK v Praze

Marta Ehlová:

Hanbářova pomsta

LIKA KLUB, s. r. o., Praha 2011,
224 stran, 249 Kč.

Autorka ve své vyzrálé knize Hanbářova pomsta poprvé ve své spisovatelské praxi (v roce 2001 vydala román Zelená vrátka s lampionem, jehož dramaturgii uvádělo divadlo Viola, v roce 2002 následovala vzpomínková kniha Můj přítel Karel Svolinský, v roce 2005 vyšla poutavá publikace Dům na Královských Vinohradech) popisuje svět paragrafů, nabízí kaleidoskop postav a historek s úsměvem

¹ Kyiv [Ukraine]: Taxon Publishing House, 2011.

² Warsaw [Poland]: Publishing House C. H. Beck, 2011.

a laskavostí s velkým pochopením pro drobné hříšky, libůstky a slabosti mnohotvárné lidské povahy.

O platnosti citátu „Svět je divadlo a všichni jsme jeho herci...“ se na vlastní kůži přesvědčil mladý advokát Štěpán, když v sedmdesátých letech 20. století nastoupil do svého prvního zaměstnání. Víc než vhod mu tam přišla průprava, kterou jaksí mimoděk získal v divadelním spolku mezi svými vrstevníky a přáteli. Stejně jako v divadelních hrách se i v advokátní praxi setkává s nejrůznějšími typy lidí a jejich příběhy: dojemnými, směšnými, nestoudnými, komickými, tragickými, ale vždy nesmírně zajímavými. Ne náhodou si i jeho příběh zaslouží dobrý konec...

A pokud k tomu všemu přičtete i fakt, že zkušená autorka o zákulisí právních

kliček a paragrafů dokáže psát s humorem, nadhledem, laskavostí a pochopením, můžete si být jisti, že nudit se určitě nebudete.

Knihu vydalo nakladatelství LIKA KLUB, s. r. o., křest knihy se konal dne 29. září 2011 v literární kavárně knihkupectví Academia na Václavském náměstí v Praze 1, kmotrem knihy byl režisér Karel Weinlich.

Ukázky z knih autorky a její literární práce najdete na webových stránkách <http://www.martaehlova.cz>.

✦ JIŘINA TEJKALOVÁ, spisovatelka

Bulletin slovenskej advokácie prináša...

č. 10/2011

JUDr. Peter Kerecman, Ph.D.:

Zodpovednosť advokáta za škodu spôsobenú pri výkone advokácie, 1. časť

Zodpovednosť advokáta za škodu spôsobenou pri výkone advokácie je dnes objektívna zodpovednosť. Její současná právní úprava je výsledkem historického vývoje a je v současnosti na Slovensku dotvořena málo rozvinutou judikaturou, což je důsledkem zásadní změny právní úpravy předpokladů jejího vzniku přijetím prvního svobodného zákona o advokacii. Význam pro řešení vznikajících otázek má i právní povaha samotného vztahu klient – advokát. Zvláštním problémem je zodpovědnost advokáta

za škodu způsobenou právním názorem. Zodpovědnost advokáta vůči klientovi, případně jiným osobám, může být však i zodpovědností mimosmluvní, založenou na částečně odlišných principech. Součástí zodpovědnosti advokáta je i zodpovědnost za věci převzaté od klienta nebo pro klienta. Znalost problematiky zodpovědnosti za škodu

způsobenou advokátem je pro advokáta nutná nejen v případě, když je vůči němu uplatněna žalobou, ale i proto, že umožňuje advokátovi vyvarovat se jednání, které by mohlo k vzniku této zodpovědnosti vést.

JUDr. Adrián Graban:

Zákonné vecné bremená v kontexte ochrany vlastníctva nehnuteľností

Článek se zaměřuje zejména na vymezení vzájemných práv a povinností oprávněného i povinného subjektu z věcného břemene zřízeného podle energetických předpisů, na širší souvislosti zápisů těchto věcných břemen do katastru nemovitostí a také náhrad za zřízení takového věcného břemene při zvýraznění rozdílů předmětné „energetické“ právní úpravy v různých časových obdobích, přičemž příspěvek konfrontuje normativní úpravu s aplikační praxí.

ř á d k o v á i n z e r c e

Advokátní kancelář Kratěna a spol. se sídlem v Praze 4, Podolské nábř. 9/28 nabízí mladému advokátovi nebo menší skupině advokátů k pronajmutí zařízené prostory advokátní kanceláře, včetně příp. počítačového vybavení a literatury a příp. služeb asistentky. Kontakt: rkratena@volny.cz

Čerstvý absolvent právnické fakulty v ČR hledá práci advokátního koncipienta v Praze nebo jižní části Středočeského kraje, předchází praxe v renomované AK v Praze po dobu 4 let, znalost jazyků: angličtina na dobré úrovni, němčina pasivně. Těší se na spolupráci, v případě zájmu mě prosím kontaktujte na e-mail adrese: m.kulich@volny.cz, děkuji.

z advokacie

SLOUPEK KARLA ČERMÁKA 64

Z ČESKÉ ADVOKACIE

Z kárné praxe 65

Z jednání představenstva ČAK 66

VI. ročník Fotbalového turnaje o putovní pohár
v Březolupech 67

Z EVROPY

Jak se žije advokátům v Gruzii 68

Hanebné radovánky prostý lid rozpustile vítá

To je citát z „Rozpravy o dobrovolném otroctví“ od Étienne de la Boétie (1530-1563). Nedávno to vyšlo v českém překladu. Boétie dovozuje, že prostý lid si své otroctví sám vydobyl, že po něm touží a že přímo škemrá u různých tyranů, aby přísně vládl jemu i ještě větším chudákům, než je on.

Boétie prý rozpravu napsal, když mu bylo 18 let. Představte si, že v tom útlém věku uměl už psát a ne jen klikat, esemeskovat a surfovat na internetu! Lze předpokládat, že uměl i číst. Měl skvělé znalosti cizích jazyků a dějepisu. Všiml si, jak uzurpátoři se vždy o lid opírali, jak mu podkuřovali a jak ho ujišťovali svou láskou a ochranou. Třeba v Římě, když končila republika, připadl úřad tribuna lidu císaři. Dobré, co? A tribunus plebis měl sakra pravomoce, třeba vetovat komiciální i senátní legislativu, když byla proti zájmům plebejců. To víte, že císaři ve dne v noci mysleli na plebejce, jak je chránit proti lichvářům, korupčníkům a lobbistům. Nebo spíš jak jim předhodit hanebné radovánky, které by oni rozpustile vítali a zapomněli na sazbu daně z obratu a projetou bitvu v Teutonském lese.

I náš prostý český lid projevuje svou rozpustilost při radovánkách na mnoha různých místech. Patří k nim např. kasina a herny na každém rohu a sázkové kanceláře v každé trafice. Hned tam taky můžete zaplatit za vodu a za plyn, časem tam budou i pobočky pošty a podnikatelů v úvěrech. Lid si zahrává na výherních automatech, mechanických i elektronických, přitom zaplatí za odvoz odpadu, vsadí si sportku, koupí si Blesk, dá si panáka, zastaví mobil, hodinky, opencard i stravenky a zbytek rovnou pokryje spotřebitelským úvěrem. V zadní místnosti bude fungovat za podobných podmínek fitko, masáže, advokát, prodej hypoték a jiných sexuálních služeb a cestovní kancelář Fisher & Kanimura. Těmto radovánkám se dohromady říká vanstopšopink. Lid odtud odjíždí rovnou do Ruzyně, a to buď k letišti na pobyt v Hurkádě, nebo k věznici na pobyt v cele. Oba pobyty jsou all inclusive.

No, řekněte, jak by bylo možno takový pokrok rozpustile nevídat. Můj děda chodil do hostince 4. cenové skupiny na mariáš s farářem, učitelem a poštmistrem a před výplatou jim hospodský připsal křídou pár piv na futro. A to se ještě celý klepal, aby lid nedivočil, nefixloval a hrál o krejčary a ne o zlatky. Hazard byl streng verboten), takže mu mohli i zavřít hospodu.*

Adepti na uzurpátory prostý lid za jeho rozpustilost chválí, jak moudře a pilně si vede při all inclusive zájezdech do Hurkády, při hře na forbesech a sběru kovů na železnici. Výtky směru-

jící od uzurpátorů k lidu bývají mírné a týkají se jen menších nedostatků ve finanční gramotnosti, hlavně malé schopnosti nést riziko a sklonu ke škludlení. Trpělivě lidu vysvětlují, že jeho neochota k riziku sníží obrat herny, ta zaplatí menší daně, stát nebude mít na stravenky a oni pak nebudou mít v herně co zastavit, když opencard, hodinky a mobil už mají definitivně fuč kvůli Hurkádě. Jestli se finanční gramotnost lidu nezlepší, uzurpátoři už Kalouska neudrží, ten stravenky zruší, a zavede rovnost lidu. Schwarzenberg taky stravenky nedostává a má pouze zdarma přístup do nálevny ministerské, vládní, poslanecké a senátní, což mu je na nic, protože přístup do frcu nestrčíš, ale stravenky ano. Proto taky Schwarzenberga s Kalouskem potkáváme v hernách poměrně zřídka. Rád bych věděl, kde platí za vodné a stočné.

Uzurpátoři dále ujišťují lid, že jeho radovánky nejsou hanebné, nýbrž nevinné. Jejich blahodárnost spočívá hlavně v tvorbě pracovních příležitostí a v přílivu zahraničních investic. Lidu se kládou za vzor ikony a legendy, jako Mike Jackson a Steve Jobs, kteří radovánkám zasvětili celé své geniální životy a změnili prý celý svět tím, že mu ukázali, co je to šou a tablet či co. Hernajs, já si píle Mika a Steva vážím, a vůbec, o mrtvých jen dobré, ale Thomas Alva Edison dal světu žárovku a Giuseppe Verdi operu Rigolletto a svět běžel po svém dál, jako by nic. Uzurpátoři je lidu nenastrkovali pod jejich domácími jmény Tom a Seppe, jako by s lidem chodili do školy a byli to jeho kámové z pitek a večírků. No, a v Čechách je to taky samý Kája, Helenka a Lucka, a máme tedy i my důvod k rozpustilosti.

Roztomilé je pozorovat, jak prostý lid rozpustile vítá nevinné radovánky samotných uzurpátorů a jak se řídí jejich příkladem. Když uzurpátor pobíhá nahatý po zahradách italských vil a dá se při tom fotit od paparazzů, tak prostý lid aspoň chodí doma ve slipech a v kalhotkách a zveřejňuje své vnady na facebooku. Místo nonšalantního pózování na jachtách v Toskánsku lid sjíždí šlajnsy českých řek na raftech, a pokud se neutopí, zapíjí to pak u táboráků rumem tuzemákem a zajídá českým špekáčkem. Mužný sport v sedle arabského plnokrevníka na zamrzlém Štrbském plese pak lid nahrazuje apartními kloboučky na Velké par-dubické, jsa si jist, že je in.

Tak přesně toho všeho se máme podle Boétieho vyvarovat, protože jedině tak se zbavíme svého dobrovolného otroctví. Uzurpátorům moci tím uděláme čáru přes rozpočet a spolu s rotopedem a ajpodem odhodíme i své okovy.

*Potvrdilo se tedy, že Boétie byl jen nezletilý cucák, který na českého podnikatele nemá. Byl to zkrátka „a frecha Fratz“!**) Radši od něho nic nečtěte.*

Říjen 2011

✿ KAREL ČERMÁK

*) přísně zakázán

**) drzej spratek

Z kárné praxe

Jde o závažné porušení povinností advokáta, jestliže při činení prohlášení o pravosti podpisu se od přesného postupu podle zákona o advokacii a podle stavovského předpisu odchýlí, byť i nesprávným zápisem data v knize o prohlášeních o pravosti podpisů.

Rozhodnutí kárného senátu kárné komise ČAK ze dne 9. 9. 2011, sp. zn. K 61/2011

Kárně obviněná Mgr. P. F. byla uznána kárně vinnou tím, že do Knihy o prohlášeních o pravosti podpisů č. xxxxxx, která jí byla Komorou vydána dne 25. 5. 2009, pro účely signování plné moci do kolonky č. 2 „datum a místo prohlášení“ zapsala „xxxxxx 16. 3. 2010“, ačkoli pravost podpisu ověřila až nejdříve dne 13. 5. 2010,

tedy

- při výkonu advokacie nejednala svědomitě,
- při výkonu advokacie nepostupovala tak, aby nesnižovala důstojnost advokátního stavu, když za tím účelem nedodržovala Pravidla profesionální etiky, ukládající jí povinnost všeobecně poctivým, čestným a slušným chováním přispívat k důstojnosti a vážnosti advokátního stavu,
- porušila povinnost při vedení Knihy o prohlášeních o pravosti podpisu,

čimž

porušila § 16 odst. 2 a § 17 zákona o advokacii ve spojení s čl. 4 odst. 1 Pravidel profesionální etiky a § 25a odst. 5 zákona o advokacii ve spojení s usneseními představenstva ČAK č. 4/2006 Věstníku část 3.

Za to se jí podle § 32 odst. 3 písm. c) zákona č. 85/96 Sb., o advokacii, v platném znění, ukládá kárné opatření

pokuta ve výši 50 000 Kč.

Kárně obviněná je povinna zaplatit České advokátní komoře částku 3000 Kč jako náhradu nákladů kárného řízení do 15 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí na účet ČAK.

Z odůvodnění:

Kárný žalobce podal na kárně obviněnou dne 26. 4. 2011 kárnou žalobu pro skutek uvedený ve výroku tohoto kárného rozhodnutí.

Kárný senát projednal dne 9. 9. 2011 kárnou žalobu a v průběhu dokazování zjistil tyto skutečnosti.

Kárně obviněná převzala od Komory dne 25. 5. 2009 „Knihu o prohlášeních o pravosti podpisu“ č. xxxxxx (dále jen „knihy“) a měla ji v držení až do 27. 10. 2010, kdy ji vrátila ČAK.

V této knize se nachází pod č. 192 záznam o prohlášení pravosti podpisu jednající osoby A. A., a to pro účely signování plné moci pro zmocněnce B. B. V kolonce č. 2 „datum a místo prohlášení“ je pak kárně obviněnou uvedeno „xxxxxx 16. 3. 2010“ a do kolonky č. 4 „Označení dokladu ...“ uvedla: „č. OP AA xxxxxx.“

Ověření této skutečnosti však nemohlo odpovídat pravdě. Magistrát města xxxxxx vydal totiž doklad označený v knize jako OP AA xxxxxx až dne 13. 5. 2010, a to s omezenou dobou platnosti na jeden měsíc. Pokud tedy ověřovala kárně obviněná pravost podpisu z tohoto dokladu, mohla tak učinit až dne 13. 5. 2010 a nebo později a nikoli v den, který v knize uvádí, tedy 16. 3. 2010.

Tento skutkový stav byl kárným senátem zjištěn z provedených důkazů zcela nepochybně a učiněná skutková zjištění jsou i v souladu s vyjádřením kárně obviněné. Rozhodnými důkazy jsou zejména přípis Policie ČR ze dne 5. 10. 2010, ze kterého vyplývá, že pochybení kárně obviněné bylo zjištěno v rámci trestního řízení, které bylo konáno ve věci podvodu dle § 209 odst. 15 písm. a) tr. zák., dále byl proveden důkaz protokolem o výslechu svědka, když Policie ČR vyslýchala kárně obviněnou dne 30. 9. 2010. Kárně obviněná se zde vyjádřila k otázce ověření podpisu tak, jak bude dále uvedeno, a její vyjádření se shoduje v podstatě s její svědeckou výpovědí v trestním řízení.

Kárně obviněná uvádí, že ověřovala pravost podpisu A. A., který se měl původně dostavit dne 16. 3. 2010 do její advokátní kanceláře. S předstihem si připravila část textu do řádky č. 192 knihy, avšak A. A. se k podpisu tento den nedostavil a dostavil se někdy později. Kárně obviněná měla již vyplněno datum k ověření podpisu na 16. 3. 2010, A. A. však přišel nečekaně po 13. 5. 2010 a kárně obviněná si ve spěchu neuvědomila, že by měla změnit datum na listině v knize.

Kárný senát dospěl tedy k závěru, že vina kárně obviněné byla jednoznačně prokázána a je v souladu s jejím vlastním vyjádřením, jakož i s tím, co je uvedeno v kárné žalobě.

Při stanovení sankce přihlédl kárný senát i k osobě kárně obviněné, která vykonává advokacii od 1. 1. 2003, jedná se tedy o relativně ještě méně zkušenou advokátku, jiné kárné řízení kromě této projednávané věci proti ní není a ani v minulosti vedeno nebylo.

Na druhé straně vzal kárný senát v úvahu i skutečnost, že kárně obviněná porušila své povinnosti advokáta velmi závažným způsobem, agenda vedení Knihy o prohlášeních o pravosti podpisu je agendou velmi citlivou a takováto pochybení jsou způsobitelná narušit důvěru veřejnosti a státních orgánů k advokacii. Kárně obviněná pak nezaujala v této věci jasně sebekritické stanovisko, jak v písemném vyjádření, tak ve svém ústním projevu uváděla, že se necítí být vinnou tímto kárným proviněním, a to právě se zřetelem na to, že jednání, které jí bylo kladeno za vinu, se dopustila toliko z nedbalosti, a nikoli úmyslně.

Toto její stanovisko ovšem nemohl kárný senát z důvodů, jak jsou výše uvedeny, akceptovat.

S ohledem na závažnost povinností, které kárně obviněná porušila a které jsou uvedeny ve výroku tohoto rozhodnutí, stanovil kárný senát jako přiměřené kárné opatření pokutu ve výši 50 000 Kč. Tato sankce reflektuje i míru zavinění, které je zaviněním toliko nedbalostního charakteru; pokud by totiž kárný senát dospěl k závěru, že kárně obviněná takto jednala úmyslně, musel by nepochybně přikročit k aplikaci sankce podstatně přísnější.

Podle § 33a odst. 2 zákona o advokacii bylo zároveň rozhodnuto o povinnosti kárně obviněné uhradit náklady kárného řízení jednorázovou částkou stanovenou stavovským předpisem.

✿ Připravil JUDr. JAN SYKA,

vedoucí oddělení pro věci kárné ČAK.

Z jednání představenstva ČAK

Představenstvo ČAK se ve dnech 10. – 11. 10. 2011 sešlo na své 21. schůzi v tomto volebním období v sídle ČAK (Kaňkově paláci) v Praze. Jako pravidelně projednali členové představenstva nejprve pozastavení výkonu advokacie některým kolegům-advokátům či vyškrtnutí ze seznamu advokátů.

Předseda ČAK JUDr. Martin Vychopeň informoval o tom, že jednal s děkanem PF UK prof. Gerlochem o možnosti, že PF UK zřídí dodatečná studia v hlavních oborech českého práva pro absolventy zahraničních vysokých škol, které v současnosti ČAK právě pro neznalost českého práva nezapisuje do seznamu advokátních koncipientů. Právnická fakulta UK by tak vyšla vstříc požadavkům ČAK na doplnění studia v souladu s českým právním řádem. JUDr. Vychopeň dále seznámil představenstvo s tím, že proběhlo jednání mezi vydavatelstvím C. H. Beck a ČAK v souvislosti s možným vypracováním komentáře k zákonu o advokacii. Vedoucím autorského kolektivu se stal JUDr. Jaroslav Svejkovský, člen kontrolní rady ČAK.

Členové představenstva ČAK obsáhle diskutovali o návrhu ministerstva spravedlnosti na změnu vyhlášky č. 484/2000 Sb., který byl zaslán ČAK v rámci připomínkového řízení. Představenstvo ČAK jednomyslně rozhodlo tak, že navrhovanou úpravu odmítá jako nepotřebnou, nesystémovou a nevhodnou, porušující práva věřitelů a zvýhodňující osoby, které řádně a včas neplní své povinnosti. Stávající úprava vyhlášky je dle ČAK dostatečná a přiměřená. Předsedovi ČAK představenstvo uložilo ve spolupráci s tajemníkem, odborem vnější a vnitřní legislativy ČAK a sekci pro advokátní tarif ČAK zpracovat argumentaci pro výše uvedené stanovisko k návrhu ministerstva.

Místopředseda ČAK JUDr. Antonín Mokřý informoval o vývoji projednávání návrhu zákona o mediaci v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR.

Druhý jednací den začal volbou funkcí v představenstvu ČAK, neboť stávajícím funkcionářům končilo dne 21. 10. 2011 dvouleté funkční období. V souladu s ustanoveními organizačního řádu nejprve představenstvo rozhodlo, že počet místopředsedů bude stanoven na čtyři. Následně byla zvolena volební komise ve složení JUDr. Ladislav Krym, JUDr. Petr Čáp a JUDr. Bohuslav Sedlatý, který se stal jejím předsedou. Poté byly přijaty zásady, podle nichž se přistoupilo k volbám. Předsedou představenstva ČAK pro volební období od 21. 10. 2011 do 21. 10. 2013 byl jednomyslně zvolen JUDr. Martin Vychopeň, místopředsedou pověřeným dohledem nad činností pobočky v Brně se stal JUDr. Petr Poledník a dalšími místopředsedy pak JUDr. Jan Brož, JUDr. Antonín Mokřý a JUDr. Aleš Pejchal.

Po volbě funkcionářů představenstvo ČAK odsouhlasilo personální obsazení zastoupení ČAK v Bruselu vítězkou výběrového řízení JUDr. Terezou Nekovářovou, která představila záměry své činnosti, zejména koncepční a programové. Po všech potřebných úkonech bude co nejdříve zahájen trvalý provoz bruselského zastoupení ČAK.

Předseda ČAK JUDr. Martin Vychopeň informoval představenstvo ještě o záměru uspořádat společný seminář se soudci Nejvyššího správního soudu, jehož problematikou bude kárná agenda advokátů. Po tomto pracovním semináři bude následovat další s problematikou ustanovování advokátů. Vše s cílem pochopit přístupy druhé strany v těchto záležitostech. O konkrétních termínech budou advokáti, zvláště členové kárné komise a odvolací kárné komise, včas informováni.

Podrobný zápis z 21. schůze představenstva ČAK (stejně jako všechny ostatní) je všem advokátům a advokátním koncipientům k dispozici na [www.cak.cz/rubrika Orgány Komory/Představenstvo/Zápis z jednání](http://www.cak.cz/rubrika%20Org%C3%A1ny%20Komory/P%C3%A9dstavenstvo/Z%C3%A1pis%20z%20jedn%C3%A1n%C3%AD).

✿ icha

VI. ročník Fotbalového turnaje o putovní pohár v Březolupech

Ani se tomu nechce věřit, že již šestý rok pořádala zlínská část Středomoravského regionu **Fotbalový turnaj o putovní pohár ČAK mezi policií, soudci a advokáty**. Tentokrát se uskutečnil dne 11. 9. 2011.

Jako každoročně se turnaj konal na stadionu v Březolupech, a jeho organizací, včetně zajištění stadionu, rozhodčích i občerstvení byl pověřen nájemce přilehlého motorestu Koliba v Březolupech. Ten zajišťoval občerstvení jak na hřišti, tak i po ukončení turnaje formou rautového stolu a guláše, který přítomní spolu s různými dobrotami konzumovali při neformální diskusi o věcech, jež všechny přítomné zajímají.

Protože je neoddiskutovatelné, že všechny tři „strany“ zajímá společně právo, ať již trestní, nebo občanské a jiné, vedla se diskuse jen na toto téma, takže si mnozí vzájemně vyjasnili stanoviska k probíraným problémům.

Všechny přítomné advokáty velmi mrzelo, že se stejně jako loni umístili až na posledním místě. Pro omluvu advokátů svědčí skutečnost, že zaměstnanci policie a soudci jsou stále kolektivy, které se v průběhu celého roku scházejí a fotbal hrají. Tím není myšleno, že jej hrají mezi sebou, ale jsou trénováni a tudíž mezi sebou sehraní. U advokátů je to něco zcela jiného. Ti se setkají vždy až na fotbalovém stadionu v Březolupech a trénují cca 15 min. před započítáním tohoto fotbalového turnaje. Navíc někteří advokáty „starších“ ročníků, kteří byli dříve tahouny celého mužstva advokátů, již chtěli přenechat své místo mladším, kteří zas nejsou tak zdatní ve fotbale.

I když se na minulém fotbalovém turnaji advokáty domlouvali, že budou také spolu trénovat, nenašel se nikdo, kdo by jejich pravidelná setkání za účelem fotbalového tréninku organizoval. První místo tak opět obsadilo mužstvo Policie ČR. Tentokrát však nehrálo mužstvo Policie – oddělení hlídkové služby, neboť den před konáním našeho fotbalového turnaje se ve Zlíně hrál fotbalový zápas Tescoma Zlín proti Opavě a všichni policisté hlídkové služby zajišťovali klid mezi fanoušky dlouho do noci. Je nasnadě, že pro další den jim již nezbylo dost sil na to, aby hráli fotbal sami.

Pro úplnost uvádíme výsledky všech ročníků:

I. ročník r. 2006

1. Policie ČR (SKPV)
2. Soudci
3. Policie ČR (OHS)
4. Advokáty

II. ročník r. 2007

1. Policie ČR (OHS)
2. Starší advokáty
3. Policie ČR (SKPV)
4. Mladší advokáty

Advokátní mužstvo.

III. ročník r. 2008

1. Advokáty
2. Policie ČR (Oddělení hlídkové služby)
3. Soudci
4. Policie ČR (Služba kriminální policie a vyšetřování)

IV. ročník r. 2009

1. Policie ČR (oddělení hlídkové služby)
2. Advokáty
3. Soudci
4. Policie ČR (Služba kriminální policie a vyšetřování)

V. ročník r. 2010

1. Policie ČR (oddělení hlídkové služby)
2. Policie ČR (Služba kriminální policie a vyšetřování)
3. Soudci
4. Advokáty

VI. ročník r. 2011

1. Policie ČR (Služba kriminální policie a vyšetřování)
2. Soudci
3. Advokáty

Když se ohlédneme zpět na všechny ročníky, které již proběhly (2006 – 2011), tak Policie ČR, ať již hlídková služba, nebo vyšetřovatelé byli na prvním místě pětkrát a jednou (2008) byli první advokáty. Soudci se vždy umístili na druhém nebo třetím místě.

Jsem však přesvědčena, že cílem tohoto turnaje není ani tak „boj“ o první místo, ale vzájemné setkání všech zúčastněných profesí za účelem vzájemné komunikace mimo budovu soudu nebo policie. V tomto směru můžeme konstatovat, že fotbalový turnaj splnil účel na jedničku, neboť po ukončení tohoto turnaje se diskutovalo o profesních problémech až do večerních hodin.

✿ JUDr. ALOISIE JURKOVIČOVÁ, Středomoravský region ČAK

Jak se žije advokátům v Gruzii

Budování svobodné advokátní profese, její výkon a organizace (advokátní komory či asociace) ve státech bývalého Sovětského svazu je proces nelehký, spojený s obtížemi a na rozdíl od ČR navíc ovlivněný neexistencí domácích demokratických advokátních tradic, na které lze navazovat. Z toho pak vyplývá nepochopení státní administrativy pro dosud neznámý fenomén, tedy že by se advokacie a její „provaz“ neměl podřizovat denní kontrole ministerstev spravedlnosti, že by advokáti neměli být instruováni, co mají (v zájmu současné politiky ministerstva) v konkrétních případech dělat či nedělat. Vzhledem k nízké ekonomické úrovni obyvatelstva je i služba advokátů pro občany relativně méně ohodnocena než ve státech EU. To nepochybně ovlivňuje i výši jejich poplatků, které musí platit příslušné advokátní komoře, a ta má pak méně či více možností rozvinout takový kvalitní aparát, který je schopen být pro stát skutečným garantem, že tato svobodná profese je vykonávána ve vši očekávané kvalitě.

Přes veškerou pomoc Rady Evropy rozvoji advokacie a demokratických institucí v těchto státech, často navíc z jiné strany, obvykle USA, doplňovanou institucemi, jako je USAID, či dříve ABA/CEELI, a přesto, že jde o státy, které jsou členy Rady Evropy a Evropské úmluvy o ochraně lidských práv se všemi jejími závazky (včetně doporučení ke svobodnému výkonu profese advokáta) nezdá se, že by to za řadu let mělo vliv na reálný vývoj právních předpisů týkajících se advokacie, bezplatné právní pomoci a na denní praxi.

Není náhodné, že se jak Evropská rada advokátních komor (CCBE), tak mezinárodní advokátní organizace „International Observatory for Lawyers“ (dále IOL), začaly zabývat některými neobvyklými událostmi a jevy týkajícími se postavení gruzínských advokátů a advokátní komory, o nichž začaly do EU docházet signály. Zpočátku pouze od Gruzínské advokátní komory, později i od shora zmíněné IOL. CCBE uznává autoritu a objektivitu IOL, která také již dvakrát realizovala misi do Gruzie, jednu na konci r. 2010,

druhou letos v červnu. Obsáhlé zprávy o jejich zjištěních byly důvodem (kromě žádostí a stížností Gruzínské AK adresované CCBE loni na podzim) hromadně snahy CCBE a členských advokátních komor, včetně ČAK, na jaře t. r., kdy písemně apelovaly na gruzínského prezidenta ve věci udělení milosti uvězněné, těžce nemocné advokátce Marianě Ivelashvili. Té se podle zpráv Gruzínské AK ve vězení stále zhoršuje její závažné onemocnění a lékařská péče je nedostatečná.

Prezidentovi Gruzie byly hromadně odeslány dopisy předsedů jednotlivých komor. Předsedové advokátních komor se také obraceli na velvyslance svých států v Gruzii, aby přispěli po své linii k osvobození (cestou milosti) této těžce nemocné advokátky. Velvyslanec ČR v Gruzii posléze referoval, že se mu po značné prodlevě dostalo stručné odpovědi z ministerstva pro vězeňství a výkon trestu, že zdravotní stav pí Ivelashvili je uspokojivý, dostává se jí řádné lékařské péče a že nic nenasvědčuje tomu, že by její zdravotní stav byl tak vážný, aby jí byla udělena milost. Z kanceláře prezidenta Saakashviliho nedošla ČAK ani jiným komorám (tím méně pak CCBE) odpověď žádná.

Nejde ale pouze o tento humanitární případ, ale o velké množství (okolo 130) uvězněných advokátů, zpravidla s odůvodněním, že jde o potlačování korupce, u nichž jsou důvody vazby či odsouzení k výkonu trestu poněkud zvláštní.

A jde také o to, jakým způsobem je v Gruzii v praxi „podvázán“ výkon bezplatné právní pomoci advokáty ze státních prostředků, či jaké jsou snahy zapsat do seznamu advokátů vysoké politiky či vládní činitele bez předchozího právního vzdělání, koncipientské praxe a zkoušek.

Jen okrajově: bezplatnou právní pomoc v Gruzii monopolně vykonává Institut bezplatné právní pomoci, státní organizace podřízená ministerstvu spravedlnosti, ale v praxi zejména ministerstvu výkonu trestu a právní pomoci. Advokát, který chce být činný v této oblasti, musí být nejen zapsán v seznamu advokátů vedeném Komorou, ale musí požádat o zápis další, do seznamu vedené-

ho Institutem bezplatné právní pomoci. Navíc se musí stát zaměstnancem tohoto Institutu. Tento neobvyklý duplicitní požadavek je výrazem nedůvěry k seznamu vedenému advokátní komorou a je – pokud jde o naše informace z jiných států bývalého Sovětského svazu – velmi neobvyklý. Ztráta advokátní nezávislosti (definované v Doporučení Rady Evropy 21(2000) ke svobodnému výkonu profese advokáta), je nepochybná. Advokát, prověřovaný k výkonu bezplatné právní pomoci státem a vázaný zaměstnaneckým poměrem, nezávislý z podstaty věci být nemůže.

CCBE, mobilizováno zprávami z Gruzínské advokátní komory i z IOL, uspořádalo na podporu kolegů v gruzínském Tbilisi 30. a 31. září t. r. jednak schůzi výboru pro střední a východní Evropu PECO, jednak seminář. Při této příležitosti se předseda CCBE a další zástupci setkali se zástupci ministerstva spravedlnosti, ministerstva vězeňství a výkonu trestu a jednali s nimi o případu Mariany Ivelashvili. Treba podotknout, že se nesetkali s ministry, ale s s náměstký či nižšími úředníky – vedoucími odborů. Zatímco zástupci parlamentu nebyli o případu informováni, úředníci ministerstva spravedlnosti ano. Diskutovali o možnostech zakotvených v gruzínském právu pro její osvobození. Zdá se, že případ by mohl být – bez záruky – na dobré cestě. Jednalo se o nehumánním a degradujícím fyzickým zacházení s advokáty, o přístupu ke klientům, setkávání s klienty, infrastruktury věznic. V rámci vysvětlení se zástupci CCBE dozvěděli, že zacházení s advokáty se neliší od zacházení s členy jiných profesí. Jde o uplatňování vnitrostátní nulové tolerance s cílem vymýtit korupční praktiky, organizovaný zločin, a tak zlepšit bezpečnost a veřejný pořádek. Tato striktní politika se nyní na ministerstvu spravedlnosti reviduje, zejména pokud jde o definice trestných činů a délku uvěznění.

CCBE i IOL situaci gruzínských advokátů dále sledují.

✿ JUDr. JANA WURSTOVÁ,
mezinárodní odbor ČAK

Informace

a zajímavosti

MĚLI BYSTE VĚDĚT

Přednášky a semináře pro advokáty a advokátní koncipienty ve vzdělávacích a školicích střediscích ČAK.....	70
Pozvánka na seminář „Ústavní stížnosti a regulace internetového práva v ČR a ve Francii“	71
Poznámky k II. běhu kurzu mediace pro advokáty	72
Setkání s novináři na téma bezplatné právní pomoci	73
Pozvánka na konferenci „Odpovědnost státu za legislativní újmu“	74
Golfový turnaj české advokacie	74
Pozvánka na XVI. turnaj ve squashu a X. turnaj v bowlingu	75
Pozvánka na Krakonošův pohár 2012.....	75

Z PRÁVNICKÉ SPOLEČNOSTI..... 76 - 77

NAKONEC 78 - 79

Přednášky a semináře pro advokáty a advokátní koncipienty ve Školicím a vzdělávacím středisku ČAK v Praze v paláci Dunaj

• ve čtvrtek 1. prosince 2011

Sjednání a realizace kupní smlouvy v mezinárodním obchodě

Lektoři: JUDr. Miroslav Šubert, expert pro oblast techniky zahraničního obchodu a mezinárodní dopravy a zasilatelství, odborný a právní poradce Svazu spedice a logistiky
Tomáš Kopřiva, manažer vzdělávání a předseda komise pro dopravu, logistiku a pojištění v mezinárodním obchodě ICC ČR (Mezinárodní obchodní komora)

Číslo semináře: 41131

Poplatek za seminář: 750 Kč

Uzávěrka přihlášek: 24. listopadu 2011

• ve čtvrtek 8. prosince 2011

Trestní odpovědnost právnických osob

Lektor: prof. JUDr. Jaroslav Fenyk, Ph.D., DSc., advokát, profesor katedry trestního práva PF MU v Brně

Číslo semináře: 41139

Poplatek za seminář: 750 Kč

Uzávěrka přihlášek: 1. prosince 2011

• ve čtvrtek a pátek
15. – 16. prosince 2011

Aktuální otázky věcných práv v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu ČR

Lektor: Mgr. Michal Králík, Ph.D., soudce Nejvyššího soudu

Číslo semináře: 41143

Poplatek za seminář: 1500 Kč

Uzávěrka přihlášek: 8. prosince 2011

Semináře probíhají v **Praze 1 v paláci Dunaj, Národní 10** (vchod z Voršilské ul. č. 14), pokud není uvedeno jiné místo konání, obvykle **od 9.00 do 16.00 hodin** s polední pauzou od 12 do 13 hod. Zájemci o účast na těchto akcích vyplní přihlášku, kterou naleznou na internetových stránkách ČAK, www.cak.cz vlevo pod odkazem Vzdělávání advokátů, Vzdělávací akce ČAK, a zašlou ji e-mailem na adresu: seminare@cak.cz. Po potvrzení příjmu přihlášky odborem výchovy a vzdělávání ČAK, uhradí přihlášení účastníci příslušný účastnický poplatek (vložené), který je včetně 20% DPH, na účet č. 6724361001/2700 konstantní symbol: 0308, variabilní symbol: desetimístné číslo složené z pětimístného čísla semináře (viz výše) a pětimístného evidenčního čísla advokáta u ČAK (objednatel) bez pomlčky či lomítka (např. 4110100333). Kopii dokladu o úhradě účastníci vezmou s sebou na seminář, daňový doklad obdrží při prezenci semináře, popřípadě poštou nebo do datové schránky. Zaplacené vložené se bez písemné omluvy nejméně tři dny před konáním semináře, zaslané odboru výchovy a vzdělávání ČAK, nebo v případě nepřítomnosti účastníka na semináři, nevrací. Sál je klimatizován. K dispozici je automat na kávu a minerální voda. Žádáme účastníky o včasný příchod, pozdní příchody ruší lektory i posluchače – 15 minut po začátku přednášky je již vstup do sálu omezen.

Bližší informace s podrobnějším programem naleznete na internetových stránkách ČAK na adrese www.cak.cz v levém menu nazvaném Vzdělávání advokátů, Vzdělávací akce ČAK. Telefonické informace na tel. č. 224 951 778 – pí Marie Knižová. Těšíme se na setkání s vámi.

✦ Ing. LENKA MATOUŠKOVÁ, vedoucí odboru výchovy a vzdělávání ČAK

Semináře pro advokáty pořádané pobočkou ČAK Brno v sále Veřejného ochránce práv

• v pátek 25. listopadu 2011

Zákoník práce a předpisy související po 1. lednu 2012

Lektorka: JUDr. Dana Hrabcová, Ph.D., odborná asistentka katedry pracovního práva a sociálního zabezpečení PF MU v Brně

Číslo semináře: 68118

Poplatek za seminář: 700 Kč

Uzávěrka přihlášek: 18. listopadu 2011

• v úterý 20. prosince 2011

Datové schránky a spisová služba v praxi**Lektorka: Ing. Mgr. Eva Urbanová, metodik spisové služby Krajského úřadu Středočeského kraje**

Číslo semináře: 68120

Poplatek za seminář: 700 Kč

Uzávěrka přihlášek: 13. prosince 2011

Semináře se konají v sále Veřejného ochránce práv, Údolní 39, Brno v době **od 9.00 do 16.00 hodin** (vždy dle pozvánky).

Zájemci o účast na těchto akcích vyplní přihlášku, kterou naleznou na internetových stránkách ČAK, zašlou ji e-mailem na adresu: **sekr@cakbrno.cz**, **modlitbova@cakbrno.cz** a poukáží příslušný **účastnický poplatek** (tj. 700 Kč včetně DPH v zákonné výši) na účet **6724361001/2700**, konstantní symbol: 0308, variabilní symbol: číslo semináře a číslo osvědčení advokáta bez pomlčky či lomítka (např. 681010123). **Doklad o úhradě vezměte s sebou.** Účastnické poplatky se bez vážné omluvy tři dny předem nevracejí. Sál je klimatizován se stolovou úpravou, občerstvení zajištěno. Žádáme účastníky o včasný příchod.

Semináře pro advokáty pořádané v seminární místnosti pobočky ČAK Brno

• v pondělí 12. prosince 2011

Právní aspekty mediace
Lektorky: JUDr. Martina Doležalová, advokátka, zastupující vedoucí mezinárodního odboru ČAK
PhDr. Dana Potočková, MDR., mediátorka, expert pro conflict-management

Číslo semináře: 68119

Poplatek za seminář: 550 Kč

Uzávěrka přihlášek: 24. listopadu 2011

Semináře probíhají v seminární místnosti v Kleinově paláci, nám. Svobody 84/15, Brno v době od 9.00 do 13.00 hodin (**pokud není na pozvánce uvedeno jinak**).

Zájemci o účast na těchto akcích vyplní přihlášku, kterou naleznou na internetových stránkách ČAK, zašlou ji e-mailem na adresu: **sekr@cakbrno.cz**, **modlitbova@cakbrno.cz**. Vzhledem k omezené kapacitě seminární místnosti bude pro zařazení do semináře rozhodující pořadí doručení přihlášek. Příslušný **účastnický poplatek** (tj. 550 Kč včetně DPH v zákonné výši) poukáží účastníci – až po potvrzení přijetí přihlášky – na účet **6724361001/2700**, konstantní symbol: 0308, variabilní symbol: číslo semináře a číslo osvědčení advokáta bez pomlčky či lomítka (např. 681010123). **Doklad o úhradě vezměte s sebou.** Účastnické poplatky se bez vážné omluvy tři dny předem nevracejí. Žádáme účastníky o včasný příchod.

Bližší informace s podrobnějším programem naleznete na internetových stránkách ČAK na adrese www.cak.cz v levém menu nazvaném **Vzdělávací akce**. Telefonické informace: 542 514 401, pi Modlitbová.

Těšíme se na setkání s vámi.

✿ JUDr. IRENA SCHEJBALOVÁ, ředitelka pobočky ČAK v Brně

Česká advokátní komora a Asociace Masaryk zvou na společně pořádaný seminář

„Ústavní stížnosti a regulace internetového práva v ČR a ve Francii“

Seminář se koná dne 19. prosince 2011 v paláci Dunaj, Národní 10, Praha 1 (vchod z Voršilské ulice).

Bude tlumočen do francouzštiny a češtiny, zúčastnit se tedy mohou nejen frankofonní advokáti a advokátní koncipienti.

Účastnický poplatek se na tento seminář nevybírá.Program i přihlášku najdete na www.cak.cz/Kalendář akcí.**Uzávěrka přihlášek je 12. prosince 2011.**

Přihlášky, prosím, zasílejte na odbor mezinárodních vztahů k rukám paní Barbory Meliškové, a to e-mailem:

meliskova@cak.cz nebo faxem: **224 932 989**.

Poznámky z II. běhu kurzu mediace pro advokáty

Kdo je to mediátor? Mezi kolegy advokáty i obchodními partnery jsem se v nedávné soukromé anketě dočkala odpovědí směřujících ke vztahu k médiím, ba dokonce i k meditaci. Poměrně málo oslovených správně směřovalo k tomu, že mediátor asistuje jednání o dohodě sporných stran. Úvaha o vztahu k médiím ostatně není nelogická, slovní základ obou slov vychází ze souvislosti s pojmem prostředník. Mediátor i média zprostředkovávají: média informace, mediátor dohodu. (Když se mu zadaří, může koneckonců i meditoval.) Zvolíte-li nejpřístupnější zdroj informací, google na dotaz mediátor nabídne nejen několik definic mediace, ale také celou řadu mediátorů nebo mediačních organizací. Podle tohoto zdroje to tedy vypadá, že mediace i v civilní sféře v České republice už vlastně funguje.

Pravda však je, že teprve 21. září 2011 prošel poslaneckou sněmovnou v 1. čtení vládní návrh zákona o mediaci.¹ Tímto předpisem má být implementována směrnice EU o mediaci v občanskoprávní sféře.² Mediace prováděná dle tohoto zákona a za podmínek v něm uvedených má řadu specifických vlastností. V první řadě jde o mediaci prováděnou pouze zapsanými mediátory, kteří musí splnit zákonná kritéria. V druhé řadě jde o právně upravený proces, zaručující účastníkům předvídatelná pravidla (v neposlední řadě naprostou důvěrnost a neutralitu osoby mediátora). V neposlední řadě je mediace dle zákona propojena s občanským soudním řádem, který bude dávat soudci možnost nasměrovat sporné strany k mediaci a dokonce mediační řízení bude mít vliv na běh lhůt k uplatnění práv (promlčení, prekluze).³

Mediace, stejně jako další formy alternativního řešení sporů získaly podporu v aktivitě České advokátní komory, která získala grant EU pro projekt „Evropské zkušenosti v mediaci a jejich implementace do českého právního prostředí“ (zkráceně: mediace pro advokáty). Důležitou úlohu hraje zahraniční partner, kterým je Bruselská advokátní komora. Bulletin advokacie již o tomto projektu vícekrát zveřejnil informace i články, zmíním alespoň velmi ilustrativní článek o prvním běhu téhož kurzu z pera JUDr. Daniely Kovářové v BA č. 7-8/2011, str. 103.

V rámci projektu Česká advokátní komora umožnila několika desítkám advokátů hlubší náhled do mediačního soudku v rámci zhruba dvou týdenního kurzu. Vědomosti a dovednosti, které účastníci mohli čerpat, jsou jako dobré víno: kurz vedou lektori, kteří se mediací zabývají na vysoké úrovni již

po řadu let a své know-how budovali v složitých sporech včetně mezinárodních. Tým lektorů je tvořen belgickým advokátem, partnerem známé bruselské advokátní kanceláře, vedoucím sekce ADR Patrickem Van Leynseelem. Další lektorkou je Dana Potočková, která kromě mnoha dalších svých aktivit mediaci praktikuje i přednáší i na předních amerických univerzitách. Oba lektori disponují bohatou studnicí vlastních zkušeností z mediací. Právním pohledem na věc provázela účastníky Martina Doležalová, advokátka, zastupující vedoucí odboru mezinárodních vztahů ČAK.

Sama patřím do té skupiny lidí, která sféru mediace sleduje už delší dobu. Dohoda jako méně destruktivní forma řešení se ve sporech mých klientů kupodivu objevuje dost často. Dokonce i tehdy, když k soudu přicházím s klientem agresivně naladěným, který se chce soudit do posledního haléře, někde v průběhu se zpravidla dohoda nesměle dostane do popředí zájmu a své místo na slunci si často prosadí. Na rozdíl od řešení dosaženého autoritativním rozhodnutím soudu či rozhodce se pro ni účastníci rozhodli v podstatě sami a zpravidla k ní proto mají lepší vztah: je to jejich dítě, které vlastními, těžce poskytnutými ústupky přivedli na tento svět. Žádná ze stran není zcela prohrávající a zcela vítězná, nikdo z vyjednávajících partnerů nemusí ztratit tvář a dokonce není vyloučeno, že spolu strany za rok či dva opět udělají skvělý obchod. Není divu, že k takové formě řešení může zaujmout pozitivní vztah i advokát (zapomene-li ovšem na to, že namísto odměny za vyjednávání o dohodě mohl získat vyšší palmáře za dlouholetý spor).

Byla jsem účastna druhého běhu kurzu Mediace pro advokáty spolu s dalšími cca 25 kolegy z pražských i regionálních, malých i velkých advokátních kanceláří. Nadšení lektorů i účastníků nasměrovalo všechny k opravdu aktivní účasti s plným nasazením. Kurz totiž nezahrnoval jen přednášky a diskusi o teorii mediace, ale hlavně praktické mediační tréninky. V sálech, předsálích i chodbách paláce Dunaj probíhala vícestranná jednání, v nichž se v rolích stran, mediátorů i pozorovatelů střídali nadšení advokáti. Někteří z nás, disponující hereckým či vyjednávacím talentem, dokázali vytvořit situace, které ostatním účastníkům tréninku daly hodně zabrat. Všichni lektori se do kurzu vložili na sto procent, stejně jako účastníci. Nelze pominout nikoho, nicméně jméno „paní Hujerové“ jako účastnice občanskoprávního sporu jistě nikdo z nás nezapomene. Některé strany mediace byly tvrdé jako křemen, jiné natolik podřidivé, že mediátorovi kroužily hlavou otázky o tom, jak eticky naložit s jednostranně výhodnou dohodou. Naši obvyklou formou komunikace s klientem je hlas poradní: mediátor však hlavně naslouchá. Změnit roli a zažité návyky není nijak jednoduché, o to cennější jsou získané zkušenosti. Lektori naše úsilí pečlivě sledovali a dávali nám zpětnou vazbu, vždy s konkrétním dokreslením z vlastní praxe.

1 Sněmovní stisk 426, vládní návrh zákona o mediaci – EU.

2 32008L0052, Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/52/ES ze dne 21. května 2008, o některých aspektech mediace v občanských a obchodních věcech.

3 Návrh zákona na www.psp.cz.

V říjnu 2011 první běh účastníků již složil závěrečné zkoušky. Naše druhá skupina zatím studuje, trénuje a ke zkouškám se chystá v listopadu 2011. Efektivní řešení sporů dohodou je dovednost, kterou můžeme trénovat v každodenním životě, v rodině, v běžném vyjednávání, které pro nás, advokáty, není ničím výjimečným. Doufejme, že zákon o mediaci co nejdříve úspěšně projde sněmovním projednáním a vstoupí v účinnost. Pak nám totiž již nic nebrání obrátit se na mediátory v případě, který se pro tuto cestu bude hodit. Naši klienti možná zatím nevědí, že se nemusí spokojit s projednáním sporů soudně či v rozhodčím řízení. Mnohdy jsme svědkem rozčarování klientů nad průběhem, délkou a omezeními takového sporného řízení. Mnohdy tušíme, že k dohodě by mohlo dojít, ale na-

ši klienti zcela pochopitelně nepřistoupí k otevřenému jednání, když nemají zaručenu ochranu před jeho zneužitím. Nová, zákonem upravená forma mediace, která jim nabízí možnost dosáhnout uspokojivého výsledku a současně jim celý proces ponechává ve vlastních rukou za efektivní asistence mediátora, dle zákonných pravidel chránících strany mediace, je proto opravdu dobrou lodí v moři řešení konfliktů.

✿ JUDr. PAVLA PLAŠILOVÁ, advokátka v Brně, účastnice II. běhu kurzu „Evropské zkušenosti v mediaci a jejich implementace do českého právního prostředí“, probíhajícího v období září – listopad 2011.

Setkání s novináři na téma bezplatné právní pomoci

BEZPLATNÁ PRÁVNÍ POMOC PRO POTŘEBNÉ A ÚSKALÍ NAVRHOVANÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY BYLY TĚMATEM DALŠÍHO SETKÁNÍ PRÁVNICKÉ VEŘEJNOSTI S NOVINÁŘI NA PŮDĚ ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY, KTERÉ SE KONALO DNE 17. ŘÍJNA 2011 V RÁMCI CYKLU „DISKUTUJTE S TĚMI, KTEŘÍ ZÁKONY SKUTEČNĚ APLIKUJÍ“.

Debaty, kterou již tradičně moderoval předseda výboru pro vnější vztahy ČAK JUDr. Václav Vlk, se zúčastnil místopředseda představenstva ČAK a člen Legislativní rady vlády ČR JUDr. Aleš Pejchal, zmocněnkyně vlády ČR pro lidská práva Mgr. Monika Šimůnková a soudkyně Obvodního soudu pro Prahu 1 JUDr. PhDr. Alena Novotná, Ph.D.

Jak uvedl doktor Pejchal, Legislativní rada vlády letos v září ve vzácně jednomyslné shodě vrátila zpět ministerstvu spravedlnosti věcný záměr zákona o právní pomoci, podle něhož měli potřebným poskytovat bezplatně právní pomoc prostřednictvím neziskových organizací i „obyčejní právníci“ – neadvokáti či studenti právnických fakult. Za zcela nepřijatelný atak na nezávislost poskytovatele právní pomoci doktor Pejchal označil záměr, podle něhož by ministerstvo spravedlnosti vedlo seznam poskytovatelů bezplatné právní pomoci a zároveň by rozhodovalo o tom, koho na tento seznam zapíše a koho nikoliv.

Přítomní odborníci se s poukazem na Listinu základních práv a svobod i mezinárodní závazky České republiky shodli na tom, že je třeba zaručit všem občanům přístup k právní pomoci, poskytovanou ovšem vysoce kvalifikovaným, pojištěným, na státu nezávislým právníkem, vázaným mlčenlivostí, a že za právní pomoc, poskytovanou nemajetným klientům, by měl platit stát.

U řečnického pultíku stojí moderátor semináře JUDr. Václav Vlk; jeho debatu s místopředsedou představenstva ČAK JUDr. Alešem Pejchalem sledují zmocněnkyně vlády pro lidská práva Mgr. Monika Šimůnková, a soudkyně JUDr. PhDr. Alena Novotná, Ph.D. (zcela vpravo).

Rakouskou praxí byl inspirován návrh doktora Vlka, aby stát peníze za právní pomoc nemajetným poukazoval advokátní komoře, která by je ukládala na zvláštním důchodovém účtu pro všechny advokáty.

Doktorka Novotná poukázala na své zkušenosti se zneužíváním práva na právní pomoc, kdy zejména odvolací soudy přiřknou žadateli právo na bezplatné ustanovení advokáta soudem, i když je jeho žaloba zjevně nedůvodná.

Ústředním bodem diskuse bylo, zda z právní pomoci potřebným je opravdu třeba striktně vyloučit neziskové organizace či nikoliv. Pro jejich další působení v této oblasti se vyslovily, s poukazem na své osobní pozitivní zkušenosti, jak vládní zmocněnkyně Mgr. Šimůnková, zakladatelka Linky právní pomoci Nadace Naše dítě, tak doktorka Novotná, bývalá dlouholetá advokátka spolupracující i s nevládními organizacemi. S oběma oponentkami se ale nakonec shodly v tom, že právní pomoc zprostředkovanou těmito neziskovými organizacemi by měli poskytovat, snad s výjimkou základních, vyloženě „osvětových“ informací, pouze advokáti.

✿ PhDr. IVANA CIHLÁŘOVÁ
✿ Foto BLAŽENA KUTHANOVÁ

Justiční akademie ČR vás srdečně zve na mezinárodní konferenci, která se uskuteční v Brně dne 9. prosince 2011, na téma:

Odovědnost státu za legislativní újmu

Konference je věnována dvěma mimořádně významným otázkám z oblasti práva odpovědnosti státu za škodu. První z nich je velmi složitá problematika odpovědnosti za škodu způsobenou legislativní činností státu. Druhá problematika se týká odpovědnosti členského státu EU za újmu vzniklou nesprávnou implementací evropského práva.

Úvodní slovo: **JUDr. Iva Brožová**, předsedkyně Nejvyššího soudu
JUDr. Pavel Rychetský, předseda Ústavního soudu

Moderace: **Mgr. Jan Petrov, LL.M.**, ředitel Justiční akademie

LEKTOŘI:

- **prof. Dr. Helmut Koziol**, emeritní profesor Vídeňské univerzity, generální ředitel Evropského centra pro delikttní a pojistné právo (European Centre of Tort and Insurance Law – ECTIL), člen Evropské skupiny pro delikttní právo (European Group on Tort Law)
- **prof. Dr. Ulrich Magnus**, profesor Právnické fakulty Univerzity v Hamburku, člen představenstva Evropského centra pro delikttní a pojistné právo, člen Evropské skupiny pro delikttní právo
- **prof. Dr. Ernst Karner**, profesor katedry občanského práva Vídeňské univerzity, zástupce ředitele Centra pro evropské delikttní právo Rakouské akademie věd (Institute for European Tort Law – ETL)
- **prof. Dr. Pavel Holländer, DrSc.**, místopředseda Ústavního soudu
- **prof. Dr. Luboš Tichý, CSc.**, vedoucí Centra právní komparatistiky Právnické fakulty Karlovy univerzity v Praze
- **JUDr. Petr Vojtek**, soudce Nejvyššího soudu

Konference se uskuteční v **prostorách Kanceláře veřejného ochránce práv, Údolní 39, Brno**, v čase od 9.30 – 18.00 hodin. Simultánní tlumočení.

Veškeré informace o konferenci včetně programu a přihlašování lze získat na webových stránkách Justiční akademie www.jacz.cz v sekci „Aktuality“, či u Mgr. Lenky Popovičové, e-mail: lpopovicova@akademie.justice.cz, tel. 737 244 317.

Golfový turnaj české advokacie

Již po čtrnácté se sjeli advokátky a advokáti z celé České republiky na další z ročníků „Golfového turnaje české advokacie“. Tentokrát hráči okusili složitost jamek **Golfového resortu Konopiště** a jeho hřiště D'Este, kde se turnaj v pátek **23. září 2011** odehrával.

Letošní ročník konající se pod záštitou České advokátní komory, advokátní kanceláře Allen & Overy a ePrava, se mohl pochlubit velmi vysokým počtem hráčů – turnaje se zúčastnilo 72 golfistů.

Výsledky se vyhlášovaly v kategorii HCP 0-27 a HCP 27,1-54, jak v mužské, tak v ženské kategorii. V kategoriích „nearest to pin“ a „longest drive“ kralovaly ženy. V kategorii „nearest to pin“ zvítězila **Jitka Tutterová** a v kategorii „longest drive“ zvítězila **Katie Schoultz**.

Nejlepším hráčem v kategorii HCP 0-27 se stal **David Pavel**, hned za ním se umístil **Martin Pokorný** a třetí místo si vybojoval **Ondřej Vodák**. Z prvního místa v ženské kategorii HCP 0-27 se radovala **Monika Křobová**, druhé místo si odnesla **Monika Jirásková** a jako třetí se umístila **Lucie Vožehová**. Nejlepšího brutto výsledku, a sice vynikajících 74 ran, dosáhl **Martin Pokorný**, a stal se tak prvním držitelem putovního poháru předsedy České advokátní komory.

V mužské kategorii HCP 27,1-54 se na prvním místě umístil **Luděk Vrána**. Druhé místo obsadil **Petr Šlauf** a na třetím místě se umístil **Martin Švorčík**. Mezi ženami si trofej za první místo v kategorii HCP 27,1-54 odnesla **Petra Hašová**, druhé místo obsadila **Markéta Schönbornová** a na třetím místě skončila **Božena Boubínová**.

Všem zúčastněným pořadatelé děkují za účast a těší se na 15. ročník.

✿ BARBORA ČULÍKOVÁ

Pozvánka na XVI. turnaj ve squashu a X. turnaj v bowlingu

Vážené kolegyně a vážení kolegové,

opět po roce si vás dovoluujeme pozvat na již XVI. turnaj advokátů a advokátních koncipientů ve squashu a X. turnaj v bowlingu.

V loňském roce ve squashu v kategorii advokátů zvítězil Mgr. Michal Hanzlík a v kategorii advokátek se na prvním místě umístila JUDr. Soňa Petříková. Turnaj v bowlingu vyhrál JUDr. Ivo Drážný a v ženách byla první JUDr. Katarína Kudelová.

XVI. turnaj ve squashu se uskuteční v sobotu 3. 12. 2011 v areálu SQUASHCENTRA Strahov, společnosti ESQUO s. r. o., Vaníčková 2b, Praha 6 - Strahov.

Prezence účastníků turnaje bude probíhat od 9.30 hodin. Vlastní turnaj bude zahájen v 10.00 hodin po rozlosování a úhradě účastnického poplatku ve výši 650 Kč za hráče turnaje. Účastnický poplatek zahrnuje pronájem kurtů, cenu vítězům a celodenní pitný režim v průběhu turnaje. Výsledky squashového turnaje budou vyhlášeny ihned po jeho skončení.

X. turnaj v bowlingu se uskuteční týž den 3. 12. 2011 od 16.00 hod. do 18.00 hod. v bowlingovém sportovním klubu RADAVA SC na adrese Milady Horákové 37, Praha 7 (u Strossmayerova náměstí). Účastnický poplatek na turnaj v bowlingu je ve výši 350 Kč za jednu osobu. Výsledky turnaje v bowlingu budou vyhlášeny po jeho skončení.

S ohledem na konání XI. reprezentačního plesu Městského soudu v Praze budou celkové výsledky vyhlášeny v 18.30 hodin. Vítězové jednotlivých kategorií obdrží jako cenu vstupenky na tento ples.

Závazné přihlášky do obou turnajů zasílejte, prosím, s uvedením jména, roku narození a sídla vaší AK či zaměstnavatele nejpozději do středy 30. 11. 2011 buď na adresu AK JUDr. Petra Meduny – meduna@akmeduna.cz, nebo adresu JUDr. Marka Bánského – marek.bansky@akbansky.cz.

Za organizační výbor se na vás těší

JUDr. Petr Meduna & JUDr. Marek Bánský
viceprezident viceprezident

Pozvánka na Krakonošův pohár 2012

Milí přátelé známé bílé stopy,
přijměte jako každoročně pozvání ke sportovní a společenské kratochvíli na běžkách.

Závod KRAKONOŠŮV POHÁR 2012 se koná v sobotu 28. ledna 2012 ve Špindlerově Mlýně od 11.00 hodin.

Prezence závodníků na 8 km dlouhou trasu stopy BUĎ FIT (poblíž restaurace Myslivna) započne o 20 minut dříve, tj. od 10.40 hodin.

Vyhlášení výsledků bude tradičně po závodě v oblíbené a nedaleké restauraci Myslivna.

Pozvánku naleznete také na: <http://www.action-m.com/krakonosuvpohar/>
Chcete-li přijet, přihlaste se on-line na http://www.action-m.com/krakonosuvpohar/prihlaska_online_2012.html
nejpozději do 17. ledna 2012 a uhrad'te startovné 200 Kč/osobu na účet 221442101/0100 Mileny Zeithamlové u Komerční banky Praha 10, s použitím variabilního symbolu „2801“.

Ubytování nabízí na páteční a sobotní noc 27. a 28. ledna 2012 Vojenská zotavovna Bedřichov,
<http://www.volareza.cz/www/index.php?z=1> s rezervací do 13. prosince 2011.

Nezapomeňte, prosím, informovat a pozvat i kolegy.
Za organizátory se na vás těší

Milena Zeithamlová mobil 602 324951
Agentura Action M tel. 267 312 333-4
Vršovická 68 fax 267 310 503
101 00 Praha 10 www.action-m.com

Profesor Miroslav Zedníček – katolický kněz, univerzitní profesor a advokát osmdesátiletý

Dne 4. 11. 2011 se dožil věku osmdesáti let emeritní profesor Univerzity Karlovy v Praze v oboru kanonického práva a forenzního lékařství, **prof. JUDr. Miroslav Zedníček, D.D.** (divinity doctor). Narodil se v obci Ruda u Velkého Meziříčí v zemědělské rodině, po středoškolských studiích na Prvním reálném gymnáziu v Brně, která ukončil maturitou v roce 1950, jubilant započal svá studia na Římskokatolické bohoslovecké fakultě v Praze, kde studoval filozofii, teologii a kanonické právo. V roce 1954 byl vysvěcen na katolického kněze pomocným biskupem pražským Antonínem Eltschnerem, a to již v Litoměřicích, kam byla bohoslovecká fakulta z Prahy nedobrovolně přemístěna a byla již mimo svazek Univerzity Karlovy.

Po vysvěcení na kněze působil jako kooperátor v Moravských Budějovicích a v Telči, v roce 1961 nastoupil do Litoměřic na Cyrilometodějskou bohosloveckou fakultu v Praze se sídlem v Litoměřicích jako asistent, později odborný asistent. Zakrátko na to pak byl ustanoven nehonoraným vypomáhajícím knězem (kodex kanonického práva toto označení nezná) ve farnosti Liběšice, okres a diecéze Litoměřice, kde působí dodnes.

V roce 1965 kvůli práci s akademickou mládeží obdržel výpověď z pracovního poměru na fakultě, a to na základě rozhodnutí Ministerstva kultury ČSSR. Za zmínku stojí, že u Okresního soudu v Litoměřicích jubilant podal žalobu na neplatnost výpovědního důvodu, nalézací soud žalobě nevyhověl, avšak v důsledku jeho odvolání Krajský soud v Ústí nad Labem rozsudek nalézacího soudu změnil a žalobě vyhověl. Protože ale vedení fakulty obdrželo zákaz znovu ho zaměstnávat, byl po dobu dvou a čtvrt roku nezaměstnaný. Po novém opravném prostředku potvrdil později Nejvyšší soud ČSSR v Praze rozsudek soudu prvního stupně.

To se však již rýsovala doba politického tání v roce 1968. Právní důvod odvolání z funkce na fakultě byl v rehabilitačním řízení prof. Kalenskou a prof. Císařovou prohlášen za protiprávní a jubilant se na doporučení tehdejšího diecézního biskupa v Litoměřicích a pozdějšího kardinála Štěpána Trochty přihlásil ke studiu na Právnické fakultě Univerzity Karlovy. Od 1. 4. 1969 pak opětovně pokračoval v pedagogické činnosti na bohoslovecké fakultě. Studia na právnické fakultě úspěšně dokončil diplomovou prací v oboru práva trestního. Následně pak jako vysokoškolský pedagog sepsal skripta z kanonického práva a obecné teorie práva, ze kterých čerpalo několik generací studentů bohosloví.

Jubilant je autorem mnoha samostatných děl, odborných článků z oblasti kanonického práva, forenzního lékařství a hlubinné psychologie. V roce 1980 mu byl po habilitaci

z forenzního lékařství a kanonického práva udělen titul docenta kanonického práva na bohoslovecké fakultě. Po publikaci nového Kodexu kanonického obdržel profesor Zedníček od Apoštolské stolice nutné speciální povolení pro překlad tohoto kodexu, který vyšel roku 1993 a jeho opravená verze se nachází v Systému ASPI.

Po změně politických poměrů v roce 1989 byl jmenován k 1. 1. 1990 řádným profesorem kanonického práva a forenzního lékařství, vedoucím katedry historicko-právní na Cyrilometodějské bohoslovecké fakultě, respektive již na Katolické teologické fakultě Univerzity Karlovy v Praze, když se fakulta stala opětovně součástí Univerzity Karlovy v Praze. Nově zavedl na fakultě obecnou teorii práva s využitím v kanonickém právu a přednášky z forenzního lékařství. Návrh Akademického fóra na funkci děkana fakulty odmítl.

S ohledem na to, že kanonické právo se stalo součástí českého právního řádu a jubilant byl profesorem v oblasti platného práva, splňoval podmínky podle tehdy platného zákona o advokacii, byl tedy zapsán do seznamu advokátů ČAK a je veden pod ev. č. 04192.

Od roku 1963 poskytoval bezplatné právní služby hlavně v oblasti práva pracovního a sociálního, což se děje do současné doby. Z hlediska právní praxe jubilant působí a zastupuje velmi často také u církevních soudů 1. a 2. stupně ve statusových a trestních věcech. Věnuje se v současné době i forenznímu lékařství a hlubinné psychologii, potřebným překládá z několika světových jazyků a jeho životním heslem je motto „Každý člověk, i nemajetný, má právo na spravedlnost“, což je právě v současné době velmi aktuální téma. Jubilanta nelze hodnotit jinak, než tak, že důsledně naplňuje ideály a myšlenky patrona advokátů, sv. Yva. Ve svých podáních u svého jména jako jediný český a dokonce i evropský advokát uvádí, že je advokátem „obojí justice.“ A dále je třeba připomenout, že stále vypomáhá v duchovní správě římskokatolické církve ve farnosti Liběšice. Dle dostupných informací není v Evropě jiné osoby, která by v sobě spojovala kněze a advokáta.

Do další let nelze jubilantovi popřát víc než hodně pracovních úspěchů a hojnost citu pro pravdu a spravedlnost.

JUDr. Petr Poledník, místopředseda ČAK a advokát v Brně

Životní jubileum JUDr. Václava Krále

V nedávné době mi maminka udělila praktickou radu do života. Pokud prý překonám nebezpečné období okolo šedesátého roku věku, mám velkou šanci být dlouho živ. Tatínek k tomu dodal oblíbenou sentenci, že při otázce na věk se chová jako Sparťan u Thermopyl, tedy počítáním se nezdržuje.

JUDr. Václav Král, jemuž jsem měl tu čest na stránkách Bulletinu advokacie gratulovat ke kulatým narozeninám před pěti lety, je praktickou ukázkou toho, jak jsou myšlenky mých rodičů moudré i pravdivé.

„Děkuji Tobě a Tvé paní za přání k mému svátku. Před několika dny jsem se vrátil z cesty z USA, kde jsem byl také na pozvání Tobě známé John Marshall Law School, slavili výročí stoletého spojení s českými právníky. ...Cestu jsem zakončil v jižním Texasu v městě San Antonio, což je kupodivu sedmé největší město v USA a i trochu historické kvůli památníku bitvy u Los Alamos,“ napsal nám jubilant v dopise ze 13. října 2011.

Za uplynulých pět let se Vašek Král nikterak nezměnil. Optimista a také advokát, cestovatel, tlumočník, spisovatel. Zdáni, že čas se zastavil, tak narušil jen údaj o vydání jeho další knihy z r. 2010 *Ze života advokáta*.

Václave, potěšil jsi nás, z citovaného textu je zřejmé, že sbíráš materiál na další knižní pokračování Tvých vzpomínek.

Přeji Ti i za Tvé přátele a českou advokacii hodně zdraví, štěstí, pohody a vitality do dalších let.

JUDr. PhDr. Stanislav Balík

P. S. S upřímným blahopřáním k neuvěřitelným pětadesátým narozeninám se připojuje i redakce Bulletinu advokacie.

inzerce

bpv | BRAUN PARTNERS

bpv BRAUN PARTNERS je jednou z vedoucích advokátních kanceláří s dlouholetými zkušenostmi z mezinárodního prostředí, která se specializuje zejména na transakce v rámci korporátního práva a práva nemovitostí, restrukturalizace, energetické právo, soutěžní právo i daňové poradenství. V našem týmu působí vedle českých advokátů také advokáti a právníci s kvalifikací z Německa, Slovenska a Velké Británie. K našim klientům patří přední mezinárodní společnosti působící v klíčových ekonomických odvětvích.

Jsme členem bpv LEGAL, aliance advokátních kanceláří s pobočkami v Bratislavě, Bruselu, Budapešti, Bukurešti, Praze a Vídni, nabízející svým klientům i spolupracovníkům širší spektrum služeb a další mezinárodní perspektivy.

Pro posílení našeho pražského týmu hledáme:

ADVOKÁTNÍ KONCIPIENTKY/KONCIPIENTY

Nabízíme:

- zajímavou práci s mezinárodní klientelou
- podporu v dalším vzdělávání a profesním růstu
- příjemné prostředí v historickém centru Prahy
- mezinárodní tým a zkušenosti
- velmi dobré finanční ohodnocení

Požadujeme:

- výbornou znalost německého jazyka (souběžná znalost anglického jazyka výhodou)
- vysokou úroveň odborných znalostí a orientaci v ekonomických souvislostech
- schopnost samostatné práce a ochotu cestovat
- vysoké pracovní nasazení a smysl pro týmovou práci

Pokud se chcete stát součástí týmu bpv Braun Partners, zašlete svůj strukturovaný životopis v českém a německém jazyce e-mailem k rukám Valérie Novotné valerie.novotna@bpv-bp.com

bpv Braun Partners s.r.o.
Palác Myslbek, Ovocný trh 8, CZ-110 00 Praha 1
www.bpv-bp.com

bpv | LEGAL
Bratislava - Brussels - Bucharest - Budapest - Prague - Vienna
www.bpvlegal.com

Porůznu o riziku a péči řádného hospodáře

Takzvaná teorie chaosu tvrdí, že jistá míra nepořádku je prospěšná, neboť dovoluje těžit z náhod a favorizuje flexibilitu. Takový poznatek by občas obohatil obhajobu ohledně obžalovaného, který rozhodoval o riziku a nebyl právě „papírově pořádný“. Advokát může argumentovat tím, že jeho klient si vlastně počínal racionálně a v duchu vědeckých zjištění.

+

Ještě jedna myšlenka ve prospěch toho, komu je vytýkán nedostatek péče řádného hospodáře: *Když procházíte životem a promýšlíte sebemenší následek všeho, co hodláte udělat, stane se z vás paranoik a nakonec radši nebudete dělat nic. To bychom mohli rovnou žít všichni zalezlí pod postelí.* (Dle: Kate Longová, *Příručka špatné matky*. Přeložila Dana Vlčková, 3. vyd. Praha: Argo, 2007, s. 69).

+

Rada pro ty, kdo v klidu pracovní dodatečně posuzují rizikové hospodářské rozhodnutí, které nepřineslo předpokládaný výsledek: *Nebuďte tak zvanými retrospektivními proroky a nechtějte napodobit fotbalového fanouška u televize. Takový teoretický sportovec se dovede náramně vypořádat s každou konkrétní kličkou, kterou na jeho mužstvo nastražili protihráči. Jemu se pak někdy podobá hypotetický hrdina hospodářských soubojů, jakého si představuje senát v soudní síni.*

+

Při myšlence na aktuální hospodářské problémy jsem si vybavil dávnější událost – takzvanou hostinu „ducha a těla“, jak na Masarykově univerzitě říkali udílení ceny Karla Engliše. Tenkrát, před nějakými patnácti roky, byl jejím laureátem Jakob A. Frenkel, vysokoškolský profesor, mezinárodně uznávaný vědec a od roku 1991 také guvernér Národní banky Izraele. Z jeho tehdejších myšlenek jsem si zaznamenal i tu následující: *V současném hospodářském světě již velké ryby nepožirají ty malé; to jen ryby mrštnější, pohyblivější vítězí nad těmi nemotorně lenivými.* Obávám se, že dnes množství menších ryb (daňových poplatníků) živí velké ryby i žraloky z finančního světa. Ti pak kalkulují, že jsou příliš velcí, než aby mohli padnout. Možná racionálně přijímají i chybná rozhodnutí (jsou vlastně chybná?) u vědomí, že jejich špatné důsledky budou sanovány koneckonců na úkor těch zodpovědnějších a zdánlivě prozíravých. (Mimochodem: Existuje takový druh obezřetnosti, který bývá označován za *prozíravost* a může se snadno změnit ve svůj protiklad. Ve zdůrazněném slově také snadno zaměníme písmenko „z“ za jinou sykavku a získáme význam záporný.)

+

A ještě jedna z Frenkelových sentencí: *V Izraeli za dob pádivé inflace koloval anekdotický návod, jak volit dopravní pro-*

středek, jestliže vybíráme mezi taxíkem a trolejbusem. Cestující prý měli brát v úvahu, že v trolejbusu se platí na počátku jízdy, kdežto v taxíku až na jejím konci. Věřme, že nebudeme za čas nuceni k takto vyhoceným volbám, při nichž obvyklá rozhodovací pravidla jsou spíš pro legraci.

+

Dobrá metafora (podobenství) je vůbec ve společenských vědách tím, čím je pokus ve vědách přírodních. I vzkázal bych všem, kdo v neúměrně zadlužených státech rozhodují, nebo se proti vládním rozhodnutím bouří, že staré anglické přísloví praví: *Nelze koláč sníst a zároveň ho mít.*

+

Říká se, že loterie jsou zvlášť praktickým druhem daně, neboť těží z jistého druhu závislosti a platí ji pouze dobrovolníci. Občas se zdá, že i jiné druhy daní platí větším dílem jenom dobrovolníci. *Že by se i u nich jednalo o zvláštní druh závislosti?*

+

Bývalý francouzský politik Chirac o komsi prohlásil: *„Propásl příležitost mlčet.“* Využít možnost mlčet je často nejspolehlivějším způsobem, jak (ne)vysvětlit minulé chování a jeho záporné důsledky.

+

Péči řádného hospodáře lze demonstrovat tím, že rozhodnutí konzultujeme s experty. V dnešní době jsou bohužel za experty považováni zejména ti, kdo často vystupují v televizi a zaujímají tam stanoviska k hodně širokému spektru otázek. Právně nepochybnou pravdou se někdy stává pouhá domněnka, pokud je opatřena znaleckým razítkem.

+

Operním hvězdám se radí, aby svá jevištní vystoupení připravovali na 120 %, neboť deset procent jim sebere náhoda a dalších deset procent tréma. Cośi podobného bych doporučil těm, kdo rozhodují v hospodářských věcech. Jen trému bych nahradil přílišným sebevědomím a možným náhodám bych přiznal větší číselnou hodnotu. V hospodářském rozhodování musíme totiž alespoň v obecné podobě předvídat, že nastanou věci nepředvídatelné.

+

Potíž s péčí řádného hospodáře spočívá i v tom, že podobnou starost lze uskutečňovat počestně, leč nešikovně. Takové počínání připomíná pána, který rozbil křehkou sošku, když ji chtěl zbavit prachu.

✿ prof. PETR HAJN

Kresba pro Bulletin advokacie LUBOMÍR LICHÝ

KDYŽ MŮŽOU MÍT GENERÁLOVÉ NA OBRANĚ VYŠÍVANÉ
SLIPY....

Víte, že ...

- mezi španělské advokáty, kteří se v 19. století věnovali politice, se zařadil i Estanislao Figueras y Moragas? Moragas (1819-1882) patřil k republikánům. V r. 1866 tak byl tento opakovaně volený poslanec kortesů a ústavodárného shromáždění dokonce vyšetřován pro podezření z organizování spiknutí směřujícímu proti Isabele II. Po svržení královny se stal ministrem, po pádu Amadea I. pak krátce ministerským předsedou. V r. 1874 po obnovení monarchie se oficiálně stáhl z politiky, v závěrečné etapě života se ještě více méně neúspěšně pokusil o založení federalistické strany.

- dne 5. října 2011 oslavila třicáté výročí svého trvání „Praha bez právníků“? Historie tohoto tradičního setkávání právníků sahá do r. 1981, kdy se v restauraci Na plovárně v Hlásné Třebáni sešli tehdejší právníci OPBH v Praze 1, dnes vesměs pražští advokáti, včetně onehdy vedoucího právního útvaru Miroslava Míky, aby se dohodli na vzniku neformálního právníckého sdružení. V následujících letech se okruh účastníků rozšiřoval o pozvané advokáty, soudce a další podnikové právníky. Název „Praha bez právníků“, vzniklý v normalizačních dobách, dával najevo, že pozváni jsou pouze ti, kteří mají – pokud jde o jejich etické a do r. 1989 i o politické přístupy – z pohledu stávajících účastníků čistý štít, a te-

dy, nadneseně řečeno, v době konání akce nezůstane v Praze jediný slušný právník. Letošní setkání, které do místa jejího vzniku jako obvykle svolal pražský advokát, jeden ze zakladatelů Prahy bez právníků a hlavní strážce její tradice Jaroslav Procházka, se těšilo hojně účasti přítomných. Kromě dalších spoluzakladatelů Lubomíra Vřfátka a Jana Synka na ně zavítali i místopředseda ČAK Petr Poledník, tajemník ČAK Ladislav Krym, člen představenstva ČAK David Uhlíř, autor této noticky a přibližně padesátka účastníků, kteří kromě vzpomínkové části věnovali v debatách pozornost i dalším osudům právníckých profesí.

- autorem textu Dekretu kutnohorského byl advokát? Historická literatura pokládá za jednoho z hlavních autorů či dokonce jeho výlučného tvůrce pozdějšího Husova obhájce Jana z Jesenice. Ten již v r. 1397 získal na Karlově univerzitě titul bakaláře svobodných umění, v r. 1407 titul bakaláře práv a o rok později mistra svobodných umění. Jan z Jesenice, který sám pocházel z chudších poměrů, znal dobře poměry na univerzitě, a formulování změny poměru hlasů pro rozhodování ve prospěch českého národa vycházelo nepochybně i z jeho od počátku husitské názorové orientace.

✿ JUDr. PhDr. STANISLAV BALÍK

Leitartikel

František Smejkal: **Fokussiert auf Rechtsanwaltsprüfung** 3

Aktuelles

Informationen über Pflichtzahlungen der Rechtsanwälte für das Jahr 2012 4
 Datenboxen für Rechtsanwälte – wie macht man das 8
 Schweigepflicht des Rechtsanwalts versus Anzeigepflicht – Bericht aus einer Fachdiskussion der Tschechischen
 Rechtsanwaltskammer und WJA Ivana Cihlářová 12
 Informationen über den Galaabend des Juristen des Jahres 2011 14

Aus Rechtstheorie und Praxis

Artikel

Zusammenfassung 18
 Über die strafrechtliche Verantwortlichkeit der juristischen Personen Pavel Šámal 19
 Einige Bemerkungen zum Entwurf des Zivilgesetzbuches Jiří Vlastník 30
 Verantwortung der Manager für eine verspätete Einreichung des Insolvenzantrags nach dem 1. Januar 2012 Michal Žižlavský 36
 Was Neues bringt die Gesetzesnovelle über Eintragungen der Eigentums- und sonstigen Rechte zu Liegenschaften Daniela Šustrová 40
 Einige Bemerkungen zur Änderung in den Subjekten eines Vorvertrags Miroslav Dubran 42

Aus der Judikatur

Ein unangemessen niedriger Preis 44
 Übergang der Mitgliedschaft in der Bauwohnungsgenossenschaft und der Miete einer Genossenschaftswohnung,
 Übertragung des Eigentums einer Wohnung aus dem Eigentum der Wohnungsgenossenschaft, das Alleineigentum
 eines der Ehegatten 47
 Pflichtverteidiger – kostenlose Verteidigung 49
 Zustellungsweise an Rechtsanwälte 54
 Der Rahmen im Wechsel 56
 Mit einem Satz gesagt 58

Aus der Fachliteratur

Jiří Jelinek, Marta Uhlířová: **Der Verteidiger im Strafverfahren** (Josef Lžičar) 59
 Karel Klíma und Kollektiv: **Das europäische Recht** (Alexander J. Bělohávek) 60
 Alexander J. Bělohávek, Renáta Hótová: **Sachverständige im internationalen Milieu** (Květoslav Růžička) 61
 Marta Ehlová: **Die Rache eines Schandbuben** (Jiřina Tejkalová) 61
 Das Bulletin der slowakischen Rechtsanwaltschaft bringt 62

Aus der Rechtsanwaltschaft

Kolumne von Karel Čermák

Infame Belustigungen werden vom einfachen Volke unbändig begrüßt 64

Aus der tschechischen Rechtsanwaltschaft

Aus der Disziplinarpraxis Jan Syka 65
 Aus der Verhandlung des Vorstands der Tschechischen Rechtsanwaltskammer icha 66
 Der VI. Jahrgang des Fußballturniers um den Wanderpokal in Brezolupy Aloisie Jurkovičová 67

Aus Europa

Wie leben die Rechtsanwälte in Georgien Jana Wurstová 68

Informationen und Wissenswertes

Was Sie wissen sollten

Vorlesungen und Seminare für Rechtsanwälte und Anwärtler in Bildungs- und Schulungszentren der Tschechischen
 Rechtsanwaltskammer 70
 Einladung zum Seminar "Verfassungsbeschwerden und Regelung des Internetrechts
 in der Tschechischen Republik und Frankreich" 71
 Bemerkungen zum II. Kurs der Mediation für Rechtsanwälte Pavla Plašilová 72
 Treffen mit Journalisten mit dem Thema **Kostenlose Rechtshilfe** Ivana Cihlářová 73
 Einladung zur Konferenz „Die Verantwortung des Staates für einen legislativen 74
 Golfturnier der tschechischen Rechtsanwaltschaft Barbora Čulíková 74
 Schaden"Einladung zum XVI. Turnier im Squash und zum X. Turnier im Bowling 75
 Einladung zum Rübzahl-Pokal 2012 75

Aus der Juristengesellschaft

Professor Miroslav Zedníček – katholischer Priester, Universitätsprofessor und Rechtsanwalt – achtzig Jahre alt Petr Poledník 76
 Das Lebensjubiläum des JUDr. Václav Král Stanislav Balík 77

Zum Schluss

Hie und da über das Risiko und die Sorgfalt eines ordentlichen Wirtschafters Petr Hajn 78
 Die Zeichnung von Lubomír Lichý 79
 Wissen Sie, dass... Stanislav Balík 79

Inhaltsverzeichnis/Zusammenfassung 80

Summary 81
Table of Contents 82

Pavel Šámal: Über die strafrechtliche Verantwortlichkeit der juristischen Personen

Der Beitrag beschäftigt sich mit der Genese des Gesetzentwurfs bzgl. der strafrechtlichen Verantwortlichkeit von juristischen Personen im Kontext der internationalen Abkommen, durch die die Tschechische Republik gebunden ist, und mit dem Vergleich der Rechtsregelungen insbesondere der Staaten des kontinentalen Europas in Bezug darauf, dass die strafrechtliche Verantwortlichkeit der juristischen Personen in angelsächsischen Staaten eine Tradition hat. Der Artikel behandelt die Philosophie der Rechtsregelung, die grundsätzlichen Begriffe des Gesetzentwurfs, die Abgrenzung der Verantwortlichkeit der juristischen Personen, den Umfang dieser Verantwortlichkeit, die Bedingungen der Entstehung der strafrechtlichen Verantwortlichkeit der juristischen Personen, die Rechtsnachfolge der verantwortlichen juristischen Person, eine mögliche Konkurrenz der strafrechtlichen Verantwortlichkeit der juristischen und physischen Personen usw.

Jiří Vlastník: Einige Bemerkungen zum Entwurf des Zivilgesetzbuches

Im gegenständlichen Artikel weist der Autor auf einige Aspekte des Entwurfes des neuen Zivilgesetzbuches hin, die er als problematisch betrachtet, und zwar handelt es sich sowohl um Profil-Aspekte (insbesondere die Umfänglichkeit des Entwurfs, die angewandte Terminologie, die theoretische Grundlage einiger Bestimmungen, Neigung zu naturrechtlichen Auffassung, Unzulänglichkeit des Gründeberichts, Einschränkung der Willensautonomie) als auch um (orientierungsmäßig) konkrete Entwurfsbestimmungen, die Veränderungen gegenüber der gültigen Rechtsregelung darstellen (z. B. das Institut der Verschollenheit, die Ehe-Regelung, unberechtigte Eintragungen in öffentliche Verzeichnisse, die Bestimmung von Grundstücksgrenzen laut ruhigem Besitz, die Regelung von Mietsverträgen usw.). Der Autor ist der Meinung, dass es, obwohl der Entwurf in richtige Richtung gehe und eine Reihe von Verbesserungen bringe, angebracht wäre, diesen an einigen Textstellen zu modifizieren und dessen Mängel und Quellen von eventuellem Unrecht zu beseitigen.

Michal Žižlavský: Die Verantwortung der Manager für eine verspätete Einreichung des Insolvenzantrages nach dem 1. Januar 2012

Am 1. Januar 2012 kommt es zu einer bedeutenden Änderung im Insolvenzrecht. Den Managern des Schuldners entsteht die Pflicht, einen Insolvenzantrag bei Überschuldung der Firma zu stellen. Früher hatten sie diese Pflicht nur im Fall einer Zahlungsunfähigkeit. Die Gläubiger sehen die Zahlungsunfähigkeit. Sie haben dieselbe Möglichkeit und somit auch die gleiche Verantwortung für die Lösung dieses Zustandes wie das Management der Firma des Schuldners. Sie sehen aber die Überschuldung nicht. Sie kennen nicht die gesamte Wirtschaftskondition der Firma des Schuldners. Deswegen verfolgt das Gesetz eine verspätete Einreichung des Insolvenzantrages im Falle einer Überschuldung mit einer harten persönlichen Verantwortung der Manager des Schuldners. Der Autor, Spezialist für das Insolvenzrecht, beschreibt, wann genau die Pflicht zur Insolvenzantragstellung entsteht, ferner wer diese hat und welche Verantwortung die Vorstandsmitglieder, Geschäftsführer, Finanzdirektoren und weitere Manager bei Nichterfüllung dieser Pflicht haben.

Daniela Šustrová: Was Neues bringt die Gesetzesnovelle über Eintragungen der Eigentums- und sonstigen Rechte zu Liegenschaften

Das Parlament der Tschechischen Republik verhandelte über die Novelle des Gesetzes Nr. 265/1992 Sb. über Eintragung der Eigentums- und sonstigen Rechte zu Liegenschaften, das eines der grundlegenden Rechtsvorschriften ist, denen das Katasteramt unterliegt. Im Artikel sind die bedeutendsten Änderungen angeführt, die die Gesetzesnovelle seit dem 1. 1. 2012 bringt und die

in das Leben derjenigen eingreifen, die mit dem Katasteramt verkehren und sie werden auch alle Beteiligten der beim Katasteramt geführten Verfahren betreffen. Deswegen ist es gut, schon vorher informiert zu sein.

Miroslav Dubran: Einige Bemerkungen zur Änderung in den Subjekten eines Vorvertrags

Der Autor beschäftigt sich mit einigen Fragen bezüglich der Änderung in den Personen, die durch einen Vorvertrag gebunden sind. Im ersten Teil des Artikels widmet sich der Autor der Änderung in den Subjekten aufgrund einer Rechtshandlung und analysiert die Rechtsprechung des Obersten Gerichts der Tschechischen Republik im Hinblick auf diese Frage. Im zweiten Teil des Artikels behandelt der Autor dann die Rechtsnachfolge im Todesfall oder im Falle der Auflösung eines Subjekts des Vorvertrages, wobei er die mit der Verantwortung für Schulden des Erblassers verbundenen Probleme ausführlich analysiert.

Pavel Šámal: On criminal liability of legal entities

The article deals with genesis of the draft Act on Criminal Liability of Persons, context with international treaties binding on the Czech Republic, and comparison with legal regulation adopted in particular in the continental European states, where the criminal liability of legal entities represents tradition in Anglo-Saxon states. The article deals with philosophy of legal regulation, basic terms of the draft Act, specification of liability of legal entities, the scope of this liability, the conditions giving rise to criminal liability of legal entities, legal successors of a liable legal entity, possible concurrence of criminal liability of legal entities and physical persons, etc.

Jiří Vlastník: Some comments on the draft Civil Code

In the article concerned, the author refers to certain aspects of the new draft Civil Code that he perceives as problematic, both to profile aspects (in particular the extent of the draft, used terms, theoretical basis of certain provisions, inclination to natural law concept, insufficiency of explanatory report, limitation of will autonomy), and (by orientation) to specific provisions of the draft representing changes compared to the hitherto valid legal regulation (e.g. the institute of missing persons, regulation of marriage, unauthorized entries into public lists, determination of land borders according to quiet enjoyment, regulation of lease contracts, etc.). It is the author's opinion that, in spite of the fact that the draft is properly focused and introduces a number of improvements, it would be suitable to adjust it in certain parts and remedy its defects and sources of possible injustice.

Michal Žižlavský: Managers' responsibility for late filing of insolvency petitions after 1 January 2012

On 1 January 2012, an important change will be introduced in insolvency law. Debtor's managers will be obliged to file insolvency petition in the case of company's heavy indebtedness. Formerly, such obligation applied to them only in the case of insolvency. Creditors can see insolvency. Thus, they have the same possibility and the same liability for resolving this situation as the debtor's management. They cannot see heavy indebtedness. They are not aware of the overall economic

ŽIŽLAVSKÝ & PARTNEŘI

| advokátní kancelář | insolvenční správci |

SPECIALISTÉ NA INSOLVENCII

hledají schopné

ADVOKÁTY, ADVOKÁTY – DAŇOVÉ PORADCE

- ▶ s nejméně roční praxí v insolvenčním právu ◀
- ▶ zkouška insolvenčního správce výhodou ◀

Nabízíme:

- ▶ zajímavou práci v přední české kanceláři ◀
- ▶ příjemné pracovní prostředí v centru Prahy ◀
- ▶ perspektivu dlouhodobé spolupráce ◀

Životopisy s fotografií

zasílejte na e-mail ak@zizlavsky.cz

situation of the debtor's company. The Act therefore prosecutes late filing of insolvency petition in case of heavy indebtedness by means of strict personal liability of debtor's managers. The author, insolvency law specialist, describes when the obligation to file insolvency petition arises, to whom such obligation applies and what is liability of members of the board of directors, executive officers, financial managers and other managers in case of failure to comply with this obligation.

Daniela Šustrová: What news are to be introduced by the amendment of the Act on Entries of Ownership Rights and other Rights in Rem concerning Real Estate

The Parliament of the Czech Republic discussed the amendment of the Act on Entries of Ownership Rights and other Rights in Rem concerning Real Estate, No. 265/1992 Coll., being one of the basic legal regulations governing the real estate cadastre. The article specifies the most important changes to be introduced by the amendment of the Act as of 1 January 2012 that will affect the life of those being in contact with the real estate cadastre and will affect all parties to proceedings conducted before the cadastral office. It is therefore good to know about them and be informed in advance.

Miroslav Dubran: Few notes on the change in the parties to pactum de contrahendo

The author deals in the article with certain issues related to the change in parties bound by a pactum de contrahendo. In the first part of the article, the author pays attention to the change in the parties on the basis of an act in law and analyses judicial decisions of the Supreme Court of the Czech Republic with regard to this issue. In the second part of the article, the author deals with the legal succession in the case of death or cessation of the party to pactum de contrahendo, whereas he provides a detailed analysis of problems related to liability for debts of the deceased.

Leading Article	
František Smejkal: Focused on Bar examination	3
Current News	
Information on lawyer's mandatory payments in 2012	4
Data boxes for lawyers – how to do it	8
Lawyer's secrecy versus reporting duty – report from the professional panel of ČAK and WJA Ivana Cihlářová	12
Information on Lawyer of 2011 gala evening	14
Legal Theory and Practice	
Articles	
Summary	16
On criminal liability of legal entities Pavel Šámal	19
Some comments on the draft Civil Code Jiří Vlastník	30
Managers' responsibility for late filing of insolvency petitions after 1 January 2012 Michal Žižlavský	36
What news are to be introduced by the amendment of the Act on Entries of Ownership Rights and other Rights in Rem concerning Real Estate Daniela Šustrová	40
Few notes on the change in the parties to pactum de contrahendo Miroslav Dubran	42
Judicial Decisions	
Inadequately low price	44
Passage of membership in a housing cooperative and renting a cooperative flat, transfer of the ownership title to a flat from the ownership of a housing cooperative, exclusive ownership of one of the spouses	47
Appointed defence counsel – free defence	49
Deliveries to a lawyer	54
Frame on the bill of exchange	56
One sentence	58
Professional Literature	
Jiří Jelínek, Marta Uhlířová: Defence counsel in criminal proceedings (Josef Lžičar)	59
Karel Klíma and coll.: European law (Alexander J. Bělohávek)	60
Alexander J. Bělohávek, Renáta Hátová: Experts in the international environment (Květoslav Růžička)	61
Marta Ehlová: Revenge of shameless person (Jiřina Tejkalová)	61
Bulletin of the Slovak Legal Profession brings	62
Legal Profession	
Karel Čermák's Column	
Ordinary people playfully welcome wicked revelry	64
Czech Legal Profession	
Disciplinary practice Jan Syka	65
Meeting of the Czech Bar Association Board of Directors icha	66
VI year of the Football Tournament for the Challenge Cup in Březolupy Aloisie Jurkovičová	67
Europe	
How do lawyers in Georgia live Jana Wurstová	68
Information and Points of Interest	
You should know	
Lectures and seminars for lawyers and legal trainees in educational and training centres of the Czech Bar Association	70
Invitation to a seminar „Constitutional complaints and internet law regulations in the Czech Republic and France“	71
Invitation to the round II of the mediation lectures for lawyers Pavla Plašilová	72
Meeting with journalist focused on free legal aid Ivana Cihlářová	73
Invitation to the conference “Responsibility of the state for legislative detriment“	74
Golf Tournament of the Czech Bar Association Barbora Čulíková	74
Invitation to XVI Squash Tournament and X Bowling Tournament	75
Invitation to the Růbezah! Cup 2012	75
Legal Community	
Prof. Miroslav Zedníček – Catholic priest, university professor and lawyer – now eighty years old Petr Poledník	76
Life anniversary of JUDr. Václav Král Stanislav Balík	77
Finally	
Various points about risk and due managerial care Petr Hajn	78
Drawing by Lubomír Lichý	79
Do you know that... Stanislav Balík	79
Inhaltsverzeichnis/Zusammenfassung	80
Summary	81
Table of Contents	82

Weil, Gotshal & Manges s.r.o. advokátní kancelář

nabízí pracovní příležitosti pro

advokáty a advokátní koncipienty

Kandidát by měl splňovat následující požadavky:

- velmi dobrá znalost platného práva
- motivace k vysokému pracovnímu nasazení
- výborná znalost anglického jazyka
- předchozí praxe a studijní zkušenosti získané v zahraničí výhodou

Chcete-li získat praktické zkušenosti v oboru, stát se členem týmu renomované mezinárodní advokátní kanceláře a získat nadstandardní finanční ohodnocení, zašlete nám, prosím: průvodní dopis a curriculum vitae v českém a anglickém jazyce.

Písemné nabídky s uvedením své kontaktní adresy a telefonního čísla zasílejte na adresu:

WEIL, GOTSHAL & MANGES s.r.o. advokátní kancelář

k rukám Kláry Koppové

Křižovnické nám. 193/2, 110 00 Praha 1, tel.: 221 407 300, fax: 221 407 310

e-mail: klara.koppova@weil.com, martina.krizkova@weil.com

nejúspěšnější advokátní kancelář v České republice
(International Financial Law Review/Euromoney 2011, 2006, 2004)

právnícká firma roku 2010 v kategoriích Fúze a akvizice a Řešení sporů a arbitráže
(epravo.cz)

právnícká firma roku 2008 v kategorii Telekomunikace a média
(epravo.cz)

nejúspěšnější mezinárodní advokátní kancelář působící v České republice
(Chambers Europe 2009, 2008)

nejlepší advokátní kancelář v České republice dle výběru klientů
(International Law Office 2008)

nejúspěšnější advokátní kancelář střední a východní Evropy v oblasti M&A
(Financial Times/Mergermarket 2007)

Mezinárodní advokátní kancelář se sídlem v centru Prahy rozšiřuje svůj tým a přijme:

Advokáta a advokátního koncipienta

Požadujeme:

- výbornou znalost angličtiny (znalost dalšího cizího jazyka výhodou)
- schopnost týmové práce a komunikace v mezinárodním kolektivu
- vysoké pracovní nasazení a flexibilitu
- profesionální vystupování

Nabízíme:

- zajímavou práci v mezinárodní právní firmě s kancelářemi v Evropě, Asii, na Blízkém východě a v Severní a Jižní Americe
- odpovídající platové ohodnocení
- práci v mladém kolektivu pražské kanceláře
- možnost dalšího vzdělávání a profesního růstu

Nabídky se stručným životopisem v českém a anglickém jazyce zasílejte prosím faxem na číslo +420 224 210 004 nebo e-mailem k rukám Michaely Kádnerové (michaela.kadnerova@hoganlovells.com), případně poštou na adresu Hogan Lovells, Na Příkopě 22, 110 00 Praha 1.

www.hoganlovells.com

Hogan Lovells ("firma") představuje mezinárodní právní praxi, která zahrnuje Hogan Lovells International LLP, Hogan Lovells US LLP, Hogan Lovells Worldwide Group (Swiss Verein) a k nim přidružené entity, přičemž každá z nich je samostatnou právnickou osobou. Hogan Lovells International LLP je veřejnou obchodní společností s ručením omezeným registrovanou v Anglii a Walesu, číslo společnosti OC323639. Sídlo a hlavní místo podnikání: Atlantic House, Holborn Viaduct, Londýn EC1A 2FG. Hogan Lovells US LLP je veřejnou obchodní společností s ručením omezeným registrovanou v District of Columbia.

Výraz "partner" se používá pro označení společníka Hogan Lovells International LLP nebo partnera Hogan Lovells US LLP, nebo jejich zaměstnance či konzultanta na obdobné pozici a s odpovídající kvalifikací, a pro označení partnera, společníka, zaměstnance či konzultanta v některé z jejich přidružených entit na obdobné pozici. Hodnocení a citace z publikací sledujících vývoj trhu právních služeb a dalších zdrojů se mohou vztahovat k původním společnostem Hogan & Hartson LLP a Lovells LLP. Pokud jsou uvedeny studie jednotlivých případů, jejich závěry nemusí být aplikovatelné v podobných kauzách.

Poznámka podle práva státu New York: reklama advokátů.

© Hogan Lovells 2010. Všechna práva vyhrazena.

Advokátní kancelář pana JUDr. Milana Zápotočného hledá spolupracovníky pro svoji nově otevřenou pobočku advokátní kanceláře v Brně. Hledáme nové spolupracovníky nejen z řad zkušených advokátů a právníků, ale i z řad čerstvých absolventů a studentů právnických fakult s výbornými studijními výsledky. Advokátní kancelář hodlá aktuálně obsadit následující pracovní pozice:

- **advokát**
- **advokátní koncipient**
- **praktikant**

Naším spolupracovníkem se může stát každý, jehož práce vykazuje znaky vysoké kvality, odbornosti a jehož přístup k práci a především ke klientům advokátní kanceláře bude na velmi profesionální úrovni. Zálžitosti našich klientů vždy řeší ad hoc vytvořený tým odborníků z advokátní kanceláře, a proto požadujeme ochotu a schopnost pracovat v týmu. Vzhledem k faktu, že nemalou část naší klientely tvoří zahraniční právnické a fyzické osoby, požadujeme perfektní znalost minimálně jednoho světového jazyka slovem i písmem. Dále požadujeme vzdělání odpovídající nabízené pracovní pozici, odpovědnost, časovou flexibilitu, zájem se dále vzdělávat, loajalitu a vysoké pracovní nasazení. Všechny uchazeče si dovoluujeme upozornit, že náš kolektiv je přísně nekuřácký.

Pokud Vás zaujala naše pracovní filozofie nebo nabídka konkrétní námi hledané pracovní pozice, prosím pošlete Váš strukturovaný životopis včetně identifikace pracovní pozice, o kterou máte zájem na petra.burianova@akza.cz. Do předmětu zprávy prosím uveďte text „nabídka spolupráce – pobočka Brno“.

Advokátní kancelář JUDr. Milana Zápotočného: **Jihlava** – Telečská 7, 586 01, tel.: (+420) 567 570 511, fax: (+420) 567 306 550;

Brno – Holandská 878/2, 639 00, tel.: (+420) 567 570 591, www.akza.cz, akza@akza.cz

Hledáme zkušené advokáty s praxí

Hledáte smysluplnou a inspirativní práci? Chcete se profesionálně rozvíjet ve stabilním zázemí? Chcete pracovat v prostředí, které ctí jedinečnost a osobnost každého člena týmu? Máte týmového ducha a dokážete táhnout za jeden provaz? Chcete objevovat své silné stránky?

V současné chvíli rozšiřujeme náš tým v Praze o dva zkušené advokáty s praxí v těchto oblastech:

- Korporátní právo, fúze, akvizice, prodeje podniků
- Obchodně závazkové vztahy se zaměřením na informační a komunikační technologie

Požadujeme:

- Praxi v advokacii minimálně 4–6 let (včetně koncipientské praxe)
- Výborná úroveň odborných vědomostí ve výše zmíněných oborech
- Zkušenost s vedením týmu juniorních právníků
- Schopnost efektivní spolupráce s jinými seniorními právníky na větších kauzách
- Schopnost samostatně vést svěřené kauzy
- Vysoké pracovní nasazení
- Znalost anglického jazyka na velmi dobré úrovni, včetně právnícké terminologie
- Další jazyky výhodou
- Profesionalita a výborná úroveň mluveného i písemného projevu
- Kolegialita a pozitivní přístup

Nabízíme:

- Možnost pracovat v prestižní advokátní kanceláři pro významné klienty
- Odpovídající finanční ohodnocení závislé na zkušenostech
- Možnost profesního růstu
- Přátelský kolektiv
- Profesionální pracovní zázemí v Praze

Víme, že náš úspěch závisí pouze na lidech, proto je ROWAN LEGAL otevřen všem talentovaným osobnostem.

**Zaujali jsme Vás? Pošlete nám svůj profesní životopis na email:
recruit@rowanlegal.com**

www.rowanlegal.com

PETERKA & PARTNERS

**Přední nezávislá advokátní kancelář působící ve střední a východní Evropě
hledá do svého týmu v Praze**

Advokáta/advokátku s vynikající angličtinou

Tým profesionálů PETERKA & PARTNERS, kteří působí v sedmi kancelářích v klíčových jurisdikčních regionu, zajišťuje právní poradenství pro přední nadnárodní a lokální společnosti z široké řady průmyslových oborů.

Členům svého týmu kancelář nabízí všestranný profesní a osobnostní růst v regionálním rozměru, včetně expatriace do zahraničních poboček, náročnou a inspirující práci pro českou i nadnárodní klientelu a ohodnocení odpovídající schopnostem.

PETERKA & PARTNERS hledá do svého týmu ambiciózní, vzdělané a kreativní osobnosti se schopností samostatného myšlení, vlastní iniciativou a profesionálním přístupem.

Nabídky spolu se strukturovaným životopisem v českém a anglickém jazyce zašlejte k rukám Mgr. Ing. Jana Lišky na email office@peterkpartners.cz

www.peterkpartners.com

PRAHA BRATISLAVA KYJEV SOFIE MOSKVA BUKUREŠŤ VARŠAVA

ALLEN & OVERY

New Ambitions

At Allen & Overy we believe in innovation and encouraging people; principles that help us provide top legal advice in 39 major business centres worldwide.

We are looking for **Trainees (koncipienty)** who know how to work well individually and as part of a team, to invent the future with us.

Explore your options...

*The Most
Innovative
Law Firm*

Financial
Times 2011

CONTACT:

If you are interested, please
contact us at:

recruitment.prague@allenovery.com

Advokátní kancelář ŠACHTA&Partners, v.o.s.
hledá nové kolegy na pozice

ADVOKÁT/KA a ADVOKÁTNÍ KONCIPIENT/KA

Požadujeme

Aktivní přístup k řešení problémů, vysoké pracovní nasazení a časovou flexibilitu, samostatnost, schopnost organizace a týmové spolupráce. Podmínkou je znalost anglického jazyka (znalost dalšího jazyka výhodou).

Nabízíme

Zajímavou a různorodou práci, motivující finanční ohodnocení, perspektivu dlouhodobé spolupráce a kariérního růstu.

V případě zájmu zasílejte své strukturované životopisy v českém a anglickém jazyce na e-mail: HR@jurista.cz a do předmětu napište „advokát“ nebo „advokátní koncipient“.

Kontaktní osoba: Xenie Kulovaná, tel. 251 566 005.